

Sytuacja makroekonomiczna w Polsce na tle procesów w gospodarce światowej w 2019 r.

Macroeconomic situation in Poland in the context of the world economic processes in 2019

Sytuacja makroekonomiczna w Polsce na tle procesów w gospodarce światowej w 2019 r.

Macroeconomic situation in Poland in the context of the world economic processes in 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Studiów Makroekonomicznych i Finansów
Statistics Poland, Macroeconomics Studies and Finance Department

pod kierunkiem
supervised by

Mirosława Błażeja

Zespół autorski

Editorial team

Wojciech Bąbik, Mirosław Błażej, Agnieszka Chełchowska, Sławomir Dziejowski, Katarzyna Gałczyńska,
dr Katarzyna Golik, dr Jarosław Janecki, Mikołaj Komsa, dr Dariusz Kotlewski, Joanna Kulczycka, dr Michał Lewandowski,
Halina Mrowiec-Nalepa, Agnieszka Nowińska, dr Magdalena Ulrichs, Ewa Zamecka

Współpraca

Cooperation

Joanna Krysta, Beata Zarzycka

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Renata Kolińska, Danuta Niwińska,
Marek Bartosz, Anna Bińkowska, Beata Lipińska, Paweł Luty

ISSN 2450-1484

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, Al. NIEPoDLEGI ości 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel. (22) 608 32 10, 608 38 10

Zam. 200/2020

Przedmowa

Przekazujemy Państwu dziewiąte wydanie publikacji Sytuacja makroekonomiczna w Polsce na tle procesów w gospodarce światowej. Głównym celem opracowania jest przedstawienie pogłębionej analizy zjawisk makroekonomicznych w Polsce w 2019 r. w szerokim kontekście uwarunkowań gospodarki światowej, w tym Unii Europejskiej. Analiza ta dotyczy podstawowych zagadnień społeczno-gospodarczych, takich jak kształtowanie się sytuacji makroekonomicznej, rynków pracy, finansów publicznych oraz rynków finansowych.

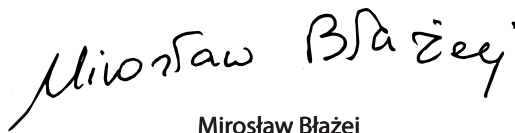
Sytuacja społeczno-gospodarcza w Polsce została przedstawiona na tle procesów globalnych, przede wszystkim zachodzących w Unii Europejskiej. Podkreślono powiązania i wpływ uwarunkowań zewnętrznych na zjawiska zachodzące w Polsce. Obecna edycja koncentruje się na opisie sytuacji w 2019 r., choć także uwzględnia analizę przebiegu procesów w dłuższym horyzoncie czasowym.

Opracowanie składa się z czterech działów i aneksu. Rozdziały poświęcone są wiodącym tematom publikacji: sytuacji makroekonomicznej ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu gospodarczego, rynkowi pracy i sytuacji dochodowej gospodarstw domowych, procesom w obszarze finansów publicznych oraz sytuacji na rynkach finansowych. Uzupełnienie publikacji stanowi aneks obejmujący analizę struktury wzrostu w Polsce i województwach, przy wykorzystaniu metod dekompozycji wzrostu i różnic PKB.

W publikacji wykorzystano dane pochodzące z bardzo szerokiego spektrum źródeł. Podstawowym źródłem danych były badania statystyczne prowadzone przez GUS. Wykorzystano także dane Komisji Europejskiej, w tym Eurostatu, Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Międzynarodowej Organizacji Pracy, Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju, Banku Światowego, Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, Narodowego Banku Polskiego, Komisji Nadzoru Finansowego, Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie i innych. Dane o sektorze finansów publicznych w Polsce pochodzą przede wszystkim ze sprawozdawczości i informacji Ministerstwa Finansów.

Przekazując Państwu publikację Sytuacja makroekonomiczna w Polsce na tle procesów w gospodarce światowej w 2019 r. prosimy o wszelkie uwagi i sugestie, które mogą przyczynić się do ulepszenia i wzbogacenia treści kolejnych wydań.

Dyrektor Departamentu
Studiów Makroekonomicznych i Finansów

Mirosław Błażej

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, wrzesień 2020 r.

Preface

This publication is the ninth issue of the series entitled Macroeconomic Situation in Poland in the Context of the World Economic Processes. The main aim of this study is to present a deepened analysis of selected social and economic issues in Poland in 2019, in a broad context of the global economic situation, including the European Union. The analysis deals with the basic socio-economic domains, such as macroeconomic situation, labour markets, public finance and financial markets.

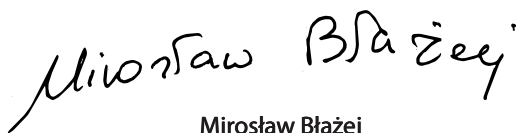
The socio-economic situation in Poland was presented in the context of global processes, but an emphasis was put on the European Union. The connections with abroad and the impact of external conditions were underlined. The current issue is devoted mainly to a description of the situation in 2019, but includes also some analysis of the processes in the longer run.

The publication is composed of four chapters and annex. Chapters are devoted to the leading domains: macroeconomic situation with an emphasis on economic growth, labour markets and income situation of households, public finance processes and financial markets situation. These are supplemented by an annex containing an analysis of the structure of economic growth in Poland and voivodships with the use of decompositions of economic growth and GDP differences.

In the publication a great variety of data sources have been used. The main sources are the statistical surveys carried out by Statistics Poland. But, have been used also the data of: the European Commission, including Eurostat, the International Monetary Fund, the Organisation for Economic Co-operation and Development, the International Labour Organization, the United Nations Conference on Trade and Development, the World Bank, European Banking Authority, the NBP (Polish Central Bank), the Polish Financial Supervision Authority, the Warsaw Stock Exchange and other. The data on public finance sector in Poland are presented after the Ministry of Finance reporting and information.

When presenting the publication Macroeconomic Situation in Poland in the Context of the World Economic Processes in 2019, the authors shall be grateful for any comments and suggestions that would be valuable inputs for subsequent issues' improvements and enhancements.

Director of Macroeconomic Studies
and Finance Department

Mirosław Błażej

Mirosław Błażej

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Warsaw, September 2020

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Spis tablic	11
List of tables	11
Spis wykresów	15
List of charts	15
Spis zagadnień wyróżnionych w ramach	21
List of issues highlighted in the frames	21
Objaśnienia znaków umownych	22
Symbols	22
Skróty	22
Abbreviations	22
Skróty nazw państw i grup krajów.....	28
Abbreviations of country names and groups of countries	28
Synteza	31
Executive summary	35
Rozdział 1. Wzrost gospodarczy	39
Chapter 1. Economic growth	39
1. Procesy w gospodarce światowej	39
1. Processes in the world economy	39
Wzrost gospodarczy	39
Economic growth	39
Rynek pracy	42
Labour market	42
Procesy inflacyjne	43
Inflationary processes	43
Handel międzynarodowy	44
International trade	44
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne	47
Foreign direct investments	47
Finanse publiczne	48
Public finances	48
Rynki finansowe	49
Financial markets	49
Polityka monetarna na świecie	50
Monetary policy in the world	50
2. Relacje pomiędzy cyklami koniunkturalnymi światowych gospodarek	51
2. International business cycle synchronisation	51
Realna dynamika PKB	52
Real dynamics of GDP	52
Analiza cyklu koniunkturalnego	54
Business cycle analysis	54
Globalny wskaźnik koniunktury	57
Composite business cycle indicator	57

3. Wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej	59
3. Economic growth in the European Union	59
4. Wzrost gospodarczy w Polsce	66
4. Economic growth in Poland	66
Produkt krajowy brutto i jego składowe	66
Gross domestic product and its components	66
Struktura tworzenia wartości dodanej brutto	70
Gross value added generation structure	70
5. Inflacja w Polsce	70
5. Inflation in Poland	70
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	71
Prices of consumer goods and services	71
Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych	74
Harmonized consumer price indicator	74
Ceny produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej	75
Prices of sold production of industry and of construction and assembly production	75
6. Handel zagraniczny i bilans płatniczy Polski	77
6. International trade and balance of payments of Poland	77
Handel zagraniczny	77
International trade	77
Bilans płatniczy	82
Balance of payments	82
7. Wybrane sektory gospodarki polskiej	86
7. Selected sectors of the Polish economy	86
Przemysł	86
Industry	86
Budownictwo	88
Construction	88
Usługi	89
Service sector	89
8. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw w Polsce	91
8. Financial situation of enterprises in Poland	91
Wyniki finansowe	91
Financial results	91
Rentowność i płynność	92
Profitability and liquidity	92
Rozdział 2. Rynek pracy oraz sytuacja dochodowa gospodarstw domowych	97
Chapter 2. Labour market and income situation of households	97
1. Procesy na globalnym rynku pracy	97
1. Processes on a global labour market	97
Aktywni zawodowo	98
Active population	98
Pracujący	101
Employees	101
Bezrobotni	103
Unemployed	103
2. Rynek pracy Unii Europejskiej	105
2. Labour market in the European Union	105
Uwarunkowania demograficzne	106
Demographic conditions	106

Aktywni zawodowo	106
Active population	106
Pracujący	108
Employees	108
Bezrobotni	110
Unemployed	110
Bierni zawodowo	113
Economically inactive	113
Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy	114
Potentially unused labour resources	114
Koszty związane z zatrudnieniem a wydajność pracy	114
Nominal compensation per employee and work productivity	114
Nierówności dochodowe	117
Income inequality	117
3. Rynek pracy w Polsce	120
3. Labour market in Poland	120
Uwarunkowania demograficzne	121
Demographic conditions	121
Aktywni zawodowo	121
Economically active population	121
Pracujący	122
Employed persons	122
Pracujący według sektorów ekonomicznych i sekcji PKD	123
Employed persons by economic sectors and NACE sections	123
Pracujący według statusu zatrudnienia	126
Employed persons by employed status	126
Pracownicy najemni zatrudnieni na czas określony	126
Temporary employees	126
Pracujący na własny rachunek oraz pomagający członkowie rodzin	127
Self-employed persons and contributing family workers	127
Pracujący według wymiaru czasu pracy	127
Employed persons by working time	127
Popyt na pracę	132
The demand for labour	132
Bezrobotni	133
Unemployed persons	133
Bezrobocie rejestrowane	133
Registered unemployment	133
Bierni zawodowo	133
Economically inactive population	133
Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy	134
Unused potential labour resources	134
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie	136
Average monthly wages and salaries	136
4. Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych w Polsce	137
4. Income situation of households in Poland	137
Dochód rozporządzalny gospodarstw domowych	138
Available income of households	138
Wydatki gospodarstw domowych	139
Expenditure of households	139

Rozdział 3. Finanse publiczne	141
Chapter 3. Public finances	141
1. Sytuacja finansów publicznych na świecie	141
1. Situation of global public finance	141
Procesy fiskalne	141
Fiscal processes	141
Wieloaspektowy pomiar salda sektora publicznego	143
Multi-faceted measurement of public sector balance	143
2. Polityka fiskalna w krajach Unii Europejskiej	145
2. Fiscal policy in European Union countries	145
Procesy konsolidacji fiskalnej	145
Fiscal consolidation processes	145
Brexit a dane statystyczne instytucji europejskich	152
Brexit and the European Union institutions' data sets	152
Baza AMECO	153
AMECO data base	153
3. Finanse publiczne w Polsce	154
3. Public finance in Poland	154
Wyniki sektora publicznego (metodyka krajowa i ESA)	154
Results for the public sector (domestic and ESA methodology)	154
Metodyka krajowa statystyki finansów publicznych	155
Domestic methodology of the public finance statistics	155
Główne reguły fiskalne w Polsce	155
The main fiscal rules in Poland	155
Sektor finansów publicznych	158
Public finance sector	158
Uwarunkowania makroekonomiczne i cele budżetowe polityki państwa	159
Macroeconomic conditions and budgetary objectives of state policy	159
Budżet państwa	160
State budget	160
Dochody	160
Revenue	160
Wydatki	162
Expenditure	162
Budżet środków europejskich	164
The budget of European Union funds	164
Finanse państwowych funduszy celowych	165
Finances of state appropriated funds	165
Budżety agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych	167
Budgets of executive agencies, institutions of the budgets economy and state legal persons	167
Budżety jednostek samorządu terytorialnego	168
Budgets of local government units	168
Państwowy dług publiczny	169
State public debt	169
Dług Skarbu Państwa	170
State Treasury debt	170

Rozdział 4. Rynki finansowe	173
Chapter 4. Financial markets	173
1. Sytuacja na globalnych rynkach finansowych	173
1. Situation on global financial markets	173
Rynki finansowe	173
Financial markets	173
Polityka monetarna	175
Monetary policy	175
2. Sytuacja na rynkach finansowych Unii Europejskiej.....	178
2. The situation on the financial markets of the European Union	178
Rynki finansowe	178
Financial markets	178
Polityka monetarna	180
Monetary policy	180
3. Sytuacja na rynku finansowym w Polsce	182
3. The situation on the financial market in Poland.....	182
Aktywa rynku finansowego	182
Financial market assets	182
Polityka monetarna	183
Monetary policy	183
Kursy walut	185
Exchange rates	185
4. Sektor bankowy w Polsce	186
4. The banking sector in Poland.....	186
Charakterystyka polskiego sektora bankowego	186
Characteristics of the Polish banking sector	186
Adekwatność kapitałowa	187
Capital adequacy	187
Depozyty	188
Deposits	188
Kredyty	190
Loans	190
Kredyty zagrożone	192
Non-performing loans	192
Wyniki finansowe i rentowność	193
Financial results and profitability	193
5. Sektor ubezpieczeniowy w Polsce	195
5. Insurance sector in Poland	195
Sytuacja sektora ubezpieczeń	195
The situation of the insurance sector	195
Struktura ubezpieczeń według działów	196
Insurance structure by divisions	196
6. Rynek kapitałowy w Polsce	197
6. Capital market in Poland	197
Rynek główny	197
Main market	197
Rynek NewConnect	199
NewConnect	199
Rynek obligacji Catalyst	201
Catalyst bonds market	201

7. Wyspecjalizowane segmenty rynku finansowego	202
7. Specialized financial market segments	202
Charakterystyka działalności podmiotów pośrednictwa kredytowego	202
Characteristics of credit intermediation entities	202
Charakterystyka działalności podmiotów faktoringowych	203
Characteristics of factoring entities	203
Charakterystyka działalności podmiotów leasingowych	204
Characteristics of leasing entities	204
Charakterystyka działalności podmiotów windykacyjnych	205
Characteristics of debt collecting companies	205
ANEKS I. Struktura wzrostu oraz różnic w poziomie dobrobytu gospodarczego w polskich regionach NUTS-2.....	207
ANNEX I. Structure of growth and differences in the level of economic development in Polish regions NUTS-2.....	207
Wstęp	207
Introduction	207
Dekompozycje dla polskich województw	208
Decompositions for Polish voivodships	208
Dekompozycja różnic	209
Decomposition of differences	209
Dekompozycja wzrostu	222
Growth decomposition	222
Bibliografia	224
Bibliography	224
Spis baz danych	227
List of databases	227
Spis wykorzystanych publikacji GUS	228
Statistics Poland publications list	228

Spis tablic

List of tables

Tablica 1. Zmiany produktu krajowego brutto na świecie (ceny stałe)	40
Table 1. Gross domestic product change in the world (constant prices)	40
Tablica 2. Zmiana liczby pracujących według grup krajów	43
Table 2. Change in the number of employed persons by country groups.....	43
Tablica 3. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych	48
Table 3. Inflow of foreign direct investments	48
Tablica 4. Produkt krajowy brutto w Unii Europejskiej	61
Table 4. Gross domestic product in the European Union	61
Tablica 5. Wzrost PKB i skala wpływu poszczególnych kategorii na realny wzrost PKB	67
Table 5. GDP growth and impact of chosen categories on real GDP growth	67
Tablica 6. Podstawowe wskaźniki zmian cen w Polsce	71
Table 6. Basic indicators of price change in Poland	71
Tablica 7. Obroty handlu zagranicznego	79
Table 7. Foreign trade turnover	79
Tablica 8. Bilans płatniczy	82
Table 8. Balance of payments	82
Tablica 9. Rachunek finansowy – aktywa	83
Table 9. Financial account – assets	83
Tablica 10. Rachunek finansowy – pasywa	84
Table 10. Financial account – liabilities	84
Tablica 11. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu	87
Table 11. Indices of sold production of industry	87
Tablica 12. Dynamika sprzedaży produkcji budowlano-montażowej	88
Table 12. Volume indices of the sale of construction and assembly production	88
Tablica 13. Udział poszczególnych grup sekcji PKD w WDB wytworzonej przez sektor usług ogółem	90
Table 13. Share of individual service NACE sections in the GVA of the entire service sector	90
Tablica 14. Współczynnik aktywności zawodowej (15 lat i więcej) według grup krajów	98
Table 14. Activity rate (15 years and more) by country groups	98
Tablica 15. Wskaźnik zatrudnienia (15 lat i więcej) według grup krajów	102
Table 15. Employment rate (15 years and more) by country groups	102
Tablica 16. Stopa bezrobocia według grup krajów	104
Table 16. Unemployment rate by groups of countries	104
Tablica 17. Współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia w krajach UE	106
Table 17. Activity rate and employment rate in EU countries	106
Tablica 18. Zatrudnienie oraz bezrobocie w krajach UE	108
Table 18. Employment and unemployment in EU countries	108
Tablica 19. Stopa bezrobocia ogółem oraz stopa bezrobocia wśród młodych osób	112
Table 19. Total unemployment rate and young unemployment rate	112
Tablica 20. Przyczyny bierności zawodowej według płci w 2019 r. w UE	113
Table 20. Reasons for economic inactivity by sex in 2019 in EU	113
Tablica 21. Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy (wiek 15–74 lata) w UE	114
Table 21. Potentially unused labour resources (15–74 years old) in EU	114
Tablica 22. Współczynnik aktywności zawodowej dla wybranych grup wieku	122
Table 22. Economic activity rate by selected age groups	122
Tablica 23. Wskaźnik zatrudnienia dla wybranych grup wieku	122
Table 23. Employment rate by selected age groups	122

Tablica 24. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców według kraju obywatelstwa	130
Table 24. Work permits for foreigners by country of citizenship	130
Tablica 25. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców wydane w 2019 r. według wybranych sekcji PKD	131
Table 25. Work permits for foreigners issued in 2019 by selected NACE sections	131
Tablica 26. Stopa bezrobocia dla wybranych grup wieku	133
Table 26. Unemployment rate by selected groups of age	133
Tablica 27. Bierność zawodowa i jej przyczyny	134
Table 27. Economic inactivity by reasons	134
Tablica 28. Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy	135
Table 28. Unused potential labour resources	135
Tablica 29. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej oraz płaca minimalna	136
Table 29. Average monthly wages and salaries in national economy and minimum wage	136
Tablica 30. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domo- wych	138
Table 30. Average monthly available income per capita in households	138
Tablica 31. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych	139
Table 31. Average monthly expenditures per capita in households	139
Tablica 32. Saldo (nadwyżka/deficyt) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych	141
Table 32. General government net lending/borrowing (deficit/surplus) and gross debt	141
Tablica 33. Saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych (nominalne) oraz dodatkowe miary sald	143
Table 33. General government net lending/borrowing (nominal) and additional balance measures	143
Tablica 34. Nadwyżka/deficyt (saldo) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w Unii Europejskiej	146
Table 34. General government net lending/borrowing (deficit/surplus) and gross debt in European Union	146
Tablica 35. Wysiłek konsolidacyjny w Unii Europejskiej w 2019 r. (mierzony poziomem salda i jego zmianą)	147
Table 35. Consolidation effort in European Union in 2019 (measured by balance level and its change)	147
Tablica 36. Przebieg Semestru Europejskiego – wybrane zagadnienia	151
Table 36. The course of the European Semester – selected issues	151
Tablica 37. Kodowanie zmiennych dla agregatów EU	152
Table 37. Coding of variables for the EU aggregates	152
Tablica 38. Różnice w bazach danych Komisji Europejskiej	153
Table 38. Differences in European Commission's data bases	153
Tablica 39. Wynik sektora finansów publicznych (SFP) oraz nadwyżka/deficyt sektora instytucji rządo- wych i samorządowych (EDP) w Polsce	154
Table 39. Public finance sector (PFS) result and general government net lending/borrowing according to EDP (EDP) in Poland	154
Tablica 40. Państwowy dług publiczny (PDP) oraz dług sektora instytucji rządowych i samorządowych według EDP w Polsce	155
Table 40. State public debt (SPD) and general government debt according to EDP in Poland	155
Tablica 41. Sektor finansów publicznych	159
Table 41. Public finance sector	159
Tablica 42. Uwarunkowania makroekonomiczne ustawy budżetowej w 2019 r.	159
Table 42. Macroeconomic conditions of the budget act in 2019	159
Tablica 43. Budżet państwa	160
Table 43. State budget	160
Tablica 44. Dochody budżetu państwa	161
Table 44. Revenue of the state budget	161

Tablica 45. Wydatki budżetu państwa według grup ekonomicznych	163
Table 45. Expenditure of the state budget according to economic groups	163
Tablica 46. Budżet środków europejskich	165
Table 46. The Budget of European Union funds	165
Tablica 47. Przychody i koszty państwowych funduszy celowych	166
Table 47. Revenues and costs of state appropriated funds	166
Tablica 48. Dochody, wydatki i wynik wybranych państwowych funduszy celowych	167
Table 48. Revenue, expenditure and balance of selected state target funds	167
Tablica 49. Budżety agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych na 2019 r.	168
Table 49. Budgets of executive agencies, institutions of the budget economy and state legal persons for 2019	168
Tablica 50. Budżety jednostek samorządu terytorialnego	168
Table 50. Budgets of local government units	168
Tablica 51. Państwowy dług publiczny krajowy i zagraniczny według kryterium miejsca emisji i kryterium rezydenta	170
Table 51. Domestic and foreign public debt according to the criterion of the place of issue and the resident criterion	170
Tablica 52. Zadłużenie Skarbu Państwa (nieskonsolidowane) według kryterium miejsca emisji i według instrumentów	171
Table 52. State Treasury debt (unconsolidated) according to the criterion of the place of issue and by instruments	171
Tablica 53. Stopy zwrotu głównych indeksów giełd europejskich	179
Table 53. Rates of return of major European stock exchanges	179
Tablica 54. Aktywa instytucji finansowych w Polsce	183
Table 54. Assets of financial institutions in Poland	183
Tablica 55. Charakterystyka liczbowa sektora bankowego w Polsce	186
Table 55. Numerical characteristics of the banking sector in Poland	186
Tablica 56. Podstawowe dane o sektorze ubezpieczeń	196
Table 56. Main data of insurance sector	196
Tablica 57. Charakterystyka rynku kapitałowego w Polsce	197
Table 57. Characteristics of capital market in Poland	197
Tablica 58. Charakterystyka rynku NewConnect	200
Table 58. Characteristics of NewConnect market	200
Tablica 59. Charakterystyka rynku Catalyst	202
Table 59. Characteristics of Catalyst market	202
Tablica 60. Spis stosowanych zmiennych	208
Table 60. List of decomposition variables	208
Tablica 61. Dekompozycja różnic w poziomie WDB per capita w cenach bieżących dla województw Polski w 2017 r.	212
Table 61. Decomposition of differences in per capita GVA in current prices in Polish voivodships in 2017	212
Tablica 62. Wzrost PKB per capita w polskich województwach w 2017 r. w stosunku do średniego wzrostu	222
Table 62. GDP per capita growth of Polish voivodships in 2017 compared to the average growth in 2011–2017	222

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Zmiany PKB w ujęciu realnym w wybranych gospodarkach	41
Chart 1. GDP changes in real terms in selected economies	41
Wykres 2. Wkład wybranych gospodarek do wzrostu światowego PKB	42
Chart 2. Contribution of selected economies to world GDP growth	42
Wykres 3. Inflacja (CPI) na świecie oraz wybrane indeksy cen	44
Chart 3. Inflation (CPI) in the world and selected price indices	44
Wykres 4. Światowy handel towarami	45
Chart 4. World trade in goods	45
Wykres 5. Porównanie tempa wzrostu PKB oraz tempa wzrostu wolumenu handlu światowego	46
Chart 5. Comparison between GDP growth and trade volume growth	46
Wykres 6. Saldo rachunku bieżącego Europy Środkowej i Wschodniej (EDE) na tle gospodarek rozwiniętych (AE) i wschodzących (EMDE)	47
Chart 6. Balance of current account of emerging and developing Europe (EDE) compared to advanced (AE) and emerging economies (EMDE)	47
Wykres 7. Nadwyżka/deficyt (saldo) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych na świecie w 2019 r.	49
Chart 7. General government net lending/borrowing and debt in the world in 2019	49
Wykres 8. Realna dynamika PKB, analogiczny kwartał roku poprzedniego=100 (ceny stałe 2015 r.)	52
Chart 8. Chain linked volumes of GDP, percentage change compared to the same period in previous year (2015=100)	52
Wykres 9. Realna dynamika PKB, analogiczny kwartał roku poprzedniego=100 (ceny stałe 2015 r.) ...	53
Chart 9. Chain linked volumes of GDP, percentage change compared to the same period in previous year (2015=100)	53
Wykres 10. Oszacowania komponentu cyklicznego PKB (cykl wzrostowy, filtr Christiano-Fitzgeralda)	54
Chart 10. Assessment of GDP cyclical component (growth cycle, Christiano-Fitzgerald filter)	54
Wykres 11. Oszacowania komponentu cyklicznego PKB (cykl wzrostowy, filtr Christiano-Fitzgeralda)	55
Chart 11. Assessment of GDP cyclical component (growth cycle, Christiano-Fitzgerald filter)	55
Wykres 12. Liczba gospodarek w określonej fazie cyklu (Chiny, Unia Europejska, USA, Japonia, Rosja, Indonezja, Brazylia)	56
Chart 12. Number of economies in the same business cycle phases (China, European Union, USA, Japan, Russia, Indonesia, Brazil)	56
Wykres 13. Liczba krajów w określonej fazie cyklu (Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania, Polska)	56
Chart 13. Number of countries in the same business cycle phases (Germany, United Kingdom, France, Italy, Spain, Poland)	56
Wykres 14. Syntetyczny wskaźnik koniunktury dla wybranych gospodarek światowych, na tle liczby krajów w fazie wzrostu i spadku koniunktury (Chiny, Unia Europejska, USA, Japonia, Rosja, Indonezja, Brazylia)	57
Chart 14. Global composite indicator of business cycle and the number of economies during growing and contracting business cycle phases (China, European Union, USA, Japan, Russia, Indonesia, Brazil)	57
Wykres 15. Syntetyczny wskaźnik koniunktury dla wybranych krajów Unii Europejskiej na tle liczby krajów w fazie wzrostu i spadku koniunktury (Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania, Polska)	58
Chart 15. Global composite indicator of business cycle and the number of European Union countries during growing and contracting business cycle phases (Germany, United Kingdom, France, Italy, Spain, Poland)	58

Wykres 16. Wzrost PKB w Unii Europejskiej oraz w wybranych państwach UE	60
Chart 16. GDP growth in the European Union and selected EU states	60
Wykres 17. Wskaźnik odczuć ekonomicznych w Unii Europejskiej i wybranych państwach członkowskich	63
Chart 17. Economic sentiment indicator in the European Union and selected member states	63
Wykres 18. Skumulowana zmiana PKB w krajach Unii Europejskiej w latach 2010–2019	64
Chart 18. Compound GDP change in the European Union states in 2010–2019	64
Wykres 19. Porównanie tempa przyrostu inwestycji do tempa przyrostu PKB	65
Chart 19. Comparison between investments growth and GDP growth	65
Wykres 20. Wzrost produktu krajowego brutto w Polsce	67
Chart 20. Gross domestic product growth in Poland	67
Wykres 21. Wpływ wybranych kategorii na wzrost realny PKB oraz dynamika popytu krajowego i jego wybranych składowych	68
Chart 21. Impact of selected categories on real GDP growth, and domestic demand and its selected components growth	68
Wykres 22. Dynamiki wybranych składowych PKB i wartości dodanej brutto (WDB)	69
Chart 22. Growth of selected GDP and gross value added (GVA) components	69
Wykres 23. Wskaźniki światowych cen ropy naftowej w USD i PLN oraz ceny detaliczne benzyny i oleju napędowego w Polsce	72
Chart 23. Indicators of global crude oil prices in USD and PLN and retail prices of petrol and diesel in Poland	72
Wykres 24. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	73
Chart 24. Price indices of consumer goods and services	73
Wykres 25. Porównanie udziału grup towarów i usług w systemie wag CPI i ich wpływu na wskaźnik CPI w 2019 r.	74
Chart 25. Comparison between the shares of groups of goods and services in the CPI system of weights and their impact on the CPI in 2019	74
Wykres 26. Porównanie zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP) oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI)	75
Chart 26. Comparison between harmonized index of consumer prices (HICP) and consumer price index (CPI)	75
Wykres 27. Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu	76
Chart 27. Price indices of sold production of industry	76
Wykres 28. Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej	77
Chart 28. Price indices of sold production of industry and of construction and assembly production	77
Wykres 29. Obroty towarowe handlu zagranicznego Polski	78
Chart 29. Polish foreign trade turnover	78
Wykres 30. Zmiany wolumenu eksportu dóbr i usług Polski oraz Niemiec na tle zmian PKB Niemiec	80
Chart 30. Changes in the volume of exports of goods and services in Poland and Germany against the background of changes in German GDP	80
Wykres 31. Opłacalność eksportu a rzeczywiste kursy walut	81
Chart 31. Exports profitability and actual exchange rates	81
Wykres 32. Rachunek bieżący, kapitałowy i finansowy oraz składowe bilansu płatniczego	83
Chart 32. Current account, capital account, financial account, and balance of payments components	83
Wykres 33. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce	84
Chart 33. Foreign direct investments in Poland	84
Wykres 34. Aktywa i pasywa inwestycji zagranicznych w bilansie płatniczym Polski w latach 2010–2019	85
Chart 34. Assets and liabilities of foreign investments in the balance of payments of Poland in 2010–2019	85

Wykres 35. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych a kurs dolara amerykańskiego w latach 2010–2019	85
Chart 35. Official reserve assets and USD/PLN exchange rate for 2010–2019	85
Wykres 36. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu ogółem	86
Chart 36. Indices of total sold production of industry	86
Wykres 37. Zmiany produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce według głównych grupowań przemysłowych	87
Chart 37. Change of sold production of industry in Poland by the main industrial groups	87
Wykres 38. Dynamika produkcji budowlano-montażowej	89
Chart 38. Volume indices of construction and assembly production	89
Wykres 39. Wyniki finansowe oraz relacja kosztów do przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych	92
Chart 39. Financial results and costs to revenues ratio from total activity of non-financial enterprises	92
Wykres 40. Rentowność obrotu oraz rentowność ze sprzedaży przedsiębiorstw niefinansowych	93
Chart 40. Turnover profitability and sales profitability in non-financial enterprises	93
Wykres 41. Rentowność obrotu przedsiębiorstw niefinansowych według wybranych sekcji PKD	94
Chart 41. Turnover profitability of non-financial enterprises by selected NACE sections	94
Wykres 42. Współczynnik aktywności zawodowej na świecie, w Unii Europejskiej, krajach rozwiniętych i wybranych krajach świata (dla grupy wieku 15 lat i więcej)	99
Chart 42. Activity rate in in the world, in European Union, developed countries and selected countries of the world (for age groups 15 years and more)	99
Wykres 43. Współczynnik aktywności zawodowej dla grup krajów	100
Chart 43. Activity rate for groups of countries	100
Wykres 44. Zmiana liczby pracujących w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Japonii i strefie euro	101
Chart 44. . Change of the number of persons employed in the United States, Japan and the euro area	101
Wykres 45. Struktura pracujących według statusu zatrudnienia na świecie oraz udział osób pracujących na własny rachunek oraz pomagających członków rodzin (vulnerable employment) wśród ogółu pracujących w 2019 r. według grup krajów	103
Chart 45. Structure of employment by the employment status in the world and the share of self-employed and contributing family members (vulnerable employment) among all employed in 2019 by groups of countries	103
Wykres 46. Stopa bezrobocia w wybranych gospodarkach rozwiniętych na tle krajów OECD.....	105
Chart 46. Unemployment rate in selected developed countries against OECD countries	105
Wykres 47. Zmiana liczby pracujących w Unii Europejskiej oraz w wybranych krajach UE	109
Chart 47. Change in the number of employees in the European Union and in selected EU countries	109
Wykres 48. Zatrudnieni i stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia w latach 2015–2019	110
Chart 48. Employed and unemployment according to the level of education in 2015–2019.....	110
Wykres 49. Odsetek bezrobotnej młodzieży oraz stopa bezrobocia wśród młodych (15–24 lata) w UE w 2019 r.	111
Chart 49. Youth unemployment ratio and youth unemployment rate (15–24 years) in the EU in 2019	111
Wykres 50. Koszty związane z zatrudnieniem w krajach UE w 2019 r.	115
Chart 50. Nominal compensation per employee in EU countries in 2019	115
Wykres 51. Wzrost realnej wydajności pracy na jednego pracującego w krajach UE w 2019 r. w relacji do 2010 r.	116
Chart 51. The growth of the real labour productivity per person employed in 2019 in relation to 2010	116
Wykres 52. Realne jednostkowe koszty pracy w krajach UE w 2019 r. w relacji do 2015 r.....	117
Chart 52. Real unit labour costs in EU countries in 2019 in relation to 2015	117

Wykres 53. Współczynnik różnicowania kwintylowego S80/S20 w 2018 roku według grup krajów	118
Chart 53. S80/S20 income quintile share ratio in 2018 by selected countries	118
Wykres 54. Wskaźnik Giniego w 2018 roku dla wybranych krajów	119
Chart 54. Gini coefficient in 2018 for selected countries	119
Wykres 55. Wzrost liczby pracujących, wzrost PKB oraz współczynnik aktywności zawodowej w % według wybranych grup wieku	120
Chart 55. Increase in the number of employed persons, GDP increase and economic activity rate by selected age groups in %	120
Wykres 56. Dekompozycja zmiany liczby pracujących ogółem oraz wskaźnik zatrudnienia według grup wieku	123
Chart 56. Decomposition of changes in the total number of employed persons and employment rate by groups of age	123
Wykres 57. Liczba pracujących ogółem w 2019 r. według sekcji PKD oraz udział pracujących według sektorów ekonomicznych	124
Chart 57. Total number of employed persons in 2019 by NACE sections and share of employed persons by economic sectors	124
Wykres 58. Zmiana liczby pracujących według wybranych sekcji PKD (kw./kw.)	125
Chart 58. Change in the number of employed persons by selected NACE sections (q/q)	125
Wykres 59. Udział pracowników najemnych wśród pracujących ogółem w 2019 r. w największych sekcjach PKD oraz zmiana liczby pracowników najemnych zatrudnionych na czas określony i pozostałych	126
Chart 59. Share of employees among total number of employed persons in 2019 by the biggest NACE sections and change in the number of temporary employees and others	126
Wykres 60. Udziały zatrudnionych na czas określony i pracujących na własny rachunek w 2019 r. w największych sekcjach PKD	127
Chart 60. Share of temporary employees and self-employed in 2019 by the biggest NACE sections	127
Wykres 61. Zmiana liczby pracujących według wymiaru czasu pracy (w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego) oraz udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy wśród pracujących ogółem w 2019 r. w największych sekcjach PKD	128
Chart 61. Change in number of employed persons by working time (compared to the corresponding period of previous year) and share of part-time employed persons among employed persons in 2019 by the biggest NACE sections	128
Wykres 62. Podział liczby pracujących na sektory ekonomiczne oraz sekcje PKD	129
Chart 62. Employed persons by economic sectors and NACE sections	129
Wykres 63. Podział liczby pracujących według statusu zatrudnienia	129
Chart 63. Employed persons by employment status	129
Wykres 64. Podział liczby pracujących według wymiaru czasu pracy	129
Chart 64. Employed persons by working time	129
Wykres 65. Struktura sektorowa oświadczeń pracodawców, zarejestrowanych przez powiatowe urzędy pracy, o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi oraz wzrost liczby zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z wybranych krajów w 2019 r. w stosunku do 2018 r.	131
Chart 65. Sectoral structure of employers' declarations on the intention to entrust work to a foreigner, registered by powiat labour offices and increase in the number of work permits for foreigners from selected countries in 2019 compared to 2018	131
Wykres 66. Nowo utworzone miejsca pracy, zlikwidowane miejsca pracy oraz saldo miejsc pracy i stopa bezrobocia ogółem oraz stopa bezrobocia długotrwałego	132
Chart 66. Newly created jobs, liquidated jobs and the balance of jobs and total unemployment rate and long-term unemployment rate	132
Wykres 67. Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy	136
Chart 67. Unutilised potential labour resources	136

Wykres 68. Przeciętne nominalne wynagrodzenie według sekcji PKD w 2019 r. oraz poziom wynagrodzenia realnego i zmiana stopy bezrobocia w latach 2010–2019	137
Chart 68. Average nominal wages and salaries by NACE sections in 2019 and level of real wages and salaries and change in the unemployment rate in 2010–2019	137
Wykres 69. Nadwyżka/deficyt (saldo) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w Unii Europejskiej w 2019 r.	145
Chart 69. General government surplus/deficit (net lending/borrowing) and gross debt in the European Union in 2019	145
Wykres 70. Struktura dochodów budżetu państwa	162
Chart 70. Structure of state budget income	162
Wykres 71. Struktura wydatków budżetu państwa według grup ekonomicznych	164
Chart 71. Structure of the state budget expenditures by economic groups	164
Wykres 72. Państwowy dług publiczny wobec reguł fiskalnych	169
Chart 72. State public debt in the context of fiscal rules	169
Wykres 73. Struktura oraz średnia zapadalność zadłużenia Skarbu Państwa	172
Chart 73. Structure and average maturity of the State Treasury debt	172
Wykres 74. Wybrane indeksy giełd	174
Chart 74. Selected exchange indexes	174
Wykres 75. Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych	175
Chart 75. 10 year government bonds yield	175
Wykres 76. Podstawowe stopy procentowe wybranych banków centralnych	177
Chart 76. Basic interest rates of selected central banks	177
Wykres 77. Aktywa banków centralnych (dane na koniec miesiąca)	178
Chart 77 Central banks assets (data at the end of the month)	178
Wykres 78. Wskaźnik MCI dla strefy euro i jego składowe	182
Chart 78 Monetary Conditions Index for the euro area and its components	182
Wykres 79. Stawka POLONIA VS stopa referencyjna NBP oraz porównanie stóp procentowych	184
Chart 79. The POLONIA indeks VS the NBP reference rate and a comparison of interest rates	184
Wykres 80. Kursy średnioważone walut obcych i nominalny i realny efektywny kurs złotego	185
Chart 80. The weighted average of foreign exchange rates and nominal and real effective exchange rates for Polish zloty	185
Wykres 81. Dynamika depozytów sektora niefinansowego	189
Chart 81. Dynamics of non-financial sector deposits	189
Wykres 82. Wartość bilansowa brutto kredytów sektora niefinansowego oraz dekompozycja kredytów dla gospodarstw domowych	191
Chart 82. Gross carrying amount of non-financial sector loans and decomposition of households loans	191
Wykres 83. Dynamika kredytów sektora niefinansowego	192
Chart 83. Dynamics of non-financial sector loans	192
Wykres 84. Wartość kredytów zagrożonych wybranych sektorów oraz kredyty przeterminowane sektora niefinansowego według opóźnień w spłacie	193
Chart 84. Value of non-performing loans in selected sectors and overdue loans of non-financial sector by past due	193
Wykres 85. Wyniki finansowe sektora bankowego	194
Chart 85. Financial results of the Polish banking sector	194
Wykres 86. Podstawowe wskaźniki rynku ubezpieczeń	195
Chart 86. Main indices of insurance sector	195

Wykres 87. Obroty i transakcje na GPW oraz udział grup inwestorów w obrotach giełdowych	198
Chart 87. Turnover and transactions on the WSE and investor share in exchange trading	198
Wykres 88. Wybrane indeksy na GPW	199
Chart 88. Dynamics of selected indices on the WSE	199
Wykres 89. Udział grup inwestorów w obrotach na rynku NewConnect oraz notowania NCIndex	201
Chart 89. Investor share in trading on NewConnect market and NCIndex	201
Wykres 90. Wartość udzielonych kredytów i pożyczek według rodzaju	203
Chart 90. Value of loans and borrowings by type	203
Wykres 91. Wartość wierzytelności wykupionych w ciągu roku w przedsiębiorstwach faktoringo- wych	204
Chart 91. Value of purchased receivables in factoring enterprises throughout a year	204
Wykres 92. Wartość nowych umów leasingu według rodzaju leasingu	205
Chart 92. Value of new leases by type of lease	205
Wykres 93. Wartość wierzytelności przyjętych do obsługi	206
Chart 93. Value of claims accepted for service	206
Wykres 94. Dekompozycja różnic w poziomie WDB per capita w cenach bieżących dla województw Polski w 2017 r.	211
Chart 94. Decomposition of differences in GVA per capita in current prices in Polish voivodships in 2017	211
Wykres 95. Poddekompozycja różnic w wydajności pracy w województwach Polski w 2017 r.	214
Chart 95. Subdecomposition of the differences in labour productivity in Polish voivodships in 2017	214
Wykres 96. Poddekompozycja różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo w regionach Polski	217
Chart 96. Subdecomposition of the differences in the working to labor force population share in Polish regions	217
Wykres 97. Poddekompozycja różnic we współczynniku aktywności zawodowej w regionach Polski w 2017 r.	220
Chart 97. Subdecomposition of the differences in the labor force to population 15+ ratio in Polish regions in 2017	220
Wykres 98. Dekompozycja wzrostu PKB per capita w cenach stałych w regionach Polski w 2017 r.	223
Chart 98. Decomposition of growth of GDP per capita in constant prices in Polish regions in 2017	223

Spis zagadnień wyróżnionych w ramkach

List of issues highlighted in the frames

Inwestycje i ich rola w realnym wzroście PKB	65
The role of investments in real GDP growth	65
Dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Polsce	69
Income and expenditures per capita in households in Poland	69
Zmiany podaży pracy na świecie	99
Changes in labour supply in the world	99
Jakość pracy na świecie	102
Quality of work in the world	102
Osoby nisko- i średniowkwalifikowane na rynku pracy UE	110
People low-skilled and with medium-level qualifications on the EU labour market	110
Migracje 2018	121
Migration 2018	121
Struktura populacji pracujących w wieku 15 lat i więcej w polsce w 2019 r. według sektorów ekono- micznych i sekcji pkd, statusu zatrudnienia oraz wymiaru czasu pracy	129
Structure of the employed population aged 15 and more in poland in 2019 by economic sectors, nace sections, employment status and working time	129
Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców w 2019 r.	130
Work permits for foreigners 2019	130
Polityka fiskalna w krajach Unii Europejskiej	148
Fiscal policy in the European Union countries	148
Wykres. Pozycja fiskalna krajów członkowskich	149
Chart. Fiscal stance of the Member States	149
Wykres. Skumulowana zmiana strukturalnego salda pierwotnego	150
Chart. Cumulated change of structural primary balance	150
Stabilizująca reguła wydatkowa	156
Stabilizing expenditure rule	156
Indywidualny wskaźnik zadłużenia	157
Individual debt ratio	157
€STR – nowa krótkoterminowa stopa referencyjna dla strefy euro	181

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Znak #	dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
AMR	Raport z Mechanizmu Ostrzegawczego Alert Mechanism Report
APP	Program zakupu aktywów Asset Purchase Program
AR	Współczynnik aktywności zawodowej Activity Rate
BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Labour Force Surve
BCB	Bank centralny Brazylii Central Bank of Brazil
BGK	Bank Gospodarstw Krajowego State Treasury Bank
BoC	Bank Kanady Bank of Canada
BoE	Centralny bank Anglii Bank of England
BoJ	Centralny bank Japonii Bank of Japan
BIZ	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Foreign direct investment

BŚ WB	Bank Światowy World Bank
CA	Saldo obrotów bieżących Current Account Balance
CAB	Saldo skorygowane cyklicznie Cyclically adjusted balance
CNB	Narodowy Bank Czech Czech National Bank
cd. cont.	ciąg dalszy continued
CIT	Podatek dochodowy od osób prawnych Corporate Income Tax
CPB	Centralne Biuro Analiz Ekonomicznych w Holandii Centraal Planbureau
CPI	Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych Consumer Price Index
CR	Współczynnik koncentracji Concentration Ratio
DAX	Niemiecki indeks giełdowy DAX Index – Germany
EBA	Europejski Urząd Nadzoru Bankowego European Banking Authority
EBC ECB	Europejski Bank Centralny European Central Bank
EDP	Procedura Nadmiernego Deficytu Excessive Deficit Procedure
EIA	Agencja Informacji Energetycznej USA U.S. Energy Information Administration
ES	Semestr Europejski European Semester
ESA	Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych European System of Accounts
ESI	Wskaźnik odczuć ekonomicznych Economic Sentiment Indicator
EU-SILC	Badanie dochodów i warunków życia w Unii Europejskiej European Union Survey on Income and Living Conditions
EUROSTAT	Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
FDF	Formularz Działalności Finansowej Financial Activity Form
Fed	System Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych Federal Reserve
FOMC	Federalny Komitet do spraw Operacji Otwartego Rynku Federal Open Market Committee
FRA	Kontrakty terminowe na stopę procentową Forward Rate Agreement

FUS	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Fund
GG	Sektor instytucji rządowych i samorządowych General Government
GPW WSE	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie Warsaw Stock Exchange
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
HICP	Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych Harmonized Indices of Consumer Prices
MNB HNB	Narodowy Bank Węgier Mogyar Nemzti Bank
HPI	Indeks cen nieruchomości House Prices Index
HSI	Chiński indeks giełdowy Hang Seng Index
MAE IEA	Międzynarodowa Agencja Energetyczna International Energy Agency
JST	Jednostki samorządu terytorialnego Units of local government
KE EC	Komisja Europejska European Commission
KNF PFSA	Komisja Nadzoru Finansowego Polish Financial Supervision Authority
KPR	Krajowe Programy Reform National Reform Programmes
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Agricultural Social Insurance Fund
KSKOK	Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa National Co-operative Savings and Credit Union
LFS	Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności Labour Force Survey
LTRO	Operacje długoterminowego finansowania Long-term refinancing operations
Ltv	Współczynnik wartości kredytu do zabezpieczenia tego kredytu Loan to value
MCI	Wskaźnik restrykcyjności polityki pieniężnej Monetary Conditions Index
MF	Ministerstwo Finansów Ministry of Finance
MFP	Wieloczynnikowa produktywność (wariant TFP) Multifactor productivity (a TFP variant)
MFW IMF	Międzynarodowy Fundusz Walutowy International Monetary Fund
MIP	Procedura Nierównowag Makroekonomicznych Macroeconomic Imbalance Procedure

mld bln	miliard billion
mln mln	milion million
MOP ILO	Międzynarodowa Organizacja Pracy International Labour Organization
MRO	Operacje refinansujące Main refinancing operations
MTO	Średniookresowe cele budżetowe Medium-term budgetary objectives
mWIG40	Warszawski Indeks Giełdowy średnich spółek Warsaw Stock Index of medium companies
NBP	Narodowy Bank Polski National Bank of Poland
NBER	Krajowe Biuro Badań Ekonomicznych (Stany Zjednoczone) The National Bureau of Economic Research (United States)
NC	NewConnect NewConnect
NEER	Nominalny efektywny kurs walutowy Nominal Effective Exchange Rate
NSA	Niewyrównane sezonowo Not seasonally adjusted
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju Organisation for Economic Co-operation and Development
OFE OPE	Otwarte Fundusze Emerytalne Open Pension Funds
p.b.	Punkt bazowy Basis poin
PBC	Ludowy Bank Chin The People's Bank of China
PDP	Państwowy dług publiczny State public debt
PE	Parlament Europejski European Parliament
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal Income Tax
PKB GDP	Produkt Krajowy Brutto Gross Domestic Product
PKD NACE	Polska Klasyfikacja Działalności National Classification of Economic Activities
POLONIA	Stawka referencyjna „POLONIA” Polish Overnight Index Average
PPE EPP	Pracownicze programy emerytalne Employee Pension Programmes
PPG	Programy Partnerstwa Gospodarczego Economic Partnership Programmes

PPP	Parytet siły nabywczej Purchasing Power Parity
p. proc. pp	Punkt procentowy Percentage point
PPS	Standard siły nabywczej Purchasing Power Standard
QQE	Ilościowe i jakościowe luzowanie w polityce monetarnej Quantitative and Qualitative Easing
RBA	Bank Rezerw Australii Reserve Bank of Australia
RE	Rada Europejska European Council
ROA	Rentowność aktywów Return on Assets
ROE	Rentowność kapitałów Return on Equity
RPP	Rada Polityki Pieniężnej Monetary Policy Council
REER	Realny efektywny kurs walutowy Real Effective Exchange Rate
RM	Rada Ministrów Council of Ministers
SA	Wyrównane sezonowo Seasonally Adjusted
SFP PFS	Sektor finansów publicznych Public finance sector
SKOK	Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe Co-operative Savings and Credit Unions
SNB	Centralny Bank Szwajcarii Swiss National Bank
SP	Skarb Państwa State Treasury
SPB	Strukturalne saldo pierwotne Structural primary balance
SPW	Skarbowe papiery wartościowe State Treasury securitie
sWIG80	Warszawski Indeks Giełdowy małych spółek Warsaw Stock Exchange Index of small companies
TFP	Łączna produktywność czynników produkcji (odpowiednik tzw. reszty Solowa) Total factor productivity (Solow residual equivalent)
TLTRO	Dłużne operacje refinansujące Targeted longer-term refinancing operations
tys. thous.	tysiąc thousand
UNCTAD	Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju United Nations Conference on Trade and Development

UR	Stopa bezrobocia Unemployment Rate
VAT	Podatek od wartości dodanej Value added tax
WDB CVA	Wartość dodana brutto Gross value added
WEO	Raport o stanie gospodarki światowej MFW World Economic Outlook
WIBOR	Wysokość oprocentowania pożyczek na polskim rynku międzybankowym Warsaw Interbank Offered Rate
WIG	Warszawski Indeks Giełdowy Warsaw Stock Exchange Index
WIG20	Indeks giełdowy 20 największych spółek notowanych na GPW Warsaw Stock Exchange Index of 20 largest companies
WIG-BANKI	Subindeks giełdowy spółek sektora bankowego WSE sub-index of banking sector
WIG-BUDOW	Subindeks giełdowy spółek sektora budowlanego WSE sub-index of construction sector
WID-CHEMIA	Subindeks giełdowy spółek sektora chemicznego WSE sub-index of chemical sector
WIG-INFO	Subindeks giełdowy spółek sektora informatycznego WSE sub-index of IT sector
WIG-MEDIA	Subindeks giełdowy spółek sektora medialnego WSE sub-index of media sector
WIG-PALIWA	Subindeks giełdowy spółek sektora „przemysł paliwowy” WSE sub-index of oil and gas industry sector
YU	Stopa bezrobocia młodzieży Youth Unemployment Rate
zł PLN	złoty złoty
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Institution

Skróty nazw państw i grup krajów

Abbreviations of country names and groups of countries

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
UE-28 EU-28	Unia Europejska (28 państw członkowskich) European Union (28 member states)
UE EU	Unia Europejska European Union
EA EA	Strefa euro Euro Area
AT	Austria Austria
BE	Belgia Belgium
BG	Bułgaria Bulgaria
CH	Szwajcaria Switzerland
CY	Cypr Cyprus
CZ	Czechy Czechia
DE	Niemcy Germany
DK	Dania Denmark
EE	Estonia Estonia
EL	Grecja Greece
ES	Hiszpania Spain
FI	Finlandia Finland
FR	Francja France
HR	Chorwacja Croatia
HU	Węgry Hungary
IE	Irlandia Ireland
IS	Islandia Iceland

IT	Włochy Italy
LT	Litwa Lithuania
LU	Luksemburg Luxembourg
LV	Łotwa Latvia
MT	Malta Malta
NL	Holandia Netherlands
NO	Norwegia Norway
PL	Polska Poland
PT	Portugalia Portugal
RO	Rumunia Romania
RPA RSA	Republika Południowej Afryki Republic of South Africa
RU	Rosja Russia
SE	Szwecja Sweden
SI	Słowenia Slovenia
SK	Słowacja Slovakia
TR	Turcja Turkey
UK	Wielka Brytania United Kingdom
USA	Stany Zjednoczone United States of America

Oznaczenie grup krajów według Międzynarodowego Funduszu Walutowego
Groups of countries according to the International Monetary Fund

AE	Gospodarki rozwinięte Advances economies
EDA	Rozwijające się kraje Azji Emerging and developing Asia
EDE	Europa Środkowa i Wschodnia Emerging and developing Europe

EMDE	Gospodarki wschodzące i rozwijające się Emerging market and developing Economies
EMMIE	Rynki wschodzące i gospodarki o średnim dochodzie Emerging markets and middle-income economies
LA	Ameryka Łacińska Latin America
G7	Główne gospodarki rozwinięte – G7 Major advanced economies – G7
MENA	Bliski Wschód i Afryka Północna Middle East and North Africa
MENAP	Bliski Wschód, Afryka Północna i Pakistan Middle East, North Africa and Pakistan
SSA	Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa

Oznaczenia grup krajów według Międzynarodowej Organizacji Pracy
Groups of countries according to the International Labour Organization

AS	Kraje Arabskie Arab States
CWA	Azja Środkowa i Zachodnia Central and Western Asia
EA	Azja Wschodnia East Asia
EE	Europa Wschodnia Eastern Europe
LA	Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean
NA	Afryka Północna North Africa
NAM	Ameryka Północna Northern America
NSWE	Europa Północna, Południowa i Zachodnia Northern, Southern and Western Europe
SA	Południowa Azja South Asia
SEA	Południowo-Wschodnia Azja oraz Pacyfik South-East Asia and the Pacific
SSA	Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa

Oznaczenia grup krajów według Centralnego Biura Analiz Ekonomicznych w Holandii
Groups of countries according to Centraal Planbureau

EE	Gospodarki wschodzące Emerging economies
----	---

Wzrost gospodarczy i inflacja

Polska

- **W 2019 r. szybki wzrost aktywności gospodarczej w Polsce, który przyspieszył istotnie w 2017 r. i umocnił się jeszcze w 2018 r., zaczął wyraźnie słabnąć. Produkt krajowy brutto (PKB) wzrósł w 2019 r. w ujęciu realnym o 4,1%** i był to wzrost niższy niż w latach poprzednich (5,3% w 2018 r. oraz 4,9% w 2017 r.). Tempo wzrostu realnego PKB w każdym z kolejnych kwartałów 2019 r. spadało (z 4,8% w pierwszym kwartale do 3,2% w ostatnim). Obok popytu krajowego, a szczególnie spożycia, których kontrybucja do wzrostu PKB wyniosła odpowiednio 2,9 i 3,1 p. proc., wkład do wzrostu miało także dodatnie saldo obrotów z zagranicą. Wkład ten wyniósł 1,6 p. proc. W odróżnieniu od lat ubiegłych wkład akumulacji, w tym nakładów brutto na środki trwałe, do wzrostu był prawie neutralny.
- **Inflacja (wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych) w 2019 r. w Polsce była dodatnia i wyniosła 2,3%, wobec 1,6% rok wcześniej.** Była ona nadal niższa od celu inflacyjnego ustalonego przez Radę Polityki Pieniężnej (2,5%) oraz równa poziomowi założonemu w ustawie budżetowej (2,3%).
- **Największą grupą partnerów handlowych Polski pozostawały kraje Unii Europejskiej** – w 2019 r. ich udział w eksporcie wyniósł 79,8%, a w imporcie 57,7%, wobec 80,6% i 58,8% rok wcześniej.
- **Udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie wzrósł** (z 5,8% do 6,1%), co stanowi czwarty rok wzrostów. W imporcie jednak w 2019 r. nastąpił znaczny spadek udziału dla tej grupy krajów (do 7,9% w 2019 r. z poziomu 8,9% w roku poprzedzającym).

Kontekst międzynarodowy

- **W trakcie 2019 r. tempo wzrostu gospodarki światowej, które było jeszcze dość wysokie w 2018 r., osłabło. Był to kolejny, drugi rok obniżania się tempa wzrostu na świecie. Wzrost PKB na świecie w 2019 r. wyniósł 2,9% czyli o 0,7 p. proc. mniej niż w 2018 r.** Dobra kondycja gospodarcza, która objęła większość krajów i regionów zaczęła wygasać już od wiosny 2018 r. i to pogorszenie trwało dalej w 2019 r. Spośród trzech głównych gospodarek wpływających na osiągnięcia gospodarki światowej, w Stanach Zjednoczonych Ameryki wzrost PKB zmniejszył się o 0,6 p. proc. do 2,3%, w Chinach o 0,7 p. proc. do 6,1%, a w strefie euro o 0,7 p. proc. do 1,2%
- **Czynnikami o istotnym znaczeniu dla gospodarki światowej były w 2019 r. trwające dalej napięcia związane z taryfami celnymi pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej a Chinami, napięcia geopolityczne oraz pogarszanie się równowagi makroekonomicznej w gospodarkach wschodzących.** Negatywny wpływ na gospodarkę światową miał także wzrost napięć społecznych w wielu krajach oraz katastrofy klimatyczne.

Rynek pracy oraz sytuacja dochodowa gospodarstw domowych

Polska

- W 2019 r. kontynuowany był rozpoczęty w drugiej połowie 2013 r. **proces poprawy warunków na polskim rynku pracy. Wskaźnik zatrudnienia** (dla osób w wieku 15–64 lat) **wzrósł o 0,8 p. proc. do poziomu 68,2%**, zaś **stopa bezrobocia** (dla osób w wieku 15–74 lat) **obniżyła się o 0,5 p. proc. do poziomu 3,3%**. Na skutek spadku bezrobocia zwiększyła się presja na podniesienie płac, co skutkowało wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (do 4 918 zł), realnie o 4,8%.
- **Wzrost wskaźnika zatrudnienia w 2019 r. występował we wszystkich grupach wieku;** w największym stopniu wzrósł on wśród osób w wieku 55–59/64 lat (o 1,4 p. proc.).

- Rok 2019 r. był także kolejnym rokiem spadku liczby osób w wieku produkcyjnym (18–59/64 lat) w wyniku **nabierającego tempa procesu starzenia się populacji Polski. Udział tej grupy w populacji w 2019 r. wyniósł 60,0%**, wobec 60,6% w roku poprzedzającym.
- Konsekwencją poprawy na rynku pracy była **poprawa ogólnej sytuacji gospodarstw domowych**, na co wskazywał **wzrost realny wartości dochodów rozporządzalnych na osobę o 5,0%**.

Kontekst międzynarodowy

- **W 2019 r. kontynuowany był wzrost globalnej liczby pracujących. Według szacunków MOP wyniósł on 1,0%.**
- **Wskaźnik globalnego zatrudnienia wyniósł 57,4%**, co oznaczało spadek o 0,2 p. proc. w odniesieniu do poprzedniego roku. **Współczynnik aktywności zawodowej w 2019 r. również zmniejszył się w porównaniu z 2018 r.** (o 0,2 p. proc.) i **kształtował się na poziomie 60,7%.**
- **W 2019 r. liczba osób bezrobotnych na świecie wyniosła 187,7 mln** (wzrosła o 1,9 mln). **Stopa bezrobocia utrzymała się na poziomie 5,4%.** Pomiędzy poszczególnymi regionami występowały jednak istotne różnice w zakresie wysokości bezrobocia.
- **Jakość pracy na świecie w 2019 r. polepszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim**, co przejawiało się spadkiem liczby osób pracujących na niepewnych warunkach, tzw. **vulnerable employment** (o 0,4%). W UE udział vulnerable employment wśród ogółu pracujących w 2019 r. wyniósł 11,2%, zaś w Stanach Zjednoczonych – 3,8% (spadek o 1 p. proc. wobec poprzedniego roku).

Finanse publiczne

Polska

- **Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (wg EDP) w 2019 r. wzrósł do poziomu 0,7% PKB.** Oznaczało to luzowanie fiskalne o 0,5 p. proc., ale nadal spełnione było kryterium referencyjne Traktatu z Maastricht (3,0% PKB).
- **Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 46,0% PKB**, utrzymując tendencję spadkową poprzednich lat.
- Dochody sektora finansów publicznych (SFP) w 2019 r. wyniosły 924,9 mld zł, wydatki były niższe od dochodów i ukształtowały się na poziomie 923,7 mld zł. W efekcie, saldo sektora było dodatnie (nadwyżka) i wyniosło 1,3 mld zł, czyli 0,1% PKB. Deficyt budżetu państwa wyniósł 13,7 mld zł.

Kontekst międzynarodowy

- **Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych dla gospodarek rozwiniętych przy pogarszającej się w 2019 r. sytuacji makroekonomicznej wzrósł o 0,4 p. proc i był szacowany na 3,0% PKB.** Nastąpił **wzrost długu** dla tej grupy gospodarek o 1,3 p. proc. do poziomu **105,2% PKB.**
- W **grupie gospodarek wschodzących i rozwijających się**, w warunkach pogorszenia się wzrostu gospodarczego, kontynuowane było poluzowanie fiskalne (zarówno nominalne, jak i cykliczne), co skutkowało **wzrostem deficytu do 4,8% PKB** (czyli o 1,1 p. proc. w porównaniu do poprzedniego roku) oraz **zadłużenia do poziomu 53,2% PKB** (czyli o 3,5 p. proc. do roku poprzedniego).
- W **strefie euro deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych**, który w latach 2015–2018 systematycznie spadał, w 2019 r. odnotował **wzrost do poziomu 0,7% PKB. Relacja zadłużenia do PKB** utrzymała tendencję spadkową (o 1,7 p. proc.) i wynosiła **84,1%.**

Rynki finansowe

Polska

- **Rada Polityki Pieniężnej w 2019 r. utrzymała stopy procentowe bez zmian.** Było to uzasadniane przez RPP między innymi utrzymywaniem się projekcji inflacji w horyzoncie oddziaływania polityki pieniężnej w pobliżu celu inflacyjnego NBP. Obowiązująca stopa referencyjna w 2019 r. wyniosła 1,5%.
- **Łączne aktywa sektora finansowego w 2019 r. odnotowały wzrost o 4,2% w relacji do roku poprzedniego, a ich wartość wyniosła 2 673 mld zł.** Największy wzrost wartości aktywów odnotowano w sektorze bankowym – o 5,6%.
- **W sektorze bankowym w 2019 r. wystąpił wzrost funduszy własnych o 3,5% natomiast wynik finansowy netto odnotował wzrost o 9,1% wobec 2018 r.** Kontynuowany był spadek relacji kredytów do depozytów, współczynnik ten wyniósł 86,6% wobec 90,2% w 2018 r.
- **Rynek kapitałowy charakteryzował się spadkiem kapitalizacji, która na Rynku Głównym GPW zmniejszyła się o 5,3%, wynosząc 1 103,8 mld zł.** Wartość obrotów na rynku głównym GPW zmniejszyła się o 7,8%, natomiast zwiększył się udział inwestorów zagranicznych do poziomu 63,5%.

Kontekst międzynarodowy

- Spowolnienie aktywności gospodarczej w Stanach Zjednoczonych w połączeniu ze spowolnieniem globalnej wymiany handlowej, wpłynęło na zmianę polityki pieniężnej na mniej restrykcyjną. **FOMC podjęła w 2019 r. trzykrotnie decyzję o obniżeniu docelowego zakresu stopy funduszy federalnych (po 25 pkt bazowych) do przedziału od 1,50 do 1,75%.**
- **Europejski Bank Centralny w 2019 r. podjął decyzję o łagodzeniu polityki pieniężnej.** Był to efekt spowolnienia dynamiki inflacji, słabszych danych makroekonomicznych oraz pogorszenia perspektyw gospodarczych.
- EBC wprowadził zmiany w polityce informacyjnej odnoszącej się do przyszłej polityki pieniężnej (ang. forward guidance). Ponadto, ogłosił również nową serię dwuletnich, dłużnych operacji (TLTRO III) w okresie od września 2019 r. do marca 2021 r. **Rada Prezesów EBC obniżyła we wrześniu 2019 r. oprocentowanie depozytów jednodniowych o 10 pkt bazowych do -0,50%.** Podjęto również decyzję o wznowieniu skupu aktywów netto (na poziomie 20 mld EUR miesięcznie) do momentu zacieśniania polityki pieniężnej. Kontynuowane były również programy reinwestycji kwot zapadających papierów wartościowych w ramach programu APP.

Executive summary

Economic growth and inflation

Poland

- **In 2019 the rapid growth of economic activity in Poland, that accelerated substantially in 2017, and even strengthened in 2018, slowed down. The Gross Domestic Product (GDP) grew in real terms by 4.1%**, and it was a weaker growth in comparison to the previous years (5.3% in 2018 and 4.9% in 2017). In the consecutive quarters of 2019 the pace of GDP growth continuously decelerated (from 4.8% in the first quarter, to 3.2% in the last). The main growth supporting factor was still domestic demand, in particular consumption, of which the contributions to the GDP growth were 2.9 and 3.1 pp respectively. Notable was also the turnover balance with abroad that contributed with 1.6 pp. Contrary to previous years the impact of accumulation, including gross fixed capital formation, on the growth was almost neutral
- **Inflation** (understood as the increase in prices of consumer goods and services) **in Poland in 2019 was positive, reaching 2.3%, compared to the previous year when it reached 1.6%**. It was still below the inflation target of the Monetary Policy Council (2.5%) and equal to the level established in the budget act (2.3%).
- **The European Union countries continued to be the main trade partners of Poland** – in 2019 their share in exports reached 79.8% and 57.7% in imports compared with 80.6% and 58.8% respectively in the previous year.
- **The share of Central and Eastern Europe countries in exports slightly increased** (from 5.8% to 6.1%), which is the fourth year of increases. In imports, however, there was a substantial decrease in the share for this group of countries (from 8.9% in 2018 to 7.9% in 2019).

International environment

- **During 2019, the World's economic growth that remained quite high in 2018, weakened further. It was therefore the second year of decreases. The GDP growth rate in 2019 was at 2.9%, i.e. by 0.7 pp lower than in 2018.** The good economic conditions that spread before over a large group of countries started to extinguish in spring 2018 and this worsening continued in 2019. Considering the three main economies impacting on the world economy, in the US the growth of GDP decreased by 0.6 pp to 2.3%, in China by 0.7 pp to 6.1% and in the euro zone by 0.7 pp to 1.2%.
- **Factor of importance for the world economy in 2018 were the tensions associated with duty tariffs between the US and China, geopolitical tensions and worsening of macroeconomic balances in emerging economies.** Increased social tensions in many countries and weather catastrophes were also contributing negatively to economic growth.

Labour market and income situation of households

Poland

- In 2019, the process of **improving conditions on the Polish labour market**, that begun in the second half of 2013, continued. The **employment index** (for 15–64 aged persons) **rose by 0.8 pp to the level of 68.2%** and the unemployment rate (for 15–74 aged persons) **decreased by 0.5 pp to the level of 3.3%**. The reduction of unemployment led to a rise in wages (up to 4 918 PLN), which resulted in a real monthly remunerations' increase by 4.8%.
- The increase in the employment index was observed in all age groups, however **it rose to the greatest degree in the group of 55–59/64 aged persons (by 1.4 pp).**

- 2019 was also a following year with a decreasing number of working-age persons in Poland, due to accelerating process of population ageing. The share of the age group 18–59/64 in the overall population settled at 60.0%, compared with 60.6% in 2018.
- The improvement on the labour market led to a general betterment in the situation of households, confirmed by a real growth in the value of disposable income per person by 5.0%.

International environment

- **In 2019, the global number of persons employed continued to grow. According to estimates by the ILO, its growth amounted to 1.0%.**
- **The global employment rate reached 57.4%**, which meant a decrease by 0.2 pp in relation to the previous year. **The economic activity rate in 2019 also decreased in comparison with 2018** (by 0.2 pp) and fell to the level of 60.7%.
- **In 2019, the number of persons unemployed in the world amounted to 187.75 million** (it increased by 1.9 million compared to 2018). **The unemployment rate stayed at the same level of 5.4%**. There were, however, significant differences in the levels of unemployment between individual regions.
- **The quality of work in the world in 2019 improved compared to the previous year**, which was reflected by the decrease in the number of people working on precarious conditions, so-called vulnerable employment (by 0.4%). The share of vulnerable employment reached 11.2% in the European Union and 3.8% in United States (decrease by 1 pp in comparison with 2018).

Public finances

Poland

- **In 2019 the General Government sector deficit came out at 0.7% of the GDP.** It meant fiscal loosening by 0.5 pp, but the result was below the reference value of Maastricht criterion (3.0% of the GDP).
- **The sector's debt reached 46.0% of the GDP**, continuing decreasing tendency of the past years.
- Public finance sector (SFP) revenues amounted to 924.9 bln PLN in 2019. Expenditures were lower than revenues and amounted to 923.7 bln PLN. In result the balance was positive, amounting to 1.3 bln PLN, i.e. 0.1% of the GDP. **State budget deficit amounted to 13.7 bln PLN.**

International environment

- In the context of deteriorating of macroeconomic conditions in 2019 the General Government deficit in developed economies deepened by **0.4 pp** and was assessed at **3.0%** of the GDP. The increase of the debt by **1.3 pp** in this group of economies, to the level of **105.2%** of the GDP was observed.
- In the group of **emerging and developing economies**, in conditions of deteriorating economic growth, fiscal easing (nominal and cyclic) was continued, which led to **deficit growth up to 4.7% of the GDP (1.1 pp more than in the previous year) and of debt up to 53.2% of the GDP (3.5 pp more than in the previous year).**
- **In the Euro area**, the General Government sector **deficit** in 2015–2018 continued to decrease but increased in 2019 to the level of **0.7%** of the GDP. The **debt ratio** to GDP sustained its reducing tendency, decreased by 1.7 pp and levelled at **84.1%** of the GDP.

Financial markets

Poland

- **The Monetary Policy Council in 2019 decided to maintain the interest rates at the same level**, justifying this decision by the effect of inflation remaining close to the NBP target in the monetary policy transmission horizon. The NBP reference rate in 2019 was unchanged on the level of 1.5%.
- **The total financial sector assets in 2019 increased by 4.2% in comparison with the previous year, reaching 2 673 billion PLN.** The largest increase in the value of financial sector assets was reported in banking sector – by 5.6%.
- **In the banking sector in 2019, there has been an increase in own funds by 3.5%, while the net financial results increased by 9.1% compared with 2018.** There has been a decrease of the ratio of loans to deposits, which settled at 86.6% compared with 90.2% in 2018.
- **The capital market showed decreased capitalization, which on the Warsaw Stock Exchange (WSE) Main Market dropped by 5.3% in comparison with the previous year, reaching 1 103.8 billion PLN.** The turnover on the Main Market decreased by 7.8%, while the share of foreign investors increased to the level of 63.5%.

International environment

- Weaker economic activity in the United States together with a global trade slowdown were the main factors that influenced the change in monetary policy to a less restrictive one. **FOMC decided to lower the target range for the federal funds rate level in 2019 three times (each time by 0.25 bp) finally in the range from 1.50 to 1.75%.**
- **The European Central Bank decided to ease the monetary policy in 2019.** This was the result of a slowdown in inflation growth, weaker macroeconomic data and a worsening economic outlook.
- The ECB implemented adjustments to the forward guidance. Also, they announced a new series of two-year debt operations (TLTRO III) for the period September 2019 to March 2021. **In September 2019, the ECB cut the deposit rate by 10 bp to -0.50%.** Also, the ECB decided to start net asset purchases (at the level of EUR 20 billion per month) until the monetary policy tightening. Reinvestment of maturing securities under the APP program was also continued.

Rozdział 1

Chapter 1

Wzrost gospodarczy

Economic growth

1. Procesy w gospodarce światowej

1. Processes in the world economy

W trakcie 2019 r. tempo wzrostu gospodarki światowej, które w 2018 r. obniżyło się nieznacznie, uległo większemu osłabieniu. Był to zatem kolejny, drugi rok spadku dynamiki rozwoju gospodarczego. Przyczyniły się do tego m.in. niepewność związana z polityką handlową (na skutek napięć związanych z taryfami celnymi pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami), napięcia geopolityczne oraz pogarszanie się równowagi makroekonomicznej w gospodarkach wchodzących. Wzrost napięć społecznych w wielu krajach oraz katastrofy pogodowe, takie jak huragany karaibskie, susza i pożary w Australii, powodzie we wschodniej Afryce oraz susza w południowej Afryce przyczyniły się dodatkowo do osłabienia wzrostu gospodarki światowej w 2019 r. Pomimo tych okoliczności koniec 2019 r. jawił się jako czas zakończenia spowolnienia wzrostu, m.in. dzięki luzowaniu pieniężnemu i stabilizacji produkcji przemysłowej.

Wzrost gospodarczy

Economic growth

Wzrost PKB na świecie w 2019 r., według danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), wyniósł 2,9% i był o 0,7 p. proc. niższy niż w 2018 r. W podziale na grupy państw wynosił on 1,7% dla gospodarek rozwiniętych (spadek o 0,5 p. proc. w stosunku do 2018 r.) oraz 3,7% w grupie gospodarek wschodzących i rozwijających się (spadek o 0,8 p. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim).

Gospodarka Stanów Zjednoczonych rosła w tempie 2,3%, czyli w tempie wolniejszym niż w poprzednim roku (o 0,6 p. proc.). Na ten kierunek zmian wpłynęła m.in. bardziej neutralna polityka fiskalna i słabnąca skłonność do luzowania pieniężnego, które wcześniej przyczyniły się do przyspieszenia tempa wzrostu po 2016 r.

W strefie euro odnotowano spowolnienie wzrostu PKB do 1,2%, czyli o 0,7 p. proc. niższego niż w 2018 r. Spadek ten był związany z kontynuacją okoliczności, które przyczyniły się do spadku w 2018 r.: pogorszenie nastrojów wśród konsumentów i w przedsiębiorstwach; opóźnienia związane z wprowadzeniem nowych standardów emisyjnych dla samochodów napędzanych silnikami Diesla w Niemczech; niepewna polityka fiskalna, zwiększone spready na obligacjach rządowych i osłabienie inwestycji we Włoszech; protesty uliczne, które osłabiły sprzedaż detaliczną we Francji; obawy związane z możliwością wystąpienia bezumownego Brexitu. W 2019 r. sytuacja nie zmieniła się istotnie we Francji i we Włoszech, ale dalej pogarszała się w Niemczech (w przetwórstwie przemysłowym, szczególnie w przemyśle samochodowym) i Hiszpanii (w popycie krajowym i w eksporcie).

W Japonii w 2019 r. zanotowano wzrost PKB o 0,7%, czyli o 0,4 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Stało się tak na skutek wzmocnienia konsumpcji działaniami stymulacyjnymi rządu oraz solidnego poziomu wydatków kapitałowych.

Tablica 1. Zmiany produktu krajowego brutto na świecie (ceny stałe)
 Table 1. Gross domestic product change in the world (constant prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %				
Świat World	3,5	3,4	3,9	3,6	2,9
Gospodarki rozwinięte, w tym: Advanced economies, including:	2,3	1,7	2,5	2,2	1,7
Stany Zjednoczone United States	2,9	1,6	2,4	2,9	2,3
Japonia Japan	1,2	0,5	2,2	0,3	0,7
Strefa euro Euro area	2,1	1,9	2,5	1,9	1,2
Gospodarki wschodzące i rozwijające się, w tym: Emerging market and developing economies, including:	4,3	4,6	4,8	4,5	3,7
Europa Środkowa i Wschodnia Emerging and developing Europe	0,9	1,8	4,0	3,2	2,1
Turcja Turkey	6,1	3,2	7,5	2,8	0,9
rozwijające się kraje Azji emerging and developing Asia	6,8	6,8	6,7	6,3	5,5
Chiny China	6,9	6,8	6,9	6,8	6,1
Indie India	8,0	8,3	7,0	6,1	4,2
Ameryka Łacińska Latin America and the Caribbean	0,3	-0,6	1,3	1,1	0,1
Brazylia Brazil	-3,6	-3,3	1,3	1,3	1,1
Meksyk Mexico	3,3	2,9	2,1	2,1	-0,1
Rosja Russia	-2,0	0,3	1,8	2,5	1,3
Bliski Wschód i Afryka Północna Middle East and North Africa	2,6	5,0	2,3	1,8	1,2
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa	3,2	1,4	3,0	3,3	3,1
Republika Południowej Afryki South Africa	1,2	0,4	1,4	0,8	0,2

Uwaga: od 2019 r. MFW nie publikuje już danych dla Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP), zaś kategoria Bliski wschód i Afryka Północna została zastąpiona kategorią Bliski Wschód i Azja Centralna. Z kolei kategoria Europa Środkowa i Wschodnia obecnie obejmuje także 4 kraje WNP, tj. Rosję, Ukrainę, Białoruś i Mołdawię. Pozostałe 8 krajów WNP włączono do kategorii Bliski Wschód i Azja Centralna. Źródło: dane MFW (World Economic Outlook, April 2020). Dane za 2019 to szacunki MFW.

Source: IMF data (World Economic Outlook, April 2020). Data for 2020 are IMF estimates.

Note: from 2019 IMF does not publish any more data for the Commonwealth of Independent States (CIS), and the category of Middle East and North Africa has been replaced by Middle East and Central Asia. At the same time the category Emerging and developing Europe now comprises also 4 former CIS countries, i.e. Russia, Ukraine, Belarus and Moldova. The remaining 8 CIS countries are now in the category Middle East and Central Asia.

Na wzrost w Chinach nadal negatywnie oddziaływały nierozwiązane stosunki handlowe ze Stanami Zjednoczonymi oraz brak oczekiwanego wzmocnienia regulacji finansowych mające być odpowiedzią na problem bardzo dużego zadłużenia w gospodarce Chin. W rezultacie zanotowano w tym kraju wzrost o 6,1%, czyli o 0,7 p. proc. mniej niż w roku poprzednim.

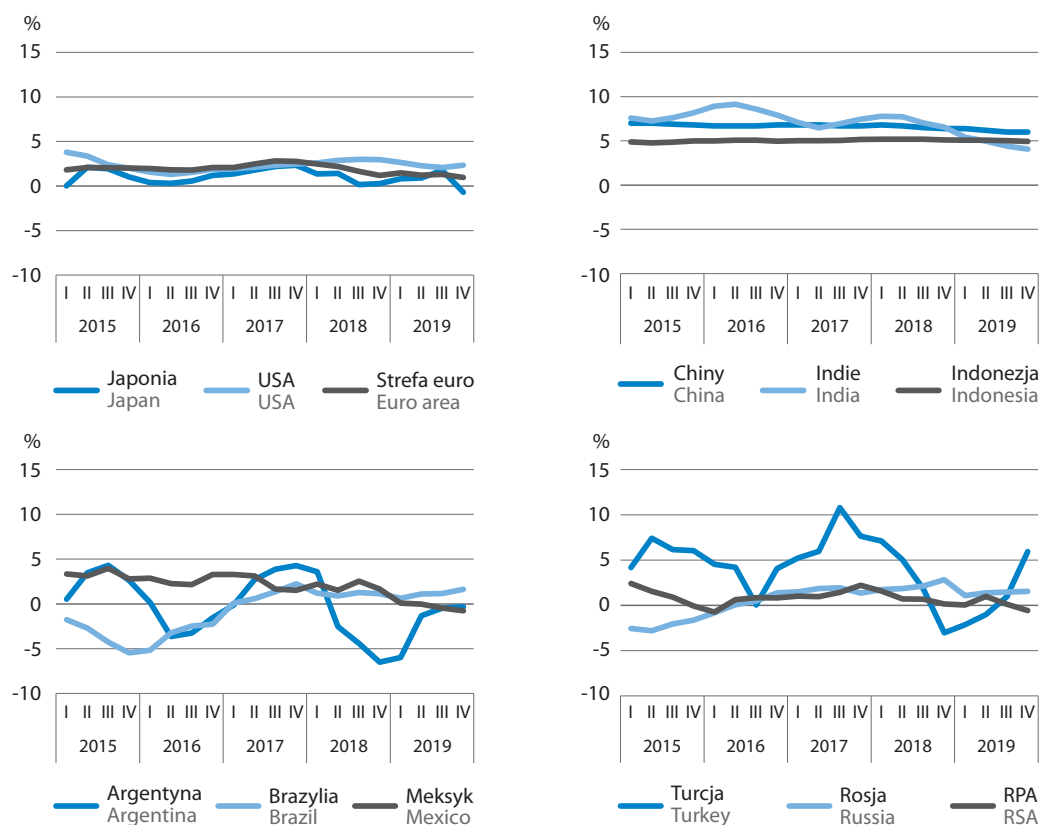
W Indiach negatywnie na wzrost wpłynęły nierozwiązane problemy w obszarze regulacji sektora korporacyjnego oraz regulacji środowiskowych, a także obawy dotyczące kondycji niebankowego sektora finansowego, które razem przyczyniły się do osłabienia popytu. W rezultacie zanotowano spadek tempa wzrostu w tym kraju o 1,9 p. proc. do poziomu 4,2%.

Na globalną sytuację wpłynął słabszy niż oczekiwany wzrost gospodarek wschodzących w drugiej połowie 2019 r., ustabilizowanie się sytuacji w przetwórstwie przemysłowym, któremu jednak towarzyszyło osłabienie aktywności w sektorze usługowym, akomodacyjna polityka pieniężna oraz niektóre problemy związane z taryfami celnymi, niepokojami społecznymi i napięciami geopolitycznymi będące kontynuacją z lat ubiegłych.

Wykres 1. Zmiany PKB w ujęciu realnym w wybranych gospodarkach

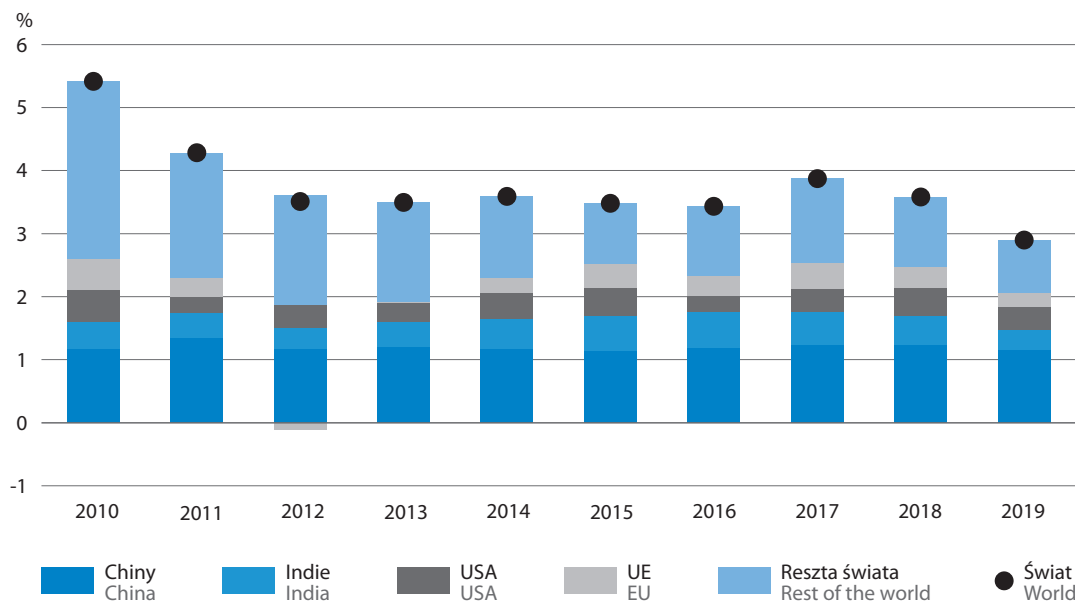
(porównanie do analogicznego kwartału poprzedniego roku; wyrównane sezonowo)

Chart 1. GDP changes in real terms in selected economies (compared to the same period of the previous year)

Źródło: OECD.
Source: OECD

Wykres 2. Wkład wybranych gospodarek do wzrostu światowego PKB
 Chart 2. Contribution of selected economies to world GDP growth

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFW (World Economic Outlook, April 2020).
 Source: own contribution based on IMF data (World Economic Outlook, April 2020).

Rynek pracy Labour market

W 2019 r., zgodnie z oceną Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO¹) globalny rynek pracy charakteryzował się wzrostem liczby pracujących. Liczba pracujących wzrosła o 1,0%, podobnie jak w 2018 r. i wyniosła około 3,3 mld, z czego 1,7 mld stanowiły osoby zatrudnione na umowę o pracę.

Ponad 470 mln. osób na świecie nie miało dostępu do pracy bądź też nie mogło pracować tyle godzin, ile by pragnęło. Liczba osób bezrobotnych na świecie wyniosła 187,7 mln (wzrost o 1,9 mln w stosunku do poprzedniego roku), zaś stopa bezrobocia utrzymała się na poziomie 5,4% (5,6% w przypadku kobiet). Najniższa stopa bezrobocia występowała w krajach Azji Południowo-Wschodniej oraz Pacyfiku (3,1%) oraz Azji Wschodniej (4,1%), najwyższa natomiast – w Afryce Południowej (28,2%). W Stanach Zjednoczonych stopa bezrobocia spadła o 0,2 p.proc. wobec poprzedniego roku i wyniosła 3,7%, zaś w Japonii osiągnęła poziom 2,3% (niżej o 0,1 p. proc. niż rok wcześniej).

Wśród pracujących, o ok. 1% wzrosła liczba zatrudnionych, liczba pracujących na własny rachunek oraz pracodawców, zmalała natomiast o ok. 0,6% liczba pomagających członków rodzin.

¹ International Labour Organization.

Tablica 2. Zmiana liczby pracujących według grup krajów
 Table 2. Change in the number of employed persons by country groups

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %				
Świat World	1,1	1,0	1,2	1,2	1,0
Stany Zjednoczone United States	1,6	1,6	1,6	1,3	0,6
Japonia Japan	0,5	1,0	0,9	2,0	-0,3
Strefa euro Euro area	0,1	0,7	0,2	0,2	0,4
Kraje Arabskie Arab States	3,6	2,5	1,1	2,2	2,4
Południowo-Wschodnia Azja oraz Pacyfik South-Eastern Asia and the Pacific	0,9	1,1	1,6	1,2	0,9
Europa Północna, Południowa i Zachodnia Northern, Southern and Western Europe	1,1	1,5	1,4	1,5	1,7
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean	1,1	0,2	1,5	1,8	1,2
Afryka Północna Northern Africa	-0,1	1,7	0,3	1,9	2,3
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa	2,9	2,4	2,9	3,1	3,0

Źródło: dane MOP, z wyjątkiem strefy euro (dane Eurostat).
 Source: ILO data, except for Euro area (Eurostat data).

W Stanach Zjednoczonych współczynnik aktywności zawodowej obniżył się o 0,2 p. proc. wobec roku 2018. Jednocześnie nastąpiło obniżenie stopy bezrobocia o 0,2 p. proc. do 3,7% w 2019 r.

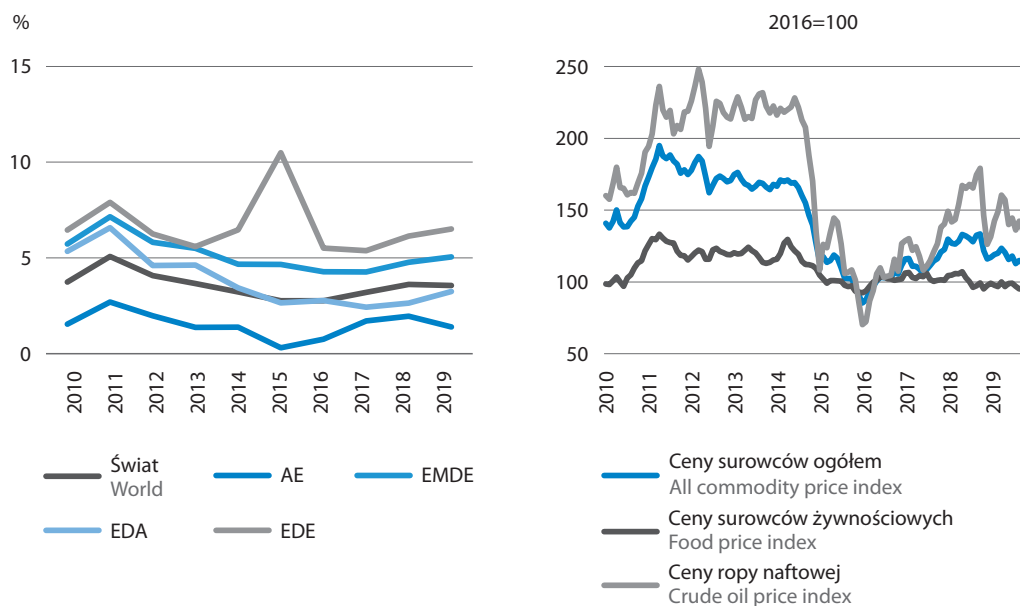
W strefie euro kolejny rok z rzędu sytuacja na rynku pracy polepszała się. Liczba pracujących wzrosła w 2019 r. w tej grupie krajów o 0,4%, zaś stopa bezrobocia obniżyła się z poziomu 8,2% w 2018 r. do 7,6%. Wskaźnik zatrudnienia w UE dla osób w wieku 15–64 wyniósł w UE 68,0% i był to najwyższy przeciętny wskaźnik na przestrzeni ostatniego dwudziestolecia.

Procesy inflacyjne Inflationary processes

Inflacja² na świecie w 2019 r. wyniosła 3,6% podobnie jak w 2018 r., osiągając poziom zbliżony do inflacji z 2013 r. W poszczególnych grupach krajów sytuacja była jednak zróżnicowana. W krajach rozwiniętych inflacja spadła do poziomu 1,4%, czyli była o 0,6 p. proc. niższa niż w 2018 r., na co wpłynęły niższe niż w roku poprzednim ceny surowców, w tym energetycznych. Jednak w gospodarkach wschodzących inflacja wzrosła do poziomu 5,0%, czyli wyniosła o 0,2 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Dla wschodzących gospodarek azjatyckich wzrost inflacji wyniósł 0,6 p. proc., do poziomu 3,2%, zaś dla krajów Europy Centralnej i Wschodniej o 0,4 p. proc. do poziomu 6,5%.

² Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. Na podstawie danych bazy MFW, World Economic Outlook, April 2020. Podział na grupy krajów według agregatów MFW.

Wykres 3. Inflacja (CPI) na świecie oraz wybrane indeksy cen
Chart 3. Inflation (CPI) in the world and selected price indices

Źródło: dane MFW (World Economic Outlook, April 2020).
 Source: IMF data (World Economic Outlook, April 2020).

Źródło: dane MFW (World Economic Outlook, April 2020).
 Source: IMF data (World Economic Outlook, April 2020).

Wśród krajów grupy G7 inflacja nie zmieniła się istotnie dla Stanów Zjednoczonych i Kanady osiągając odpowiednio 1,9% oraz 2,1%. W pozostałych krajach tej grupy inflacja spadła: we Francji z poziomu 1,9% do 1,6%, w Niemczech z poziomu 1,8% do 1,5%, we Włoszech z poziomu 1,2% do 0,5%, w Wielkiej Brytanii z poziomu 2,3% do 1,4% oraz w Japonii z poziomu 0,8% do 0,5%. Te spadki odzwierciedlały ogólny spadek poziomu aktywności gospodarczej oraz spadek cen surowców na świecie.

Średnioroczne ceny koszyka wszystkich surowców spadły o 8,3%, koszyka surowców energetycznych obejmującego ropę naftową, gaz ziemny, węgiel kamienny i LPG o 17,3%, zaś koszyka surowców żywnościowych o 3,1%. Średnioroczne ceny koszyka podstawowych metali obejmujących aluminium, kobalt, miedź, rudę żelaza, ołów, molibden, nikiel, cynę, uran i cynk jednak wzrosły o 3,7%³.

Handel międzynarodowy

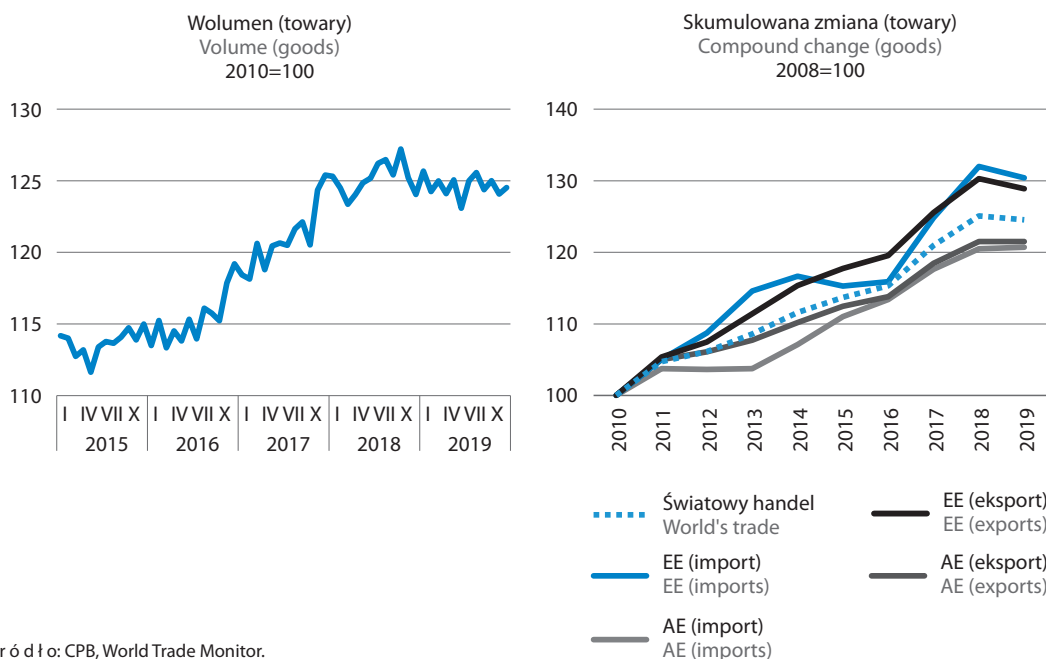
International trade

Tempo wzrostu wolumenu⁴ światowego handlu towarami w 2019 r. było ujemne i wyniosło -0,4% (eksport zmalał o 0,4%, zaś import o 0,5%). Zatem, było niższe od odnotowanego rok wcześniej o 3,8 p. proc., czyli wysokie tempo odbudowy wolumenu obrotów w międzynarodowym handlu towarami z 2017 r., które było w znacznym stopniu kontynuowane w 2018 r., zakończyło się w 2019 r. Wkład gospodarek wschodzących do tego spadku był istotniejszy. Import w tej grupie krajów spadł o 1,2% (wobec wzrostów o 5,7% w 2018 r. i o 7,7% w 2017 r.), a eksport zmniejszył się o 1,1% (wobec wzrostów o 3,8% w 2018 r. i o 5,0% w 2017 r.). Wkład gospodarek rozwiniętych do tej zmiany wolumenu był prawie neutralny – import rósł nieznacznie, o 0,2% (wobec 2,4% w 2018 r. i 3,7% w 2017 r.), a eksport ustabilizował się (wobec wzrostu 2,6% w 2018 r. i 4,1% w 2017 r.).

³ Na podstawie IMF Primary Commodity prices.

⁴ Obliczenia własne na podstawie danych CPB, World Trade Monitor. Dane w niniejszym podrozdziale odnoszą się do wolumenu obrotów, czyli nie zależą od cen, tylko od zmian ilości (ważonych udziałem w wartości całego obrotu) towarów podlegających międzynarodowemu obrotowi.

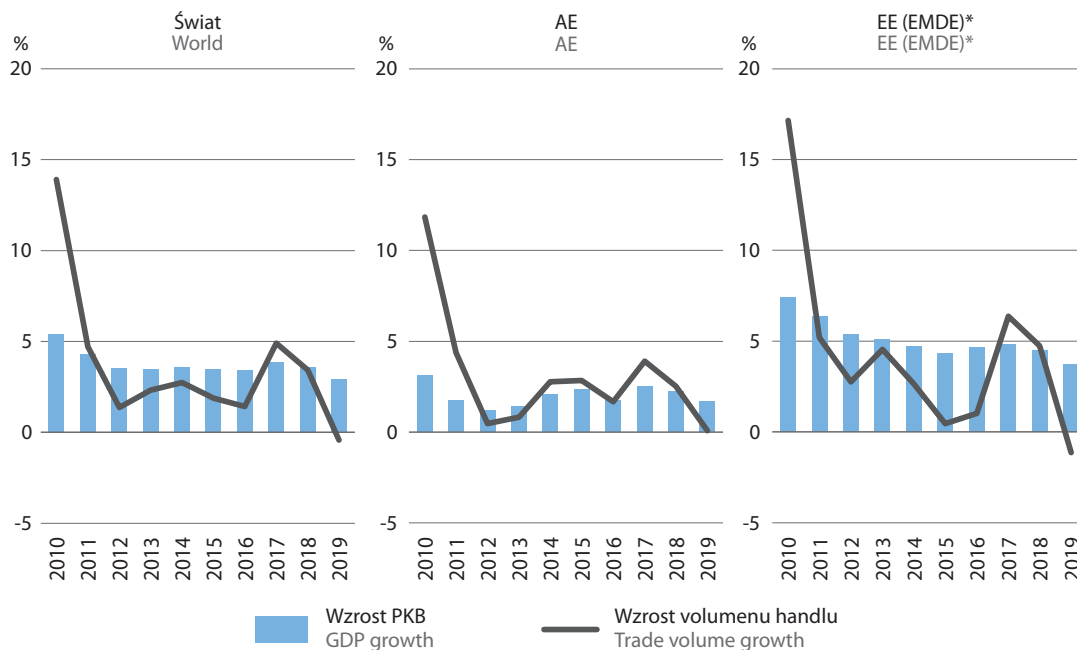
Wykres 4. Światowy handel towarami
Chart 4. World trade in goods

Źródło: CPB, World Trade Monitor.
Source: CPB, World Trade Monitor.

Do ważnych obserwacji dotyczących całości światowego handlu międzynarodowego dobrami i usługami należy zaliczyć spadek znaczenia handlu mierzonego udziałem w PKB. Po okresie odbudowy światowego handlu po kryzysie finansowym, trwającym aż do 2011 r., w okresie lat 2012–2019 relacja wolumenu handlu do PKB wyraźnie zmniejszyła się, do poziomu niższego w stosunku do okresu sprzed kryzysu finansowego, jednak z lokalnym maksimum w 2017 r. Największą rolę w tym spadku odegrały kraje należące do grupy gospodarek wschodzących i rozwijających się, szczególnie Chiny. Od 2016 r. jednak nastąpił w tym kraju powtórny wzrost wolumenu handlu (wzrost importu o 4,7%, a eksportu o 1,0%), który jeszcze przyspieszył w 2017 r. (wzrost importu o 6,9%, a eksportu o 9,2%). Proces ten wyhamował jednak już w 2018 r., osiągając ujemne lub neutralne wartości w 2019 r. m.in. z powodu sporów o taryfy celne pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Pomimo lokalnego maksimum wolumenu handlu w 2017 r. jego relacja do PKB nie odbudowała się w stosunku do jego poziomu z 2010 r.

Wykres 5. Porównanie tempa wzrostu PKB oraz tempa wzrostu wolumenu handlu światowego
 Chart 5. Comparison between GDP growth and trade volume growth

*EE - Emerging economies według CPB, EMDE – Emerging markets and developing economies według MFW.

* EE - Emerging economies according to CPB, EMDE – Emerging markets and developing economies according to IMF.

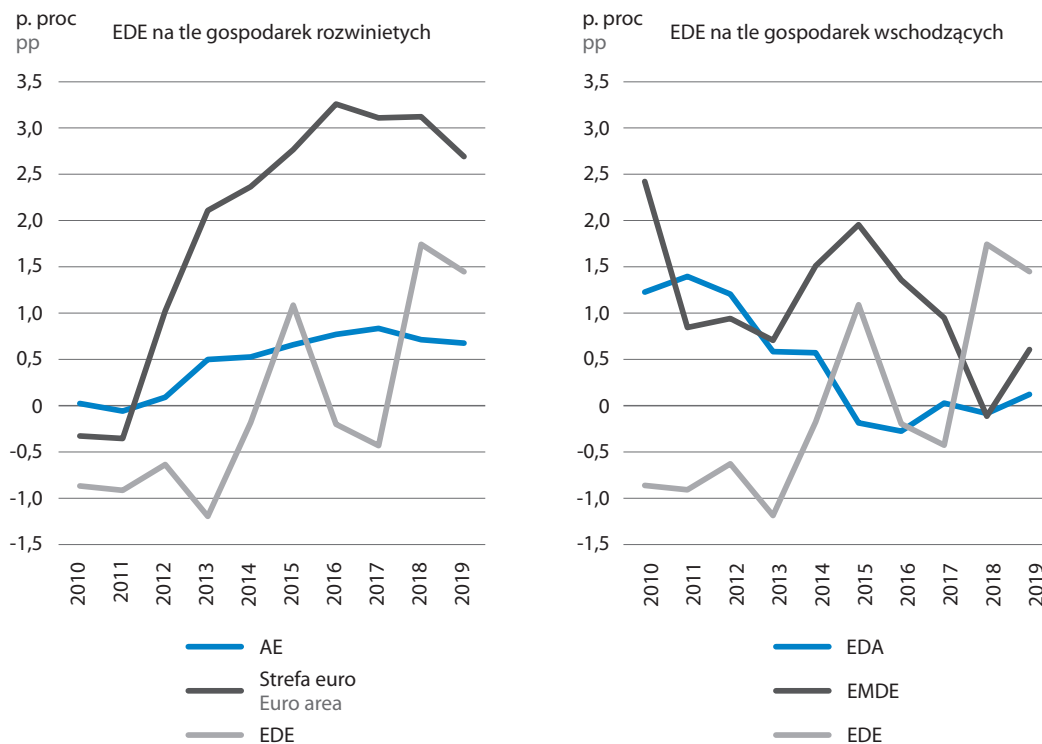
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFW (World Economic Outlook, April 2020) oraz danych CPB (World Trade Monitor).

Source: own contribution based on IMF data (World Economic Outlook, April 2020) and CPB data (World Trade Monitor).

Handel ma bezpośredni wpływ na najważniejszy komponent bilansu płatniczego, czyli na rachunek bieżący. Generalnie w okresie 2010–2019 saldo rachunku bieżącego krajów Europy Środkowej i Wschodniej (EDE) łącznie poprawiło się, w przeciwieństwie do gospodarek wschodzących (EMDE) łącznie, w tym także do gospodarek wschodzących Azji (EDA). W ostatnich dwóch latach (2018 i 2019) to saldo było także bardziej dodatnie niż w gospodarkach rozwiniętych (AE), jednak mniej dodatnie niż w przypadku strefy euro, pomimo braku jego poprawy dla tej grupy krajów od 2016 r.

Wykres 6. Saldo rachunku bieżącego Europy Środkowej i Wschodniej (EDE) na tle gospodarek rozwiniętych (AE) i wschodzących (EMDE)

Chart 6. Balance of current account of emerging and developing Europe (EDE) compared to advanced (AE) and emerging economies (EMDE)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFW (World Economic Outlook, April 2020).
Source: own contribution based on IMF data (World Economic Outlook, April 2020).

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Foreign direct investments

W 2019 r. wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie (BIZ)⁵ wyniosła 1 539,9, czyli zwiększyła się o 44,7 mld USD (wzrost o 3,0% w stosunku do poprzedniego roku). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w krajach rozwiniętych w 2019 r. stanowiły 52,0% globalnego napływu BIZ, a w relacji do 2018 r. zwiększyły się o 38,8 mld USD (o 5,1%). Napływ BIZ do Ameryki Północnej zmniejszył się o 0,5 mld USD (o 0,2%), w tym zmniejszył się o 7,3 mld USD napływ inwestycji do Stanów Zjednoczonych (spadek o 2,9%). Napływ BIZ do Europy i do Unii Europejskiej zwiększył się odpowiednio: o 65,6 mld USD (o 18,0%) i o 31,8 mld USD (o 7,7%). Gospodarki krajów w okresie transformacji i krajów rozwijających się zanotowały napływ BIZ w kwocie 739,6 mld USD, co stanowiło 48,0% globalnych napływów. W krajach tych nastąpił wzrost napływu inwestycji o 5,8 mld USD (o 0,8%) w relacji do poprzedniego roku, a udział Azji w globalnych inwestycjach bezpośrednich wyniósł 30,8%. Zmniejszyły się one dla Azji o 24,7 mld USD (o 4,9%) w relacji do 2018 r.⁶

⁵ UNCTAD, 'World Investment Report 2020', (2020), New York and Geneva.

⁶ Grupy krajów według UNCTAD. groups of countries according to UNCTAD.

Tablica 3. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych
 Table 3. Inflow of foreign direct investments

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	in mld USD		in billion USD		
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Foreign direct investments	2 041,8	1 983,5	1 700,5	1 495,2	1 539,9
Kraje rozwinięte Developed economies	1 274,4	1 265,2	950,2	761,4	800,2
Europa Europe	719,5	674,8	569,8	363,7	429,2
Unia Europejska European Union	645,4	591,3	465,1	415,1	446,9
Ameryka Północna North America	511,5	507,8	303,8	297,0	296,5
Stany Zjednoczone United States	467,6	471,8	277,3	253,6	246,2
Kraje rozwijające się Developing economies	729,9	652,0	700,6	699,3	684,7
Afryka Africa	57,6	46,0	41,5	50,6	45,4
Azja Asia	514,3	468,4	502,0	498,6	473,9
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean	156,4	136,6	156,2	148,9	164,2
Oceania Oceania	1,6	0,9	0,9	1,2	1,2
Kraje w okresie transformacji Transition economies	37,5	66,3	49,7	34,5	54,9

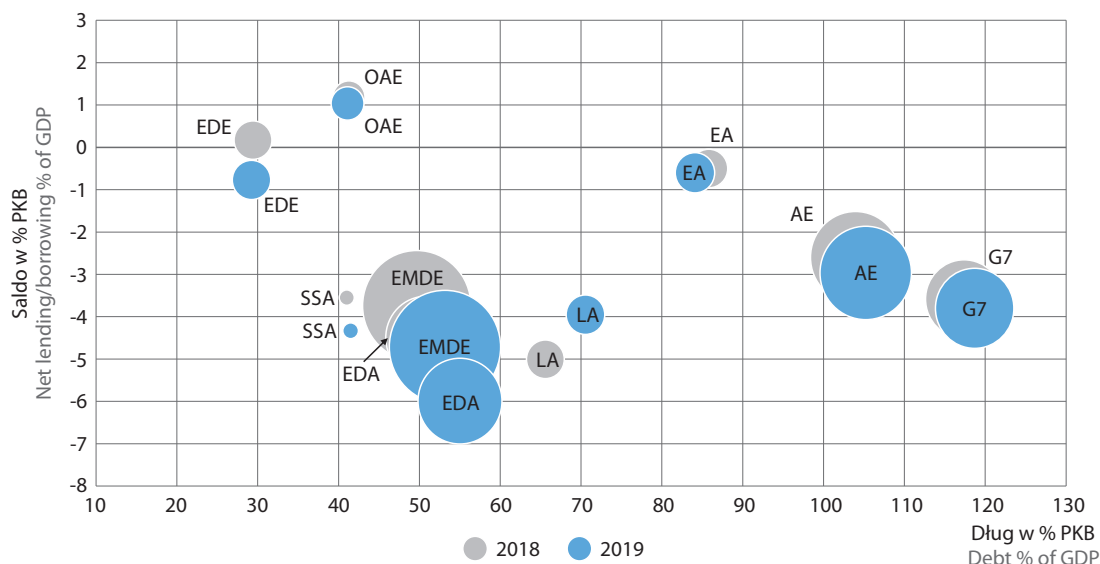
Źródło: UNCTAD, World Investment Report.
 Source: UNCTAD, World Investment Report.

Finanse publiczne Public finances

W 2019 r. w wielu krajach rozwiniętych miało miejsce poluzowanie fiskalne, co przyczyniło się do wzrostu deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych w tej grupie do 3,0 PKB wobec 2,6% PKB w roku poprzednim. Deficyt fiskalny gospodarek wschodzących i rozwijających się w 2019 r. wzrósł z 3,8% PKB do 4,8% PKB. W grupie krajów rozwiniętych relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB wzrosła do poziomu 105,2% PKB wobec 103,9% w końcu roku poprzedniego. W krajach wschodzących i rozwijających się relacja długu publicznego do PKB była wyraźnie niższa i osiągnęła 53,2% PKB w 2019 r. (wobec 49,7% PKB w roku poprzednim).

Wykres 7. Nadwyżka/deficyt (saldo) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych na świecie w 2019 r. (rozmiar znacznika określa PKB według PPP)

Chart 7. General government net lending/borrowing and debt in the world in 2019 (the size of the tag is defined by GDP according to PPP)

Uwagi: Ze względu na niekompletność danych w bazie WEO nastąpiły zmiany kategorii oraz źródeł danych. W ramach notyfikacji wiosennej w 2020 r., w bazie WEO zaktualizowane zostało wyłącznie saldo. Dane dla długu pochodzą z publikacji Fiscal Monitor, jednak nie są dostępne dla wszystkich agregatów. Dane dla strefy euro pochodzą z Eurostatu. Agregat Bliski Wschód i Afryka Północna został zastąpiony grupą Bliski Wschód, Afryka Północna i Pakistan zasilone danymi z Fiscal Monitor. Brak danych dla niektórych grup krajów.

Remarks: Due to the incompleteness of data in the WEO database, there were changes in categories and data sources. As part of the spring notification in 2020, only the balance has been updated in the WEO database. Data for the debt are from Fiscal Monitor, but are not available for all aggregates. Data for the Eurozone according to Eurostat. An aggregate Middle East and North Africa Middle East was replaced by the Middle East, North Africa and Pakistan group data supply from Fiscal Monitor. No data for some other groups of countries.

Źródło: dane MFW (WEO i Fiscal Monitor, April 2020) oraz Komisji Europejskiej (Eurostat).

Source: data of the IMF (WEO and Fiscal Monitor, April 2020) and the European Commission (Eurostat).

Rynki finansowe Financial markets

Zmienność na globalnych rynkach finansowych uległa zwiększeniu w 2019 r. Był to w głównej mierze efekt obaw związanych z pogorszeniem światowej koniunktury oraz eskalacją sporów handlowych pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Chinami. W strefie euro pojawiło się szereg dodatkowych czynników przyczyniających się do spowolnienia aktywności gospodarczej (m.in. warunki pogodowe, strajki w sektorze transportowym, ograniczenia produkcji samochodowej, niepewność w kontekście ostatecznego kształtu Brexitu)⁷. W konsekwencji tego narastała niepewność i pogorszały się nastroje inwestorów. Ograniczeniu uległ popyt na aktywa uważane za bardziej ryzykowne, zwiększył się natomiast popyt na aktywa bezpieczne. Największe banki centralne w 2019 r. decydowały się na złagodzenie polityki pieniężnej. Działania te wpływały na wzrost cen aktywów na rynkach finansowych (głównie w krajach rozwiniętych) – spadek rentowności obligacji skarbowych oraz na kontynuację wzrostu wartości indeksów giełdowych. Było to szczególnie widoczne w ostatnich miesiącach 2019 r., kiedy to luzowania polityki pieniężnej na świecie oraz dodatkowo częściowe porozumienie handlowe między Stanami Zjednoczonymi a Chinami przyczyniły się do wzrostu optymizmu inwestorów na rynkach finansowych.

⁷ EBC, Raport roczny 2019, (2020), Frankfurt.

W efekcie zmian w prowadzeniu polityki pieniężnej, rentowności 10-letnich obligacji skarbowych w niektórych krajach strefy euro osiągały ujemne rentowności (np. obligacje skarbowe w Niemczech – pierwszy raz od 2016 r.) lub historycznie niskie rentowności (np. obligacje skarbowe we Włoszech). Rentowności obligacji skarbowych w Stanach Zjednoczonych kształtowały się wyraźnie powyżej obligacji skarbowych ze strefy euro, na co wpływ miały między innymi: dysparytet stóp procentowych między podstawowymi stopami Fed i EBC oraz niższe oczekiwania inflacyjne w strefie euro (przede wszystkim w Niemczech).

Indeksy największych giełd w Stanach Zjednoczonych przez większą część roku znajdowały się w trendzie wzrostowym. Większa awersja do ryzyka oraz spadki wartości indeksów giełdowych pojawiły się w maju i sierpniu, co wiązało się z narastaniem niepewności, co do sporów handlowych pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Chinami oraz ich wpływu na światową gospodarkę. Podobna sytuacja występowała w krajach strefy euro. Wzrostowi wartości indeksów giełdowych na rynkach rozwiniętych sprzyjało z jednej strony luzowanie polityki pieniężnej i stosowanie przez główne banki centralne niestandardowych instrumentów. Z drugiej strony, pogarszająca się koniunktura gospodarcza była czynnikiem wpływającym negatywnie na wyceny spółek oraz wzrosty indeksów giełdowych. Szczególnie widoczne było to w gospodarkach wschodzących, gdzie wzrost wartości indeksów był ograniczony, a deprecjacja walut w tych krajach potwierdzała wzrost niepewności wśród inwestorów i preferowanie aktywów o mniejszym stopniu ryzyka. Procesowi temu towarzyszył również spadek zaangażowania inwestorów zagranicznych na rynkach obligacji skarbowych gospodarek wschodzących.

Polityka monetarna na świecie

Monetary policy in the world

Spowolnienie globalnej dynamiki aktywności gospodarczej oraz niska dynamika inflacji przyczyniały się do podejmowania przez największe banki centralne decyzji o wprowadzeniu różnych form łagodzenia polityki pieniężnej. Odzwierciedlały to decyzje o wprowadzaniu korekt do polityki forward guidance i złagodzeniu retoryki w kontekście przyszłych decyzji w polityce pieniężnej, zwiększeniu aktywności banków centralnych na rynku finansowym oraz w obniżaniu (w niektórych przypadkach) stóp procentowych. Na proces luzowania polityki pieniężnej decydowało się większość banków centralnych. Jednak podejmowane działania przybierały różne formy. Część banków centralnych decydowała się na obniżki stóp procentowych oraz dodatkowe niestandardowe działania. Inne banki centralne, z różnych przyczyn, decydowały się na utrzymanie głównych stóp procentowych na niezmiennym poziomie i stosowanie wyłącznie niestandardowych działań. Nieliczne banki centralne decydowały się na podwyżki stóp procentowych.

Większość banków centralnych na świecie obniżyła stopy procentowe. Rezerwa Federalna Stanów Zjednoczonych (Fed) trzykrotnie obniżyła stopy procentowe w 2019 r., łącznie o 75 pb, doprowadzając przedział stopy fed funds do 1,50–1,75%. Jednocześnie Fed skrócił okres programu redukcji sumy bilansowej i wprowadził program skupu bonów skarbowych o wartości 60 mld USD miesięcznie oraz rozpoczął przeprowadzanie dodatkowych operacji repo. Na obniżki głównych stóp procentowych w 2019 r. decydowały się również między innymi banki centralne w: Arabii Saudyjskiej (z 3,0% do 2,25%), Australii (z 1,5% do 0,75%), Brazylii (6,5% do 4,5%), Chile (po podwyżce w styczniu do 3,00% główną stopę obniżono następnie do 1,75%), Chin (z 4,35% do 4,15%), Indii (z 6,5% do 5,15%), Meksyku (z 8,25% do 7,25%), Nowej Zelandii (z 1,75% do 1,0%), Południowej Korei (z 1,75% do 1,25%), Rosji (z 7,75% do 6,25%), RPA (z 6,75% do 6,5%) oraz Turcji (z 24,0% do 12,0%).

Część banków centralnych z uwagi na to, że prowadziła już politykę stóp procentowych zbliżonych do zera lub ujemnych, nie miała dużych możliwości dalszej redukcji stóp procentowych. Do grupy tych banków należał Europejski Bank Centralny (EBC), który utrzymywał główną stopę procentową na zerowym poziomie, Bank Japonii (BoJ), który pozostawił ją na poziomie -0,1% oraz Szwajcarski Bank Centralny (SNB), który utrzymywał swoją stopę procentową na poziomie -0,75%. Głównych stóp procentowych nie zmieniały w 2019 r. również banki centralne w Anglii, Danii, Indonezja, Izraelu, Kanady, Polsce i na Węgrzech.

Pozostawienie głównej stopy procentowej na niezmiennym poziomie nie oznaczało, że bank centralny nie podejmował działań mających na celu dalszego luzowania polityki pieniężnej. Przykładem jest EBC, który główną stopę procentową pozostawił bez zmian, jednak podjął decyzję o obniżce stopy depozytowej do -0,1%. Ponadto EBC wprowadził zmiany do forward guidance, wskazując, że zostaną one utrzymane na

obecnym lub niższym poziomie do czasu, gdy prognozy inflacji nie będą wskazywać wyraźnego jej powrotu do poziomu docelowego EBC.⁸ EBC uruchomił również trzecią serię programu wsparcia akcji kredytowej (ang. Targeted Longer-Term Refinancing Operations, TLTRO-III).

Do wyjątków w 2019 r. należały banki centralne, które podnosiły stopy procentowe. Do tej grupy należał Czeski Bank Centralny (CNB), który podwyższył główną stopę z 1,75% do 2,00%, Bank Centralny Norwegii, który trzykrotnie podnosił stopy z 0,75% do 1,50% oraz Szwedzki Bank Centralny (Riskbank), który podniósł stopę z -0,25% do 0,00%.

2. Relacje pomiędzy cyklami koniunkturalnymi światowych gospodarek

2. International business cycle synchronisation

Relacje pomiędzy gospodarkami w globalnym świecie budzą duże zainteresowanie wśród ekonomistów. Analiza korelacji cykli koniunkturalnych różnych krajów i ich synchronizacji ze światowym cyklem koniunkturalnym pozwala przewidywać zmiany tempa rozwoju gospodarczego. Powiązania pomiędzy gospodarkami nabierają szczególnego znaczenia w okresach kryzysów⁹. Wyniki badań wskazują, że największe gospodarki światowe (USA, Wielka Brytania, Niemcy oraz Japonia) są silnie i pozytywnie zsynchronizowane z globalnym cyklem koniunkturalnym¹⁰. Ponadto można zaobserwować, że nawet osłabienie przepływów pomiędzy gospodarkami (m.in. w wyniku globalnego kryzysu finansowego) nie oznacza słabszej korelacji pomiędzy cyklami różnych gospodarek i ich powiązania z globalnym cyklem koniunkturalnym¹¹.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi przez Bank Światowy, (uwzględniając wytworzony PKB)¹², do największych gospodarek w 2019 r. zaliczono: Chiny, Unię Europejską, USA, Indie, Japonię, Federację Rosyjską, Indonezję, Brazylię, Meksyk (w 2019 r. wytworzyły one łącznie ok. 69,3% światowego PKB). Spośród krajów Unii Europejskiej największymi gospodarkami były: Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania oraz Polska (w 2019 r. wygenerowały one ok. 82,7% PKB Unii Europejskiej).

W celu przeprowadzenia analizy relacji pomiędzy cyklami koniunkturalnymi światowych gospodarek wykorzystano kwartalne szeregi czasowe indeksu wolumenu realnego PKB wyrażonego w cenach stałych z 2015 r., obejmujące lata 1995–2019¹³. Ze względu na brak odpowiednio długich i stabilnych szeregów czasowych w badaniu nie uwzględniono Indii oraz Meksyku.

Analiza empiryczna obejmuje grupy podmiotów:

- gospodarki światowe: Chiny, Unia Europejska, USA, Japonia, Rosja, Indonezja, Brazylia (które łącznie wygenerowały w 2019 r. ok. 60,3% światowego PKB),
- kraje Unii Europejskiej: Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania, Polska.

⁸ EBC, Raport roczny 2019, (2020), Frankfurt.

⁹ Gómez-Loscos, A., Gadea M. D., Bandres E. (2019), Business cycle patterns in European regions, *Empirical Economics*, s. 1–23.

¹⁰ Layton A.P, Banerji A., Achuthan L. (2015), The world and "The world business cycle chronology", *Journal of Business Cycle Measurement and Analysis*, Vol. 1., s. 23–40.

¹¹ Monnet, E., Puy, D. (2016), Has Globalization Really Increased Business Cycle Synchronization? *International Monetary Fund Working Paper* nr WP/16/54.

¹² Wielkość mierzono jako udział w tworzeniu światowego produktu krajowego brutto w 2019 r. (PKB wyrażony w USD w cenach stałych 2017, wg PPP), źródło danych: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.KD>.

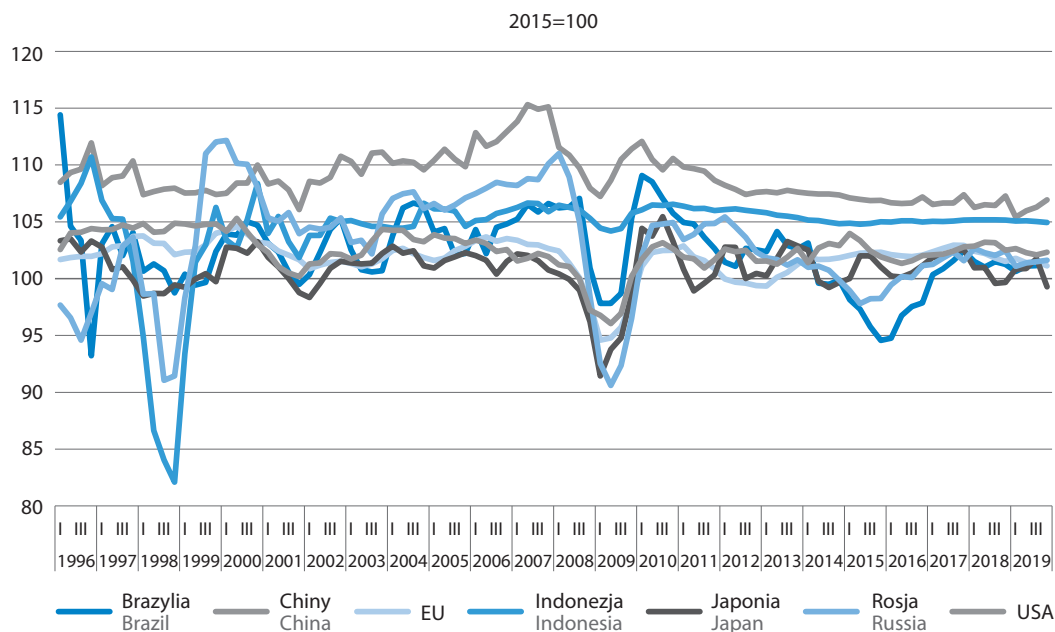
¹³ Źródło danych: MFW oraz OECD (2020), Quarterly GDP (indicator). doi: 10.1787/b86d1fc8-en.

Realna dynamika PKB

Real dynamics of GDP

W przebiegu dynamiki produktu krajowego brutto na świecie wśród głównych gospodarek światowych można zaobserwować szereg zbieżności.

Wykres 8. Realna dynamika PKB, analogiczny kwartał roku poprzedniego=100 (ceny stałe 2015 r.)
 Chart 8. Chain linked volumes of GDP, percentage change compared to the same period in previous year (2015=100)

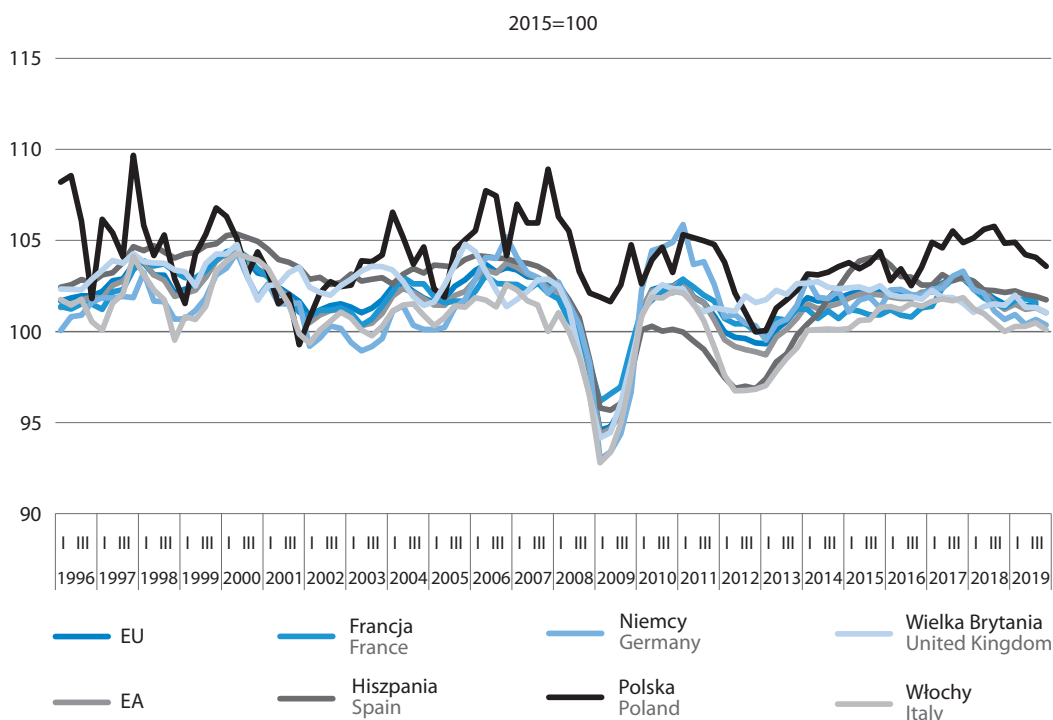

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych IMF.
 Source: own computations based on IMF data.

Najsilniejsza korelacja pomiędzy badanymi szeregami występuje dla gospodarek USA i Unii Europejskiej (współczynnik korelacji na poziomie ok. 0,77). Cechą charakterystyczną jest wzmocnienie wspólnego przebiegu zmian w okresach kryzysów, w szczególności w okresie globalnego kryzysu finansowego (spadek realnej dynamiki produktu krajowego brutto dla większości analizowanych gospodarek).

W 2019 r. najsilniejszy wzrost gospodarczy występował w Chinach i Indonezji, jedynie w Japonii w 4 kwartale 2019 r. odnotowano spadek dynamiki PKB.

Wykres 9. Realna dynamika PKB, analogiczny kwartał roku poprzedniego=100 (ceny stałe 2015 r.)
 Chart 9. Chain linked volumes of GDP, percentage change compared to the same period in of previous year (2015=100)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych IMF.
 Source: own computations based on IMF data.

W analizowanych krajach Unii Europejskiej były również widoczne symptomy globalnego kryzysu finansowego w postaci spadku dynamiki.

Spośród uwzględnionych krajów w badanym okresie dodatni wzrost gospodarczy zanotowano jedynie w Polsce. Największe obniżenia dynamiki PKB odnotowano w II kwartale 2009 r. W Niemczech PKB obniżył się o 7,7%, w Hiszpanii o 4,3%, w całej Unii Europejskiej spadek ten wyniósł -5,8% rok do roku.

W obrębie badanych krajów Unii Europejskiej widoczne było silne skorelowanie wzrostu gospodarczego. Największa korelacja dotyczyła gospodarek strefy euro (współczynniki korelacji należą do przedziału (0,7–0,9)), słabszą korelację można było zaobserwować w przypadku Hiszpanii i Niemiec (współczynniki korelacji na poziomie niespełna 0,5). Spośród badanych krajów najściślej skorelowana z krajami Unii Europejskiej była Polska (współczynnik korelacji nie przekroczył wartości 0,5).

Polska na tle innych krajów Unii Europejskiej cechowała się relatywnie wysokim poziomem wzrostu gospodarczego. Od III kwartału 2016 r. był on o ok. 3 p. proc. wyższy niż w pozostałych analizowanych krajach. Od końca 2018 r. uwidoczniła się tendencja spadkowa tempa wzrostu gospodarczego we wszystkich analizowanych krajach. Tendencja ta utrzymywała się w całym 2019 r.

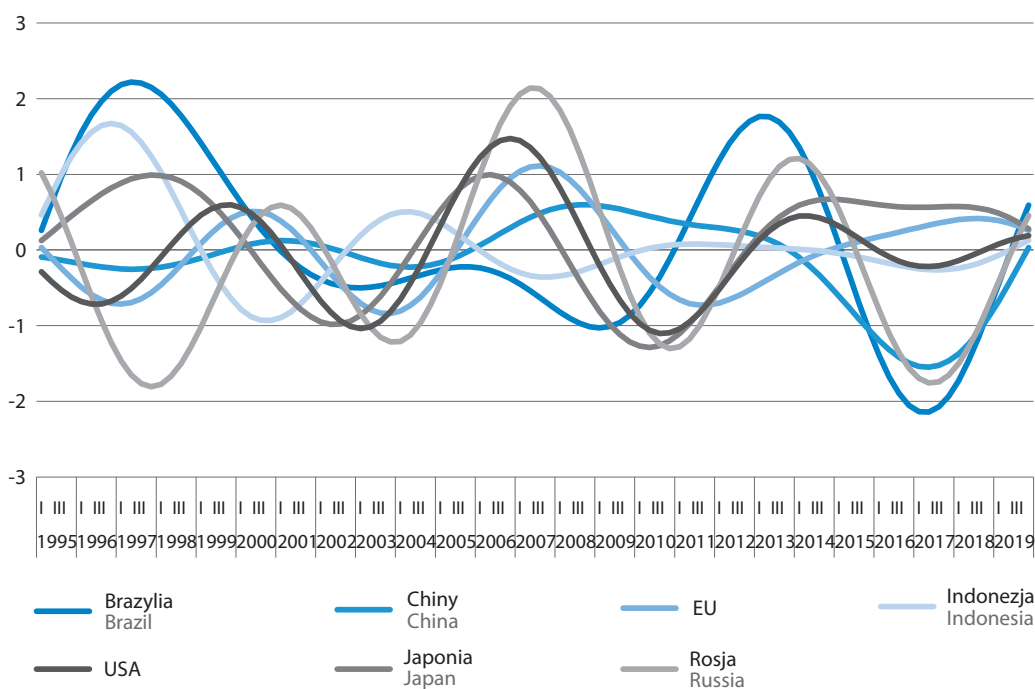
Analiza cyklu koniunkturalnego

Business cycle analysis

Cykle koniunkturalne są rodzajem wahań występujących w agregatach reprezentujących działalność gospodarczą gospodarek. Cykl koniunkturalny można zobrazować za pomocą komponentu cyklicznego powstałego po usunięciu z szeregu czasowego długookresowego trendu oraz krótkookresowych wahań (regularnych i nieregularnych).

Mając to na uwadze, częstotliwości wahań koniunkturalnych wyizolowano z szeregów czasowych (lata 1995–2019) realnego PKB za pomocą pasmowego filtra Christiano-Fitzgeralda (dla pasma wahań 2–8 lat¹⁴). Komponent cykliczny oszacowano dla szeregów czasowych reprezentujących realny poziom PKB po usunięciu z niego trendu długookresowego za pomocą filtra Hodricka-Prescotta (dla parametru $\lambda=1600$)¹⁵.

Wykres 10. Oszacowania komponentu cyklicznego PKB (cykl wzrostowy, filtr Christiano-Fitzgeralda)
Chart 10. Assessment of GDP cyclical component (growth cycle, Christiano-Fitzgerald filter)

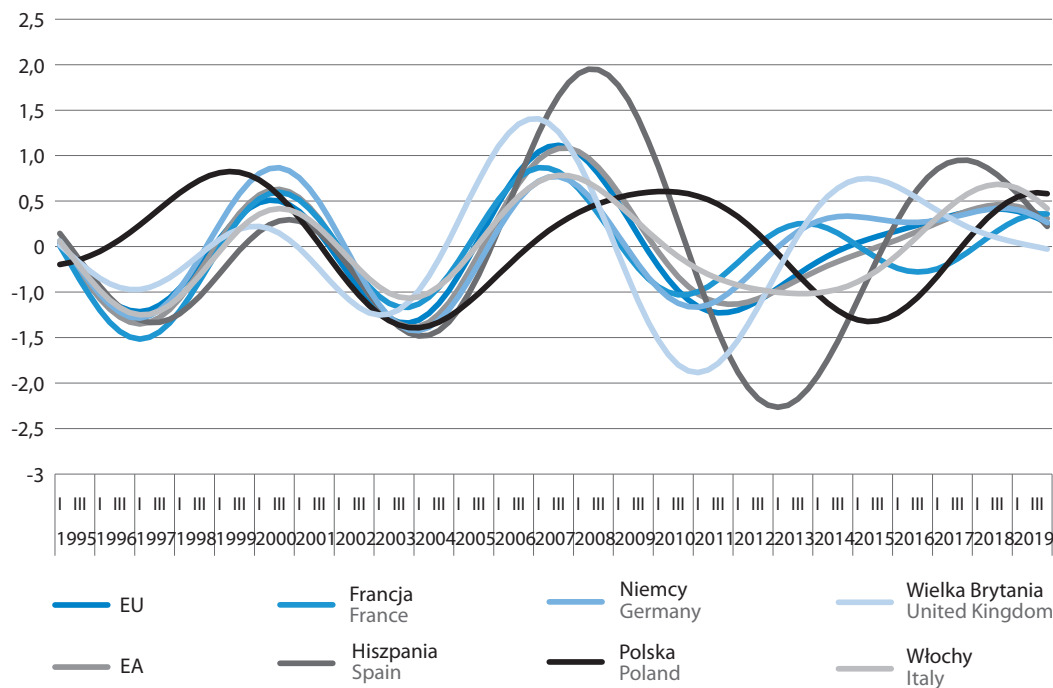

Źródło: obliczenia własne.
Source: own computations.

¹⁴ W badaniach cykli koniunkturalnych najczęściej analizuje się wahania o długości od 1,5 roku do 8–12 lat, co jest zgodne z badaniami NBER.

¹⁵ Całościowy obraz komponentów cyklicznych badanych szeregów czasowych jest stabilny, zaktualizowanie szeregu nie zmieniło zasadniczych wniosków. Należy jednak zwrócić uwagę, iż poszczególne wartości, ze względu na zastosowaną metodologię obliczeń, jak i aktualizacje danych, mogły ulec zmianie.

Wykres 11. Oszacowania komponentu cyklicznego PKB (cykl wzrostowy, filtr Christiano-Fitzgeralda)
 Chart 11. Assessment of GDP cyclical component (growth cycle, Christiano-Fitzgerald filter)

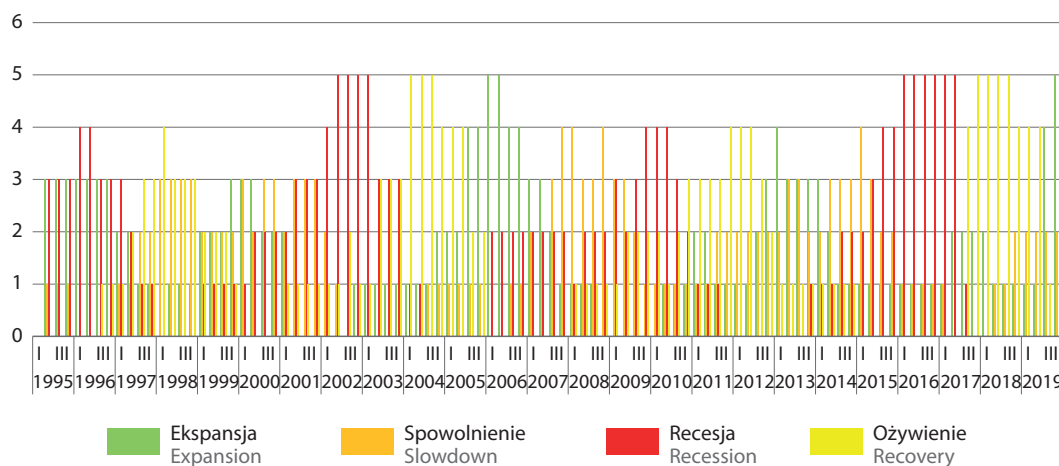
Źródło: obliczenia własne.
 Source: own computations.

Najczęściej przyjmuje się, że dla każdej gospodarki można wyróżnić cztery fazy cyklu koniunkturalnego: ekspansji (występują wtedy jednocześnie tendencje wzrostowe w wielu dziedzinach gospodarki), spowolnienia (depresji) oraz recesji i ożywienia, które łączą się z fazą ekspansji kolejnego cyklu.

Zmiana liczby analizowanych gospodarek, które były w danych kwartałach w tej samej fazie cyklu koniunkturalnego, obrazuje stopień synchronizacji cykli koniunkturalnych pomiędzy poszczególnymi gospodarkami.

Wykres 12. Liczba gospodarek w określonej fazie cyklu (Chiny, Unia Europejska, USA, Japonia, Rosja, Indonezja, Brazylia)

Chart 12. Number of economies in the same business cycle phases (China, European Union, USA, Japan, Russia, Indonesia, Brazil)

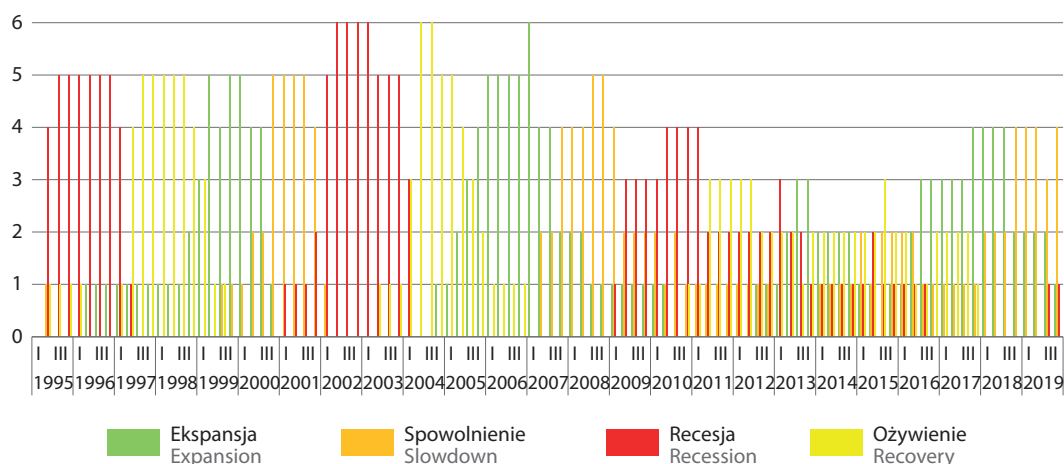

Źródło: obliczenia własne.
Source: own computations.

W badanym okresie (1995–2019), spośród 7 badanych największych gospodarek światowych w okresach silnej synchronizacji cyklicznej większość gospodarek cechowała się tą samą fazą cyklu (np. 5 gospodarek było w stanie recesji w roku 2002 oraz 2016). W 2019 r. żaden spośród analizowanych krajów nie był w recesji. W Unii Europejskiej oraz w Japonii widoczne było spowolnienie gospodarcze, pozostałe kraje były w fazie ożywienia lub ekspansji.

Wykres 13. Liczba krajów w określonej fazie cyklu (Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania, Polska)

Chart 13. Number of countries in the same business cycle phases (Germany, United Kingdom, France, Italy, Spain, Poland)

Źródło: obliczenia własne.
Source: own computations.

W obrębie krajów Unii Europejskiej widoczny był większy stopień synchronizacji cykli.

Szczególnie wysokim stopniem zgodności cechowały się fazy cykli koniunkturalnych w latach 2002–2007. W roku 2002 wszystkie badane gospodarki były w recesji. W 2006 r. większość gospodarek, a w I kw.

2007 r. wszystkie były w fazie ekspansji gospodarczej. W kolejnych latach synchronizacja ta uległa osłabieniu. W 2018 r. w analizowanych krajach Unii Europejskiej przeważały fazy ożywienia oraz ekspansji gospodarczej, jednak w dwóch krajach obserwowano tendencje do osłabienia koniunktury gospodarczej (Hiszpanii oraz Wielka Brytania).

W IV kwartale 2019 r. w większości badanych krajów odnotowano spowolnienie gospodarcze (Hiszpania, Niemcy, Polska oraz Włochy), w Wielkiej Brytanii recesję, jedynie we Francji nadal zidentyfikowana była faza ekspansji gospodarczej.

Globalny wskaźnik koniunktury

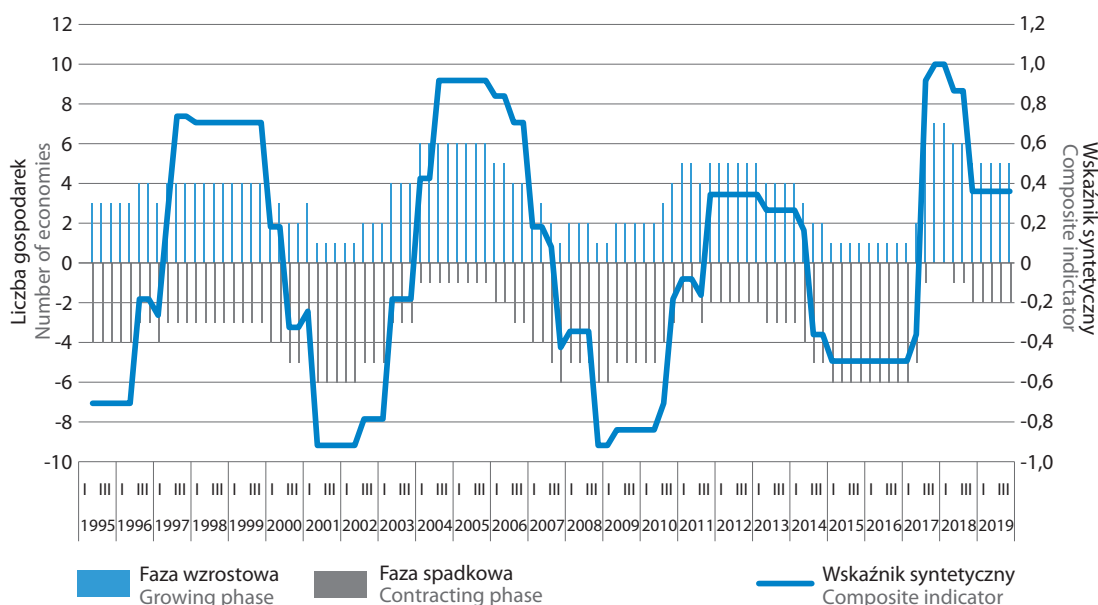
Composite business cycle indicator

Wyróżnienie jedynie dwóch faz cyklu koniunkturalnego (wzrostowej i spadkowej) pozwala lepiej zwizualizować zmiany synchronizacji cykli koniunkturalnych oraz umożliwia ocenę, ile badanych gospodarek w latach 1995–2019 cechowało się wzrostową bądź spadkową fazą cyklu koniunkturalnego.

Na podstawie tak określonych faz cyklu oszacowano syntetyczny globalny wskaźnik koniunktury gospodarczej, zarówno dla gospodarek światowych, jak i dla Unii Europejskiej. Wskaźnik ten jest średnią ważoną ze wskaźników koniunktury, które przyjmowały wartość 1 jeżeli gospodarka w danym kwartale cechowała się wzrostową fazą cyklu oraz -1 jeżeli gospodarka była w fazie spadkowej. Jako stałe w czasie wagi przyjęto udział poszczególnych krajów w tworzeniu łącznego PKB dla uwzględnionych w analizie gospodarek¹⁶. Wskaźnik syntetyczny na poniższych wykresach zobrazowano linią ciągłą.

Wykres 14. Syntetyczny wskaźnik koniunktury dla wybranych gospodarek światowych na tle liczby krajów w fazie wzrostu i spadku koniunktury (Chiny, Unia Europejska, USA, Japonia, Rosja, Indonezja, Brazylia)

Chart 14. Global composite indicator of business cycle and the number of economies during growing and contracting business cycle phases (China, European Union, USA, Japan, Russia, Indonesia, Brazil)

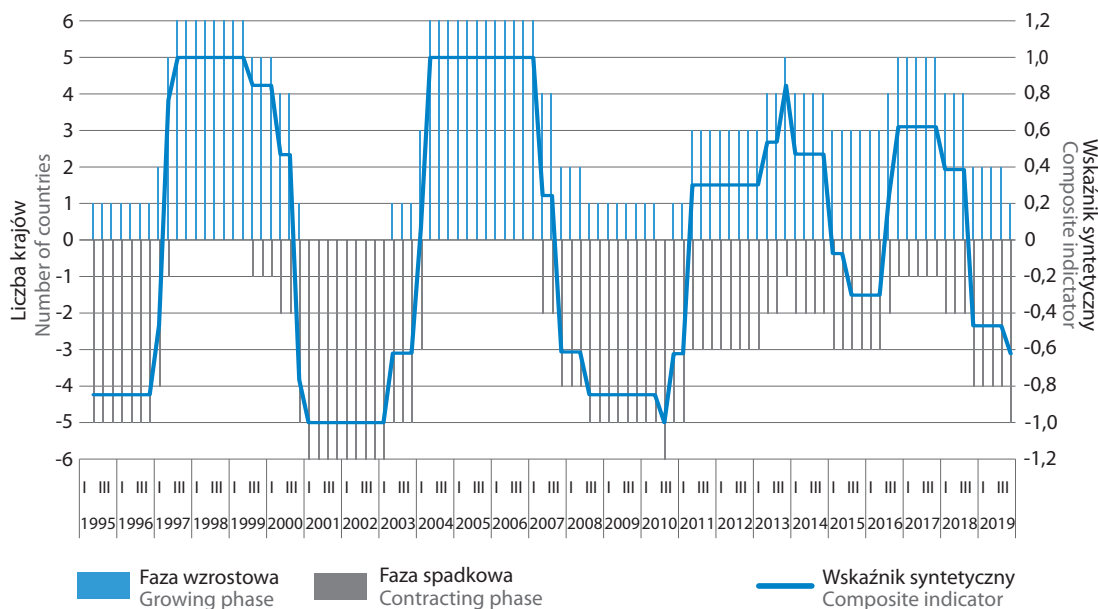

Źródło: obliczenia własne.
Source: own computations.

¹⁶ Dane dotyczą 2019 r., PKB wyrażony w USD cenach stałych 2017 wg PPP, źródło danych: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.KD>.

Wykres 15. Syntetyczny wskaźnik koniunktury dla wybranych krajów Unii Europejskiej na tle liczby krajów w fazie wzrostu i spadku koniunktury (Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania, Polska)

Chart 15. Global composite indicator of business cycle and the number of European Union countries during growing and contracting business cycle phases (Germany, United Kingdom, France, Italy, Spain, Poland)

Źródło: obliczenia własne.
Source: own computations.

Wskaźnik syntetyczny największe co do modułu wartości przyjmuje w okresach wysokiej zgodności faz cykli koniunkturalnych. Wartość 1 osiągnięta jest jeżeli wszystkie badane gospodarki są w fazie wzrostowej, natomiast wartość -1 jeżeli wszystkie gospodarki są w fazie spadkowej.

Globalny wskaźnik syntetyczny wskazuje, że lata 1996–2009 cechowały się silną synchronizacją faz cykli koniunkturalnych na świecie, zaś w Unii Europejskiej wysoki stopień synchronizacji widoczny był do końca 2010 r. Silna korelacja pomiędzy cyklami dla badanych gospodarek dotyczyła zarówno faz wzrostu gospodarczego, jak i spadku. W kolejnych latach widoczne było osłabienie synchronizacji gospodarek. Od drugiej połowy 2017 r. można zaobserwować tendencję wzrostową wskaźnika syntetycznego dla gospodarek światowych. Najwyższa jego wartość wystąpiła na przełomie 2017 i 2018 r. kiedy wszystkie gospodarki były w fazie wzrostu, następnie ulegał on obniżeniu. W 2019 r. wskaźnik nadal przyjmował wartości dodatnie, a sytuacja przedstawiała się następująco: 5 gospodarek (spośród 7 wybranych gospodarek świata) było w fazie wzrostu, a 2 gospodarki w fazie spadku koniunktury. Dla Unii Europejskiej od końca 2017 r. uwidoczniła się tendencja spadkowa tego wskaźnika, a od IV kwartału 2018 r. przyjmuje on wartość ujemną. Większość uwzględnionych gospodarek od końca 2018 r. była w fazie spadku wzrostu gospodarczego i do końca 2019 r. utrzymywała się tendencja spadkowa wskaźnika.

3. Wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej

3. Economic growth in the European Union

Wzrost gospodarczy

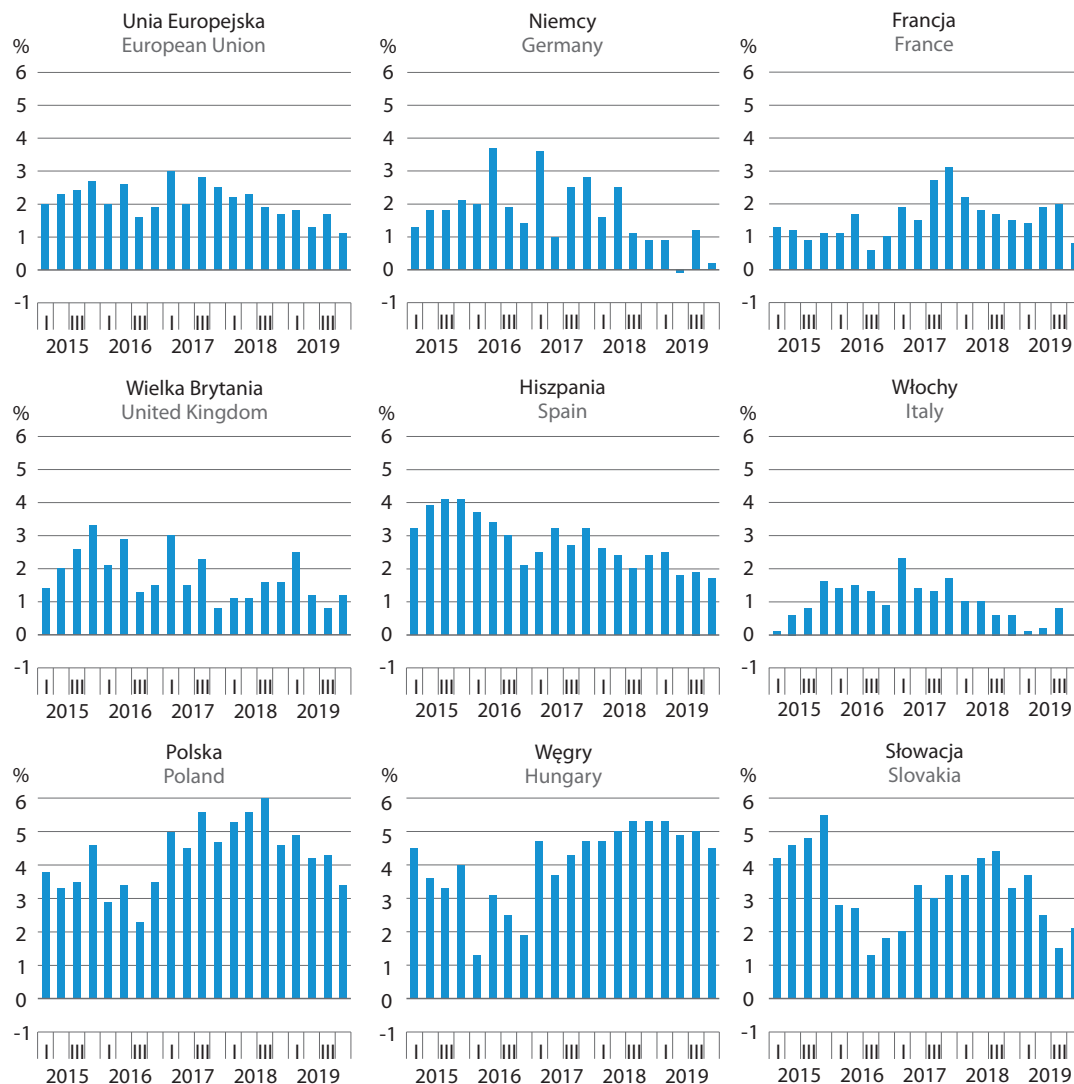
Economic growth

W 2019 r. Unia Europejska¹⁷ zanotowała wzrost PKB o 1,5%, a zatem był on niższy o 0,5 p. proc. niż w roku poprzednim. W ujęciu kwartalnym w 2019 r., tempo wzrostu PKB było średniorocznie niższe niż w 2018 r., jednak w pierwszym kwartale 2019 r. było wyższe niż w ostatnim kwartale 2018 r.

Widoczne było zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi gospodarkami, większe niż w 2018 i 2017 r. W dużych gospodarkach UE w 2019 r. wzrost gospodarczy generalnie spowolnił w stosunku do 2018 r., z wyjątkiem Wielkiej Brytanii, dla której dzięki przyspieszeniu wzrostu w pierwszym kwartale 2019 r. ten rok zamknął się wyższym wynikiem niż rok poprzedni (1,5% wobec 1,3% w roku poprzednim). Bardzo słaby był wzrost w Niemczech pomimo dobrego trzeciego kwartału (0,6% wobec 1,5% rok wcześniej). Pomimo stosunkowo dobrych wyników (w porównaniu do 2018 r.) w drugim i trzecim kwartale dla Francji ten rok zamknął się gorszym wynikiem niż poprzedni z powodu dużego spadku w czwartym kwartale 2019 r. (1,5% wobec 1,8% rok wcześniej). W Hiszpanii odnotowano spowolnienie wzrostu gospodarczego w 2019 r. w stosunku do 2018 r. (2,0% wobec 2,4% rok wcześniej), jednak nadal kraj ten rozwijał się szybciej niż UE. Z kolei we Włoszech wzrost gospodarczy stopniowo wygasał przez cały 2018 r. osiągając bardzo niski wynik w 2019 r. (0,3% wobec 0,8% rok wcześniej).

¹⁷ Dane w tym rozdziale dotyczą Unii Europejskiej składającej się z 28 państw, a dla strefy euro z 19 państw. Pochodzą one z bazy danych Eurostatu i są zgodne z systemem ESA2010. Rachunki narodowe w 2016 r. uległy znacznej rewizji, co szczególnie wyraźnie odzwierciedliło się w danych dla Irlandii (aktualizacja z 21 lipca 2016 r.).

Wykres 16. Wzrost PKB w Unii Europejskiej oraz w wybranych państwach UE
 (zmiana w stosunku do analogicznego kwartału poprzedniego roku, dane niewyrównane sezonowo)
 Chart 16. GDP growth in the European Union and selected EU states
 (change over the same period of the previous year, data not seasonally adjusted)

Źródło: dane Eurostatu.
 Source: Eurostat data.

Tablica 4. Produkt krajowy brutto w Unii Europejskiej
Table 4. Gross domestic product in the European Union

Państwa członkowskie Member states	Wzrost realny PKB Real GDP growth					PKB per capita ^c GDP per capita ^c				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %					UE=100 EU=100				
Unia Europejska ^a European Union ^a	2,4	2,0	2,6	2,0	1,5	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Strefa euro ^b Euro area ^b	2,1	1,9	2,5	1,9	1,3	106,0	106,2	106,0	105,8	105,4
Austria Austria	1,0	2,1	2,5	2,4	1,6	128,9	128,3	126,5	127,3	126,5
Belgia Belgium	2,0	1,5	1,9	1,5	1,4	119,2	118,5	117,4	116,9	116,7
Bułgaria Bulgaria	4,0	3,8	3,5	3,1	3,4 ^d	47,3	48,8	49,7	50,7	52,4
Chorwacja Croatia	2,4	3,5	3,1	2,7 ^d	2,9 ^d	59,3	60,7	61,7	62,9	64,5
Cypr Cyprus	3,4	6,7	4,4	4,1 ^d	3,2 ^d	81,8	86,8	87,8	89,2	88,4
Czechy Czechia	5,3	2,5	4,4	2,8	2,6	86,9	87,5	89,2	90,4	91,1
Dania Denmark	2,3	3,2	2,0	2,4	2,3	126,6	126,7	127,5	128,0	127,6
Estonia Estonia	1,8	2,6	5,7	4,8	4,3	76,0	76,2	78,4	81,5	83,2
Finlandia Finland	0,5	2,8	3,3	1,5	1,1	109,6	109,6	110,0	110,5	110,0
Francja France	1,1	1,1	2,3	1,8 ^d	1,5 ^d	105,4	104,5	103,5	103,8	105,2
Grecja Greece	-0,4 ^d	-0,2 ^d	1,5 ^d	1,9 ^d	1,9 ^d	69,4	67,9	67,4	67,9	67,2
Hiszpania Spain	3,8	3,0	2,9 ^d	2,4 ^d	2,0 ^d	90,1	91,0	91,8	90,7	90,3
Holandia Netherlands	2,0	2,2	2,9	2,4	1,7	129,8	127,5	128,2	128,8	127,3
Irlandia Ireland	25,2	3,7	8,1	8,2	5,5	178,4	175,6	181,1	189,2	189,4
Litwa Lithuania	2,0	2,6	4,2	3,6	3,9	74,4	75,4	78,3	80,2	81,6

a Średnia ważona wielkością gospodarek, dane dla agregatu „Unia Europejska” składającego się z 28 państw w 2019 r. (przed Brexitem). b Dane dla strefy euro składającej się z 19 państw w 2019 r. c Według parytetu siły nabywczej. d Dane wstępne. e Dane szacunkowe. Źródło: dane Eurostatu.

a Weighted average by economy size, data for European Union aggregate of 28 states as of 2019 (before Brexit). b Data for euro area of 19 states as of 2019. c According to purchase power parity. d Provisional data. e Estimated data.

Source: Eurostat data.

Tablica 4. Produkt krajowy brutto w Unii Europejskiej (dok.)
 Table 4. Gross domestic product in the European Union (cont.)

Państwa członkowskie Member states	Wzrost realny PKB Real GDP growth					PKB per capita ^c GDP per capita ^c				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w %		in %			UE=100		EU=100		
Luksemburg Luxembourg	4,3	4,6	1,8	3,1	2,3	267,7	268,9	260,9	260,9	258,9
Łotwa Latvia	3,3	1,8	3,8	4,3	2,2	64,1	64,4	66,0	68,6	68,9
Malta Malta	10,9	5,8	6,5	7,3	4,7	93,3	95,2	96,8	97,9	98,5
Niemcy Germany	1,7	2,2	2,5	1,5	0,6	123,0	123,3	122,7	121,8	120,0
Polska Poland	3,8	3,1	4,9	5,3	4,1	68,4	68,2	69,0	70,4	72,4
Portugalia Portugal	1,8	2,0	3,5	2,6 ^d	2,2 ^e	76,5	77,1	76,6	76,8	77,9
Rumunia Romania	3,9	4,8	7,1	4,4 ^d	4,1 ^d	55,8	59,3	63,2	65,6	68,9
Słowacja Slovakia	4,8	2,1	3,0	3,9	2,4	77,2	72,3	71,6	72,9	73,1
Słowenia Slovenia	2,2	3,1	4,8	4,1	2,4	81,6	82,6	84,9	86,8	87,0
Szwecja Sweden	4,5	2,1	2,6	2,0	1,2	126,7	123,0	122,1	120,3	119,5
Wielka Brytania United Kingdom	2,4	1,9	1,9	1,3	1,5	109,7	107,6	106,5	105,1	104,3
Węgry Hungary	3,8	2,2	4,3	5,1	4,9 ^d	68,8	67,5	68,4	70,7	72,7
Włochy Italy	0,8	1,3	1,7	0,8	0,3	95,2	97,4	96,7	95,7	94,4

c Według parytetu siły nabywczej. d Dane wstępne. e Dane szacunkowe.

Źródło: dane Eurostatu.

c According to purchase power parity. d Provisional data. e Estimated data.

Source: Eurostat data.

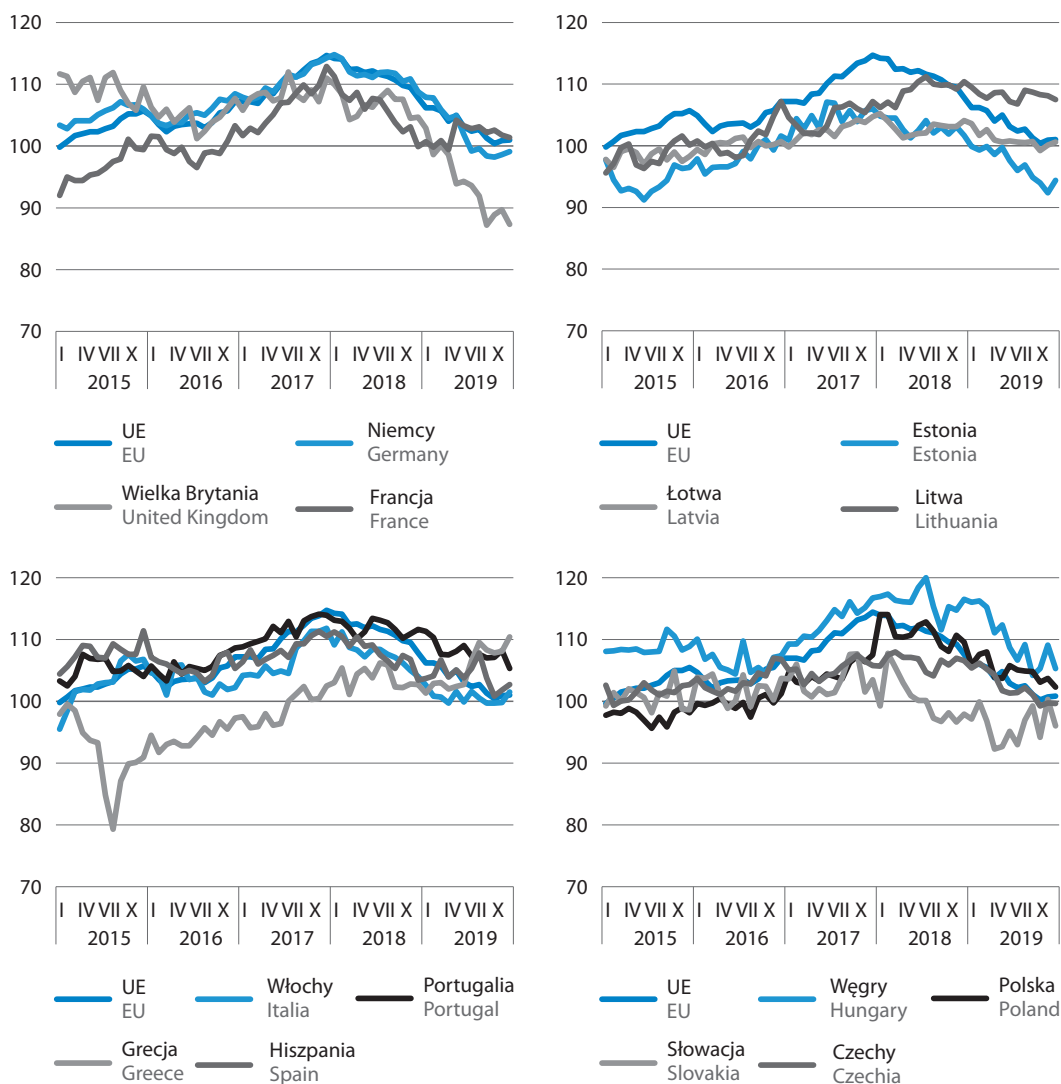
Ogólnie w krajach UE tempo wzrostu gospodarczego znacznie spowolniło, co było kontynuacją spadków z 2018 r. Odnotowano jednak kilka nielicznych wyjątków. Przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego wystąpiło w Bułgarii, w Chorwacji i na Liwie. W Grecji utrzymało się takie samo tempo wzrostu w 2019 r. jak w roku poprzednim. Spadek tempa wzrostu gospodarczego w 2019 r. objął także kraje, których gospodarki jeszcze w 2018 r. przyspieszały, tj. Danię, Irlandię, Luksemburg, Łotwę, Malte, Polskę i Słowację.

Pomimo spadku tempa wzrostu (z nielicznymi ww. wyjątkami) proces konwergencji mniej rozwiniętych gospodarek europejskich (tj. należących do UE) do średniej europejskiej (UE) następował dalej – 13 krajów, których PKB per capita (według parytetu siły nabywczej) jest niższy od średniej europejskiej zmniejszyło swój dystans do tej średniej. Dotyczy to także wszystkich czterech krajów Grupy Wyszehradzkiej. Jedyne cztery kraje, których PKB per capita jest mniejsze od średniej europejskiej, zwiększyło swój dystans do tej średniej, tj. Cypr, Grecja, Hiszpania i Włochy. Konwergencja objęła także prawie wszystkie kraje, których

PKB per capita (według parytetu siły nabywczej) jest większe od średniej europejskiej – w tym wypadku zmniejszył się dystans do średniej europejskiej dla tych krajów, z wyjątkiem dwóch krajów: dla Irlandii oraz Francji.

Wykres 17. Wskaźnik odczuć ekonomicznych w Unii Europejskiej i wybranych państwach członkowskich (wyrównany sezonowo)

Chart 17. Economic sentiment indicator in the European Union and selected member states (seasonally adjusted)

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

Nastroje konsumentów i producentów, odzwierciedlane przy pomocy wskaźnika ESI (Economic Sentiment Indicator) osiągnęły lokalne maksimum na przełomie 2017 i 2018 r., po czym przez cały rok 2018 oraz 2019 obniżały się. Taki przebieg był obserwowany także dla większości innych krajów UE. Do wyjątków można zaliczyć: Grecję i Słowację. Dla tych krajów te nastroje poprawiały się w trakcie 2019 r.

Wykres 18. Skumulowana zmiana PKB w krajach Unii Europejskiej w latach 2010–2019
 Chart 18. Compound GDP change in the European Union states in 2010–2019

Uwaga: symbole krajów i grup krajów według nomenklatury Eurostatu; dla Hiszpanii, Grecji, Cypru, Holandii, Francji i Rumunii – dane tymczasowe; dla Portugalii – dane szacunkowe; dla Irlandii dane są kontrowersyjne ze względu na zmiany w statystyce rachunków narodowych w tym kraju. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.
 Note: countries and group of countries symbols according to Eurostat; for Spain, Greece, Cyprus, Netherlands, France and Romania – provisional data; for Portugal – estimated data; for Ireland data are controversial because of the changes in national accounts statistics in this country. Source: own contribution based on Eurostat data.

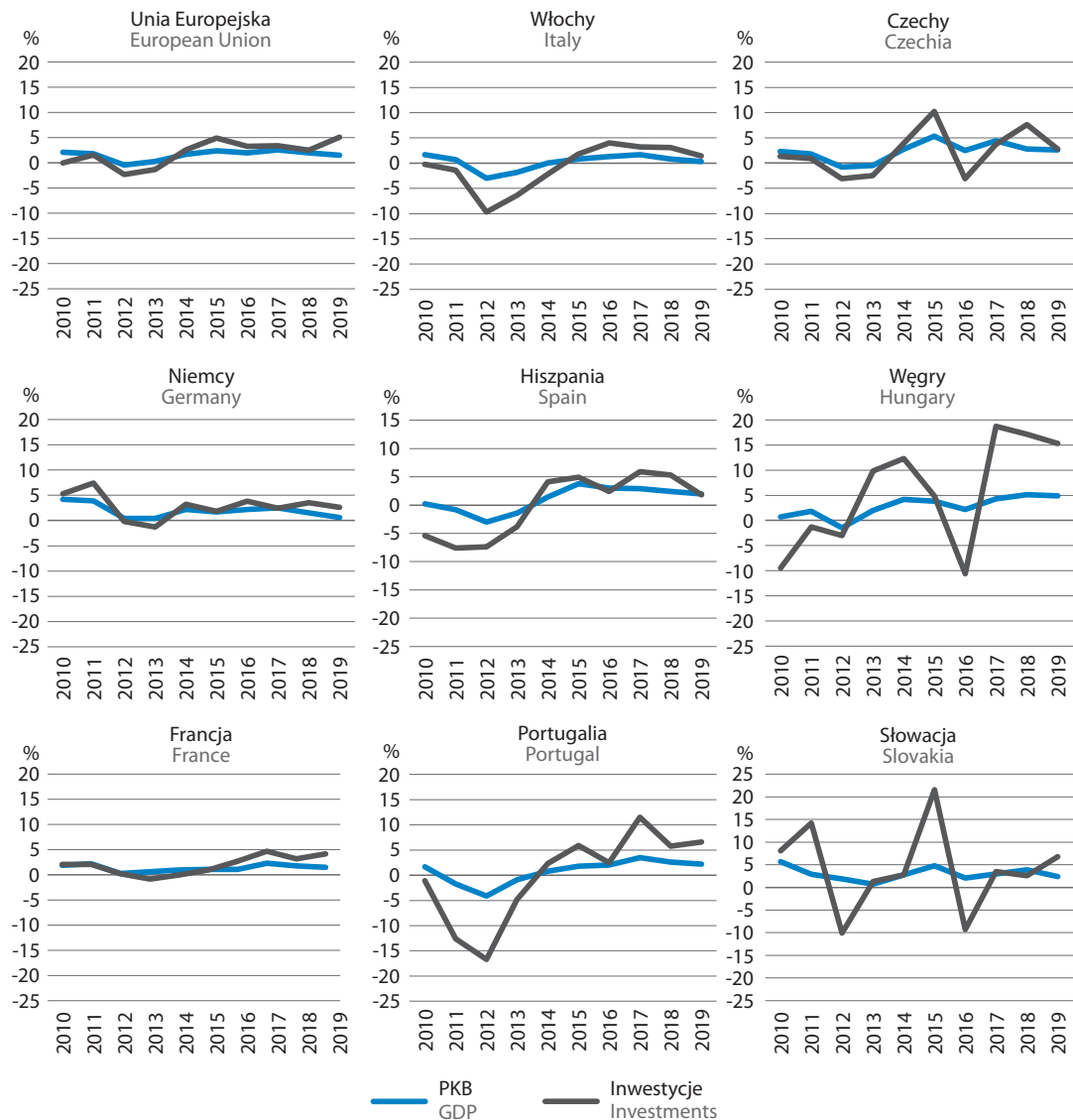
W 2019 r. w strefie euro skumulowany wzrost PKB począwszy od 2010 r., tj. w okresie odbudowy wzrostu od roku pełnego uzewnętrznienia się kryzysu finansowego w 2009 r. wyniósł 12,3%, natomiast PKB Unii Europejskiej był w 2019 r. o 14,8% wyższy niż w 2010 r. Sytuacja poszczególnych państw była zróżnicowana, jednak skumulowana zmiana PKB w latach 2010–2019 w przypadku większości krajów zawierała się w przedziale od 0,6% do 41,3%. Wyjątek stanowiły: Irlandia (77,3%), Malta (67,4%), a ze strony krajów najgłębiej dotkniętych kryzysem – Grecja (-14,0%). Ranking krajów pod względem skumulowanego wzrostu PKB jest jednak inny według parytetu siły nabywczej per capita. Tak ujęty wzrost PKB okazał się już prawie neutralny dla Grecji (-0,2%). Inny jest też ranking najszybciej rozwijających się krajów. Za będącą na pierwszym miejscu Irlandią uplasowały się Litwa, Rumunia i Łotwa, następnie Estonia, Bułgaria i Malta. Kraje te wyprzedziły Polskę, Węgry, Czechy i Chorwację.

Investycje i ich rola w realnym wzroście PKB

The role of investments in real GDP growth

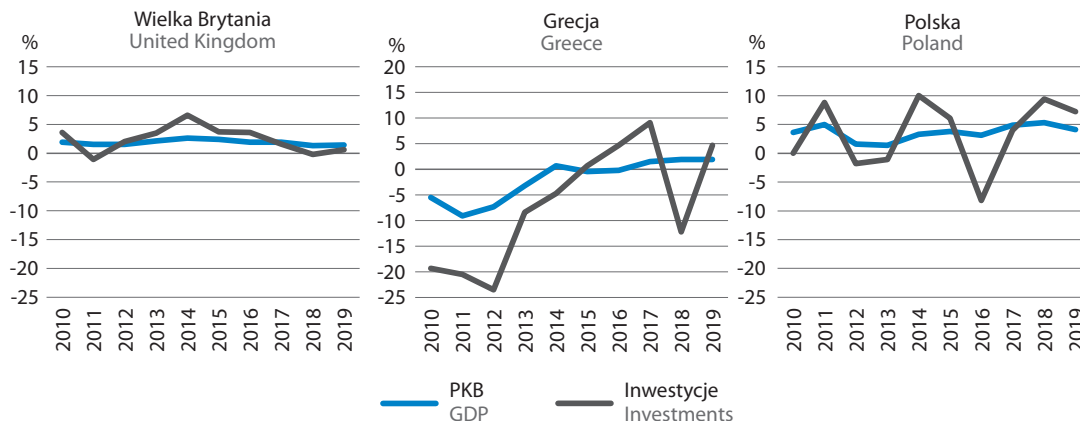
Dla trzech największych gospodarek UE tempo przyrostu inwestycji jest dobrze zsynchronizowane z tempem przyrostu PKB, choć amplituda ich zmian jest większa. Dla grupy czterech głównych krajów południa Europy zaobserwowano długi okres (aż do 2014 r.) występowania silnie ujemnej dynamiki inwestycji po kryzysie finansowym, który towarzyszył spadkom lub bardzo słabym przyrostom PKB. Dla krajów Grupy Wyszehradzkiej amplituda wahań poziomu inwestycji była większa niż przeciętnie w UE (największa dla Słowacji), nie dotyczyło to jednak wahań PKB.

Wykres 19. Porównanie tempa przyrostu inwestycji do tempa przyrostu PKB
Chart 19. Comparison between investments growth and GDP growth

Uwaga: inwestycje rozumiane jako nakłady brutto na środki trwałe.
Źródło: dane Eurostatu.
Note: investments understood as gross fixed capital formation.
Source: Eurostat data.

Wykres 19. Porównanie tempa przyrostu inwestycji do tempa przyrostu PKB (dok.)
 Chart 19. Comparison between investments growth and GDP growth (cont.)

Uwaga: inwestycje rozumiane jako nakłady brutto na środki trwałe.

Źródło: dane Eurostatu.

Note: investments understood as gross fixed capital formation.

Source: Eurostat data.

4. Wzrost gospodarczy w Polsce

4. Economic growth in Poland

Produkt krajowy brutto i jego składowe

Gross domestic product and its components

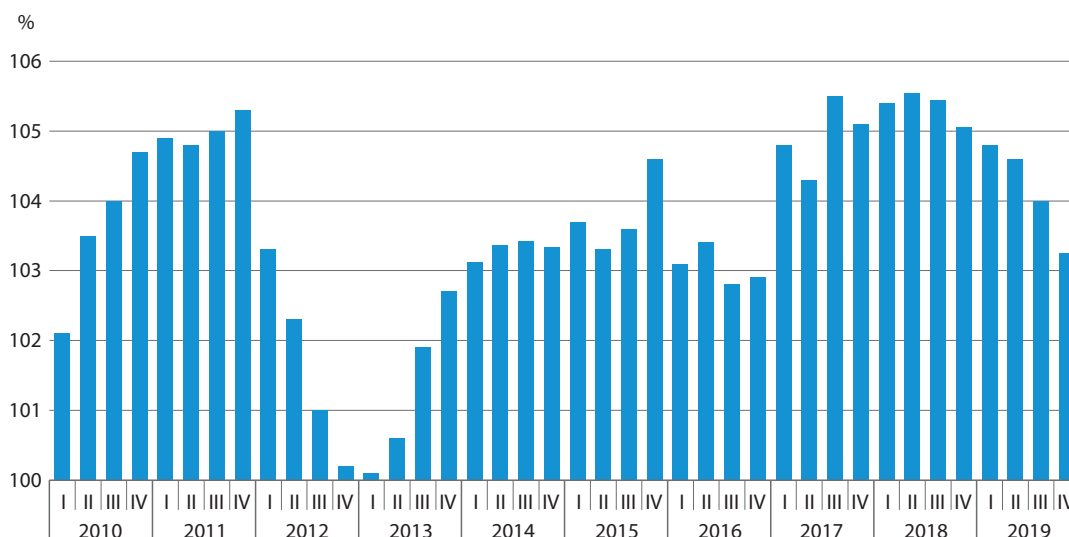
W gospodarce polskiej¹⁸ procesy szybkiego wzrostu aktywności gospodarczej zapoczątkowane jeszcze w 2013 r., które powtórnie przyspieszyły w 2017 r. po krótkim spowolnieniu w 2016 r. i utrzymały się na wysokim poziomie przez cały rok 2018, zaczęły wyraźnie słabnąć w 2019 r. Pomimo tego rok 2019 r. pozostaje jeszcze rokiem szybkiego tempa wzrostu, choć w każdym kolejnym kwartale to tempo wzrostu spadało. Głównym czynnikiem wspierającym wzrost był nadal popyt krajowy, który nieznacznie osłabł w porównaniu z 2018 r., a szczególnie spożycie, które osłabło znacznie mniej. Wystąpienie spadku akumulacji w 2019 r. w miejsce wzrostu w 2018 r. przyczyniło się do tego, że wynik PKB za 2019 r. okazał się znacznie słabszy niż w roku poprzednim. Nadal poprawiała się sytuacja na rynku pracy¹⁹, co wraz ze wzrostem przeciętnych miesięcznych dochodów rozporządzalnych na 1 osobę w gospodarstwach domowych kształtowało wzrost spożycia.

Produkt krajowy brutto (PKB) wzrósł w Polsce w 2019 r. w ujęciu realnym o 4,1% i był to wzrost niższy niż w latach poprzednich (5,3% w 2018 r. oraz 4,9% w 2017 r.), ale wyższy niż w 2016 r. kiedy wzrost wynosił 3,1%. Wartość PKB w cenach bieżących w 2019 r. wyniosła 2 273,6 mld zł. Tempo wzrostu realnego PKB w każdym kolejnym kwartale 2019 r. ciągle spadało osiągając kolejno 4,8%, 4,6%, 4,0% i 3,2%.

¹⁸ Zaprezentowane w niniejszym rozdziale dane dotyczące rachunków narodowych są zgodne z Europejskim Systemem Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA2010). We wrześniu 2014 r. we wszystkich państwach członkowskich UE nastąpiło pełne przejście z systemu ESA1995 na system ESA2010. W związku z tym zaplanowano rewizję danych z tytułu wdrożenia ESA2010, obejmującą pełny zakres rachunków narodowych, rocznych i kwartalnych, dla szeregu danych od 1995 r. Szczegółowe informacje nt. związanych z tym zmian metodologicznych znaleźć można w publikacji: GUS, Wdrożenie Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA2010) do polskich rachunków narodowych. Zmiany metodologiczne oraz ich wpływ na główne agregaty makroekonomiczne, (2014), Warszawa.

¹⁹ Szersze informacje nt. sytuacji na rynku pracy w Polsce można znaleźć w rozdziale II.3.

Wykres 20. Wzrost produktu krajowego brutto w Polsce
(analogiczny okres poprzedniego roku=100; ceny stałe średnioroczne poprzedniego roku)
Chart 20. Gross domestic product growth in Poland
(same period of the previous year=100; fixed prices averaged on previous year)

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Obok popytu krajowego, a szczególnie spożycia, których kontrybucja do PKB w 2019 r. wyniosła odpowiednio 2,9 i 3,1 p. proc. pewne znaczenie miało saldo obrotów z zagranicą, którego kontrybucja wyniosła 1,2 p. proc. Było to najlepsze saldo obrotów z zagranicą w pięcioletku 2015–2019.

Tablica 5. Wzrost PKB i skala wpływu poszczególnych kategorii na realny wzrost PKB
Table 5. GDP growth and impact of chosen categories on real GDP growth

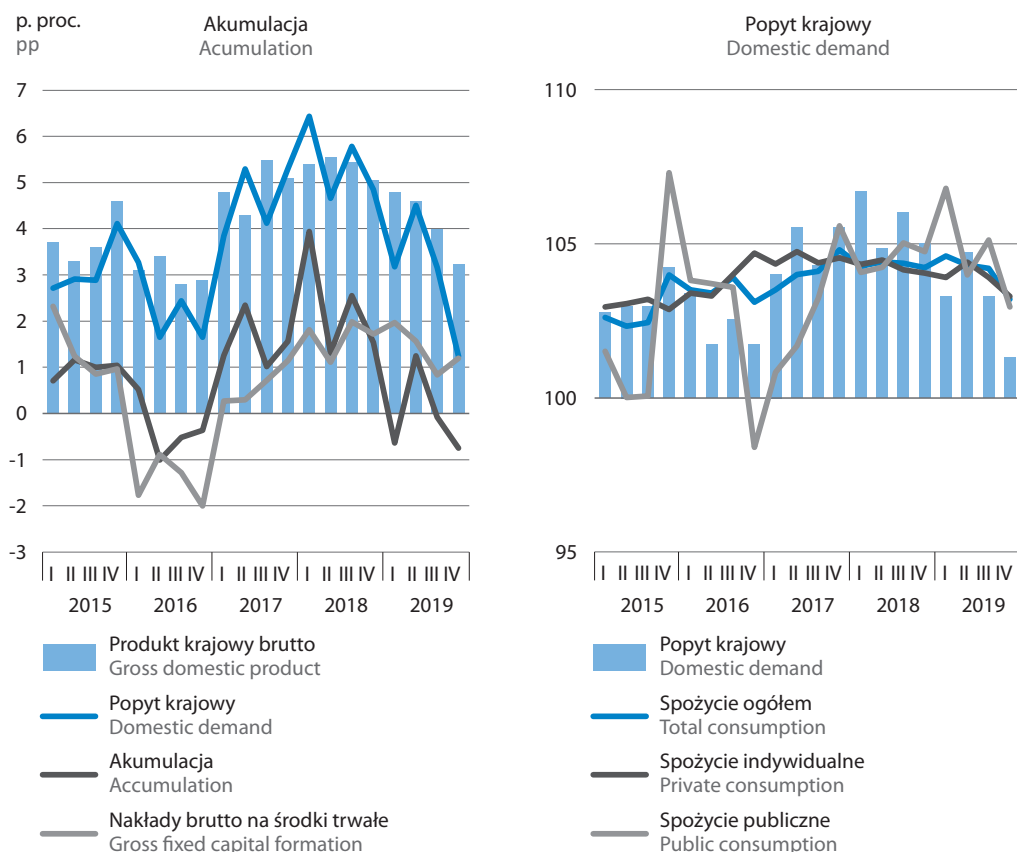
Wyszczególnienie Specification	Wzrost realny Real growth					Kontrybucja do wzrostu PKB Contributions to GDP growth				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %					w p. proc. in pp.				
PKB GDP	3,8	3,1	4,9	5,3	4,1	3,8	3,1	4,9	5,3	4,1
Popyt krajowy Domestic demand	3,3	2,3	4,9	5,6	3,0	3,2	2,2	4,7	5,4	2,9
Spożycie ogółem Total consumption	2,8	3,5	4,1	4,3	4,1	2,2	2,7	3,1	3,3	3,1
Spożycie indywidualne Private consumption	3,0	3,9	4,5	4,2	3,9	1,8	2,2	2,6	2,4	2,2
Akumulacja brutto Gross accumulation	4,9	-2,0	7,9	10,6	-0,7	1,0	-0,4	1,6	2,1	-0,1
Nakłady brutto na środki trwałe Gross fixed capital formation	6,1	-8,2	4,0	9,4	7,2	1,2	-1,6	0,7	1,7	1,3
Saldo obrotów z zagranicą External balance	x	x	x	x	x	0,7	0,9	0,2	0,0	1,2
Eksport Exports	7,7	8,8	9,5	7,0	4,7	x	x	x	x	x
Import Imports	6,6	7,6	9,8	7,6	2,7	x	x	x	x	x

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Wykres 21. Wpływ wybranych kategorii na wzrost realny PKB oraz dynamika popytu krajowego i jego wybranych składowych

(dane niewyrównane sezonowo, ceny stałe średnioroczne z poprzedniego roku)

Chart 21. Impact of selected categories on real GDP growth, and domestic demand and its selected components growth
(data not seasonally adjusted, fixed prices averaged over previous year)

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Po spadku inwestycji w 2016 r. (o -8,2%) nastąpiła odbudowa ich wzrostu w 2017 r. (o 4,0%), która jeszcze przyspieszyła w 2018 r. (o 9,4%), ale zwolniła w 2019 r. (do 7,2%). W ujęciu kwartalnym wzrost ten w 2019 r. przebiegał następująco – po przyspieszeniu w pierwszym kwartale (do 11,6%), nastąpiło spowolnienie wzrostu w drugim (do 8,8%) i w trzecim (do 4,6%) oraz niewielkie odbicie w czwartym (do 6,1%).

Dynamika spożycia ogółem (w ujęciu kwartalnym) w 2019 r. zaczęła spadać coraz szybciej, osiągając 104,6 w pierwszym kwartale, 104,3 w drugim, 104,2 w trzecim oraz 103,2 w czwartym. Z kolei dynamika spożycia indywidualnego w analizowanym okresie osiągnęła maksimum na poziomie 104,4 w drugim kwartale 2018 r. i spadła do poziomu 103,3 w czwartym kwartale. Były to wyniki słabsze niż w roku ubiegłym.

Dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w Polsce

Income and expenditures per capita in households in Poland

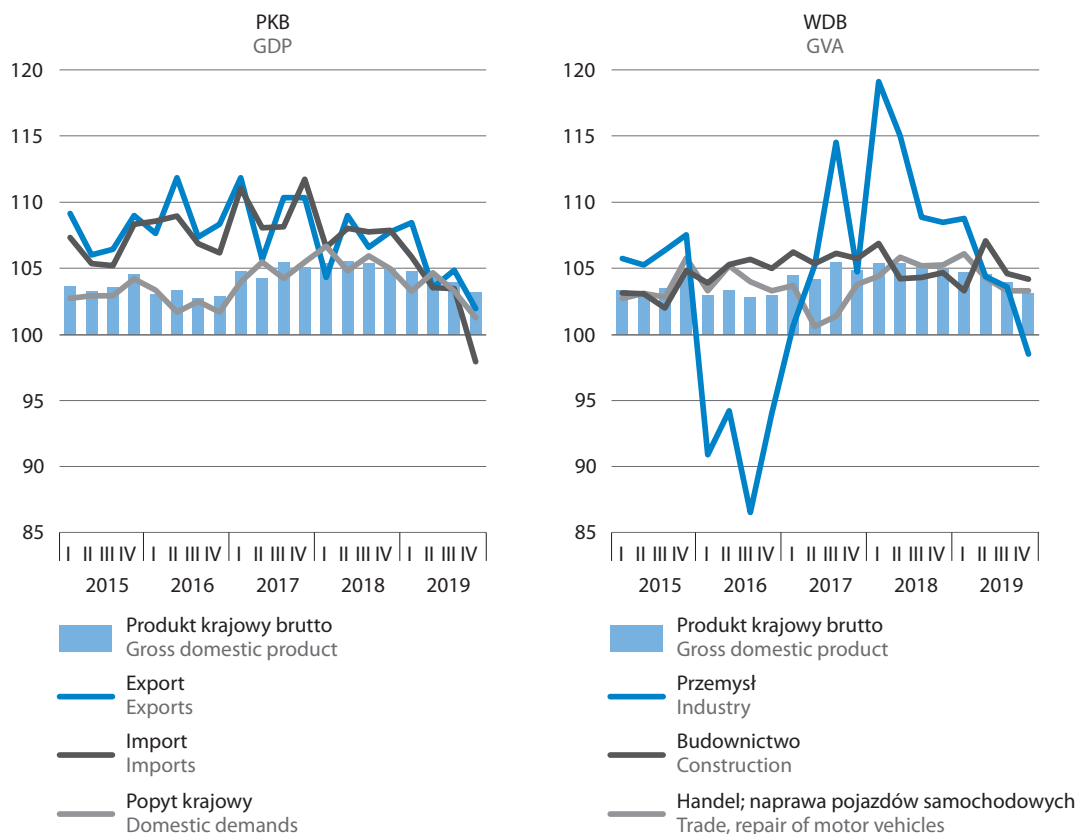
W 2019 r. przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniosły 1 819 zł i były wyższe realnie o 5,0% w stosunku do roku poprzedniego. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w ujęciu realnym były wyższe o 3,1% i wyniosły 1 252 zł. W 2006 r. udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym wyniósł 90,0%, w 2018 r. wyniósł 70,1%, a w 2019 r. 68,8%. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne w 2019 r. wyniosły średnio 1 201 zł i były realnie wyższe o 3,3% w stosunku do 2018 r.

Podobnie jak rok wcześniej, w 2019 r. utrzymała się tendencja spadkowa spożycia wielu podstawowych artykułów żywnościowych. Na spadek poziomu spożycia mógł mieć wpływ wzrost wydatków na gastronomię, który wyniósł 4,6%. Jednocześnie wystąpił wysoki wzrost poziomu wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałe użytkowania nowej generacji.

Źródło: GUS, Sytuacja gospodarstw domowych w 2019 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, (2020), Warszawa.

Source: Statistics Poland, Situation of Households in 2019 in the light of households budget survey results, (2020), Warsaw.

Wykres 22. Dynamiki wybranych składowych PKB i wartości dodanej brutto (WDB)
Chart 22. Growth of selected GDP and gross value added (GVA) components

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

W przeciwieństwie do 2018 r. i 2017 r. saldo obrotów z zagranicą było w 2019 r. kategorią znaczącą z punktu widzenia oddziaływania na wzrost gospodarczy w Polsce. Przyczynił się do tego szybszy spadek dynamiki importu od spadku dynamiki eksportu. W ujęciu kwartalnym, dynamika importu spadała szczególnie pomiędzy pierwszym a drugim kwartałem z poziomu 105,9 do 103,6 oraz pomiędzy trzecim a czwartym kwartałem z poziomu 103,5 do 98,0. Z kolei, dynamika eksportu²⁰ była bardziej zmienna, spadając w drugim kwartale z poziomu 108,5 do 103,6, po czym wzrosła istotnie do poziomu 104,9 w trzecim kwartale, i znowu spadła w ostatnim kwartale do 102,0.

Struktura tworzenia wartości dodanej brutto

Gross value added generation structure

Wartość dodana brutto (WDB) w 2019 r. w gospodarce narodowej zwiększyła się o 4,1%, czyli mniej niż w 2018 r., gdy zanotowano wzrost o 5,3% oraz mniej niż w 2017 r., gdy było to 4,8%. Nastąpiło zatem zakończenie dwuletniego okresu przyśpieszenia wzrostu. Podobny wzrost jak dla całej gospodarki zanotowano w przemyśle – 4,2% w 2019 r. Wzrost ten był nieznacznie wyższy w przetwórstwie przemysłowym, w którym odnotowano wartość 4,3% oraz w handlu (sekcja G), gdzie odnotowano wzrost na poziomie 4,7%. Po silnym wzroście w 2018 r. (11,7%) budownictwo osiągnęło w 2019 r. mniejszy od średniej dla całej gospodarki wzrost (3,0%). Podobnie mniejszy niż dla całej gospodarki był wzrost w mediach energetycznych (sekcja D – 1,8%), w górnictwie (sekcja B – 2,8%, choć był to najlepszy wynik od 2015 r.), w zakwaterowaniu i usługach gastronomicznych (2,6%), w obsłudze rynku nieruchomości (2,8%), w administrowaniu i działalności wspierającej (1,7%), w edukacji (2,4%), w opiece zdrowotnej (3,1%), w kulturze, rozrywce i rekreacji, gdzie zanotowano nawet spadek do wielkości ujemnych (-0,7% z poziomu 6,8% w 2018 r.) oraz w pozostałych usługach (0,9%). Dla informacji i komunikacji zanotowano wzrost ujemny (-0,2%). W transporcie i gospodarce magazynowej utrzymał się wyższy niż dla całej gospodarki wzrost z ubiegłego roku (8,1% za 2018 i 2019 r.). W działalności finansowej i ubezpieczeniowej także utrzymał się wysoki wzrost, aczkolwiek mniejszy niż w 2018 r. (7,9% wobec 15,7% w 2018 r.).

W okresie ostatnich 10 lat (2010–2019) udział w tworzeniu WDB zwiększył się w dziale: przetwórstwo przemysłowe (sekcja C) o 1,6 p. proc. do poziomu 19,3%, co wpłynęło na wzrost znaczenia przemysłu o 0,6 p. proc. do 25,2%. Bardzo znaczny był wzrost udziału transportu i gospodarki magazynowej (sekcja H) o 2,2 p. proc. do poziomu 7,5%. Swój udział zwiększyły także działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M) o 0,7 p. proc. do poziomu 5,9% oraz administrowanie i działalność wspierająca (sekcja N) o 0,8 p. proc. do poziomu 2,6 %. Największe spadki udziałów w tworzeniu WDB zanotowano w handlu hurtowym i detalicznym; naprawie pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G) o 1,5 p. proc. do poziomu 17,8%. Znaczne spadki zanotowano także w budownictwie (sekcja F) o 0,8 p. proc. do poziomu 7,7% oraz w górnictwie i wydobywaniu (sekcja B) o 0,7 p. proc. do poziomu 1,7%. Pozostałe zmiany były niewielkie.

5. Inflacja w Polsce

5. Inflation in Poland

Inflacja (wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych) w 2019 r. w Polsce wyniosła 2,3%, wobec 1,6% w 2018 r. W latach 2015–2019 poziom inflacji był niższy od celu inflacyjnego ustalonego przez Radę Polityki Pieniężnej na poziomie 2,5%. W latach 2018–2019 był on wyższy od dolnej granicy odchyień od celu inflacyjnego (poziom 1,5%). Ponadto, w 2019 r. poziom inflacji zrównał się z poziomem założonym w ustawie budżetowej (2,3%).

²⁰ Dodatkowe informacje nt. handlu zagranicznego w Polsce można znaleźć w rozdziale I.6.

Tablica 6. Podstawowe wskaźniki zmian cen w Polsce
 Table 6. Basic indicators of price change in Poland

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) Price index of consumer goods and services (CPI)	99,1	99,4	102,0	101,6	102,3
Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) Harmonized index of consumer prices (HICP)	99,3	99,8	101,6	101,2	102,1
Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu Price index of sold production in industry	97,8	99,9	102,9	102,1	101,2
Wskaźnik cen produkcji budowlano-montażowej Price index in construction and assembly production	99,5	99,6	100,6	102,7	103,5

Źródło: dane GUS.

Source: Statistics Poland data.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych

Prices of consumer goods and services

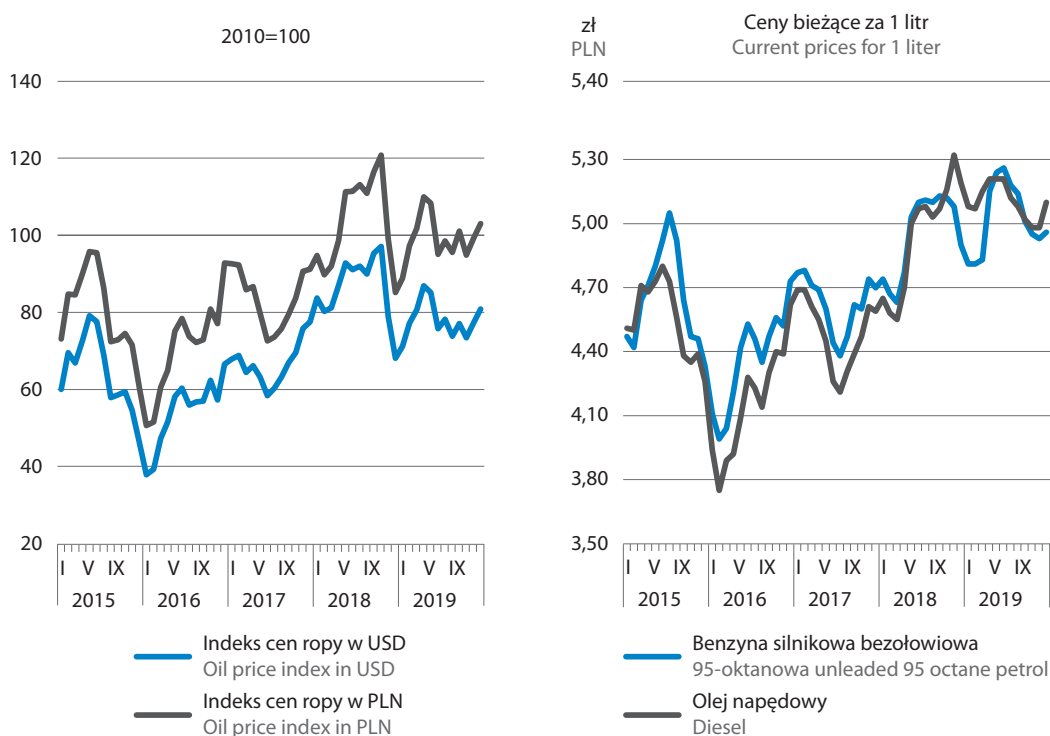
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) w 2019 r. wyniósł 102,3 wobec 101,6 w roku poprzednim. W ujęciu miesięcznym²¹ ceny towarów i usług konsumpcyjnych kształtowały się w każdym miesiącu 2019 r. powyżej poziomu sprzed roku. Wskaźnik CPI osiągnął najniższą wartość w styczniu (100,7), po czym stopniowo wzrastał do 102,9 w sierpniu, nieznacznie spadł do 102,5 w październiku oraz osiągnął najwyższy poziom w grudniu (103,4).

Ważnym czynnikiem wpływającym na poziom wskaźnika inflacji jest cena ropy naftowej na rynkach międzynarodowych. Od minimum lokalnego w czerwcu 2017 r. na poziomie 72,6 wskaźnik cen ropy naftowej rósł nieprzerwanie do października 2018 r. do poziomu 120,8, po czym spadł do poziomu 85,1 w grudniu tego roku. W 2019 r. wskaźnik cen ropy naftowej znowu wzrósł do poziomu 110,0 w kwietniu, następnie spadł, a pod koniec roku osiągnął poziom 103,1.

²¹ Analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100.

Wykres 23. Wskaźniki światowych cen ropy naftowej w USD i PLN oraz ceny detaliczne benzyny i oleju napędowego w Polsce

Chart 23. Indicators of global crude oil prices in USD and PLN and retail prices of petrol and diesel in Poland

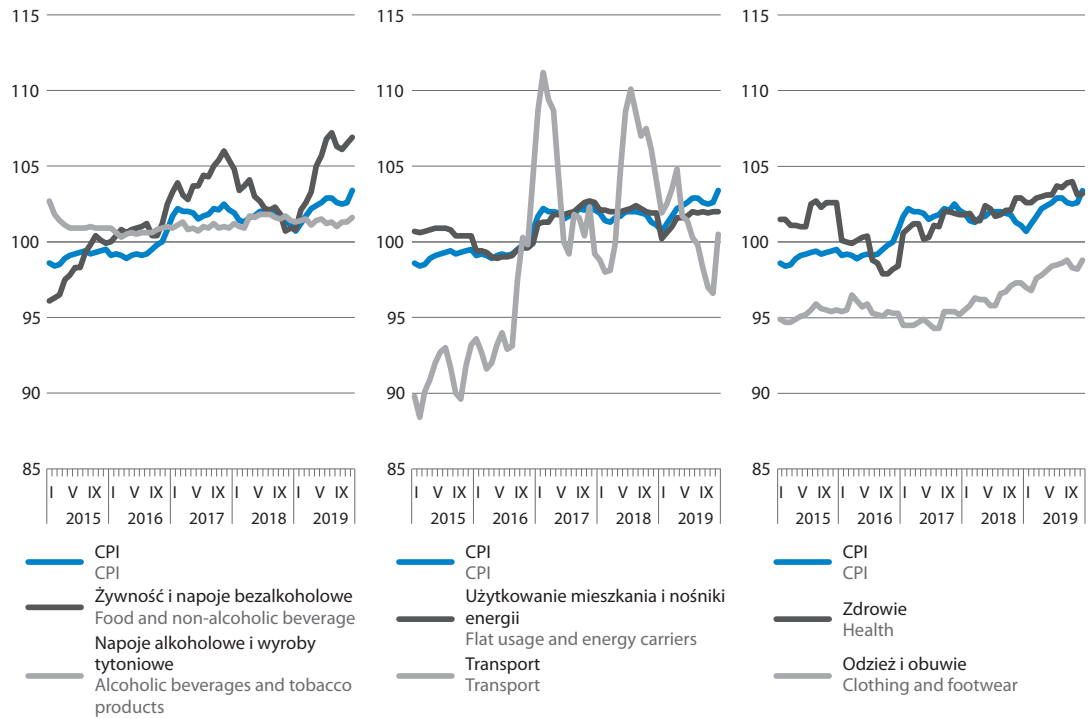

Uwaga: indeks cen ropy naftowej obliczony na podstawie średniej nieważonej z cen spot dla trzech rodzajów ropy: Dated Brent, West Texas Intermediate oraz Dubai Fateh. Źródło: opracowanie GUS na podstawie danych MFW, NBP oraz GUS, Dział Baza Wiedzy.
 Note: the oil price index calculated on the basis of the weighted average spot price for three kinds of oil: Dated Brent, West Texas Intermediate and Dubai Fateh. Source: Statistics Poland study based on data from the IMF, NBP and Statistics Poland, 'Knowledge Data Base'.

Po wyhamowaniu tempa przyrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych na rynku krajowym w trakcie 2018 r. do 100,9 w grudniu i do 100,8 w styczniu 2019 r. nastąpiło powtórne przyspieszenie wzrostu cen w tej kategorii – maksimum zostało osiągnięte w sierpniu na poziomie 107,2 i ten wysoki poziom w dużym stopniu utrzymał się do końca roku osiągając w grudniu 106,9. W 2019 r. zwolniło tempo spadku cen obuwia i odzieży podobnie jak w 2018 r. Wzrosło tempo przyrostu cen w ochronie zdrowia. Po stosunkowo burzliwym 2018 r. ceny w transporcie ustabilizowały się – po okresie ich wzrostów do lipca 2019 r. nastąpił ich spadek od sierpnia do listopada. W łączności ceny spadały aż do sierpnia, po czym zaczęły rosnąć. W 2019 r. przyspieszyło tempo wzrostu cen w rekreacji i kulturze oraz w edukacji. W pozostałych kategoriach zmiany cen były bardziej umiarkowane.

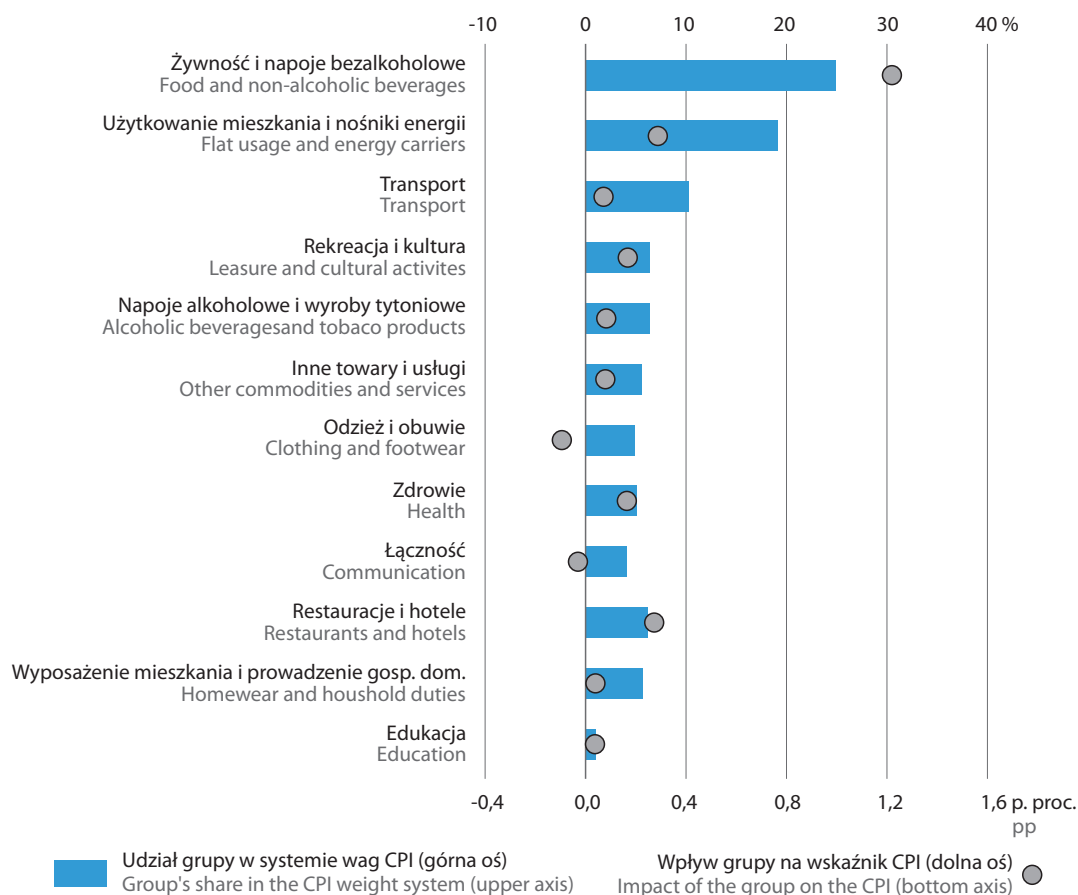
Największy udział w systemie wag CPI miały żywność i napoje bezalkoholowe (24,89%), użytkowanie mieszkania i nośniki energii (19,17%) oraz transport (10,34%), co stanowiło niewielką zmianę w stosunku do 2018 r. Największy wpływ na wskaźnik CPI miały w 2019 r. powyższe dwie pierwsze kategorie (odpowiednio: 1,22 i 0,29 p. proc.), restauracje i hotele (0,27 p. proc.) oraz rekreacja i kultura (0,17 p. proc.).

Wykres 24. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100)
 Chart 24. Price indices of consumer goods and services (same month of the previous year=100)

Źródło: dane GUS, Dział Baza Wiedzy.
 Source: Statistics Poland data, 'Knowledge Data Base'

Wykres 25. Porównanie udziału grup towarów i usług w systemie wag CPI i ich wpływu na wskaźnik CPI w 2019 r.
Chart 25. Comparison between the shares of groups of goods and services in the CPI system of weights and their impact on the CPI in 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, GUS, Dziedzina Baza Wiedzy.
 Source: own contribution based on Statistics Poland data, 'Knowledge Data Base'.

Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych

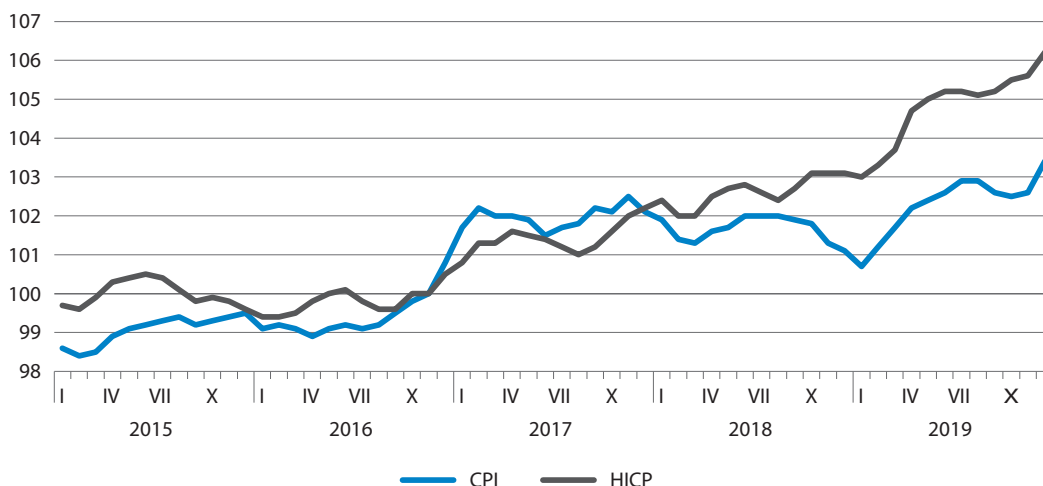
Harmonized consumer price indicator

Zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) w 2019 r. w Polsce wyniósł 102,1 i był wyższy od wskaźnika odnotowanego w roku poprzednim – 101,2 (102,6 w odniesieniu do 2015 r.)²². Najniższą wartość wskaźnika HICP w Polsce (w ujęciu miesięcznym, w porównaniu do analogicznego miesiąca poprzedniego roku) odnotowano w lutym (103,0), a najwyższą w grudniu (po 106,2).

²² Dane Eurostatu.

Wykres 26. Porównanie zharmonizowanego wskaźnika cen konsumpcyjnych (HICP) oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) (analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100)

Chart 26. Comparison between harmonized index of consumer prices (HICP) and consumer price index (CPI) (same month of the previous year=100)

Źródło: dane GUS.
Source: Statistic Poland data.

Odwrotnie niż w 2017 r., w latach 2018–2019 wskaźnik CPI pozostawał poniżej wartości przyjmowanych przez wskaźnik HICP. Jednak w 2018 r. przybrały one rozbieżne trendy – dla CPI był to trend malejący, a dla HICP trend rosnący, podczas gdy w 2019 r. oba trendy stały się rosnące.

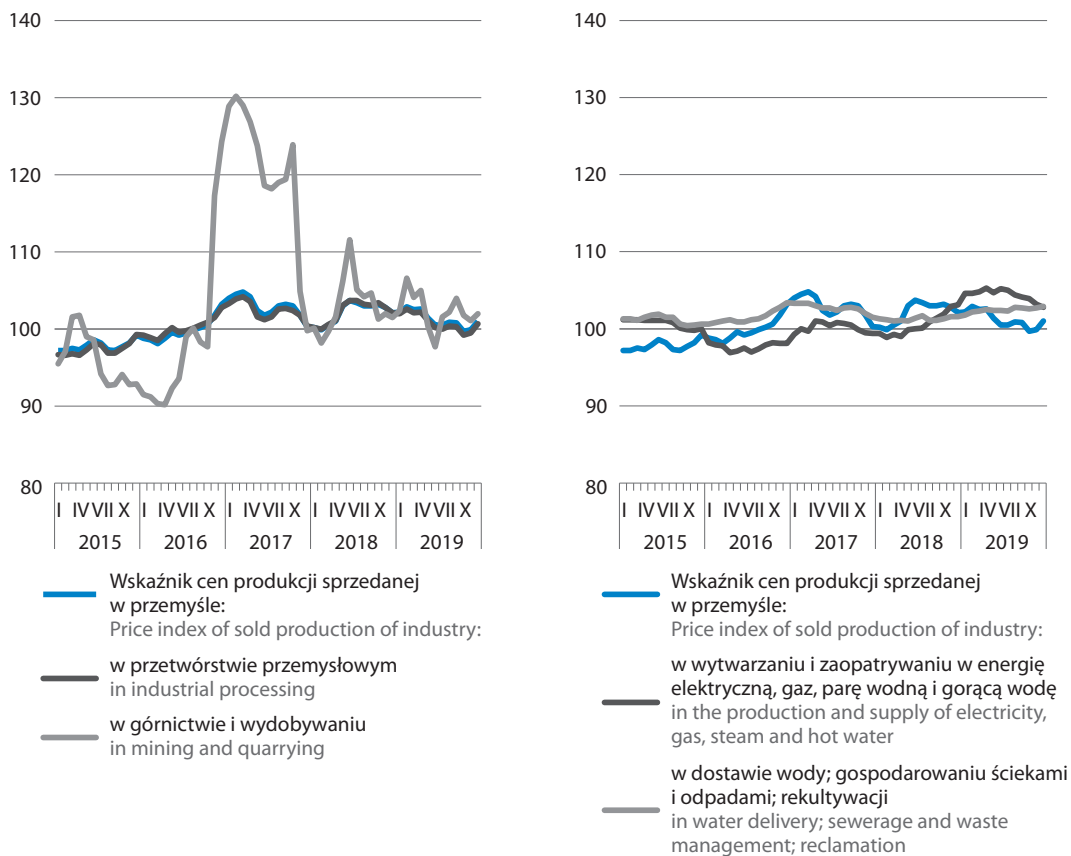
Presja inflacyjna w całej Unii Europejskiej była w roku 2019 nie wyższa niż w roku poprzedzającym, jednak Polska znalazła się wśród krajów Unii Europejskiej o poziomie wskaźnika HICP znajdującym się powyżej przeciętnego dla całej Unii (102,1 wobec 101,5). Poziom tego wskaźnika w Polsce był również wyższy aniżeli dla krajów strefy euro (101,2).

Ceny produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej

Prices of sold production of industry and of construction and assembly production

Wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu w 2019 r. wyniósł 101,2, wobec 102,1 w roku poprzednim, co stanowi już trzeci rok wzrostu cen (102,9 w 2017 r.). po spadkach z 2016 r. Wzrost tego wskaźnika jednak był bardziej umiarkowany i dotyczył głównie kilku miesięcy z początku roku, kształtując się w miesiącach od stycznia do kwietnia na wyrównanym poziomie pomiędzy 102,2 a 102,6. Następnie wskaźnik ten znacznie obniżył się stopniowo osiągając najniższe wartości w październiku i listopadzie (99,7 i 99,9 odpowiednio).

Wykres 27. Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu (analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100)
Chart 27. Price indices of sold production of industry (same month of the previous year=100)

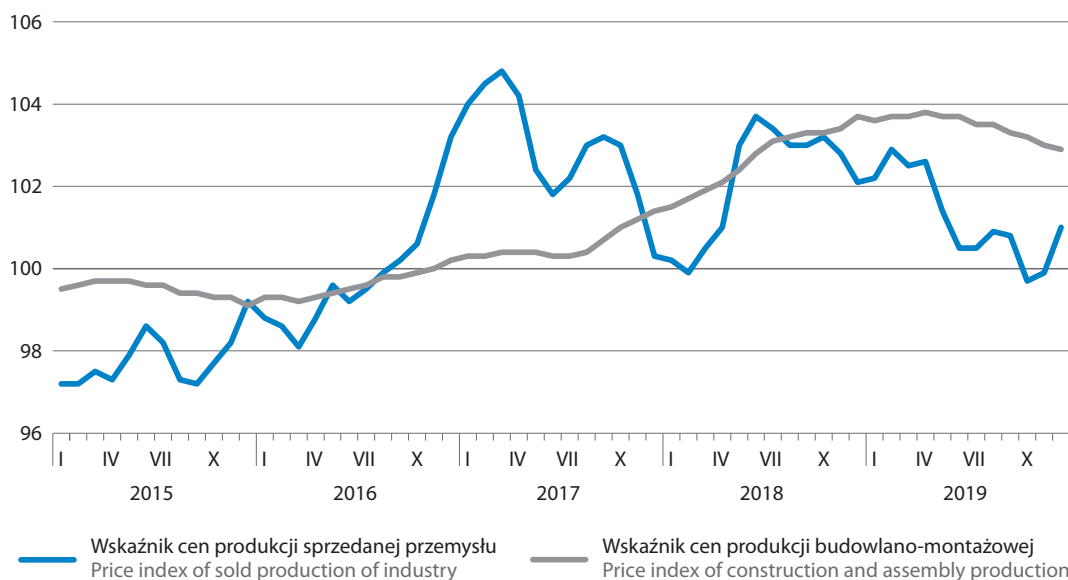

Źródło: dane GUS.
 Source: Statistic Poland data.

Ceny w przetwórstwie przemysłowym (w ujęciu rocznym) były w 2019 r. na niższym poziomie niż rok wcześniej, a ich wskaźnik przyjął wartość 100,9 (wobec 102,3 rok wcześniej). W ujęciu miesięcznym ewolucja wskaźnika była podobna jak dla produkcji sprzedanej przemysłu – po znacznych wzrostach cen od stycznia do kwietnia (wskaźniki miesięczne na poziomie od 102,0 do 102,2) nastąpił ich spadek aż do najniższych poziomów w październiku i listopadzie (99,2 i 99,5 odpowiednio). Ceny w górnictwie i wydobywaniu (w ujęciu rocznym) w 2019 r. wzrosły o 3,0% wobec 2,4% rok wcześniej. Najwyższy poziom w ujęciu miesięcznym wskaźnik przyjął w lutym (106,6), a najniższy w czerwcu (97,7). Wskaźnik cen w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę osiągnął średnioroczny poziom 104,4, czyli znacznie więcej niż w poprzednim roku (100,6). W ujęciu miesięcznym ten wskaźnik cechował się dość wyrównanym i stosunkowo wysokim poziomem, osiągając najwyższe poziomy w kwietniu (105,3) i czerwcu (105,2) po czym stopniowo opadł pod koniec roku do 102,8 w grudniu. Ceny w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami oraz rekultywacji wzrosły w 2019 r. o 2,5% (wobec 1,3% rok wcześniej). W ujęciu miesięcznym wskaźniki cen były dość wyrównane osiągając najwyższy poziom w ostatnim miesiącu roku (102,9). Wskaźnik cen produkcji budowlano-montażowej w 2019 r. wyniósł 103,5 (wobec 102,7 w roku poprzednim), w ujęciu miesięcznym utrzymywał się na wyrównanym poziomie powyżej 103,0, jednak w ostatnich miesiącach nieco zmniejszył się osiągając najniższy poziom w grudniu (102,9).

Wykres 28. Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej
(analogiczny miesiąc poprzedniego roku=100)

Chart 28. Price indices of sold production of industry and of construction and assembly production
(same month of the previous year=100)

Źródło: dane GUS.
Source: Statistic Poland data.

6. Handel zagraniczny i bilans płatniczy Polski

6. International trade and balance of payments of Poland

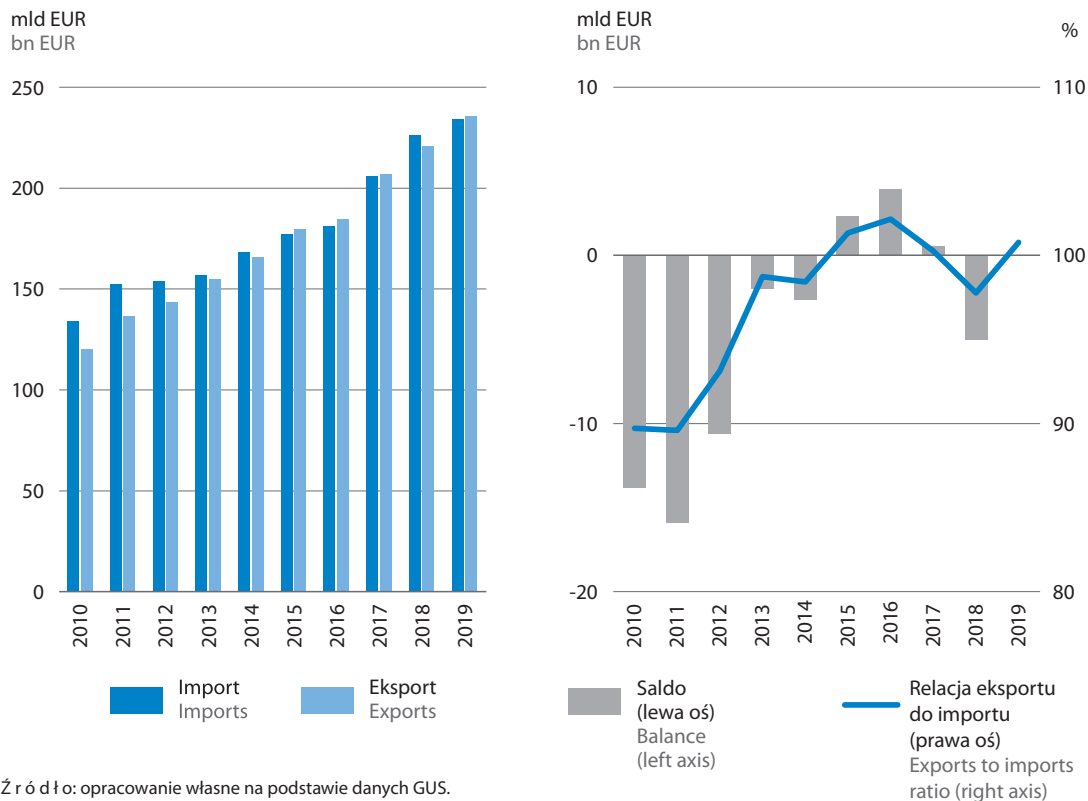
Handel zagraniczny

International trade

W 2019 r. eksport Polski w cenach bieżących wyniósł 235,8 mld euro i zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o 5,5% (wobec 8,2% wzrostu w roku 2018). Wartość importu w 2019 r. w cenach bieżących osiągnęła poziom 234,0 mld euro i była o 2,6% wyższa niż w stosunku do roku poprzedniego (wobec 10,7% wzrostu w poprzednim roku). Dodatkowo saldo handlu zagranicznego ogółem wyniosło 1,8 mld euro, wobec ujemnego salda na poziomie 4,6 mld euro w 2018 r. W ujęciu miesięcznym ujemne saldo w handlu zagranicznym Polski zaobserwowano w czterech miesiącach, tj. w lutym, maju, lipcu i sierpniu. W pozostałych miesiącach saldo było dodatnie. Od 2015 r. saldo w obrotach handlu zagranicznego utrzymuje się zasadniczo na poziomie dodatnim. Wyjątkiem był rok 2018 gdy saldo było ujemne, ale poprawiło się i w 2019 r. stało się znowu dodatnie.

Spowolnienie wzrostu popytu wewnętrznego oraz spadek cen niektórych surowców w tym ropy naftowej na świecie przyczyniło się do poprawy bilansu płatniczego kraju. Stało się tak pomimo dalszego spowolnienia wzrostu aktywności gospodarczej oraz popytu wewnętrznego w krajach Unii Europejskiej oddziałującego negatywnie na dynamikę polskiego eksportu.

Wykres 29. Obroty towarowe handlu zagranicznego Polski
Chart 29. Polish foreign trade turnover

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.
 Source: own contribution based on Statistics Poland data.

Ujemne saldo wymiany handlowej, podobnie jak w 2018 r., zanotowano z krajami rozwijającymi się (45,1 mld euro w 2019 r. w porównaniu do 41,6 mld euro rok wcześniej) oraz z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (4,1 mld euro w porównaniu do 7,3 mld euro rok wcześniej). Dodatnie saldo handlowe uzyskano natomiast w obrotach z krajami rozwiniętymi (51,0 mld euro wobec 44,4 mld euro rok wcześniej). Wysoki poziom salda handlowego w obrotach z krajami rozwiniętymi wynikał przede wszystkim z dalszej poprawy salda handlu z krajami UE, które w 2019 r. osiągnęły wartość 53,1 mld euro wobec 46,2 mld euro w 2018 r.

Tablica 7. Obroty handlu zagranicznego
Table 7. Foreign trade turnover

Wyszczególnienie Specification	Obroty handlu zagranicznego ogółem Total foreign trade turnover					Struktura obrotów handlu zagranicznego Structure of foreign trade turnover				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w mld EUR		in billion EUR			%				
Eksport Exports	179,6	184,8	206,6	223,6	235,8	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kraje rozwinięte ^a Developed countries	153,9	159,6	179,0	194,9	204,3	85,7	86,3	86,6	87,2	86,6
w tym UE of which EU	142,5	147,6	165,4	180,3	188,1	79,4	79,8	80,0	80,6	79,8
Kraje rozwijające się Developing countries	16,2	15,2	15,7	15,8	17,1	9,0	8,2	7,6	7,1	7,3
Kraje Europy Środkowo- -Wschodniej Central and Eastern Europe countries	9,5	10,1	12,0	12,9	14,4	5,3	5,5	5,8	5,8	6,1
Import Imports	177,2	180,9	206,1	228,2	234,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kraje rozwinięte ^a Developed countries	118,5	123,5	139,6	150,5	153,2	66,9	68,2	67,7	66,0	65,5
w tym UE of which EU	106,4	110,8	124,4	134,1	135,1	60,0	61,2	60,4	58,8	57,7
Kraje rozwijające się Developing countries	43,5	44,4	50,2	57,4	62,3	24,6	24,6	24,4	25,2	26,6
Kraje Europy Środkowo- -Wschodniej Central and Eastern Europe countries	15,2	13,1	16,3	20,2	18,5	8,6	7,2	7,9	8,9	7,9
Saldo Balance	-2,7	2,3	3,9	0,6	-4,6	x	x	x	x	x

a Podział na grupy krajów jest zgodny z przyjętym w Biuletynie Statystycznym (GUS). Podział ten różni się od podziału (głównie za MFW) w innych częściach niniejszej publikacji. W szczególności, w bieżącym rozdziale, kraje Europy Środkowo-Wschodniej to: Albania, Białoruś, Mołdawia, Rosja oraz Ukraina.

Źródło: GUS, Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów.

a Groups of countries according to Statistical Bulletin of Statistics Poland. This grouping is different from applied in other parts of this publication (after IMF). In particular, in this section, the group Central and Eastern Europe Countries consists of: Albania, Belarus, Moldova, Russia and Ukraine.

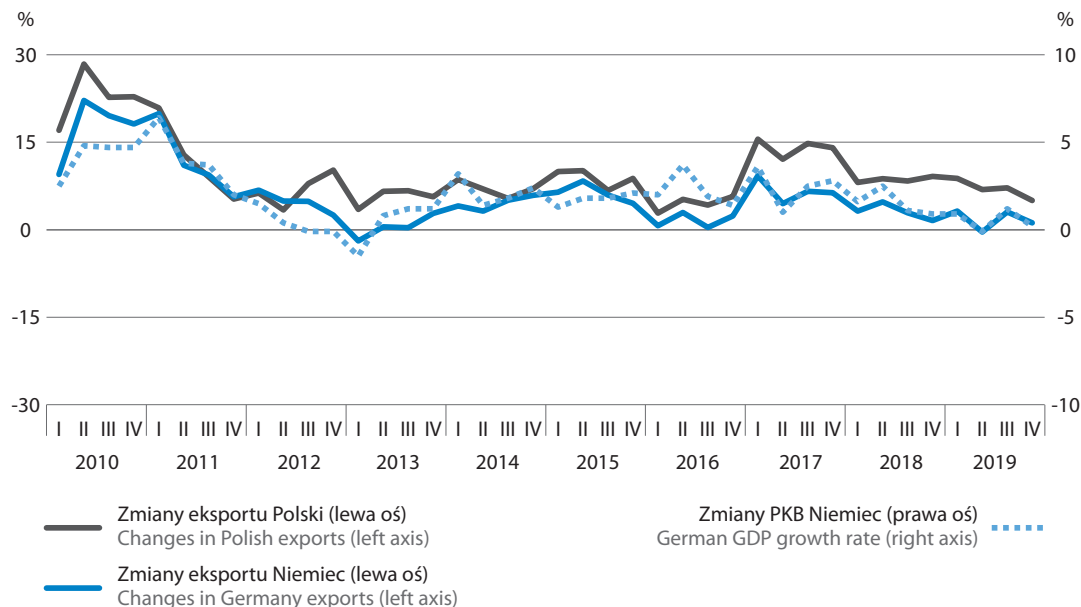
Source: Statistics Poland, Foreign trade turnover of goods in total and by countries.

Największą grupą partnerów handlowych Polski pozostawały kraje Unii Europejskiej. W 2019 r. ich udział w eksporcie wyniósł 79,8% w porównaniu do 80,6% rok wcześniej, a w imporcie 57,7% wobec 58,8% w roku poprzednim, czyli rola tej grupy krajów w kompensowaniu deficytu z innymi krajami prawie nie zmieniła się. Rola krajów rozwijających się w imporcie uległa zwiększeniu do poziomu 26,6% w 2019 r. z poziomu 25,2% rok wcześniej. W eksporcie ich udział też wzrósł: z 7,1% do poziomu 7,3% w 2019 r. Udział krajów Europy Środkowo-Wschodniej w eksporcie nieznacznie wzrósł (z 5,8% do 6,1%), co stanowi czwarty rok wzrostów. Także w imporcie zanotowano wzrost tego udziału (z 7,9% w 2018 r. do 8,9% w 2019 r.).

Analizując poszczególne kraje biorące udział w handlu zagranicznym Polski można zauważyć, że Niemcy pozostają najważniejszym partnerem handlowym. Udział Niemiec w eksporcie Polski w 2019 r. nieznacznie spadł i wyniósł 27,6%, osiągając poziom 65,1 mld EUR (wobec odpowiednio 28,2% i 63,1 mld EUR w roku poprzednim). Z kolei udział tego kraju w imporcie zmniejszył się o 0,8 p. proc. do 21,8%, a także spadł nominalnie osiągając poziom 50,9 mld EUR (wobec 51,5 mld EUR w roku poprzednim).

Wykres 30. Zmiany wolumenu eksportu dóbr i usług Polski oraz Niemiec na tle zmian PKB Niemiec
(analogiczny kwartał roku poprzedniego=0, dane niewyrównane sezonowo, ceny bieżące)

Chart 30. Changes in the volume of exports of goods and services in Poland and Germany against the background of changes in German GDP (same quarter of the previous year=0, data not seasonally adjusted, current prices)

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

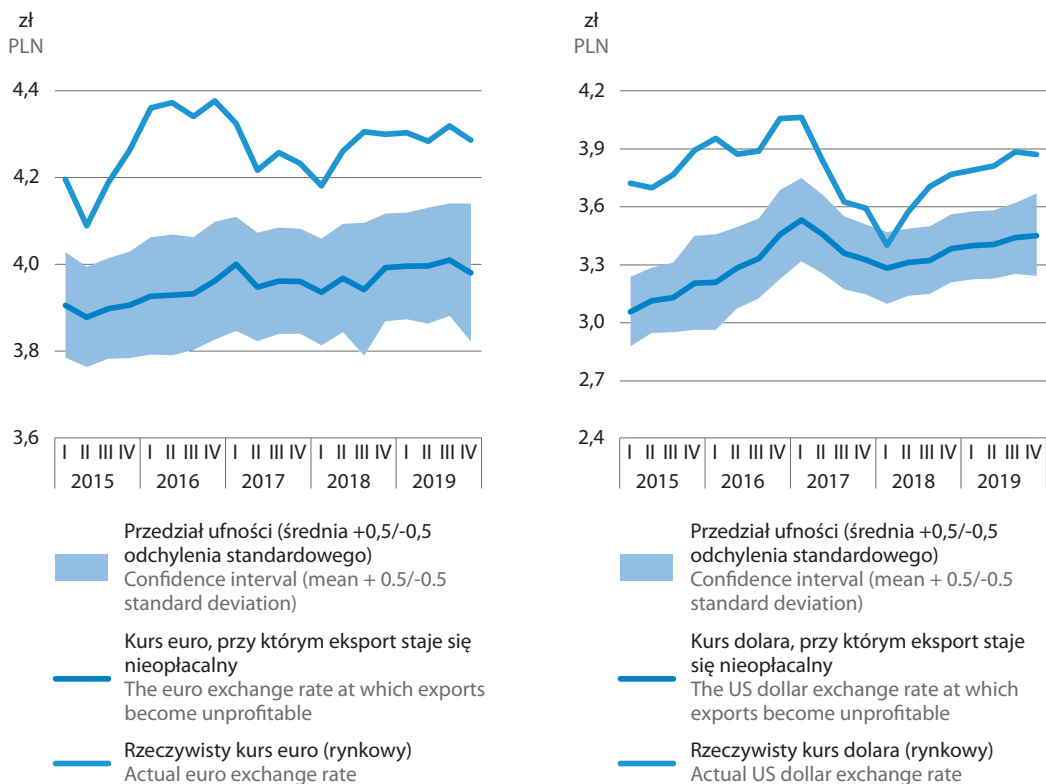
W eksporcie Polski na drugiej pozycji uplasowały się Czechy (udział 6,1%), wyprzedzając Wielką Brytanię (udział 6,0%) i Francję (5,9%), co oznacza niewielki spadek udziału dla tych krajów oprócz Francji, która swój udział zwiększyła. Wśród dziesięciu największych odbiorców polskiego eksportu, najwyższą dynamikę eksportu zanotowano dla Francji (110,4), dalej dla Szwecji (110,1), Rosji (109,9) oraz Węgier (109,3). W imporcie na drugim miejscu uplasowały się Chiny (udział 12,4%), przed Rosją (6,2%) i Włochami (5,0%). Wśród dziesięciu największych eksporterów do Polski najwyższą dynamikę zanotowano dla Stanów Zjednoczonych Ameryki (117,2), dalej dla Chin (109,9), Belgii (105,2) i Francji (105,0).

Stopień koncentracji eksportu w 2019 r., mierzony udziałem dziesięciu głównych partnerów Polski (66,1%) nieznacznie spadł w stosunku do 2018 r. (66,8%). Niewiele bardziej spadł wskaźnik koncentracji importu (obliczany w analogiczny sposób), osiągając 63,8% wobec 64,9% rok wcześniej²³.

Kurs euro wobec złotego pozostawał powyżej zadeklarowanego przez przedsiębiorców kursu (w prowadzonych przez NBP badaniach koniunktury), przy którym eksport staje się nieopłacalny, przy czym rok 2019 pozostał mniej więcej tak samo atrakcyjny jak 2018 r. dla eksporterów do strefy euro. W przypadku dolara amerykańskiego, w okresie od IV kwartału 2017 r. do I kwartału 2018 r. rzeczywisty kurs dolara zbliżył się do kursu uznawanego przez przedsiębiorców za nieopłacalny. Jednak w trakcie 2018 r. sytuacja się poprawiła i pozostała korzystna dla eksporterów rozliczających się w dolarze amerykańskim przez cały 2019 r.

²³ GUS, Obroty towarowe handlu zagranicznego według krajów, (2020), Warszawa.

Wykres 31. Opłacalność eksportu a rzeczywiste kursy walut
Chart 31. Exports profitability and actual exchange rates

Uwaga: średni kurs kwartalny euro oraz dolara obliczony na podstawie średnich kursów miesięcznych NBP. Ze względu na występowanie licznych obserwacji nietypowych oraz błędnych, do obliczeń przedziału ufności dla kursów, przy których eksport staje się nieopłacalny, w NBP wykorzystano próbę po wyeliminowaniu odpowiedzi poniżej 5. i powyżej 95. percentyla.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Note: average quarterly euro and dollar exchange rates calculated basing on average NBP monthly exchange rates. Because of numerous unusual and biased observations, when calculating confidence intervals at which exports become unprofitable, NBP used a sample after truncating responses below the 5th and over the 95th percentiles.

Source: own contribution based on NBP data.

Bilans płatniczy

Balance of payments

Saldo obrotów na rachunku bieżącym²⁴ gospodarki Polski w 2019 r. poprawiło się o 7,5 mld EUR w stosunku do 2018 r. Największymi pozycjami salda obrotów bieżących były saldo dochodów pierwotnych oraz saldo usług. Na wysokość salda dochodów pierwotnych wpływ miało przede wszystkim saldo dochodów z inwestycji bezpośrednich w wysokości -21,6 mld EUR. Saldo obrotów towarowych poprawiło się o 7,2 mld EUR w stosunku do 2018 r., a ujemne saldo dochodów wtórnych pogłębiło się o 0,4 mld EUR. W porównaniu do roku poprzedniego wartość eksportu towarów była wyższa o 6,2% i wyniosła 230,4 mld EUR, natomiast import towarów wzrósł o 2,8% do wartości 228,0 mld EUR.

Tablica 8. Bilans płatniczy
Table 8. Balance of payments

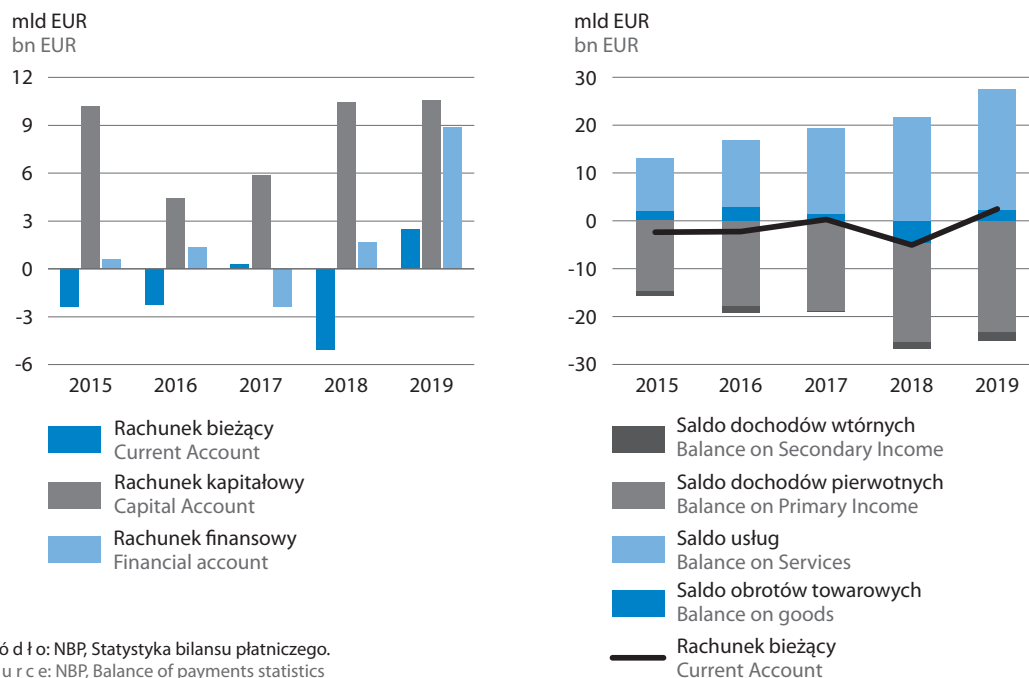
Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w mln EUR		in million EUR		
Rachunek bieżący Current account	-2 375	-2 245	290	-5 046	2 477
Saldo obrotów towarowych Balance on goods	2 213	2 935	1 426	-4 782	2 415
Saldo usług Balance on services	10 911	13 963	17 956	21 652	25 174
Saldo dochodów pierwotnych Balance on primary income	-14 653	-17 717	-18 955	-20 493	-23 296
Saldo dochodów wtórnych Balance on secondary income	-846	-1 426	-137	-1 423	-1 816
Rachunek kapitałowy Capital account	10 158	4 457	5 891	10 423	10 586
Rachunek finansowy Financial account	603	1 347	-2 360	1 684	8 872

Źródło: NBP, Statystyka bilansu płatniczego.
Source: NBP, Balance of payments statistics.

Saldo usług w rachunku bieżącym było dodatnie i wzrosło o 3,5 mld EUR (o 16,3%) w porównaniu z 2018 r. Największy wpływ na zmianę salda usług miała poprawa salda w działach: pozostałych usług o 1,9 mld EUR do 7,8 mld EUR oraz usług transportowych o 1,2 mld EUR do 8,9 mld EUR.

²⁴ Narodowy Bank Polski wprowadził z dniem 30 września 2015 r. zmiany w statystyce bilansu płatniczego zgodnie z rekomendacjami Eurostatu, obejmując transakcje gospodarki nielegalnej. Dane historyczne zostały zweryfikowane od 2004 r. Szczegółowy opis zmian na stronie internetowej NBP w: NBP, Bilans płatniczy – zmiany metodologiczne, (wrzesień 2015 r.), Warszawa. Wcześniej jeszcze Narodowy Bank Polski (NBP) wprowadził z dniem 30 września 2014 r. zmiany w statystyce bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej na podstawie wytycznych zawartych w: MFW, Balance of Payments and International Investment Position Manual. Sixth Edition BPM6, (2009), Waszyngton. Dane historyczne od 2004 r. zostały przez NBP przeliczone wg nowej metodologii. Szczegółowy opis zmian zawartych w podręczniku BPM6 dostępny na stronie internetowej NBP (www.nbp.pl) w notatce: NBP, Informacja o zmianach w statystyce bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej w 2014 r., (2014), Warszawa.

Wykres 32. Rachunek bieżący, kapitałowy i finansowy oraz składowe bilansu płatniczego
 Chart 32. Current account, capital account, financial account, and balance of payments components

Saldo dochodów wtórnych w 2019 r. pogorszyło się o 27,6%, na co wpłynęło głównie ujemne saldo sektora rządowego w wysokości -3,3 mld EUR. W 2019 r. nastąpiła poprawa o 1,6% w relacji do roku poprzedniego salda rachunku kapitałowego. Na jego wysokość największy wpływ miały przychody transferów kapitałowych w wysokości 11,3 mld EUR które stanowiły 97,7% przychodów w rachunku kapitałowym. Dla rachunku finansowego odnotowano w stosunku do 2018 r. poprawę salda o 7,2 mld EUR na które największy wpływ miało pogłębienie się o 8,0 mld EUR ujemnego salda pasywów inwestycji portfelowych do -11,3 mld EUR.

Tablica 9. Rachunek finansowy – aktywa
 Table 9. Financial account – assets

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w mln EUR		in million EUR		
Rachunek finansowy – aktywa Financial account – assets	19 011	30 369	2 204	12 278	12 826
Inwestycje bezpośrednie Direct investment	4 388	12 813	3 431	1 592	3 388
Inwestycje portfelowe Portfolio investment	9 961	-5 536	1 194	392	-282
Pozostałe inwestycje Other investment	4 600	2 487	5 726	5 190	1 526
Pochodne instrumenty finansowe Financial derivatives	-879	175	-1 004	-1 124	-1 016
Oficjalne aktywa rezerwowe Official reserve assets	941	20 430	-7 143	6 228	9 210

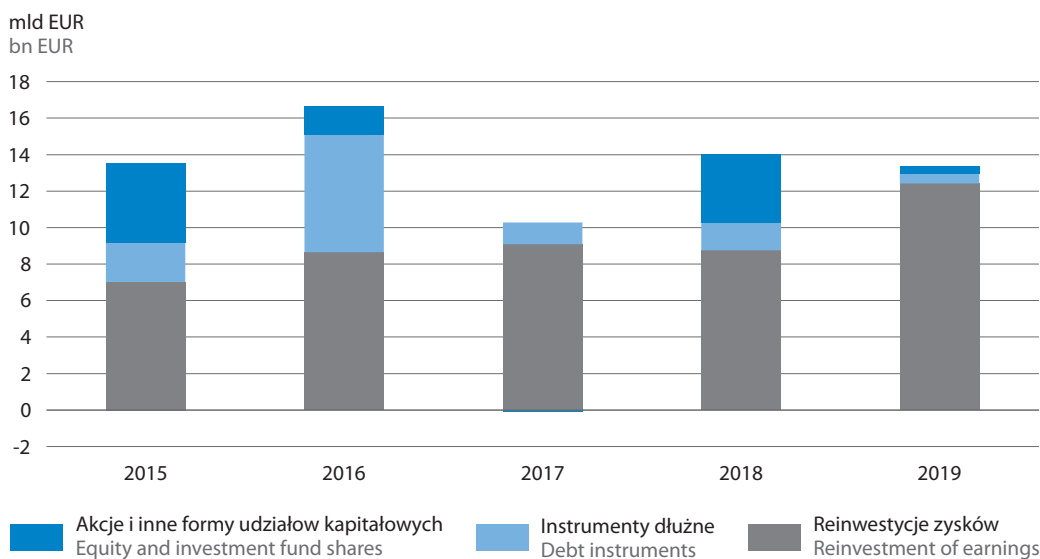
Źródło: NBP, Statystyka bilansu płatniczego.
 Source: NBP, Balance of payments statistics.

Tablica 10. Rachunek finansowy – pasywa
Table 10. Financial account – liabilities

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w mln EUR in million EUR				
Rachunek finansowy – pasywa Financial account – liabilities	18 408	29 022	4 564	10 594	3 954
Inwestycje bezpośrednie Direct investment	13 530	16 639	10 182	14 016	13 355
Inwestycje portfelowe Portfolio investment	7 091	-2 189	5 413	-3 310	-11 322
Pozostałe inwestycje Other investment	-2 213	14 572	-11 031	-112	1 921

Źródło: NBP, Statystyka bilansu płatniczego.
Source: NBP, Balance of payments statistics.

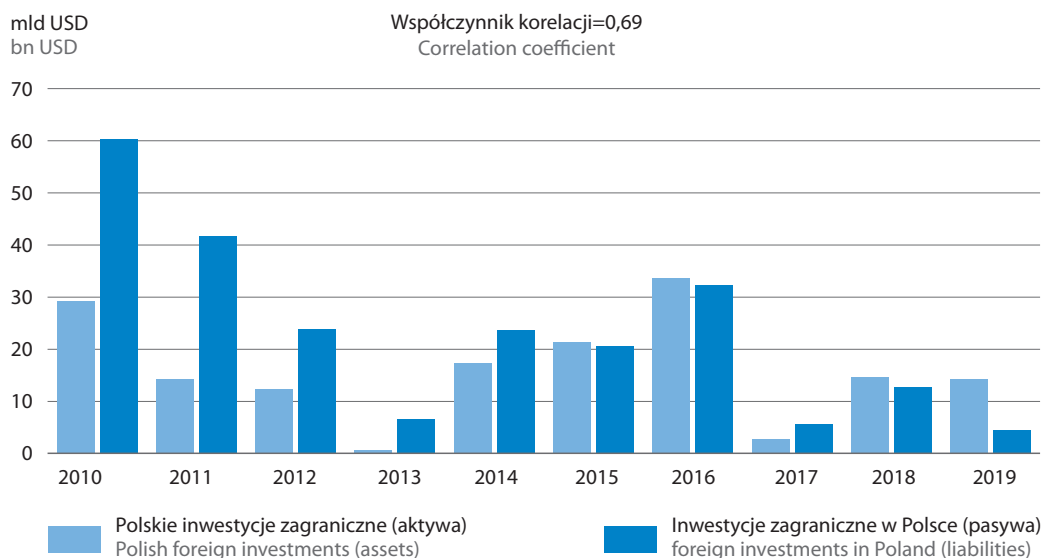
Wykres 33. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce
Chart 33. Foreign direct investments in Poland

Źródło: NBP, Statystyka bilansu płatniczego.
Source: NBP, Balance of payments statistics

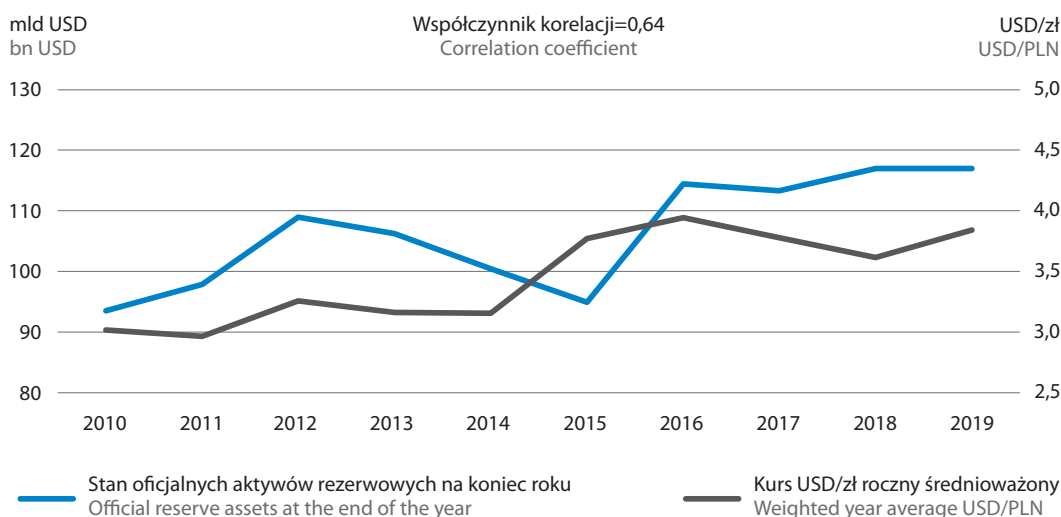
Saldo aktywów polskich inwestycji zagranicznych w 2019 r. wyniosło 12,8 mld EUR i pozostało na podobnym poziomie jak w 2018 r. (wzrost o 4,5%). Na poziom salda aktywów tych inwestycji wpłynęła głównie poprawa salda oficjalnych aktywów rezerwowych o 3,0 mld EUR (o 47,9%) oraz polepszenie się salda aktywów inwestycji bezpośrednich o 1,8 mld EUR (o 112,8%) w stosunku do 2018 r. Odnotowano znaczne pogłębienie się ujemnego salda aktywów polskich inwestycji portfelowych o 8,0 mld EUR oraz pogorszenie się salda aktywów pozostałych inwestycji o 3,7 mld EUR (o 70,6%) w stosunku do roku poprzedniego. Saldo pasywów inwestycji zagranicznych w Polsce w 2019 r. pogorszyło się o 6,6 mld EUR (o 62,7%) w stosunku do 2018 r. O poziomie tego salda w głównej mierze zadecydowało saldo pasywów z tytułu inwestycji bezpośrednich oraz ujemne saldo pasywów inwestycji portfelowych.

Wykres 34. Aktywa i pasywa inwestycji zagranicznych w bilansie płatniczym Polski w latach 2010–2019
 Chart 34. Assets and liabilities of foreign investments in the balance of payments of Poland in 2010–2019

Źródło: NBP, Statystyka bilansu płatniczego.
 Source: NBP, Balance of payments statistics

Wykres 35. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych a kurs dolara amerykańskiego w latach 2010–2019
 Chart 35. Official reserve assets and USD/PLN exchange rate for 2010–2019

Źródło: NBP, Statystyka bilansu płatniczego.
 Source: NBP, Balance of payments statistics

7. Wybrane sektory gospodarki polskiej

7. Selected sectors of the Polish economy

Przemysł

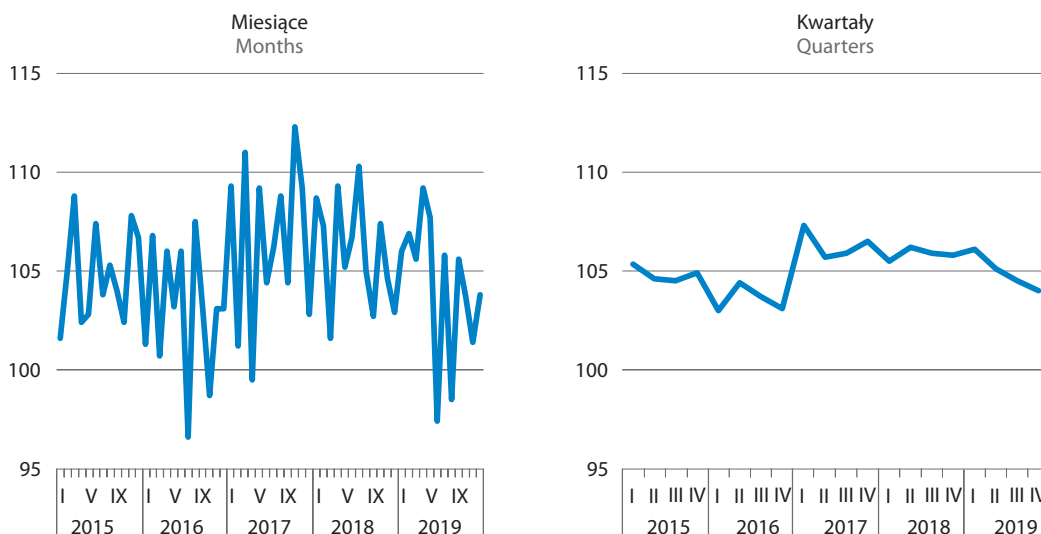
Industry

W latach 2015–2019 przemysł odgrywał znaczącą rolę w tworzeniu wartości dodanej brutto w Polsce²⁵. Jego udział kształtował się w przedziale od 25,0% do 26,5%. Przemysł jest drugim, co do wielkości po usługach, obszarem gospodarki tworzącym WDB w Polsce.

Udział przemysłu w Polsce w wartości dodanej brutto w 2019 r. był stosunkowo wysoki (25,1%), w relacji do średniej wartości tego wskaźnika dla całej Unii Europejskiej (19,7%). Podobne wielkości udziału przemysłu w WDB w 2019 r. wykazywały Niemcy (24,2%) oraz niektóre państwa Europy Środkowo-Wschodniej²⁶.

Wykres 36. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu ogółem

Chart 36. Indices of total sold production of industry
(same period from previous year=100, data not seasonally adjusted, constant prices)

Źródło: dane GUS.
Source: Statistics Poland data.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r. w cenach bieżących wyniosła 1 533,7 mld zł, natomiast jej wartość w cenach stałych była o 4,0% wyższa niż rok wcześniej²⁷ (wobec wzrostu o 5,8% w 2018 r.). Największy wpływ na wartość produkcji sprzedanej przemysłu miało przetwórstwo przemysłowe, którego roczny wzrost w ujęciu realnym wyniósł 4,2%.

W latach 2015–2019 realna dynamika produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce w poszczególnych miesiącach osiągała zmienne wartości. W 2019 r. dynamika wykazywała tendencje wzrostowe. Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu ogółem w grudniu 2019 r. w ujęciu rocznym wyniósł 3,8%. Dla porównania: w grudniu 2018 r. zanotowano roczny wzrost na poziomie 2,9%.

²⁵ O ile nie zaznaczono inaczej, prezentowane dane i informacje (za wyjątkiem danych z systemu Rachunków Narodowych, tj. danych związanych z wartością dodaną brutto) dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

²⁶ Obliczenia własne, dane Eurostatu: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>

²⁷ GUS, Nakłady i wyniki przemysłu w 2019 r., (2020), Warszawa.

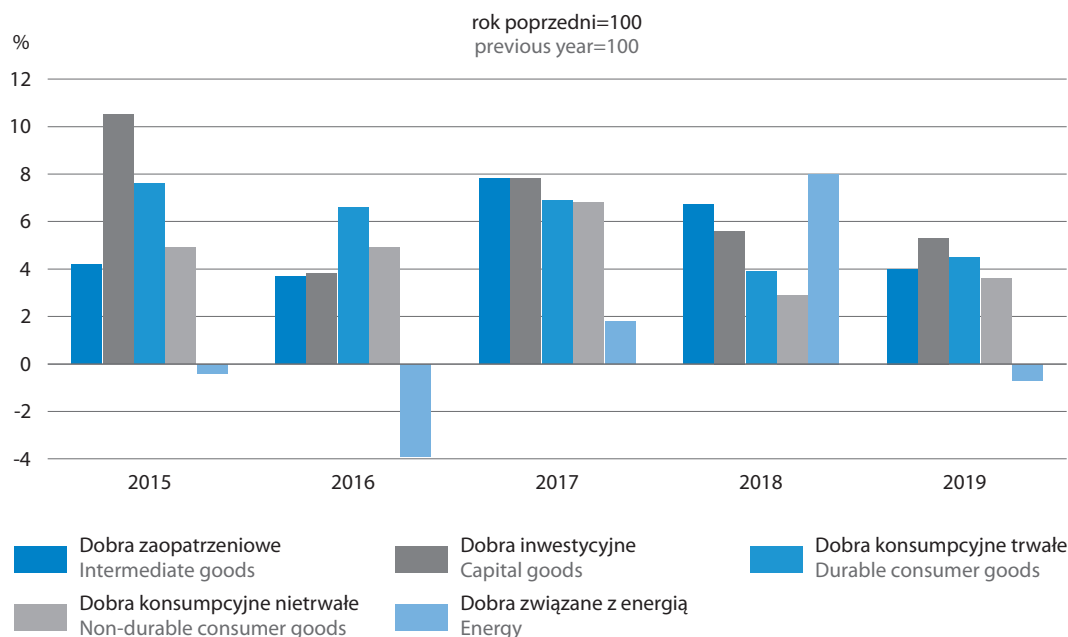
Tablica 11. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu
Table 11. Indices of sold production of industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	Ceny stałe (rok poprzedni=100) Constant prices (previous year=100)				
Produkcja sprzedana przemysłu Sold production of industry	104,9	103,1	106,6	105,8	104,0
w tym: of which:					
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	105,8	104,1	107,3	105,7	104,2
Górnictwo i wydobywanie Mining and quarrying	101,8	94,8	92,8	101,0	101,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę Electricity, gas, steam and air conditioning supply	96,9	96,5	105,5	109,0	100,2
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja Water supply; sewerage, waste management, and remediation activities	103,4	103,0	103,1	106,1	109,6

Źródło: GUS, Nakłady i wyniki przemysłu w 2019 r., (2020), Warszawa.

Source: Statistics Poland, Outlays and results in industry in 2019, (2020), Warsaw.

Wykres 37. Zmiany produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce według głównych grupowań przemysłowych
Chart 37. Change of sold production of industry in Poland by the main industrial groups

Źródło: GUS, Biuletyny Statystyczne nr: 5/2016, 5/2017, 5/2018, 5/2019, 5/2020.

Source: Statistics Poland, Statistical Bulletins No: 5/2016, 5/2017, 5/2018, 5/2019, 5/2020

W strukturze produkcji sprzedanej przemysłu nie odnotowano znaczących zmian w porównaniu z 2018 r. Wydajność pracy (produkcja sprzedana przypadająca na 1 zatrudnionego) w przemyśle była w 2019 r. wyższa o 2,1% niż rok wcześniej (w cenach stałych). Przeciętne zatrudnienie w przemyśle było na poziomie 2 771,2 tys. osób, tj. o 1,9% wyższe niż w 2018 r. W 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w tej części gospodarki narodowej²⁸ wzrosło nominalnie o 6,4% do poziomu 5 218,48 zł brutto.

W porównaniu z 2018 r. zaobserwowano (w ujęciu realnym) zwiększoną o 5,3% produkcję dóbr inwestycyjnych, dóbr konsumpcyjnych trwałych o 4,5%, dóbr zaopatrzeniowych o 4,0% oraz dóbr konsumpcyjnych nietrwałych o 3,6%. Zmniejszyła się natomiast o 0,7% produkcja dóbr związanych z energią²⁹.

Budownictwo Construction

W 2019 r. wielkość udziału sektora budownictwa w tworzeniu WDB oszacowano na 8,0% (wobec 7,0% w latach 2016–2017)³⁰. Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w 2019 r. mierzona w cenach stałych była wyższa o 1,1% w porównaniu z 2018 r., kiedy zanotowano wzrost o 14,6%. W poszczególnych kategoriach sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w 2019 r. odnotowano niewielki wzrost, największy w kategorii budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej (wzrost o 2,1%).

Tablica 12. Dynamika sprzedaży produkcji budowlano-montażowej
Table 12. Volume indices of the sale of construction and assembly production

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ogółem Total sold construction and assembly production	103,7	97,6	110,9	114,6	101,1
w tym: of which:					
Budowa budynków Construction of buildings	103,1	95,0	120,7	103,7	100,7
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej Civil engineering construction	96,0	84,9	118,6	117,2	102,1
Roboty budowlane specjalistyczne Specialised construction activities	110,0	107,8	100,0	122,5	100,9

Uwaga: Dane dotyczą pełnej zbiorowości podmiotów gospodarczych, bez udziału podwykonawców, ceny stałe.

Źródło: GUS, Roczne wskaźniki makroekonomiczne, (2020), Warszawa.

Note: Data include the complete collectivity of economic entities, except subcontractors, constant prices.

Source: Statistics Poland, Annual macroeconomic indicators, (2020), Warsaw.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze budownictwa w 2019 r. wyniosło 5 217,39 zł i było o 6,4% wyższe niż w 2018 r. Przeciętne zatrudnienie w sektorze w 2019 r. kształtowało się na poziomie 423,7 tys. osób (wobec 407,5 tys. osób w 2018 r.)³¹.

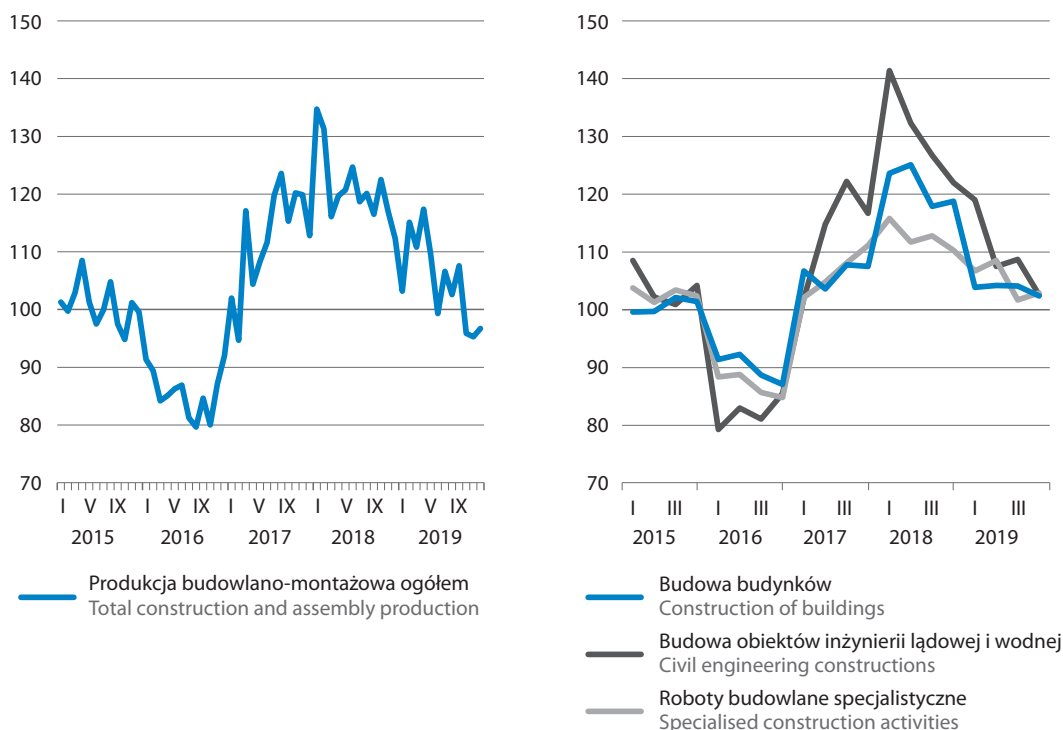
²⁸ Tamże: s. 17.

²⁹ GUS, Wybrane miesięczne wskaźniki makroekonomiczne, (2020), Warszawa.

³⁰ Opracowano na podstawie: GUS, Roczne wskaźniki makroekonomiczne, (2020), Warszawa.

³¹ GUS, Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2019 r., (2020), Warszawa.

Wykres 38. Dynamika produkcji budowlano-montażowej^a
Chart 38. Volume indices of construction and assembly production^a

^a Dane obejmują podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób.
 Źródło: GUS, Wybrane miesięczne wskaźniki makroekonomiczne, (2020), Warszawa; GUS, Kwartalne wskaźniki makroekonomiczne, (2020), Warszawa.
^a Data including economic entities employing more than 9 persons.
 Source: Statistics Poland, Selected monthly macroeconomic indicators, (2020), Warsaw; Statistics Poland, Quarterly macroeconomic indicators, (2020), Warsaw

Usługi Service sector

W latach 2015–2019 udział sektora usług w Polsce w tworzeniu WDB był na podobnym poziomie. Najwyższą wielkość wskaźnik ten osiągnął w 2018 r. (64,8%). W Polsce udział tego sektora w WDB w 2019 r. oszacowano na 64,7%, natomiast średnia wartość dla całej Unii Europejskiej wyniosła 74,0%. Niższe niż w Polsce udziały tego sektora w tworzeniu WDB wykazały: Rumunia (64,3%), Czechy (62,4%) oraz Irlandia (61,1%). Nieco wyższy udział sektora usług niż w Polsce był w Słowacji (64,9%), Słowenii oraz na Węgrzech (po 65,2%). Najwyższe wartości tego wskaźnika odnotowano w Luksemburgu (87,3%), Malcie (85,5%) oraz Cyprze (82,7%).

Tablica 13. Udział poszczególnych grup sekcji PKD w WDB wytworzonej przez sektor usług ogółem
Table 13. Share of individual service NACE sections in the GVA of the entire service sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w %		in %		
Wartość Dodana Brutto (ceny bieżące) – Polska Gross Value Added (current prices) – Poland	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych (G) Trade; repair of motor vehicles (G)	17,6	17,5	17,5	17,6	17,7
Transport i gospodarka magazynowa (H) Transportation and storage (H)	6,5	6,5	6,8	7,1	7,5
Zakwaterowanie i gastronomia (I) Accommodation and catering (I)	1,1	1,1	1,3	1,3	1,3
Informacja i komunikacja (J) Information and communication (J)	4,0	4,1	4,1	4,3	4,1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K) Financial and insurance activities (K)	4,1	4,4	4,4	4,3	4,2
Obsługa rynku nieruchomości (L) Real estate activities (L)	4,9	5,2	4,9	4,9	4,8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M) Professional, scientific and technical activities (M)	5,8	5,5	5,9	5,9	5,9
Administrowanie i działalność wspierająca (N) Administrative and support service activities (N)	2,3	2,4	2,6	2,6	2,6
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O) Public administration and defence; compulsory social security (O)	5,5	5,6	5,6	5,5	5,5
Edukacja (P) Education (P)	4,8	4,7	4,6	4,6	4,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q) Health and social work activities (Q)	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R) Arts, entertainment and recreation (R)	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7
Pozostała działalność usługowa (S) Other service activities (S)	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników oraz wytwarzające produkty na własne potrzeby (T) Activities of households as employers; undifferentiated goods and service producing activities of households for own use (T)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Łączny udział sekcji sektora usług w WDB Total share of service sector sections in the GVA	63,4	63,8	64,5	64,8	64,7

Uwaga: Sektor usług zawiera wszystkie sekcje PKD (oprócz sekcji U), niezaliczone do rolnictwa, przemysłu lub budownictwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Note: The service sector includes all NACE sections (except section U) not attributed to agriculture, industry or construction.

Source: Own contribution based on Statistics Poland data.

W sektorze usług, największy wkład w tworzenie WDB w Polsce w 2019 r. zanotowano w sekcjach: G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (17,7%) oraz H – Transport i gospodarka magazynowa (7,5%). W ogólnej strukturze udziałowej obie sekcje minimalnie zyskały na znaczeniu w stosunku do poziomów z 2018 r. Dwie sekcje sektora usług o najmniejszym udziale w tworzeniu WDB w 2019 r. to kolejno: T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników oraz wytwarzające produkty na własne potrzeby (0,1%) oraz R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (0,7%).

Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze usług w 2019 r. odnotowano w sekcji J – Informacja i komunikacja (8 793,97 zł). We wszystkich sekcjach w porównaniu z 2018 r. nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, a najwyższy wzrost (o 9,3%) nastąpił w sekcji N – Administrowanie i działalność wspierająca. Najwyższe przeciętne zatrudnienie w sektorze w 2019 r. wystąpiło w sekcji G – Handel i naprawa pojazdów samochodowych (1 312,2 tys. osób). Najwyższy wzrost wystąpił w sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna i wyniósł 7,8%³².

8. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw w Polsce

8. Financial situation of enterprises in Poland

Wyniki finansowe

Financial results

W 2019 r. łączny wynik finansowy brutto przedsiębiorstw niefinansowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniósł 180,4 mld zł i był o 7,3% wyższy niż w 2018 r. Wynik finansowy netto wyniósł 150,3 mld zł i był o 8,0% wyższy od uzyskanego w roku poprzednim. Wyższy niż w roku poprzednim był również wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Ukształtował się on na poziomie 172,5 mld zł, o 4,3% wyższym niż rok wcześniej³³.

Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r. wyniosły 3 773,4 mld zł i wartość ich wzrosła o 5,4% w stosunku do poprzedniego roku. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, stanowiące największy udział w strukturze przychodów (97,4%), wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 5,5%. W strukturze przychodów ogółem przeważały przychody generowane przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 250 i więcej osób; ich udział wyniósł 60,7% (w roku poprzednim 60,3%).

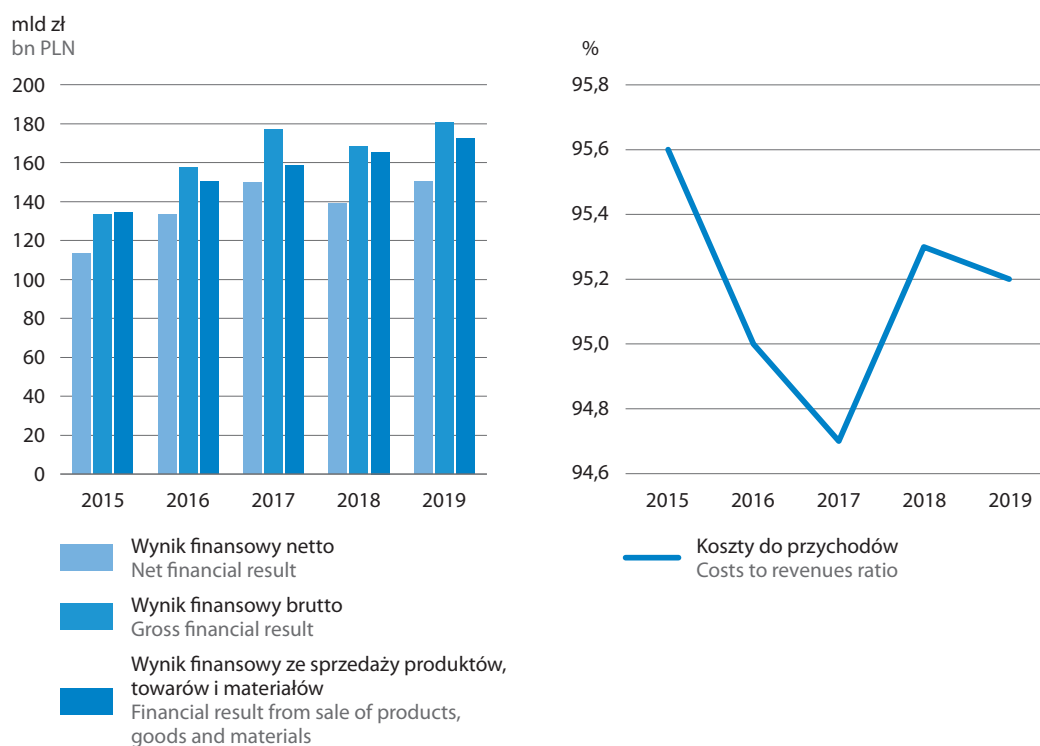
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności analizowanych przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r. wyniosły 3 593,0 mld zł i były wyższe niż w roku poprzednim o 5,3%. Koszty własne sprzedanych produktów, towarów i materiałów, stanowiły 97,5% w strukturze kosztów. Stosunek poniesionych kosztów do wartości przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych wyniósł 95,2% i był o 0,1 p. proc. niższy niż w roku poprzednim.

³² GUS, Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2019 r., (2020), Warszawa.

³³ Prezentowane dane i informacje dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, o liczbie pracujących powyżej 9 osób, prowadzących księgi rachunkowe, należących do sekcji PKD 2007: B – Górnictwo i wydobywanie, C – Przetwórstwo przemysłowe, D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, E – Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja, F – Budownictwo, G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli, H – Transport i gospodarka magazynowa, I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J – Informacja i komunikacja, L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Wykres 39. Wyniki finansowe oraz relacja kosztów do przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 39. Financial results and costs to revenues ratio from total activity of non-financial enterprises

Źródło: badania własne GUS.
Source: Statistics Poland own research

Nakłady inwestycyjne w 2019 r. zwiększyły się o 12,5% w porównaniu do poprzedniego roku, a ich wartość (w cenach stałych) wyniosła 172,2 mld zł. Zwiększyła się liczba nowo rozpoczętych środków trwałych w budowie z 238,7 tys. w 2018 r. do 259,3 tys. w 2019 r.

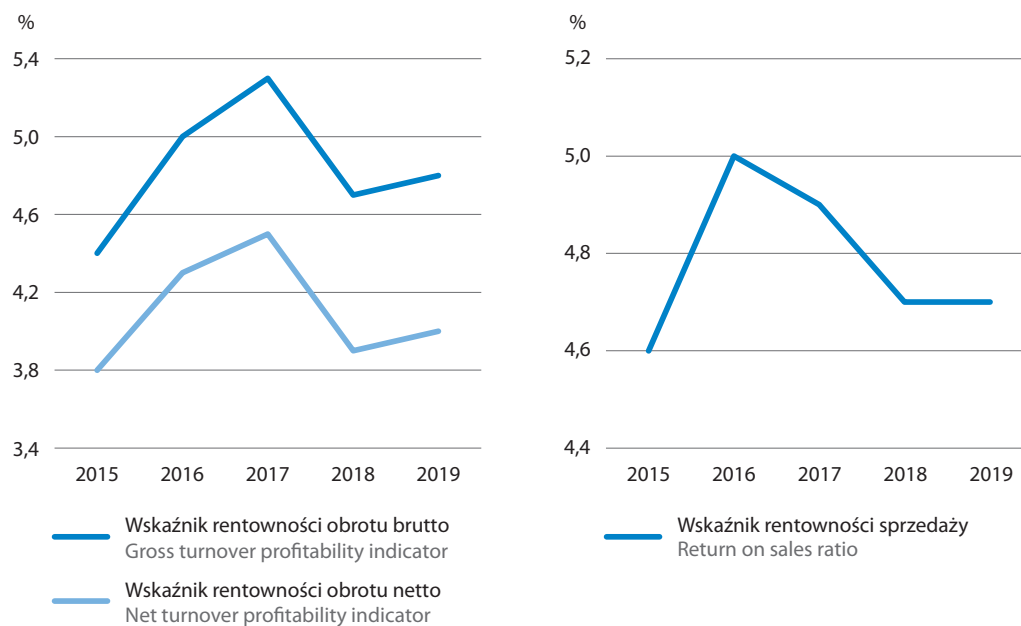
Sprzedaż na eksport w 2019 r. wyniosła 853,2 mld zł i była wyższa niż w roku poprzednim o 9,0%. Liczba przedsiębiorstw wykazujących sprzedaż na eksport w 2019 r. w porównaniu z 2018 r. zwiększyła się o 594 jednostki tj. o 3,3%. Przychody ze sprzedaży na eksport w 2019 r. stanowiły 34,0% przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, notując wzrost o 1,2 p. proc. w porównaniu z 2018 r.

Rentowność i płynność

Profitability and liquidity

Wskaźnik rentowności obrotu brutto (relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności) przedsiębiorstw wyniósł 4,8% w 2019 r. i wzrósł o 0,1 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku. Wskaźnik rentowności obrotu netto (wynik finansowy netto do przychodów z całokształtu działalności) zwiększył się w stosunku do uzyskanego w 2018 r. o 0,1 p. proc., osiągając wielkość 4,0%.

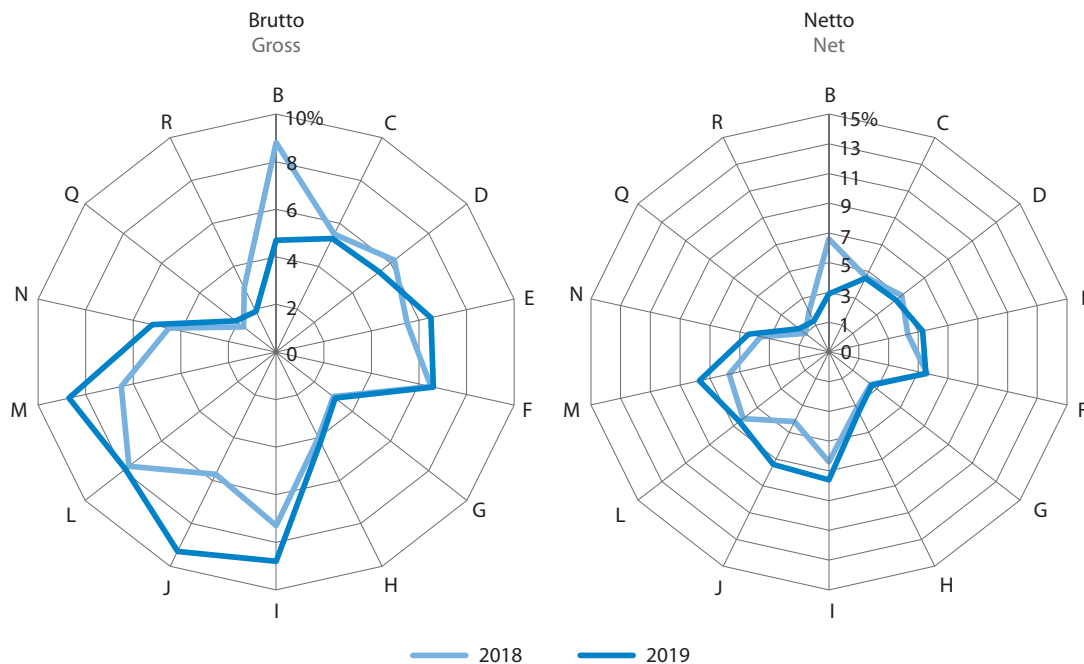
Wykres 40. Rentowność obrotu oraz rentowność ze sprzedaży przedsiębiorstw niefinansowych
 Chart 40. Turnover profitability and sales profitability in non-financial enterprises

Źródło: GUS, Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych I–XII 2019, (2020).
 Source: GUS, Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych I–XII 2019, (2020).

Poziom rentowności ze sprzedaży obliczono jako relację wyniku ze sprzedaży do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Wskaźnik ten, podobnie jak w 2018 r., ukształtował się na poziomie 4,7%.

Wykres 41. Rentowność obrotu przedsiębiorstw niefinansowych według wybranych sekcji PKD
Chart 41. Turnover profitability of non-financial enterprises by selected NACE sections

Źródło: GUS, Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych I–XII 2019, (2020).
 Source: GUS, Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych I–XII 2019, (2020).

W analizowanych przedsiębiorstwach wskaźnik płynności finansowej I stopnia³⁴ w 2019 r. zwiększył się o 1,6 p. proc. i wyniósł 38,7%, a wskaźnik II stopnia³⁵ wzrósł o 0,6 p. proc. i wyniósł 101,1%. Wskaźnik płynności finansowej III stopnia³⁶ wzrósł o 0,4 p. proc. do poziomu 147,6%.

Wskaźnik płynności finansowej I stopnia w przedsiębiorstwach niefinansowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób według PKD 2007 wykazał najwyższy wzrost w sekcji I – Zakwaterowanie i gastronomia (o 27,6 p. proc.) Najwyższy spadek w 2019 r. w zakresie pogorszenia zdolności płatniczej wyrażonej wskaźnikiem płynności finansowej I stopnia charakteryzował sekcję R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 38,4 p. proc.), sekcję B – Górnictwo i wydobywanie (o 11,6 p. proc.) i sekcję L – Obsługa rynku nieruchomości (o 10,9 p. proc.).

Inwestycje krótkoterminowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r. zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 10,4%, osiągając wartość 339,2 mld zł. Należności krótkoterminowe w 2019 r. zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 4,2%, osiągając poziom 547,7 mld zł. Wartość zapasów utrzymywanych przez przedsiębiorstwa na koniec roku wyniosła 369,8 mld zł wobec 352,6 mld zł w roku poprzednim. Udział zapasów w strukturze aktywów obrotowych tych przedsiębiorstw wyniósł 28,6% i zmniejszył się o 0,3 p. proc. w porównaniu do 2018 r.

³⁴ Wskaźnik płynności finansowej I stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (za: słownik pojęć GUS).

³⁵ Wskaźnik płynności II stopnia jest to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (za: słownik pojęć GUS).

³⁶ Wskaźnik płynności III stopnia jest to relacja aktywów obrotowych jednostki (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych (za: słownik pojęć GUS).

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania przedsiębiorstw niefinansowych ogółem w 2019 r. wyniosły 1 662,5 mld zł (w 2018 r. osiągnęły wartość 1 520,0 mld zł). Najwyższy udział w strukturze zobowiązań i rezerw na zobowiązania stanowiły zobowiązania krótkoterminowe, udział ten wyniósł 52,7%, przy 54,5% w 2018 r. Poziom zobowiązań krótkoterminowych w 2019 r. zwiększył się o 5,8% w relacji do roku poprzedniego i wyniósł 876,9 mld zł. Wartość zobowiązań krótkoterminowych z tytułu kredytów i pożyczek zwiększyła się o 4,7%. Udział kredytów bankowych w zobowiązaniach krótkoterminowych przedsiębiorstw w 2019 r. wyniósł 21,3% i był niższy o 0,2 p. proc. Wartość zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług zwiększyła się o 5,1% w porównaniu do roku poprzedniego. Udział zobowiązań z tytułu dostaw i usług w zobowiązaniach krótkoterminowych wyniósł 50,3% i był niższy o 0,3 p. proc. w relacji do roku poprzedniego. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 29,3% całości zobowiązań i rezerw na zobowiązania. Poziom zobowiązań długoterminowych w 2019 r. zwiększył się o 15,1% w porównaniu do poprzedniego roku i wyniósł 486,3 mld zł. Udział kredytów i pożyczek w zobowiązaniach długoterminowych przedsiębiorstw wyniósł 69,5% i był niższy o 0,9 p. proc. w porównaniu do 2018 r.

Rozdział 2

Chapter 2

Rynek pracy oraz sytuacja dochodowa gospodarstw domowych

Labour market and income situation of households

1. Procesy na globalnym rynku pracy

1. Processes on a global labour market

Globalny rynek pracy³⁴ w 2019 r. charakteryzował się wzrostem o 1,0% liczby pracujących. Wśród 5,7 mld ludzi w wieku produkcyjnym pracujący stanowili ok. 3,3 mld, zaś poza rynkiem pracy było 2,3 mld osób. W grupie osób pracujących 52,8% stanowili zatrudnieni, 33,7% (ok. 1,1 mld) to pracujący na własny rachunek, 10,9% (ok. 360 mln osób) to pomagający członkowie rodzin, zaś pracodawców było ok. 2,6%. Liczba pracujących w wieku 15–24 lata wynosiła ok. 428,9 mln osób, zaś młodych nie szkolących się, ani nie pracujących – 267,5 mln osób, z czego większość (181,2 mln) stanowiły kobiety. Liczba niepełnozatrudnionych wyniosła 472,5 mln, z czego niepełnozatrudnieni okresowo stanowili 35% (165,5 mln.), zaś potencjalne zasoby siły roboczej obejmowały ok. 119,4 mln osób. Niepełnozatrudnieni stanowili 26,2% młodocianych (w wieku 15–24 lata) ale tylko 10,8% pracujących dorosłych. Aż 81% pracujących zostało zakwalifikowanych przez Międzynarodową Organizację Pracy jako „nieubodzy”, 12% jako „średnio ubodzy”, zaś 7% jako „wyjątkowo ubodzy”.

Współczynnik aktywności zawodowej w 2019 r. na świecie wyniósł 60,7%, w tym 74,2% dla mężczyzn i 47,2% dla kobiet.

Wskaźnik zatrudnienia na świecie obniżył się nieznacznie względem poprzedniego roku w związku z procesem wchodzenia nowych osób na rynek pracy, osiągając poziom 57,4% w 2019 r. (wobec 57,6% w roku poprzednim), w tym dla kobiet wyniósł 44,6%, zaś dla mężczyzn było to 70,3%. Wskaźnik ten dla ludzi młodych wyniósł 35,6% oraz 63,2% dla dorosłych powyżej 24 roku życia.

Stopa bezrobocia w 2019 wyniosła 5,4%, nieznacznie (o 0,1 p.proc) wzrastając w Azji Południowo-Wschodniej oraz Pacyfiku, Azji Południowej, Ameryce Łacińskiej i Karaibach oraz w Afryce Subsaharyjskiej, utrzymując się na tym samym poziomie w Azji Wschodniej oraz obniżając się na pozostałych kontynentach.

³⁴ O ile nie zaznaczono inaczej, w podrozdziale Procesy na globalnym rynku pracy źródłem danych jest MOP, podobnie, prezentowane grupy krajów są zgodne z klasyfikacją tej organizacji.

Aktywni zawodowo

Active population

Zgodnie z danymi MOP, w 2019 r. współczynnik aktywności zawodowej (dla osób w wieku 15 lat i więcej) na świecie wynosił 60,7%, przy 60,9% w 2018 r.

Tablica 14. Współczynnik aktywności zawodowej (15 lat i więcej) według grup krajów
Table 14. Activity rate (15 years and more) by country groups

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %				
Świat World	61,4	61,2	61,0	60,9	60,7
Stany Zjednoczone United States	62,0	62,2	62,3	62,3	62,1
Japonia Japan	60,0	60,5	60,9	61,9	61,7
Niemcy Germany	60,1	60,3	60,5	60,8	60,8
Europa Wschodnia Eastern Europe (EE)	59,2	59,3	59,2	59,2	58,9
Europa Północna, Południowa i Zachodnia Northern, Southern and Western Europe (NSWE)	57,7	57,9	57,9	58,1	58,0
Azja Wschodnia Eastern Asia (EA)	68,7	68,4	68,1	67,8	67,3
Azja Południowo-Wschodnia oraz Pacyfik South-Eastern Asia and the Pacific (SEA)	67,9	67,5	67,3	67,4	67,3
Azja Południowa Southern Asia (SA)	51,6	51,3	51,2	50,9	50,8
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean (LA)	63,8	63,7	63,9	64,0	64,0
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa (SSA)	67,9	67,8	67,8	67,7	67,7
Afryka Północna Northern Africa (NA)	46,7	46,5	45,8	45,7	45,7
Kraje arabskie Arab States (AS)	51,4	51,5	51,2	51,2	51,3

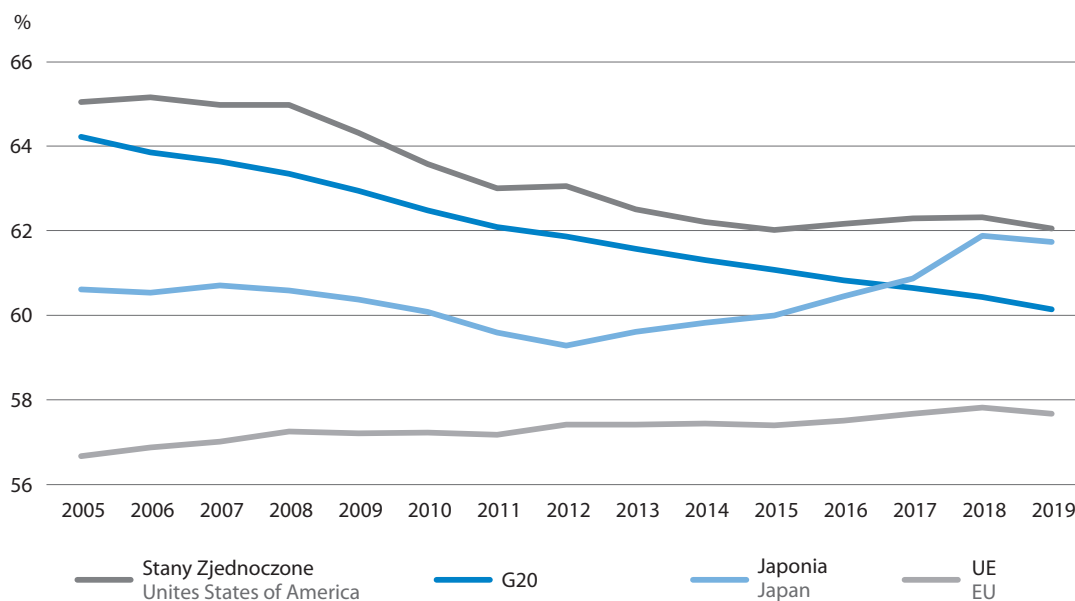
Źródło: dane MOP.

Source: ILO data.

Najniższe poziomy aktywności zawodowej odnotowano w krajach Afryki Północnej (45,7%), Azji Południowej (50,8%) oraz w krajach arabskich (51,3%). Najwyższe poziomy aktywności zawodowej występowały w Afryce Subsaharyjskiej (67,7%), Azji Wschodniej oraz Azji Południowo-Wschodniej i Pacyfiku (po 67,3%). Należy zaznaczyć, że na wysoką aktywność zawodową w części krajów rozwijających się wpływa brak rozwiniętych systemów opieki społecznej oraz niski poziom zamożności, co w większym stopniu niż w krajach rozwiniętych skłania ludzi do podejmowania pracy.

Wykres 42. Współczynnik aktywności zawodowej na świecie, w Unii Europejskiej, krajach rozwiniętych i wybranych krajach świata (dla grupy wieku 15 lat i więcej)

Chart 42. Activity rate in in the world, in European Union, developed countries and selected countries of the world (for age groups 15 years and more)

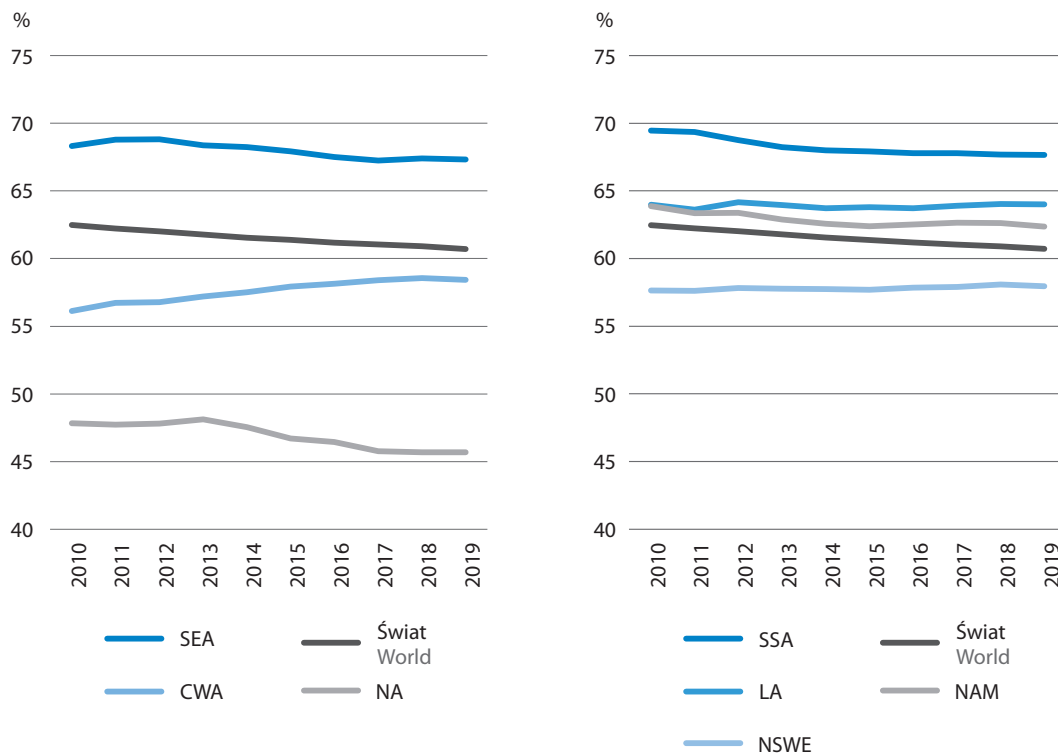

Źródło: dane MOP.
Source: ILO data.

Zmiany podaży pracy na świecie
Changes in labor supply in the world

W ostatnich dwóch dekadach współczynnik aktywności zawodowej na świecie obniżał się z poziomu 64,7% w 2000 r. do poziomu 60,7% w 2019 r. Był to przede wszystkim efekt procesu starzenia się społeczeństw. Zgodnie z prognozami MOP, czynniki demograficzne będą wpływać negatywnie na podaż pracy, czego wyrazem będzie dalszy spadek wskaźnika aktywności zawodowej w kolejnych latach.

Wykres 43. Współczynnik aktywności zawodowej dla grup krajów
Chart 43. Activity rate for groups of countries

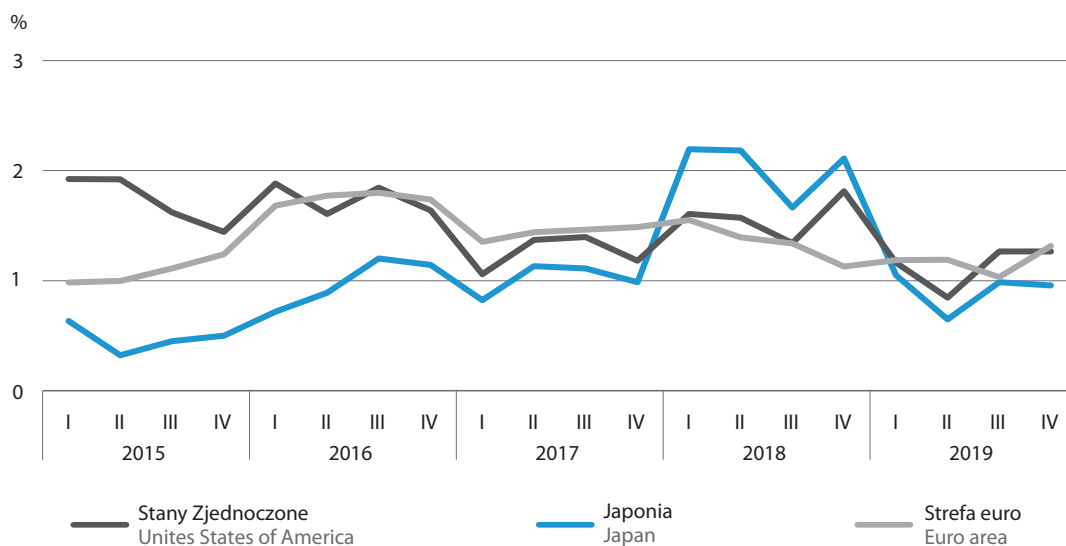
Źródło: dane MOP.
 Source ILO data.

Pracujący Employees

Globalna liczba pracujących, zgodnie z danymi MOP, w 2019 r. wyniosła około 3,3 mld, z czego 1,7 mld stanowiły osoby zatrudnione na umowę o pracę. Podobnie jak w 2018 r., liczba pracodawców i osób pracujących na własny rachunek wzrosła o 1% w stosunku do poprzedniego roku.

Wykres 44. Zmiana liczby pracujących w Stanach Zjednoczonych, Japonii i strefie euro (w stosunku do analogicznego kwartału poprzedniego roku)

Chart 44. Change of the number of persons employed in the United States, Japan and the euro area (compared to the same quarter of the same year)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD.
Source: own study based on OECD data.

Wskaźnik zatrudnienia na świecie w 2019 r. (udział osób pracujących w stosunku do całej populacji w wieku 15 lat i więcej) wyniósł 57,4%, wobec 57,6% w 2018 r., przy czym najwyższy (65,3%), był odnotowany w krajach Azji Południowo-Wschodniej i Pacyfiku. W większości krajów i ich grup, wskaźnik ten uległ obniżeniu, zwiększył się jedynie w Niemczech oraz krajach Europy Północnej, Południowej i Zachodniej (po 0,2 p. proc.), a także w Afryce Północnej i krajach arabskich (po 0,1 p.proc.).

Tablica 15. Wskaźnik zatrudnienia (15 lat i więcej) według grup krajów
 Table 15. Employment rate (15 years and more) by country groups

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %				
Świat World	57,9	57,7	57,7	57,6	57,4
Stany Zjednoczone United States	58,7	59,1	59,6	59,9	59,8
Japonia Japan	58,0	58,6	59,2	60,4	60,3
Niemcy Germany	57,3	57,8	58,3	58,8	59,0
Europa Wschodnia Eastern Europe	55,3	55,6	55,9	56,2	56,0
Europa Północna, Południowa i Zachodnia Northern, Southern and Western Europe	51,9	52,5	53,1	53,7	53,9
Azja Wschodnia Eastern Asia	65,7	65,4	65,2	65,0	64,5
Azja Południowo-Wschodnia oraz Pacyfik South-Eastern Asia and the Pacific	65,8	65,5	65,3	65,4	65,3
Azja Południowa Southern Asia	48,8	48,5	48,5	48,2	48,1
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean	59,5	58,7	58,7	58,9	58,8
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa	64,2	63,9	63,7	63,7	63,7
Afryka Północna Northern Africa	40,6	40,6	40,0	40,0	40,1
Kraje arabskie Arab States	47,6	47,6	47,1	47,1	47,2

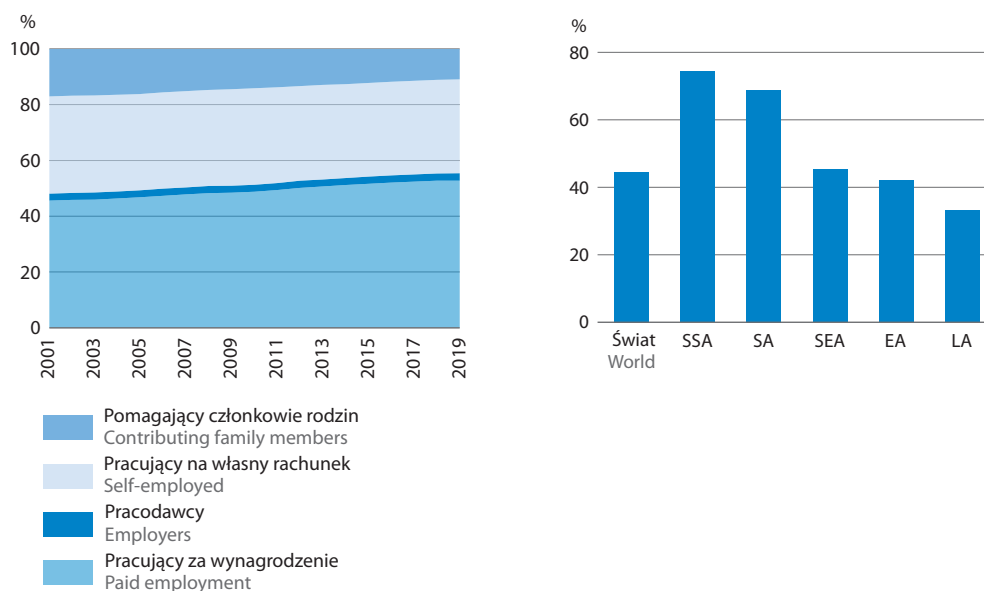
Źródło: dane MOP.
Source: ILO data.

Jakość pracy na świecie Quality of work in the world

Według kategorii MOP, osoby pracujące są to osoby, które otrzymują regularną płacę za wykonywane zajęcie (wage employment) oraz te, które pracują na niepewnych warunkach (vulnerable employment). Pierwsza kategoria dzieli się m. in. na osoby zatrudnione na umowy na czas nieokreślony oraz na czas określony. Mianem vulnerable employment MOP określa osoby pracujące na własny rachunek oraz pomagających członków rodzin. Wyróżnienie to występuje ze względu na występujące wśród nich wyższe wskaźniki ubóstwa i niższą ochronę socjalną niż wśród pozostałych osób pracujących. Zgodnie z danymi MOP, w 2019 r. 1,4 miliarda osób pracowało jako vulnerable employment. Udział vulnerable employment w pracujących na świecie systematycznie spada od ponad dwóch dekad. W 2000 r. wskaźnik ten wyniósł 54,3 %, zaś w 2018 r. było to 44,6%. Największy odsetek vulnerable employment wśród osób pracujących występował w 2019 r. w Afryce Subsaharyjskiej (74,3%) oraz w Azji Południowej (68,9%).

Wykres 45. Struktura pracujących według statusu zatrudnienia na świecie (lewy) oraz udział osób pracujących na własny rachunek oraz pomagających członków rodzin (vulnerable employment) wśród ogółu pracujących w 2019 r. według grup krajów (prawy)

Chart 45. Structure of employment by the employment status in the world (left) and the share of self-employed and contributing family members (vulnerable employment) among all employed in 2019 by groups of countries (right)

Uwaga: grupy krajów według MOP, tłumaczenie i opis w spisie skrótów.

Źródło: dane MOP.

Note: country groups according to ILO, translation and description in the abbreviation list.

Source: ILO data.

Bezrobotni Unemployed

W 2019 r. liczba osób bezrobotnych na świecie wyniosła 187,7 mln (wzrost o 1,9 mln w stosunku do poprzedniego roku), zaś stopa bezrobocia utrzymała się na poziomie 5,4%, przy 5,6% w przypadku kobiet.

W Stanach Zjednoczonych stopa bezrobocia w 2019 r. wyniosła 3,7% (mniej o 0,2 p. proc. niż w roku poprzednim). W Japonii stopa bezrobocia osiągnęła poziom 2,3% i była niższa o 0,1 p. proc. niż rok wcześniej. W krajach UE stopa bezrobocia zmniejszyła się z 6,8% w 2018 r. do 6,3% w 2019 r.³⁵. Najniższa stopa bezrobocia występowała w krajach Azji Południowo-Wschodniej oraz Pacyfiku (3,1%) oraz Azji Wschodniej (4,1%), najwyższa natomiast – w Afryce Południowej (28,2%). W krajach Ameryki Łacińskiej i Karaibów stopa bezrobocia wynosiła 8,1%, a w krajach Afryki Północnej 12,1%.

³⁵ Dane Eurostatu.

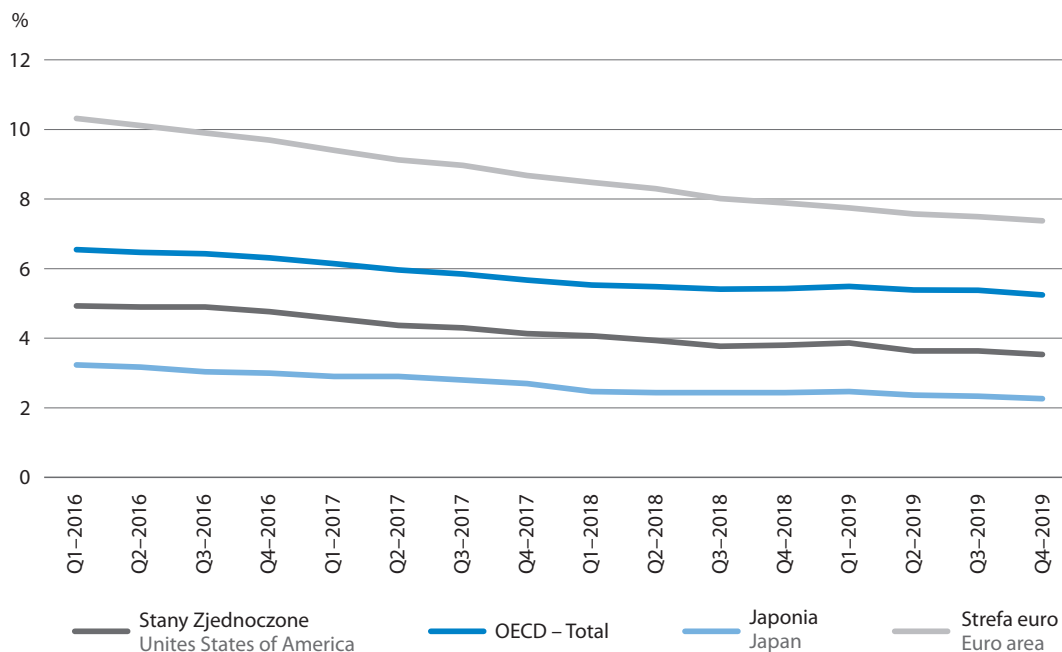
Tablica 16. Stopa bezrobocia według grup krajów
 Table 16. Unemployment rate by groups of countries

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %				
Świat World	5,5	5,7	5,6	5,4	5,4
Stany Zjednoczone United States	5,3	4,9	4,4	3,9	3,7
Japonia Japan	3,4	3,1	2,8	2,4	2,3
Niemcy Germany	4,6	4,1	3,8	3,4	3,0
Europa Wschodnia Eastern Europe	6,6	6,2	5,7	5,1	4,9
Europa Północna, Południowa i Zachodnia Northern, Southern and Western Europe	10,0	9,2	8,3	7,6	7,0
Azja Wschodnia Eastern Asia	4,5	4,4	4,3	4,1	4,1
Azja Południowo-Wschodnia oraz Pacyfik South-Eastern Asia and the Pacific	3,1	3,0	3,0	3,0	3,1
Azja Południowa Southern Asia	5,4	5,5	5,4	5,3	5,4
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean	6,7	7,8	8,1	8,0	8,1
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa	5,4	5,8	6,0	5,8	5,9
Afryka Północna Northern Africa	13,1	12,7	12,7	12,5	12,1
Kraje arabskie Arab States	7,5	7,6	8,1	8,1	8,0

Źródło: dane MOP.
 Source: ILO data.

W 2019 r. na świecie było 67,6 mln młodych bezrobotnych w wieku 15–24 lat, w tym 25,0 mln kobiet. Stopa bezrobocia wśród tej grupy wiekowej wyniosła 13,6%, w tym 13,1% wśród kobiet.

Wykres 46. Stopa bezrobocia w wybranych gospodarkach rozwiniętych na tle krajów OECD
 Chart 46. Unemployment rate in selected developed countries against OECD countries

Źródło: dane OECD.

Source: OECD data.

2. Rynek pracy Unii Europejskiej

2. Labour market in the European Union

W 2019 r. sytuacja na rynku pracy Unii Europejskiej³⁶ nadal ulegała poprawie: następował wzrost liczby pracujących i spadek stopy bezrobocia, w tym bezrobocia młodocianych. Jednakże 26,6% ludności w wieku 15–64 lata było biernych zawodowo.

Zgodnie ze strategią Europa 2020 wskaźnik zatrudnienia w UE dla osób w wieku 20–64 powinien osiągnąć w 2020 r. przynajmniej poziom 75,0%. W 2019 r. dla UE 27 krajów wskaźnik ten wyniósł 73,1% (spadek o 0,7 p. proc. wobec 2018 r.). Trend wzrostowy wskaźnika zatrudnienia jest widoczny zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet: wskaźnik zatrudnienia mężczyzn wyniósł 84,3% w 2019 r., stale rosnąc od 2011 r. a w przypadku kobiet, wskaźnik zatrudnienia systematycznie zwiększał się od 2013 r. do 70,9% w 2019 r. Podobnie, wskaźnik zatrudnienia osób w wieku od 55 do 64 lat w UE wykazuje tendencję wzrostową, od 35,0% w 2000 r. do 59,1% w 2019 r.

Pomimo polepszania się warunków ekonomicznych, nadal występowały znaczne dysproporcje pomiędzy krajami UE. Najwyższa miesięczna płaca minimalna odnotowana została w Luksemburgu (ponad 2 tys. euro), Irlandii (1,7 tys. euro), Holandii, Belgii i Niemczech (ok. 1,6 tys. euro) oraz Francji (1,5 tys. euro). Najniższe minimalne wynagrodzenie miesięczne występowało w Bułgarii (ok. 300 euro), na Łotwie (430 euro), Rumunii (ok. 440 euro), na Węgrzech (ok. 461 euro) i w Chorwacji (ok. 507 euro).

³⁶ O ile nie zaznaczono inaczej, dane prezentowane w niniejszym rozdziale dotyczą Unii Europejskiej składającej się z 28 państw (odnosi się to również do danych z okresu przed akcesją Chorwacji do UE).

Uwarunkowania demograficzne

Demographic conditions

Zgodnie z danymi z badania Labour Force Survey (LFS)³⁷ populacja osób (w wieku 15–74 lata³⁸) w 2019 r. wyniosła w 28 krajach Unii Europejskiej 380,7 mln osób i była większa o 0,3 mln niż w 2018 r. Największa liczba osób w tym wieku występowała w Niemczech (61,9 mln), w Wielkiej Brytanii (48,4 mln), we Francji (48,0 mln), we Włoszech (45,1 mln), w Hiszpanii (35,5 mln) oraz w Polsce (27,7 mln). Liczba ludności w wieku produkcyjnym (15–64 lata) spadła w UE o 0,4 mln. Zjawisko spadku liczby osób w wieku produkcyjnym związane było z procesem starzenia się społeczeństw europejskich.

Liczba osób w przedziale wieku 65 i więcej lat w 2019 r. w UE wyniosła 53,9 mln (wzrost o 1,4% wobec ub. roku). Największy wzrost liczby osób w przedziale wieku 65 lat i więcej odnotowano na Cyprze (o 5,3%) i na Słowenii (o 4,9%).

Aktywni zawodowo

Active population

Liczba osób aktywnych zawodowo w UE w 2019 r. wyniosła 241,1 mln i była wyższa o 0,7 mln w porównaniu z 2018 r. Współczynnik aktywności zawodowej kształtował się na poziomie 74,0%.

Współczynnik aktywności zawodowej w największym stopniu wzrósł w 2019 r. w grupie osób w wieku 65–69 lat (o 1,0 p. proc.), natomiast wśród osób w wieku 15–19 lat utrzymał się na zeszłorocznym poziomie.

Tablica 17. Współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia w krajach UE
Table 17. Activity rate and employment rate in EU countries

Kraje Countries	Współczynnik aktywności zawodowej (wiek 15–64) Activity rate (age 15–64)					Wskaźnik zatrudnienia (wiek 15–64) Employment rate (age 15–64)				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w %					in %				
UE ^a EU	72,5	72,9	73,3	73,7	74,0	65,6	66,6	67,6	68,6	69,2
Strefa euro ^b Euro area	72,5	72,8	73,1	73,4	73,6	64,5	65,4	66,4	67,3	68,0
Austria Austria	75,5	76,2	76,4	76,8	77,1	71,1	71,5	72,2	73,0	73,6
Belgia Belgium	67,6	67,6	68,0	68,6	69,0	61,8	62,3	63,1	64,5	65,3
Bułgaria Bulgaria	69,3	68,7	71,3	71,5	73,2	62,9	63,4	66,9	67,7	70,1
Chorwacja Croatia	66,9	65,6	66,4	66,3	66,5	56,0	56,9	58,9	60,6	62,1
Cypr Cyprus	73,9	73,4	73,9	75,0	76,0	62,7	63,7	65,6	68,6	70,5
Czechy Czechia	74,0	75,0	75,9	76,6	76,7	70,2	72,0	73,6	74,8	75,1

a Dla każdego roku agregat UE obejmuje 28 państw. b Dla każdego roku agregat „strefa euro” obejmuje 19 państw.

Źródło: dane Eurostatu.

a For each year, the EU aggregate includes 28 countries. b For each year, the “euro area” aggregate includes 19 countries.

Source: Eurostat data.

³⁷ O ile nie zaznaczono inaczej, dane prezentowane w niniejszym rozdziale pochodzą z europejskiego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

³⁸ W dalszej części rozdziału Rynek pracy w Unii Europejskiej dane dotyczące osób aktywnych zawodowo, pracujących oraz biernych zawodowo odnoszą się do grupy wieku w przedziale 15–64 lata, o ile nie zaznaczono inaczej.

Tablica 17. Współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia w krajach UE (dok.)
 Table 17. Activity rate and employment rate in EU countries (cont.)

Kraje Countries	Współczynnik aktywności zawodowej (wiek 15–64) Activity rate (age 15–64)					Wskaźnik zatrudnienia (wiek 15–64) Employment rate (age 15–64)				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w %					in%				
Dania Denmark	76,9	77,5	77,9	78,2	79,1	72,0	72,7	73,2	74,1	75,0
Estonia Estonia	76,7	77,5	78,8	79,1	78,9	71,9	72,1	74,1	74,8	75,3
Finlandia Finland	75,8	75,9	76,7	77,9	78,3	68,5	69,1	70,0	72,1	72,9
Francja France	71,3	71,4	71,5	71,9	71,7	63,8	64,2	64,7	65,3	65,5
Grecja Greece	67,8	68,2	68,3	68,2	68,4	50,8	52,0	53,5	54,9	56,5
Hiszpania Spain	74,3	74,2	73,9	73,7	73,8	57,8	59,5	61,1	62,4	63,3
Holandia Netherlands	79,6	79,7	79,7	80,3	80,9	74,1	74,8	75,8	77,2	78,2
Irlandia Ireland	72,1	72,7	72,7	72,9	73,3	64,8	66,4	67,7	68,6	69,5
Litwa Lithuania	74,1	75,5	75,9	77,3	78,0	67,2	69,4	70,4	72,4	73,0
Luksemburg Luxembourg	70,9	70,0	70,2	71,1	72,0	66,1	65,6	66,3	67,1	67,9
Łotwa Latvia	75,7	76,3	77,0	77,7	77,3	68,1	68,7	70,1	71,8	72,3
Malta Malta	68,8	70,6	72,2	74,7	76,0	65,1	67,2	69,2	71,9	73,4
Niemcy Germany	77,6	77,9	78,2	78,6	79,2	74,0	74,7	75,2	75,9	76,7
Polska Poland	68,1	68,8	69,6	70,1	70,6	62,9	64,5	66,1	67,4	68,2
Portugalia Portugal	73,4	73,7	74,7	75,1	75,5	63,9	65,2	67,8	69,7	70,5
Rumunia Romania	66,1	65,6	67,3	67,8	68,6	61,4	61,6	63,9	64,8	65,8
Słowacja Slovakia	70,9	71,9	72,1	72,4	72,7	62,7	64,9	66,2	67,6	68,4
Słowenia Slovenia	71,8	71,6	74,2	75,0	75,2	65,2	65,8	69,3	71,1	71,8
Szwecja Sweden	81,7	82,1	82,5	82,7	82,9	75,5	76,2	76,9	77,4	77,1
W. Brytania United Kingdom	76,9	77,3	77,6	77,9	78,1	72,7	73,5	74,1	74,7	75,2
Węgry Hungary	68,6	70,1	71,2	71,9	72,6	63,9	66,5	68,2	69,2	70,1
Włochy Italy	64,0	64,9	65,4	65,6	65,7	56,3	57,2	58,0	58,5	59,0

Źródło: dane Eurostatu.
 Source: Eurostat data.

Pracujący Employees

W 2019 r. liczba pracujących w krajach Unii Europejskiej wyniosła 225,7 mln i była wyższa o 0,9% w porównaniu z rokiem poprzednim.

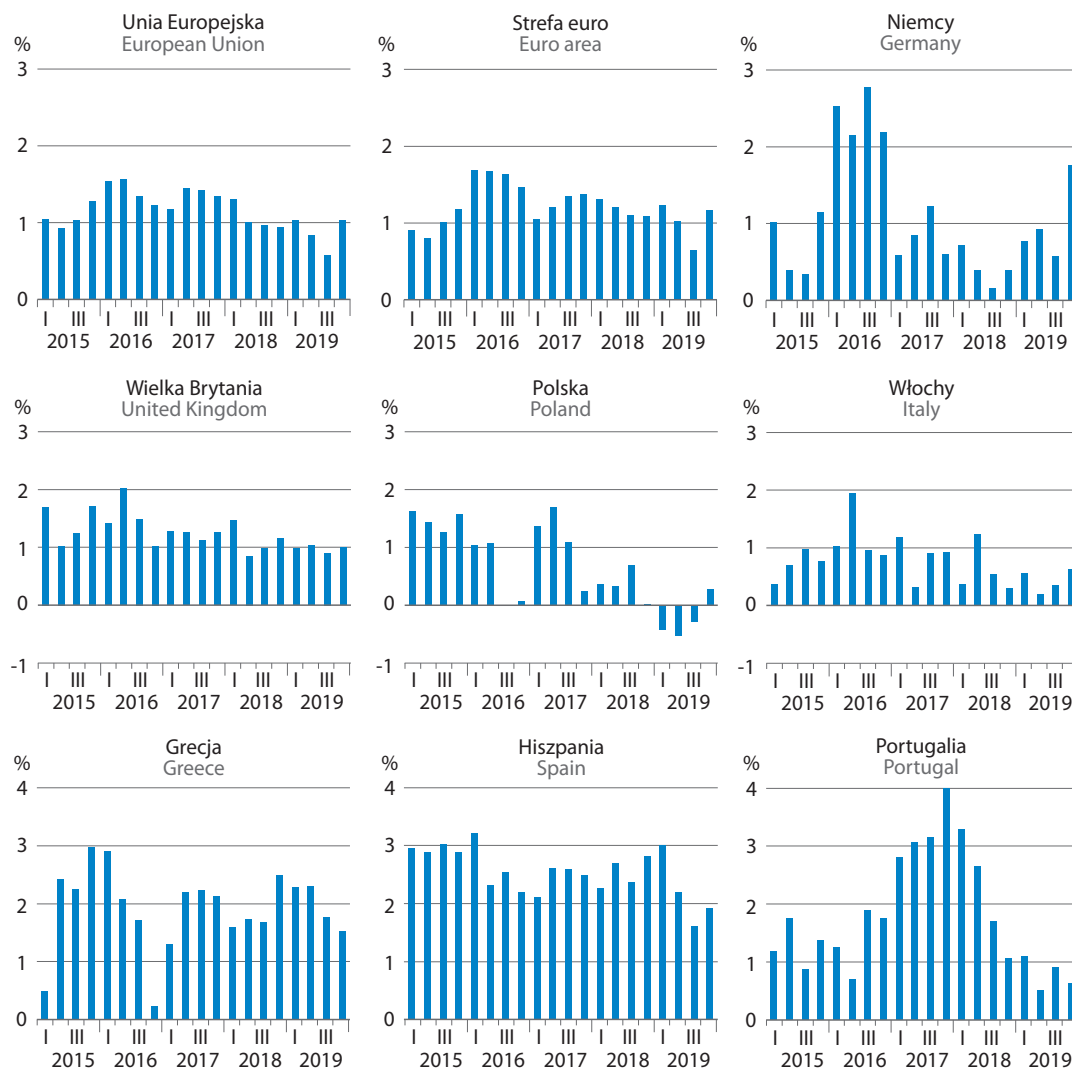
Tablica 18. Zatrudnienie oraz bezrobocie w krajach UE
Table 18. Employment and unemployment in EU countries

Kraje Countries	Liczba zatrudnionych (wiek 15–64) Number of employees (age 15–64)					Liczba bezrobotnych (wiek 15–74) Number of unemployed (age 15–74)				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w mln in million					w tys. in thousand				
UE EU	215,2	218,3	221,3	223,7	225,7	22 737	20 766	18 619	16 716	15 507
Strefa euro Euro area	140,2	142,6	144,4	146,2	147,7	17 306	16 096	14 585	13 211	12 268
Austria Austria	4,1	4,1	4,2	4,2	4,3	252	270	248	220	205
Belgia Belgium	4,5	4,5	4,6	4,7	4,8	422	390	354	301	274
Bułgaria Bulgaria	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1	305	247	207	173	143
Chorwacja Croatia	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	306	240	205	152	119
Cypr Cyprus	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	63	54	47	37	32
Czechy Czechia	4,9	5,0	5,1	5,1	5,2	268	211	155	121	109
Dania Denmark	2,6	2,7	2,7	2,7	2,8	181	176	173	153	152
Estonia Estonia	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	42	47	40	38	31
Finlandia Finland	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5	252	237	234	202	184
Francja France	26,1	26,3	26,5	26,7	26,8	3 054	2 968	2 786	2 682	2 506
Grecja Greece	3,5	3,6	3,7	3,8	3,8	1 197	1 131	1 027	915	819
Hiszpania Spain	17,7	18,2	18,6	19,1	19,6	5 056	4 481	3 917	3 479	3 248
Holandia Netherlands	8,1	8,2	8,4	8,5	8,7	614	538	438	350	314
Irlandia Ireland	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2	226	195	158	137	121
Litwa Lithuania	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	134	116	103	90	92
Luksemburg Luxembourg	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	18	17	16	17	17
Łotwa Latvia	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	98	95	85	73	61
Malta Malta	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	11	10	9	9	9
Niemcy Germany	39,2	40,2	40,5	40,6	41,1	1 950	1 774	1 621	1 468	1 374
Polska Poland	15,8	15,9	16,1	16,1	16,1	1 304	1 063	844	659	558
Portugalia Portugal	4,3	4,4	4,5	4,6	4,7	647	573	463	366	339
Rumunia Romania	8,2	8,2	8,4	8,4	8,4	624	530	449	380	353
Słowacja Slovakia	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	314	267	224	180	158
Słowenia Slovenia	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	90	80	67	53	46
Szwecja Sweden	4,7	4,7	4,8	4,9	4,9	388	369	362	346	376
W. Brytania United Kingdom	30,0	30,4	30,8	31,1	31,4	1 746	1 599	1 447	1 347	1 269
Węgry Hungary	4,2	4,3	4,4	4,4	4,4	308	235	192	172	160
Włochy Italy	22,0	22,2	22,4	22,6	22,7	3 033	3 012	2 907	2 755	2 582

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

Wykres 47. Zmiana liczby pracujących w Unii Europejskiej oraz w wybranych krajach UE
(w stosunku do analogicznego kwartału poprzedniego roku)

Chart 47. Change in the number of employees in the European Union and in selected EU countries
(compared to the same quarter of the previous year)

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

W 2019 r. na obszarze Unii Europejskiej wzrosła liczba zatrudnionych na czas nieokreślony (o 1,2%), zaś spadła liczba osób zatrudnionych na czas określony (o 0,7%). Odsetek zatrudnionych na czas określony względem pracujących w wieku 15–64 lata spadł z 14,1% do 13,6%.

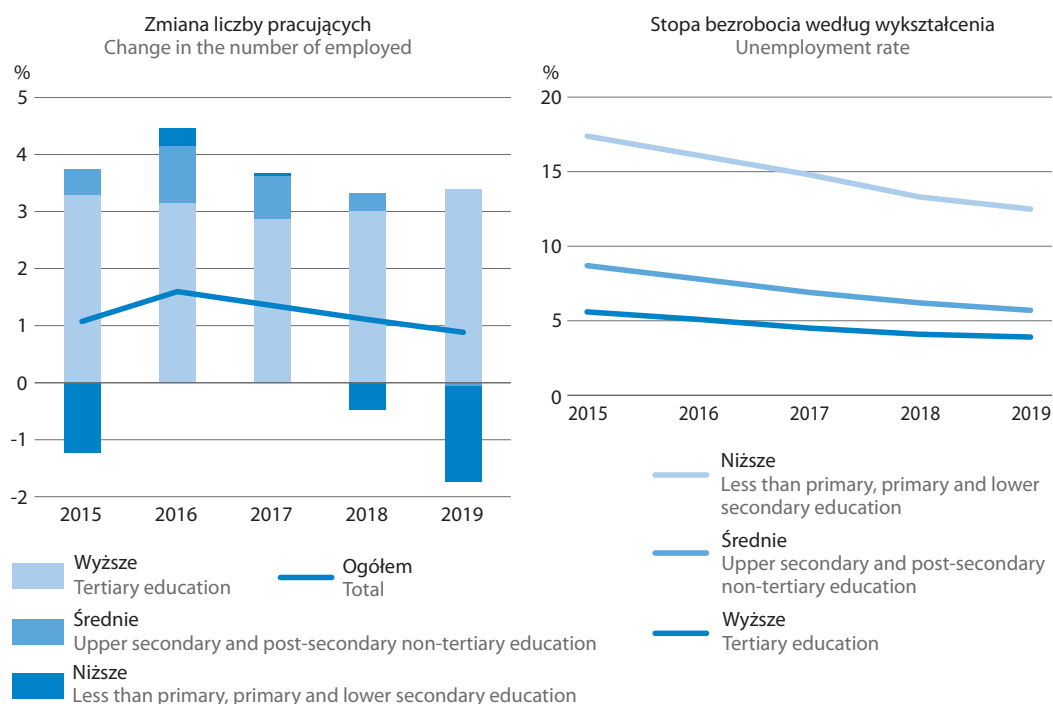
Osoby nisko- i średniowykwalifikowane na rynku pracy UE

People low-skilled and with medium-level qualifications on the EU labour market

Osoby niskowykwalifikowane, tj. posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe, znajdują się na ogół w trudniejszej sytuacji na rynku pracy w porównaniu z pozostałymi grupami wykształcenia. Przeciętny poziom wskaźnika zatrudnienia w tej grupie jest zazwyczaj niższy, natomiast stopy bezrobocia – wyższa. Taka tendencja miała miejsce również w UE.

W UE wskaźnik zatrudnienia wśród osób legitymujących się niższym poziomem wykształcenia (gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe) kształtował się w 2019 r na poziomie 46,6%. Wśród osób z wykształceniem średnim (ponadgimnazjalnym oraz policealnym) wynosił on 72,1%, natomiast u osób z wykształceniem wyższym 84,9%.

Wykres 48. Zatrudnieni i stopa bezrobocia według poziomu wykształcenia w latach 2015–2019
Chart 48. Employed and unemployment rate according to the level of education in 2015–2019

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

W 2019 r liczba zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy spadła o 2,%. Najwyższy udział niepełnozatrudnionych w liczbie zatrudnionych ogółem występował w Portugalii (32,5%), Hiszpanii (30,2%) i Grecji (26,9%), zaś najniższy w Irlandii i Wielkiej Brytanii (po 6,8%).

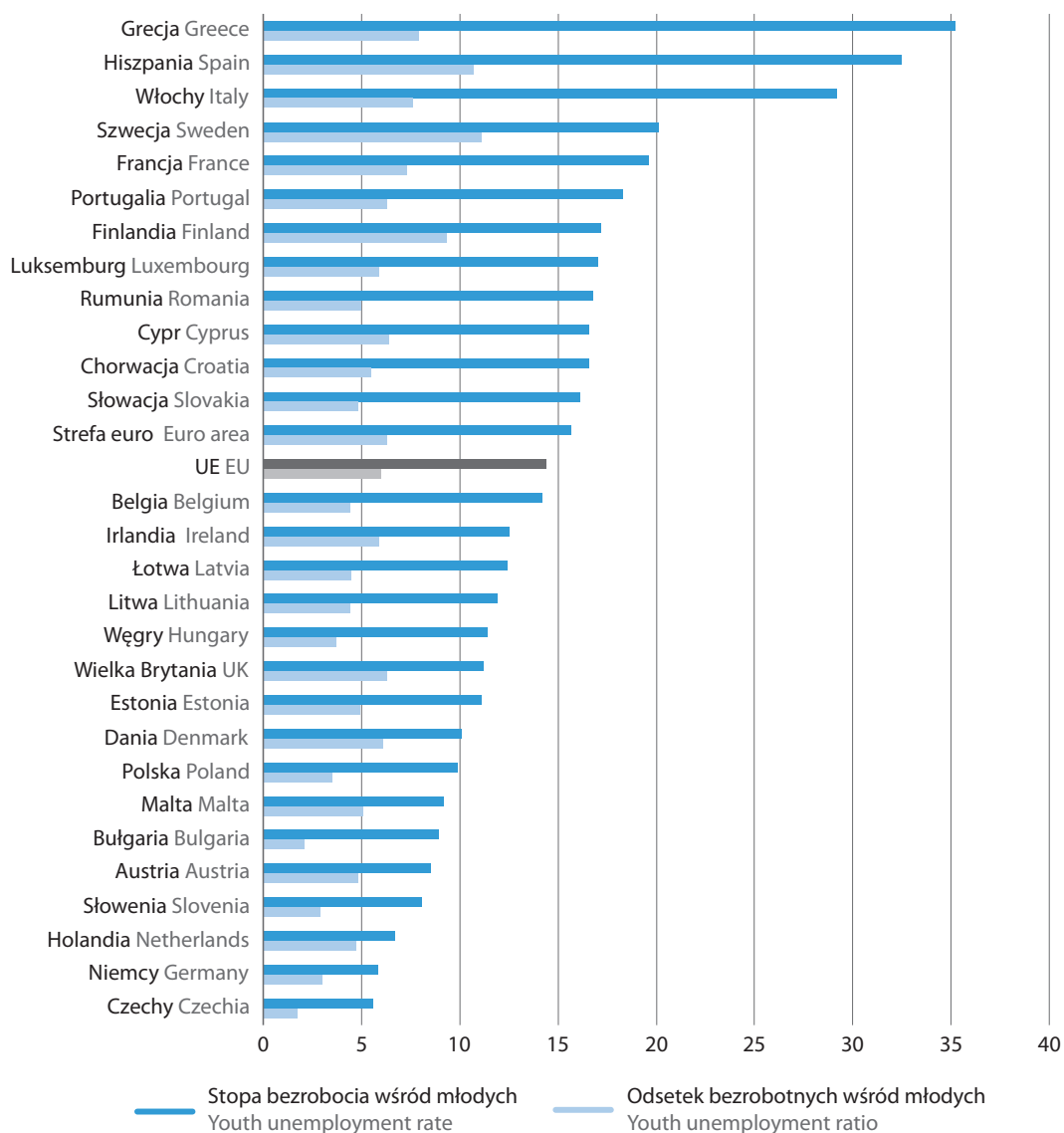
Bezrobotni Unemployed

Liczba osób bezrobotnych (w wieku 15–74 lata) w UE w 2019 r. wyniosła 15,5 mln (6,3% aktywnej populacji) i była niższa o 1,2 mln niż rok wcześniej. Stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 6,3% i obniżała się od II połowy 2013 r.

Stopa bezrobocia wśród osób w wieku 15–24 lata w 2019 r. obniżyła się w większości krajów członkowskich i średnio w UE wyniosła 14,4% (mniej o 0,8 p. proc. niż przed rokiem).

Przy omawianiu skali bezrobocia wśród osób młodych należy mieć na względzie, że stopa bezrobocia odzwierciedla odsetek bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo. Część osób młodych natomiast nie podejmuje pracy ze względu na naukę, tj. są to osoby biernie zawodowo. Z tego powodu, poza stopą bezrobocia, Eurostat publikuje dane na temat udziału młodych bezrobotnych w pełnej populacji w wieku 15–24 lata (aktywnych i biernych zawodowo), czyli tzw. odsetek bezrobotnej młodzieży (ang. Youth unemployment ratio). Najwyższy udział bezrobotnych wśród całej populacji młodych osób w wieku 15–24 lata w 2019 r. występował w Holandii (11,1%), Hiszpanii (10,7%), Grecji (7,9%), we Włoszech (7,6%) i Francji (7,3%), zaś najniższy w Czechach (1,7%) i Bułgarii (2,1%) wobec 6,0% w UE oraz 6,3% w strefie euro.

Wykres 49. Odsetek bezrobotnej młodzieży oraz stopa bezrobocia wśród młodych (15–24 lata) w UE w 2019 r.
Chart 49. Youth unemployment ratio and youth unemployment rate (15–24 years) in the EU in 2019

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

Tablica 19. Stopa bezrobocia ogółem oraz stopa bezrobocia wśród młodych osób
Table 19. Total unemployment rate and young unemployment rate

Kraje Countries	Stopa bezrobocia (15–74 lata) Unemployment rate (15–74 years)					Stopa bezrobocia wśród młodych osób (15–24 lata) Young unemployment rate (15–24 years)				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in%									
UE EU	9,4	8,6	7,6	6,8	6,3	20,4	18,7	16,9	15,2	14,4
Strefa euro Euro area	10,9	10,0	9,1	8,2	7,6	22,4	20,9	18,8	16,9	15,7
Austria Austria	5,7	6,0	5,5	4,9	4,5	10,6	11,2	9,8	9,4	8,5
Belgia Belgium	8,5	7,8	7,1	6,0	5,4	22,1	20,1	19,3	15,8	14,2
Bułgaria Bulgaria	9,2	7,6	6,2	5,2	4,2	21,6	17,2	12,9	12,7	8,9
Chorwacja Croatia	16,2	13,1	11,2	8,5	6,6	42,3	31,3	27,4	23,7	16,6
Cypr Cyprus	15,0	13,0	11,1	8,4	7,1	32,8	29,1	24,7	20,2	16,6
Czechy Czechia	5,1	4,0	2,9	2,2	2,0	12,6	10,5	7,9	6,7	5,6
Dania Denmark	6,3	6,0	5,8	5,1	5,0	12,2	12,2	12,4	10,5	10,1
Estonia Estonia	6,2	6,8	5,8	5,4	4,4	13,1	13,4	12,1	11,8	11,1
Finlandia Finland	9,4	8,8	8,6	7,4	6,7	22,4	20,1	20,1	17,0	17,2
Francja France	10,4	10,0	9,4	9,0	8,5	24,7	24,5	22,1	20,8	19,6
Grecja Greece	24,9	23,6	21,5	19,3	17,3	49,8	47,3	43,6	39,9	35,2
Hiszpania Spain	22,1	19,6	17,2	15,3	14,1	48,3	44,4	38,6	34,3	32,5
Holandia Netherlands	6,9	6,0	4,9	3,8	3,4	11,3	10,8	8,9	7,2	6,7
Irlandia Ireland	10,0	8,4	6,7	5,8	5,0	20,2	16,8	14,4	13,8	12,5
Litwa Lithuania	9,1	7,9	7,1	6,2	6,3	16,3	14,5	13,3	11,1	11,9
Luksemburg Luxembourg	6,7	6,3	5,5	5,6	5,6	17,3	18,9	15,4	14,2	17,0
Łotwa Latvia	9,9	9,6	8,7	7,4	6,3	16,3	17,3	17,0	12,2	12,4
Malta Malta	5,4	4,7	4,0	3,7	3,4	11,6	10,7	10,6	9,1	9,2
Niemcy Germany	4,6	4,1	3,8	3,4	3,2	7,2	7,1	6,8	6,2	5,8
Polska Poland	7,5	6,2	4,9	3,9	3,3	20,8	17,7	14,8	11,7	9,9
Portugalia Portugal	12,6	11,2	9,0	7,1	6,5	32,0	28,0	23,9	20,3	18,3
Rumunia Romania	6,8	5,9	4,9	4,2	3,9	21,7	20,6	18,3	16,2	16,8
Słowacja Slovakia	11,5	9,7	8,1	6,5	5,8	26,5	22,2	18,9	14,9	16,1
Słowenia Slovenia	9,0	8,0	6,6	5,1	4,5	16,3	15,2	11,2	8,8	8,1
Szwecja Sweden	7,4	7,0	6,7	6,4	6,8	20,4	18,9	17,9	17,4	20,1
W. Brytania United Kingdom	5,3	4,8	4,3	4,0	3,8	14,6	13,0	12,1	11,3	11,2
Węgry Hungary	6,8	5,1	4,2	3,7	3,4	17,3	12,9	10,7	10,2	11,4
Włochy Italy	11,9	11,7	11,2	10,6	10,0	40,3	37,8	34,7	32,2	29,2

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

W 2019 r. stopa bezrobocia trwającego 12 miesięcy i więcej (tzw. długotrwałego, ang. long-term unemployment) spadła w krajach UE o 0,4 p. proc. i wyniosła 2,5%, przy czym najwyższa wystąpiła w Grecji (12,2%) oraz Włoszech (5,6%) i Hiszpanii (5,3%), zaś najniższa – w Czechach (0,6%) i Polsce (0,7%).

Odsetek bezrobocia długotrwałego w bezrobociu ogółem dla osób w wieku 15–74 lata obniżył się o 0,9 p. proc. i wyniósł 33,9%. Dla ludzi w wieku 15–24 lata odsetek ten wyniósł 17,4%, zmniejszając się o 1,3 p. proc. wobec poprzedniego roku.

W 2019 r. około 10,0% ludności w wieku 15–24 (4,6 mln) stanowiły w UE osoby, które ani nie uczyły się, ani nie pracowały (wskaźnik NEET). Najwyższy współczynnik występował we Włoszech (18,0%), Rumunii (14,7%), Bułgarii i Cyprze (po 13,7%). Najniższy wskaźnik NEET zaobserwowano w Holandii (4,3%), Szwecji (5,5%) oraz Luksemburgu (5,6%). Wskaźnik ten nieznacznie różnił się na poziomie UE według płci (dla mężczyzn – 9,7%, zaś dla kobiet 10,3%).

Bierni zawodowo Economically inactive

W 2019 r. w krajach UE odnotowano 84,9 mln osób biernych zawodowo (w wieku 15–64 lata), tj. o 1,4% mniej niż w 2018 r., w tym 51,3 mln kobiet. Udział biernych zawodowo wśród populacji w tym przedziale wieku wyniósł 26,0% i był on niższy o 0,3 p. proc. niż w roku poprzednim.

Krajami o największej liczbie osób biernych zawodowo w stosunku do populacji ogółem były Włochy (34,3%), Chorwacja (33,5%), Grecja (31,6%) i Rumunia (31,4%). Najmniejsza relacja biernych zawodowo wobec ludności występowała w Szwecji (17,1%), Holandii (19,1%), Niemczech (20,8%) i Danii (20,9%).

Tablica 20. Przyczyny bierności zawodowej według płci w 2019 r. w UE
Table 20. Reasons for economic inactivity by sex in 2019 in EU

Wyszczególnienie Specification	Kobiety Females		Mężczyźni Males	
	w %		in%	
Nauka, uzupełnienie kwalifikacji In education or training	29,5		43,8	
Przejęcie na emeryturę Retired	12,3		16,0	
Choroba lub niepełnosprawność Own illness or disability	13,5		19,7	
Opieka nad dziećmi lub ubezwłasnowolnionymi dorosłymi Looking after children or incapacitated adults	14,9		1,4	
Obowiązki rodzinne/opiekuńcze Family/caring responsibilities	26,4		3,5	
Pozostałe przyczyny rodzinne lub osobiste Other family or personal responsibilities	11,5		2,1	
Oczekiwanie na przywrócenie do pracy Awaiting recall to work (on lay-off)	0,3		0,4	
Przekonanie, że na rynku nie ma dostępnej pracy Think no work is available	3,5		3,8	
Pozostałe przyczyny Other	11,5		9,1	

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy

Potentially unused labour resources

Analiza niewykorzystanych potencjalnych zasobów pracy stanowi uzupełnienie analizy bezrobocia. Poza bezrobotnymi, do grona niewykorzystanych potencjalnych zasobów pracy zalicza się tzw. niepełnozatrudnionych oraz potencjalnie aktywnych zawodowo.

Niepełnozatrudnieni to osoby pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy, które chciałyby pracować dłużej, ale nie mają takiej możliwości. Liczba niepełnozatrudnionych w UE w 2019 r. wyniosła 7,9 mln, zaś ich udział w populacji aktywnych zawodowo 3,2%.

Potencjalnie aktywni zawodowo to osoby poszukujące pracy, ale niegotowe do jej podjęcia oraz nieposzukujące pracy, ale gotowe do jej podjęcia. Ze względu na przyjętą definicję, osoby te znajdują się w populacji biernych zawodowo. Potencjalnie aktywni zawodowo w 2019 r. w krajach UE stanowili populację 9,4 mln osób.

Tablica 21. Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy (wiek 15–74 lata) w UE
Table 21. Potentially unused labour resources (15–74 years old) in EU

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w mln in million				
Razem Total	44,2	41,4	38,0	34,8	32,8
Potencjalnie aktywni zawodowo Potential economically active population	11,5	11,1	10,4	9,8	9,4
Poszukujący pracy, ale niegotowi do jej podjęcia Persons seeking work but not immediately available	2,2	2,3	2,3	2,2	2,2
Nieposzukujący pracy, ale gotowi do jej podjęcia Persons available to work but not seeking	9,3	8,8	8,1	7,6	7,2
Niepełnozatrudnieni Underemployed part-time workers	10,0	9,5	9,0	8,3	7,9
Bezrobotni Unemployed	22,7	20,8	18,6	16,7	15,5

Źródło: dane Eurostatu.
Source: Eurostat data.

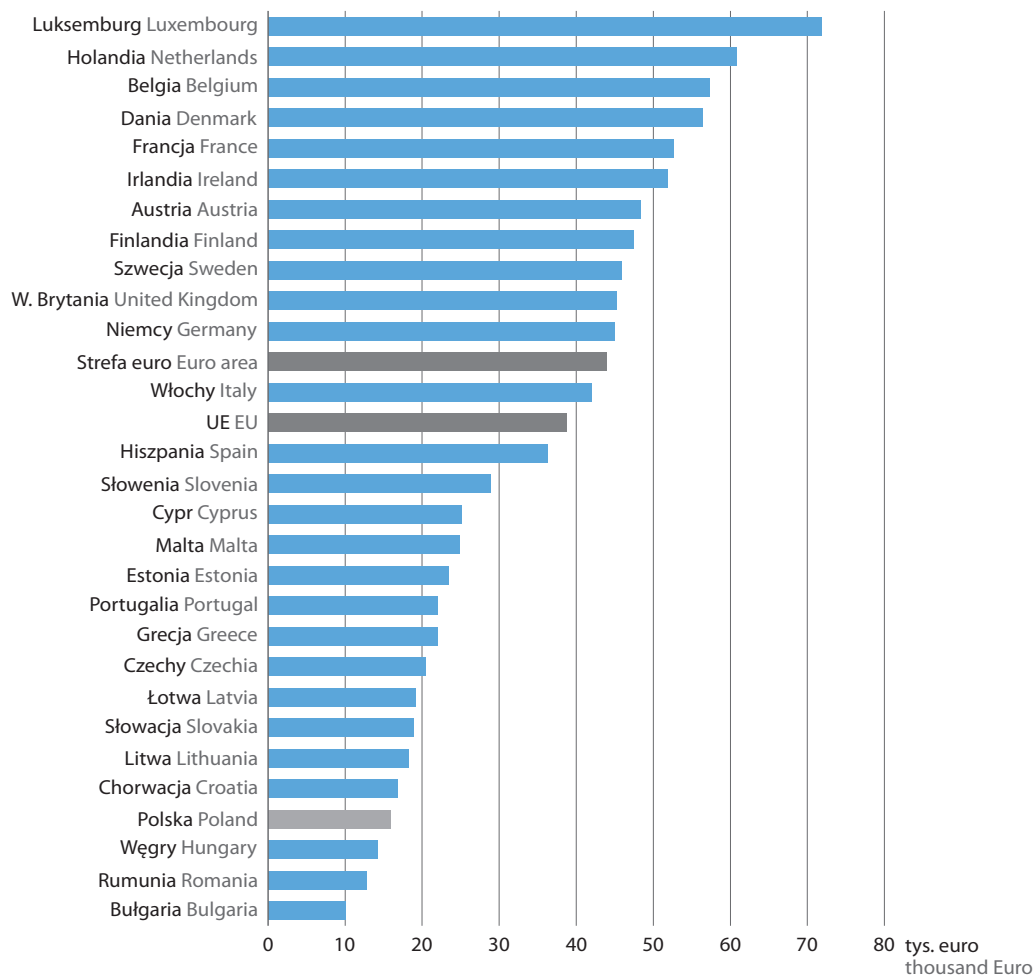
Koszty związane z zatrudnieniem a wydajność pracy

Nominal compensation per employee and work productivity

Zgodnie z danymi KE (baza Ameco), roczne koszty związane z zatrudnieniem w UE³⁹ w 2019 r. kształtowały się na poziomie 38,7 tys. euro na zatrudnionego. Najwyższe były w Luksemburgu (71,8 tys. euro), Holandii (60,8 tys. euro) oraz Belgii (57,4 tys. euro), zaś najniższe w Bułgarii (10,0 tys. euro), Rumunii (12,8 tys. euro), na Węgrzech (14,1 tys. euro) oraz w Polsce (15,9 tys. euro).

³⁹ Według metodologii Eurostatu (do której odwołuje się baza Ameco) koszty związane z zatrudnieniem (ang. compensation of employees) stanowią: wynagrodzenia brutto (tj. przed odliczeniem podatków oraz składek na ubezpieczenia społeczne płaconych przez pracownika), składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawcę, nagrody oraz wypłaty za pracę w godzinach nadliczbowych: KE, Employment and Social Developments in Europe 2012, (2012), Bruksela, s. 300. According to the Eurostat methodology, approved by Ameco database, compensation consist of: gross wages and salaries (i.e. before deduction of taxes and social security contributions paid by the employee), social security contributions paid by the employer, rewards and payments for overtime work: KE, Employment and Social Developments in Europe 2012, (2012), Brussels, p. 300.

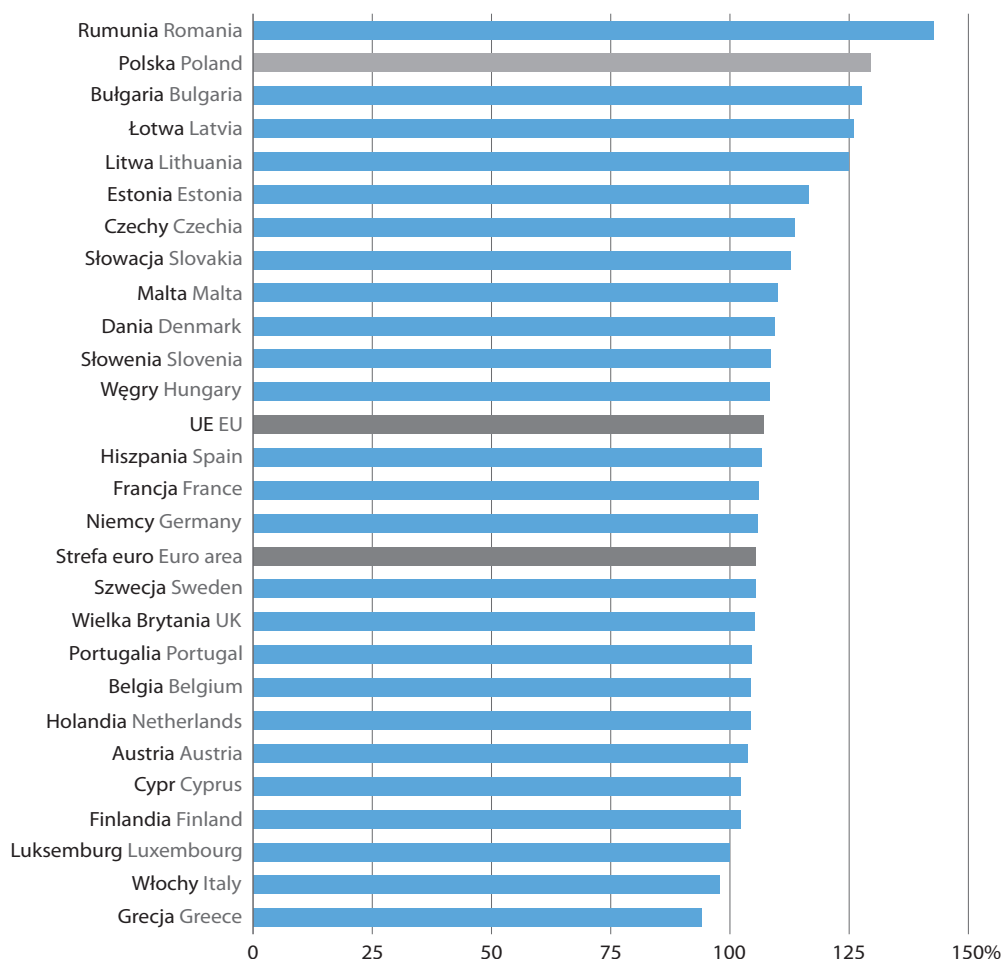
Wykres 50. Koszty związane z zatrudnieniem w krajach UE w 2019 r.
Chart 50. Nominal compensation per employee in EU countries in 2019

Źródło: dane KE (Ameco).
 Source: KE (Ameco) data.

Wydajność pracy jest liczona jako PKB przypadający na jednego pracującego. Zgodnie z danymi Eurostatu, realna wydajność pracy liczona na osobę pracującą zwiększyła się w UE w 2019 r. do poziomu 107,0% w relacji do 2010 r., wzrastając o 0,5 p. proc. w stosunku do 2018 r. Największy wzrost wydajności wobec 2018 r. odnotowano w Rumunii (o 5,7 p. proc.), Polsce (o 5,5 p. proc.) oraz na Litwie (o 4,2 p. proc.). Spadek wydajności na jedną osobę pracującą wobec 2018 r. był największy w Luksemburgu (1,3 p. proc.), na Malcie (1,0 p. proc.), Finlandii (0,5 p. proc.) oraz we Włoszech i w Niemczech (po 0,3 p. proc.).

Wykres 51. Wzrost realnej wydajności pracy na jednego pracującego w krajach UE w 2019 r. w relacji do 2010 r.
Chart 51. The growth of the real labour productivity per person employed in 2019 in relation to 2010

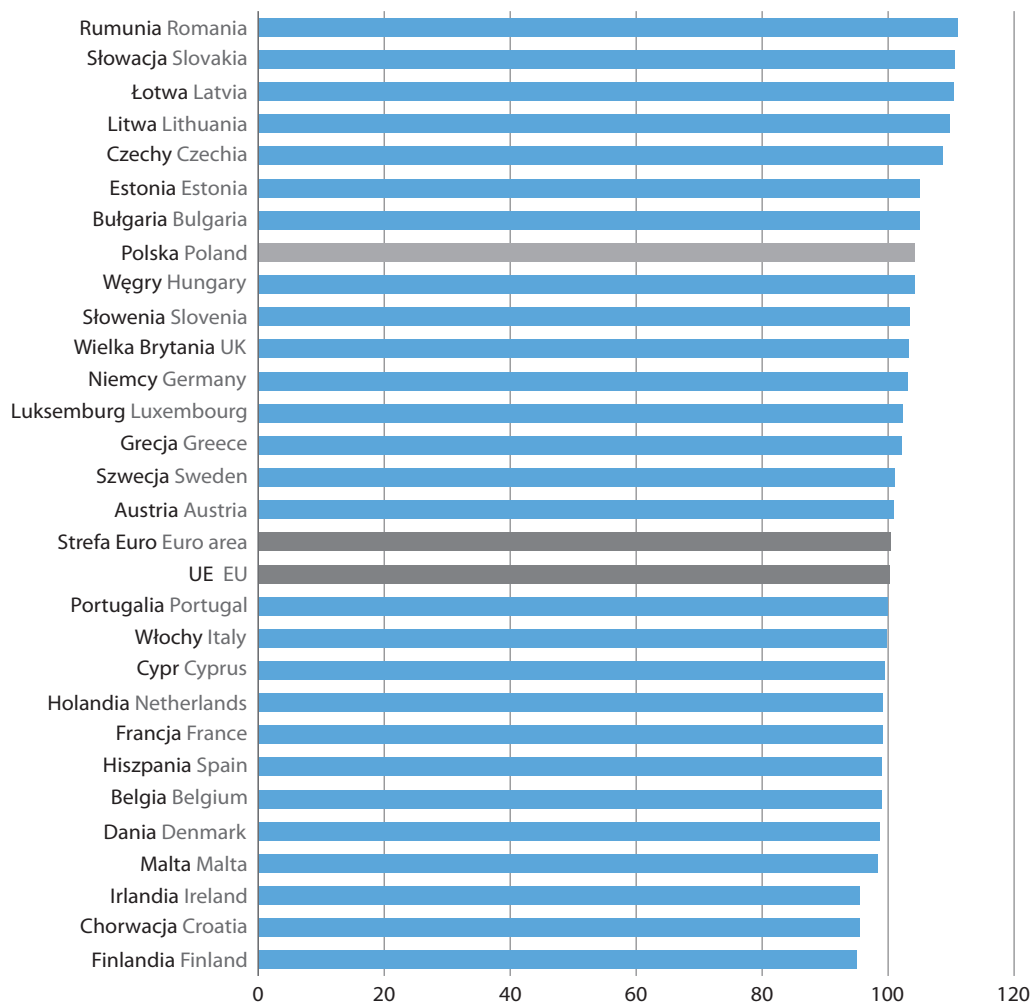

Źródło: dane Eurostatu.
 Source: Eurostat data.

Wskaźnik „jednostkowe koszty pracy” (real unit labour cost) to stosunek kosztów związanych z zatrudnieniem, przypadających na jednego zatrudnionego, do wydajności pracy. Wskaźnik ten stanowi relację między wartością kosztów pracy, czyli całkowitego wynagrodzenia w gotówce lub w naturze, płaconego przez pracodawcę zatrudnionemu w zamian za pracę (włącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne płaconymi przez pracodawców), a wartością, jaką pracownik wytwarza. Tempo wzrostu tego wskaźnika ma odzwierciedlić dynamikę udziału pracy, jako czynnika produkcyjnego w wytworzonej wartości produkcji.

W 2019 r. realne jednostkowe koszty pracy wzrosły w UE wobec 2015 r. o 0,3% (o 0,4 w strefie euro). Wobec 2018 roku nastąpił wzrost 0,1 p. proc., a w strefie euro – o 0,4 p. proc., przy czym najwyższy wzrost odnotowano na Łotwie (3,9 p. proc), Litwie (3,2 p. proc.) i Słowacji (2,6 p. proc.). Największe spadki tych kosztów miały miejsce na Rumunii (o 2,5 p. proc.), Bułgarii (1,7 p. proc.) oraz we Francji (o 1,3 p. proc.).

Wykres 52. Realne jednostkowe koszty pracy w krajach UE w 2019 r. w relacji do 2015 r.
 Chart 52. Real unit labour costs in EU countries in 2019 in relation to 2015

Źródło: dane KE (Ameco).
 Source: KE (Ameco) data.

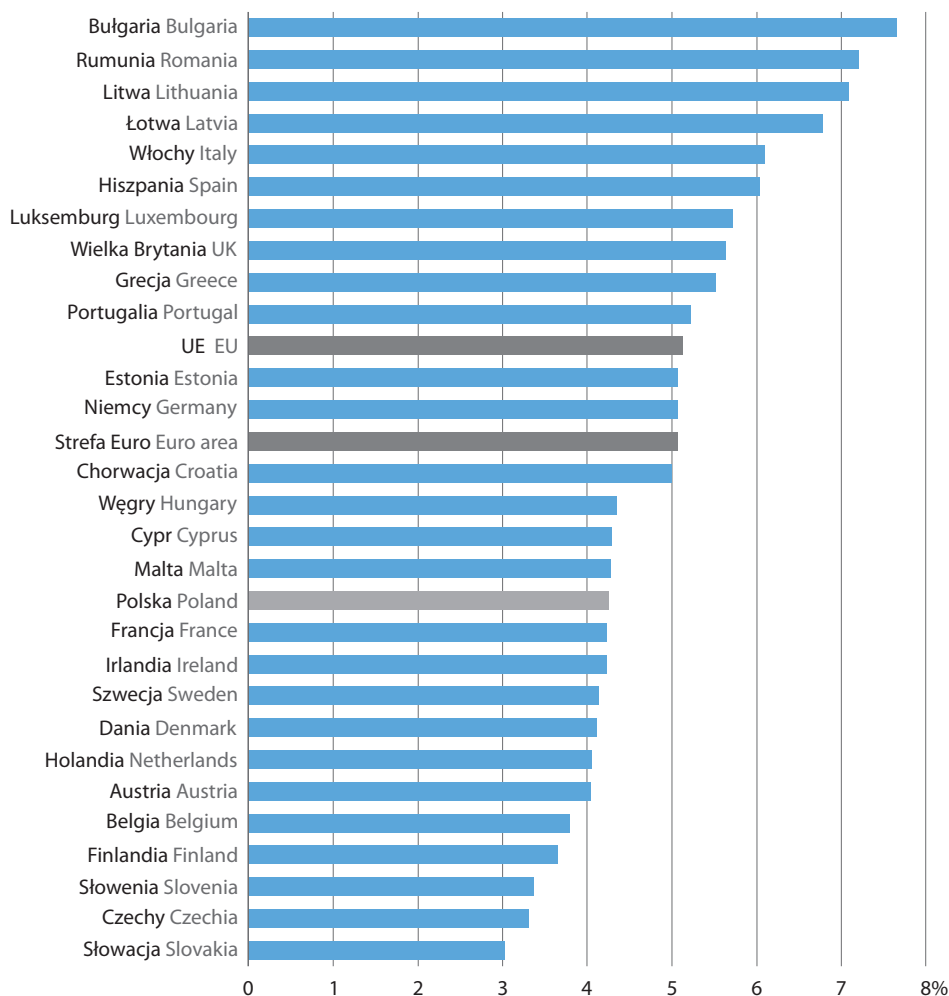
Nierówności dochodowe

Income inequality

Istnieje wiele metod mierzenia nierówności dochodowych w gospodarce. Często nierówności dochodowe mierzone są za pomocą wskaźnika nierówności rozkładu dochodów S80/S20 lub współczynnika Giniego. Obie wielkości są obliczane dla krajów UE na podstawie jednolitego badania EU-SILC. Dane oparte na tej samej metodologii w całej Unii Europejskiej umożliwiają uzyskanie informacji na temat nierówności według jednolitego podejścia, co pozwala na zbadanie relacji pomiędzy gospodarkami poszczególnych krajów. Z uwagi na metodologię badania EU-SILC, dane są jednak dostępne z rocznym opóźnieniem.

Wskaźnik S80/S20 to stosunek sumy dochodów uzyskanych przez 20% osób o najwyższym poziomie dochodów (najwyższy kwintyl) do sumy dochodów uzyskanych przez 20% osób o najniższym poziomie dochodów (najniższy kwintyl). Wyższy wskaźnik nierówności rozkładu dochodów S80/S20 oznacza wyższy poziom nierówności dochodowych, a niższy – mniejszą nierówność. Wskaźnik dochodów S80/S20 na poziomie 1,0 oznacza równe dochody na osobę dla wszystkich gospodarstw domowych.

Wykres 53. Współczynnik zróżnicowania kwintylowego S80/S20 w 2018 roku według grup krajów
Chart 53. S80/S20 income quintile share ratio in 2018 by selected countries

Źródło: dane Eurostatu.

Source: Eurostat data.

Do zbadania poziomu nierówności dochodowych często wykorzystywaną miarą jest współczynnik Giniego. Jest to miara nierówności rozkładu dochodów, która przybiera wielkość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład równomierny/jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy, a ta jedna otrzymywałaby całość dochodu. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie⁴⁰.

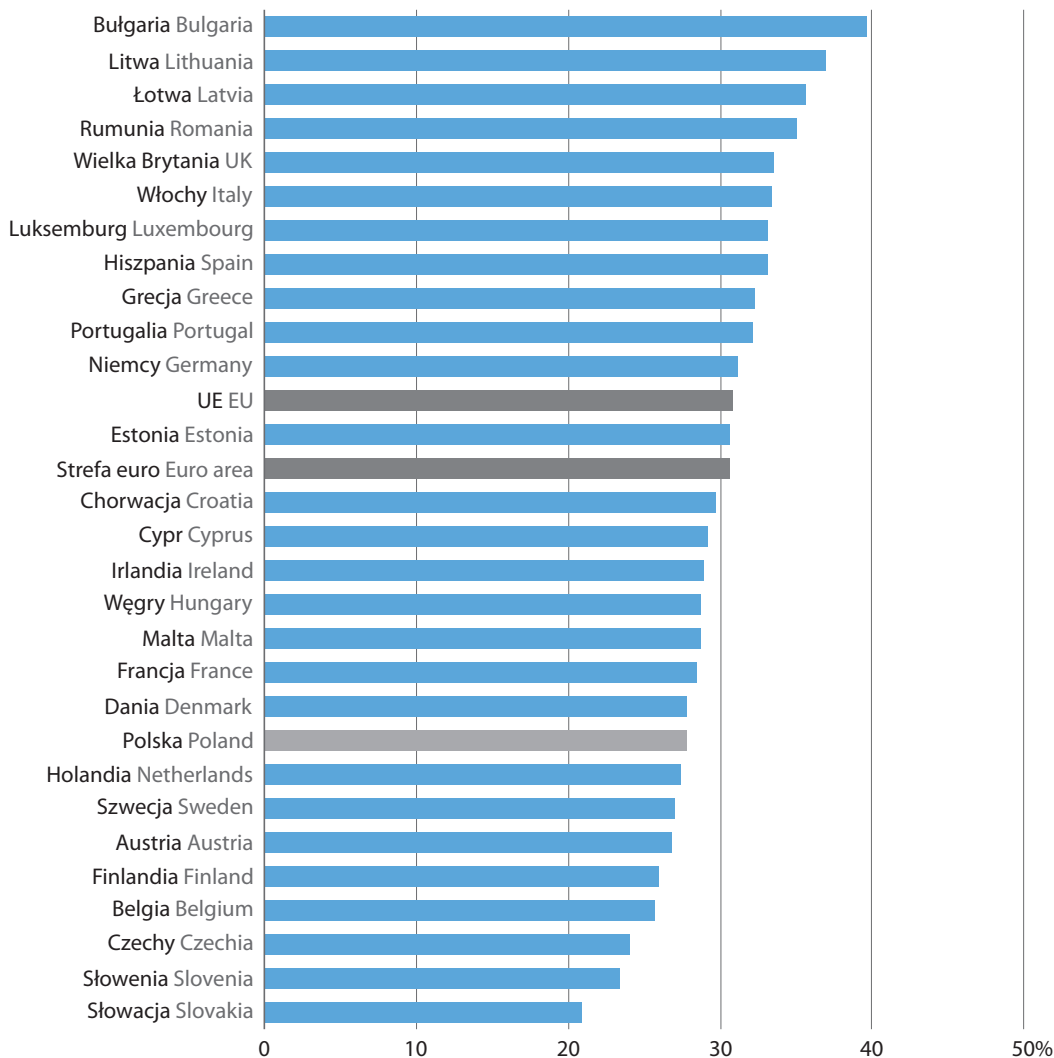
⁴⁰ Źródło definicji: badanie EU-SILC, według Eurostat.

Nierówności dochodowe w UE, mierzone są tymi dwoma wskaźnikami (Giniego i S80/S20). Wskaźniki te pozostawały w 2018 r. na podobnym poziomie, co w 2017 r. Wskaźnik S80/S20 dla UE w roku 2018 wyniósł 5,1% i był o 0,04 p. proc. wyższy, niż w roku poprzednim, zaś współczynnik Giniego wyniósł 30,8%, zwiększając się wobec 2017 r. o 0,2 p. proc.

Współczynnik Giniego w Polsce kształtował się od 2014 roku poniżej poziomu przeciętnego dla UE (30,8% wobec 31,0% w 2014 roku). W 2018 r. wskaźnik ten wyniósł dla Polski 27,8% przy 30,8% na poziomie UE.

Wykres 54. Wskaźnik Giniego w 2018 roku dla wybranych krajów

Chart 54. Gini coefficient in 2018 for selected countries

Źródło: dane Eurostatu.

Source: Eurostat data.

Różnica pomiędzy najwyższym i najniższym poziomem współczynnika Giniego w krajach UE w 2018 r. wyniosła 17 p. proc. Krajami cechującymi się największymi nierównościami dochodowymi w Unii Europejskiej w 2018 r. były: jeden z najmniej zamożnych krajów UE – Bułgaria (39,6%), kraje bałtyckie: Litwa (36,9%) i Łotwa (35,6%), Rumunia (35,1%), Wielka Brytania (33,5), kraje Europy Południowej: Włochy (33,4%)

i Hiszpania (33,2%). W Polsce wskaźnik ten wyniósł 27,8% wobec 29,2% w 2017 r. z uwagi na zwiększenie płac, płac minimalnych oraz płacy godzinowej, a także wartości transferów socjalnych i poprawę sytuacji najmniej zamożnych gospodarstw domowych. Najmniejsze dysproporcje dochodowe występowały w 2018 r. w krajach Europy Środkowej: Słowacji (20,9%), Słowenii (23,4%) oraz Czechach (24,0%), w Belgii (25,7%), a także w Finlandii (25,9%).

3. Rynek pracy w Polsce

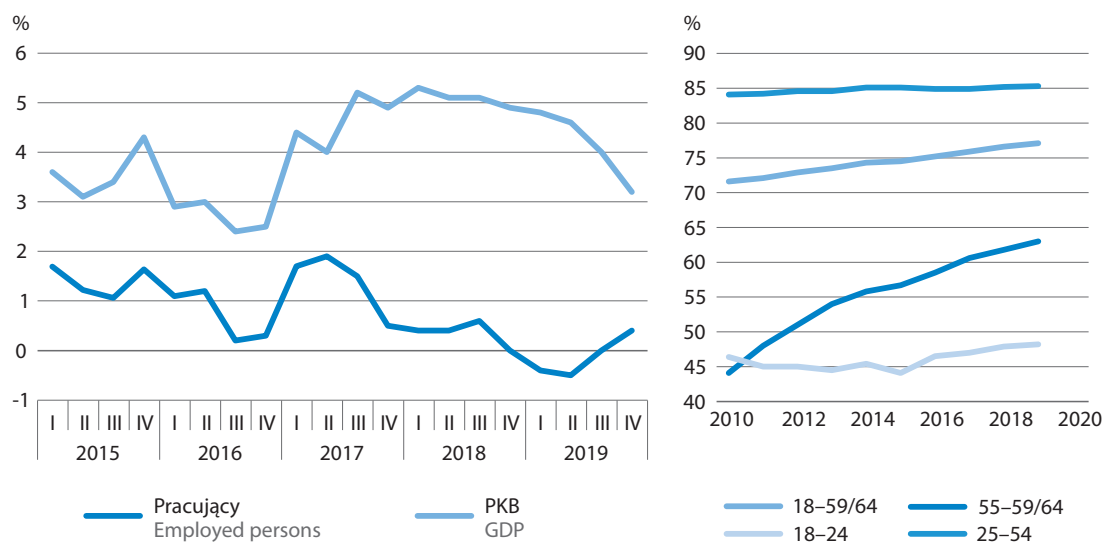
3. Labour market in Poland

W 2019 r. kontynuowany był proces poprawy warunków na polskim rynku pracy. Stopa bezrobocia w 2019 r. obniżyła się o 0,5 p. proc. do poziomu 3,3%⁴¹. Wskaźnik zatrudnienia wzrósł do 54,4 czyli o 0,2 p. proc., podniesiona została płaca minimalna do 2 250 zł oraz nastąpił wzrost wynagrodzeń w ujęciu nominalnym i realnym, zarówno w sektorze przedsiębiorstw, jak i w sferze budżetowej. Saldo miejsc pracy (różnica pomiędzy nowo utworzonymi a zlikwidowanymi miejscami pracy) wyniosło 360,7 tys., co oznacza, że zmniejszyło się o 56,6 tys.

Na tle sytuacji na rynkach pracy w Unii Europejskiej pozycja Polski uległa poprawie. Zmniejszył się dystans dzielący Polskę od średniej w UE w zakresie wskaźnika zatrudnienia. Wskaźniki bezrobocia ogółem, jak i bezrobocia wśród osób młodych (15–24 lata) były w Polsce znacznie poniżej średniej dla krajów UE.

Wykres 55. Wzrost liczby pracujących, wzrost PKB oraz współczynnik aktywności zawodowej w % według wybranych grup wieku

Chart 55. Increase in the number of employed persons, GDP increase and economic activity rate by selected age groups in %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Source: own elaboration based on Statistics Poland data.

⁴¹ Jeśli nie zaznaczono inaczej, w rozdziale podano dane średnioroczne na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Uwarunkowania demograficzne

Demographic conditions

Aktualne trendy demograficzne, zmieniające na niekorzyść strukturę populacji i prowadzące do starzenia się zasobów pracy są największym wyzwaniem dla polskiego rynku pracy⁴².

Rok 2019 był kolejnym rokiem spadku liczby osób w wieku produkcyjnym w Polsce, w wyniku nabierającego tempa procesu starzenia się ludności. Liczba osób w wieku produkcyjnym (18–59/64 lata) w 2019 r. (stan w dn. 31 XII) wyniosła 23,0 mln osób⁴³. Po osiągnięciu maksimum w 2010 r., liczba ta zmniejszała się w latach 2011–2019, przy czym skala spadku w każdym kolejnym roku była coraz większa. Udział tej grupy wieku w populacji w 2019 r. wyniósł 60,0%, wobec 60,6% w 2018 r. i 64,4% w 2010 r.

Ludność w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) w 2019 r. liczyła 8,4 mln osób (0,2 mln więcej niż w 2018 r.), a jej udział wyniósł 21,9% całej populacji. Udział ten nieustannie rósł od 1990 r., kiedy to stanowił 12,9%.

Migracje 2018

Migration 2018

Zgodnie z szacunkami GUS, w końcu 2018 r. za granicą przebywało czasowo, tj. powyżej 3 miesięcy, 2 455 tys. Polaków, tj. o 85 tys. mniej (3,0%) niż w 2017 r. Dodatkowo szacuje się, że ponad 80% emigrantów czasowych przebywa za granicą powyżej 12 miesięcy. Rok 2018 był pierwszym od 8 lat rokiem, w którym nastąpiło zmniejszenie zasobu imigracyjnego Polaków w innych krajach, głównie w Wielkiej Brytanii. Liczba Polaków przebywających czasowo w Wielkiej Brytanii zmniejszyła się o ok. 98 tys. (12%), co związane było prawdopodobnie głównie z obawą przed brexitem. Spośród krajów UE najwięcej emigrantów z Polski na koniec 2018 r. przebywało w Niemczech (706 tys.), Wielkiej Brytanii (695 tys.), Niderlandach (123 tys.), Irlandii (113 tys.)⁴⁴.

Aktywni zawodowo

Economically active population

Liczba osób aktywnych zawodowo, tj. pracujących i bezrobotnych w wieku 15 lat i więcej, według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, w Polsce w 2019 r. była niższa w stosunku do poprzedniego roku i wyniosła 17,0 mln osób. Współczynnik aktywności zawodowej dla osób w wieku 18–59/64 lata kształtował się na poziomie 77,1% i był wyższy o 0,5 p. proc. niż w poprzednim roku. Współczynnik ten rósł niezmiennie w latach 2009–2019.

Współczynnik aktywności zawodowej rósł we wszystkich grupach wieku, głównie zaś wśród osób w przedziale 55–59/64 lat.

⁴² Wiśniewski Z., Sytuacja i polityka państwa na rynku pracy w Polsce w: Sytuacja demograficzna Polski, Raport 2016–2017, rozdział VII, Rządowa Rada Ludnościowa, (2017), Warszawa, s. 205–228.

⁴³ GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2019 r. Stan w dniu 31 XII, (2020), Warszawa.

⁴⁴ GUS, Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004–2018, (2019), Warszawa.

Tablica 22. Współczynnik aktywności zawodowej dla wybranych grup wieku
 Table 22. Economic activity rate by selected age groups

Wiek Age	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %									
15–64	65,3	65,7	66,5	67,0	67,9	68,1	68,8	69,6	70,1	70,6
15–24	34,6	33,5	33,6	33,3	33,9	32,8	34,5	34,8	35,1	35,2
25–54	84,1	84,2	84,6	84,6	85,1	85,1	84,9	84,9	85,2	85,3
55–64	36,7	39,6	41,7	44,0	45,6	46,9	48,3	50,1	50,3	50,7
18–59/64	71,6	72,1	72,9	73,5	74,3	74,5	75,2	75,9	76,6	77,1
18–24	46,4	45,0	45,0	44,5	45,4	44,1	46,5	47,0	47,9	48,2
55–59/64	44,1	48,0	51,0	54,0	55,8	56,7	58,5	60,6	61,8	63,0

Źródło: badania własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Pracujący Employed persons

Liczba osób pracujących (w wieku 15 lat i więcej), według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, w Polsce w 2019 r. wyniosła 16,5 mln i pozostała na tym samym poziomie co w 2018 r.

Wskaźnik zatrudnienia dla osób w wieku 18–59/64 wyniósł 74,5% i był wyższy o 0,9 p. proc. niż rok wcześniej. Wskaźnik ten rósł już w latach 2011–2018. Wzrost wskaźników zatrudnienia w 2019 r. występował wśród wszystkich grup wieku. Jednak jego najwyższy wzrost wystąpił w grupie wieku 55–59/64 lata, o 1,4 p. proc. Wysoki wzrost wskaźnika odnotowano również w grupie wieku 18–24 lata, o 1,2 p. proc.

Tablica 23. Wskaźnik zatrudnienia dla wybranych grup wieku
 Table 23. Employment rate by selected age groups

Wiek Age	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %									
15–64	58,9	59,3	59,7	60,0	61,7	62,9	64,5	66,1	67,4	68,2
15–24	26,4	24,9	24,7	24,2	25,8	26,0	28,4	29,6	31,0	31,7
25–54	77,2	77,3	77,2	77,0	78,4	79,5	80,3	81,4	82,4	82,9
55–64	34,1	36,9	38,7	40,6	42,5	44,3	46,1	48,3	48,9	49,5
18–59/64	64,6	65,0	65,4	65,7	67,5	68,7	70,4	72,1	73,6	74,5
18–24	35,3	33,3	32,9	32,3	34,5	34,9	38,2	40,0	42,2	43,4
55–59/64	40,8	44,5	47,0	49,7	51,7	53,5	55,7	58,2	59,9	61,3

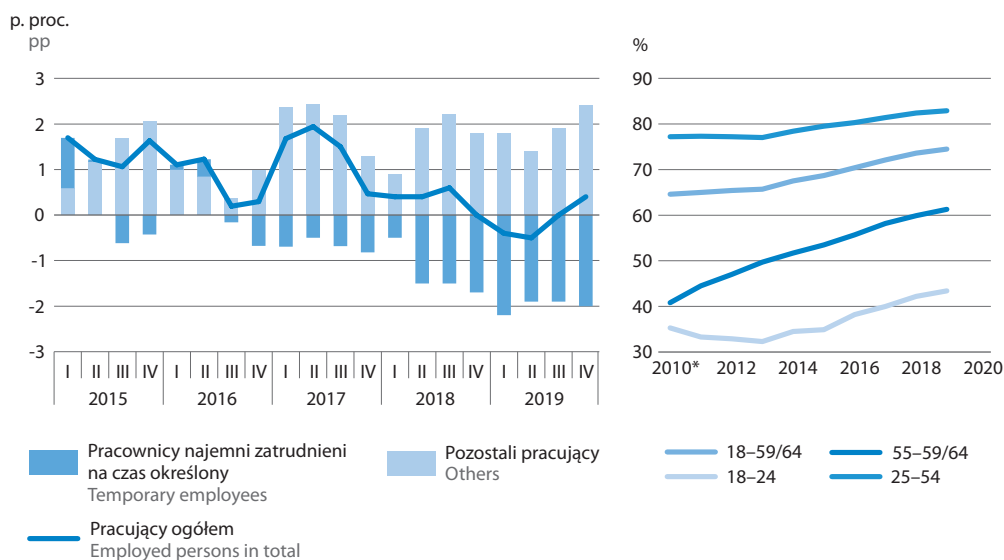
Źródło: badania własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Pracujący według sektorów ekonomicznych⁴⁵ i sekcji PKD

Employed persons by economic sectors and NACE sections

Największą liczbą osób pracujących w 2019 r. cechował się sektor usług (9,6 mln). Liczba ta stanowiła 58,4% ogółu pracujących. Liczba pracujących w przemyśle w 2019 r. wyniosła 5,3 mln, zaś w rolnictwie 1,5 mln. W 2019 r. zatrudnienie rosło w przemyśle (o 0,8%), w usługach pozostało na tym samym poziomie, a w rolnictwie liczba pracujących zmniejszyła się o 5,1%.

Wykres 56. Dekompozycja zmiany liczby pracujących ogółem oraz wskaźnik zatrudnienia według grup wieku
 Chart 56. Decomposition of changes in the total number of employed persons and employment rate by groups of age

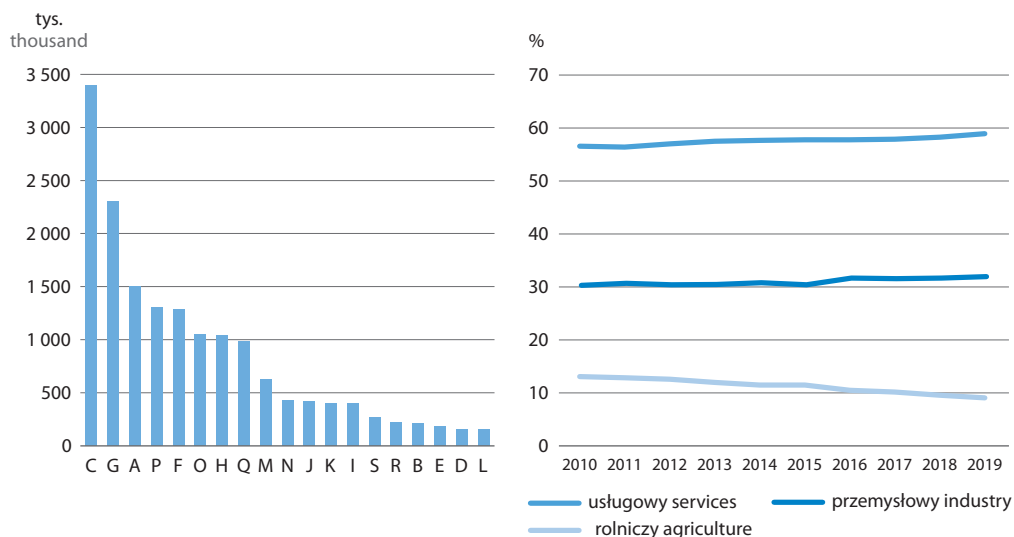
Źródło: badania własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Struktura zatrudnienia, w ślad za zmianą struktury gospodarki, ulegała przekształceniu w ostatnim dziesięcioleciu. Odsetek pracujących w usługach wśród ogółu pracujących w porównaniu do 2010 r. wzrósł o 1,7 p. proc. Odsetek pracujących w rolnictwie zmniejszył się z poziomu 13,0% w 2010 r. do 9,1% w 2019 r.

⁴⁵ Sektory ekonomiczne PKD w niniejszym podrozdziale to 3 grupy sekcji gospodarki PKD, czyli sektor rolniczy, przemysłowy i usługowy. Por. GUS, Aktywność ekonomiczna ludności IV kwartał 2012, (2013), Warszawa, s. 20.

Wykres 57. Liczba pracujących ogółem w 2019 r. według sekcji PKD oraz udział pracujących według sektorów ekonomicznych

Chart 57. Total number of employed persons in 2019 by NACE sections and share of employed persons by economic sectors

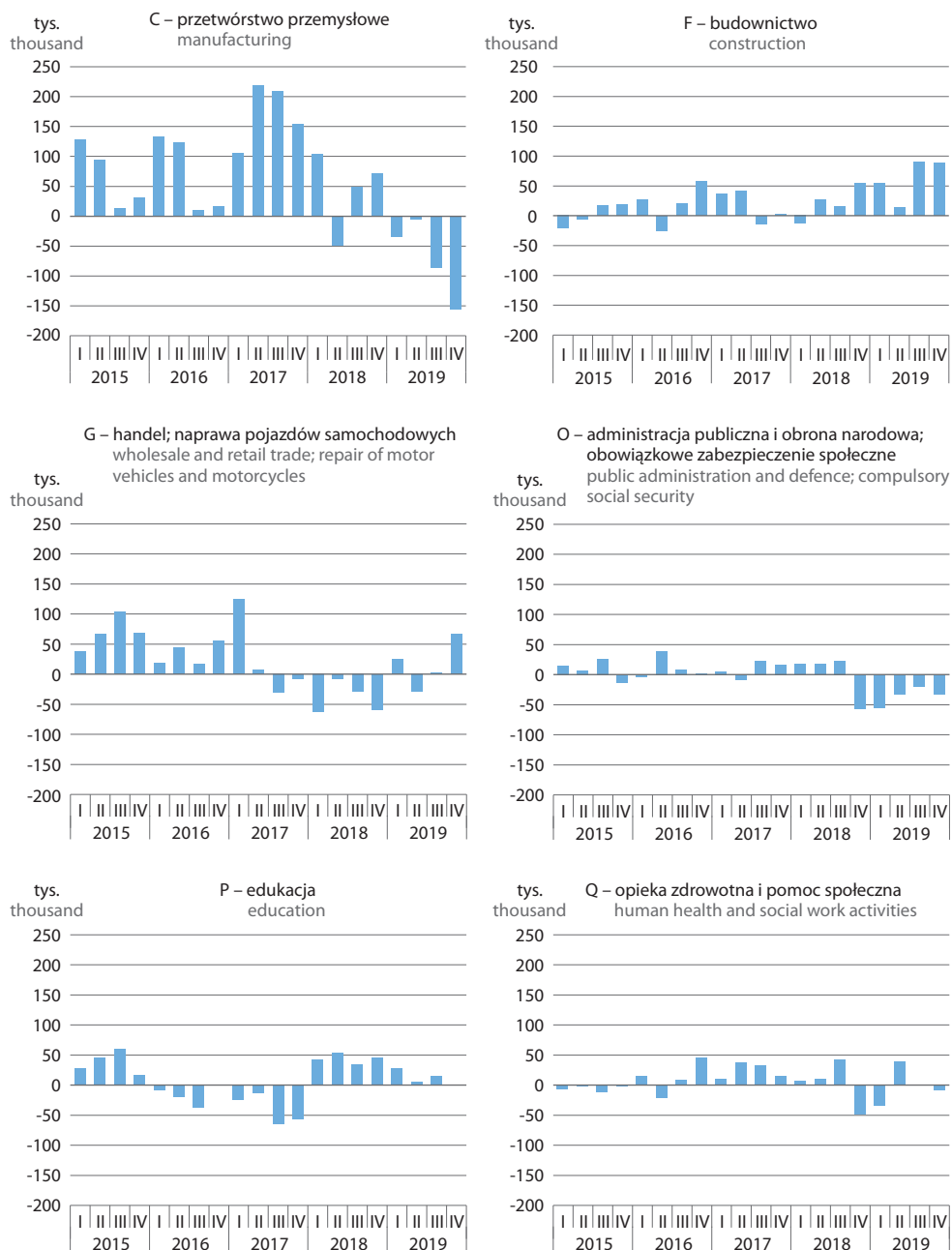

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

W podziale według sekcji PKD, w 2019 r. najwięcej osób pracujących było w sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe – 3,4 mln osób, w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 2,3 mln, w sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo – 1,5 mln, w sekcji P – Edukacja – 1,3 mln oraz w sekcji F – Budownictwo – 1,3 mln osób.

Wykres 58. Zmiana liczby pracujących według wybranych sekcji PKD (kw./kw.)
Chart 58. Change in the number of employed persons by selected NACE sections (q/q)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.
 Source: own elaboration based on Statistics Poland data.

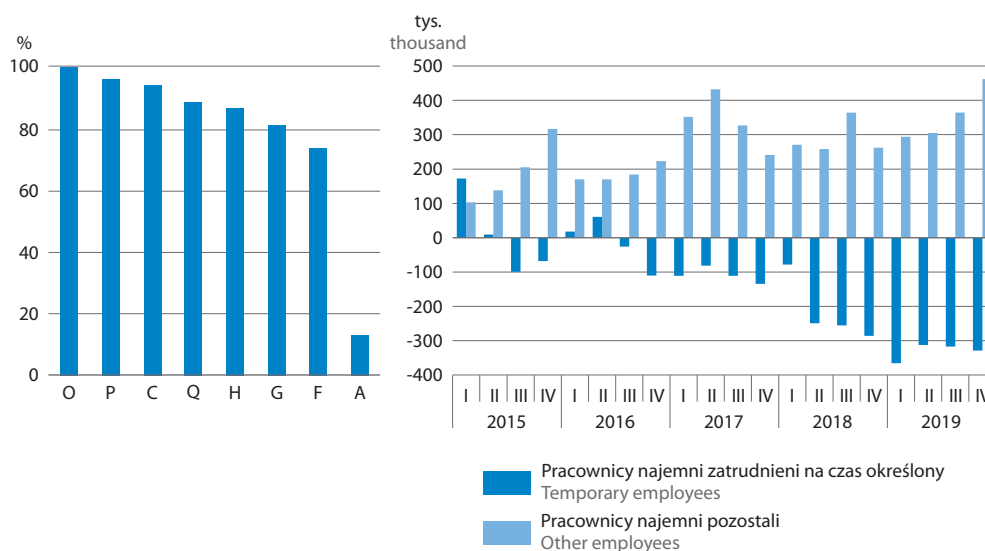
Pracujący według statusu zatrudnienia

Employed persons by employment status

Liczba pracowników najemnych (w wieku 15 lat i więcej) w Polsce w 2019 r. wyniosła 13,2 mln i była wyższa o 0,2% niż rok wcześniej. Stanowili oni 80,0% populacji osób pracujących, tj. o 0,3 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. W sektorze publicznym w 2019 r. zatrudnionych było 3 884 tys. pracowników najemnych, tj. 29,5% ogółu, zaś w sektorze prywatnym 9 283 tys., tj. 70,5%. Liczba pracowników najemnych zatrudnionych w sektorze publicznym spadła w skali roku o 22 tys., a w sektorze prywatnym nastąpił wzrost o 47 tys. osób. Biorąc pod uwagę sekcje PKD, najwyższy odsetek pracowników najemnych wśród pracujących ogółem występował w Administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych (sekcja O), Górnictwie i wydobywaniu (sekcja B), Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (sekcja D).

Wykres 59. Udział pracowników najemnych wśród pracujących ogółem w 2019 r. w największych sekcjach PKD oraz zmiana liczby pracowników najemnych zatrudnionych na czas określony i pozostałych (w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku)

Chart 59. Share of employees among total number of employed persons in 2019 by the biggest NACE sections and change in the number of temporary employees and others (compared to the same period last year)

Źródło: badania własne GUS.
Source: Statistics Poland own research.

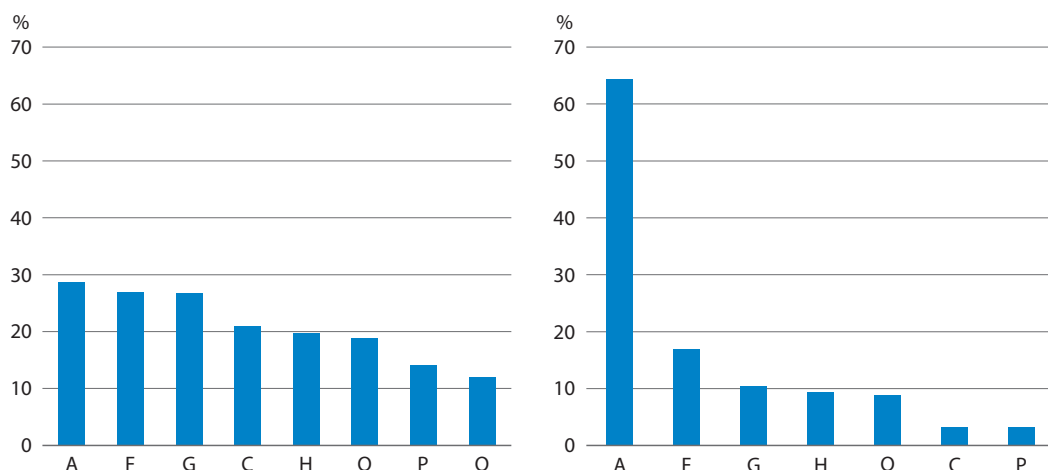
Pracownicy najemni zatrudnieni na czas określony

Temporary employees

Liczba pracowników najemnych zatrudnionych na czas określony w 2019 r. wyniosła 2,9 mln osób. Był to czwarty z kolei rok spadku. W latach 2016, 2017 i 2018 spadki te wyniosły odpowiednio 0,4%, 3,1% oraz 6,3%, natomiast wcześniej, pomiędzy rokiem 2014 a 2015 liczba pracowników najemnych zatrudnionych na czas określony wzrosła o 0,1%. Udział zatrudnionych na czas określony w 2019 r. stanowił 21,8% liczby pracowników najemnych ogółem. Udział ten spadł o 2,6 p. proc. w porównaniu do poprzedniego roku. Według podziału na sekcje PKD, największy odsetek pracowników najemnych zatrudnionych na czas określony występował w 2019 r. w Administrowaniu i działalności wspierającej (sekcja N), Zakwaterowaniu i gastronomii (sekcja I) oraz Kulturze, rozrywce i rekreacji (sekcja R).

Wykres 60. Udziały zatrudnionych na czas określony i pracujących na własny rachunek w 2019 r. w największych sekcjach PKD

Chart 60. Share of temporary employees and self-employed in 2019 by the biggest NACE sections

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Pracujący na własny rachunek oraz pomagający członkowie rodzin Self-employed persons and contributing family workers

Liczba pracujących na własny rachunek, niezatrudniających pracowników najemnych, wyniosła 2 277 tys. i w skali roku spadła o 0,1%. W 2019 r. liczba pracujących na własny rachunek stanowiła 13,8% liczby pracujących ogółem czyli relacja ta pozostała na tym samym poziomie, co w poprzednim roku.

Biorąc pod uwagę sekcje PKD, najwyższy odsetek pracujących na własny rachunek wśród pracujących ogółem występował w Rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (sekcja A) – 64,3%, w Działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (sekcja M) – 28,6% oraz w Pozostałej działalności usługowej (sekcja S) – 25,8%. Pracodawcy, tj. pracujący na własny rachunek, zatrudniają pracowników najemnych, stanowili populację 663 tys., tj. 4,0% ogółu pracujących, co oznacza ten sam poziom, co w 2018 r.

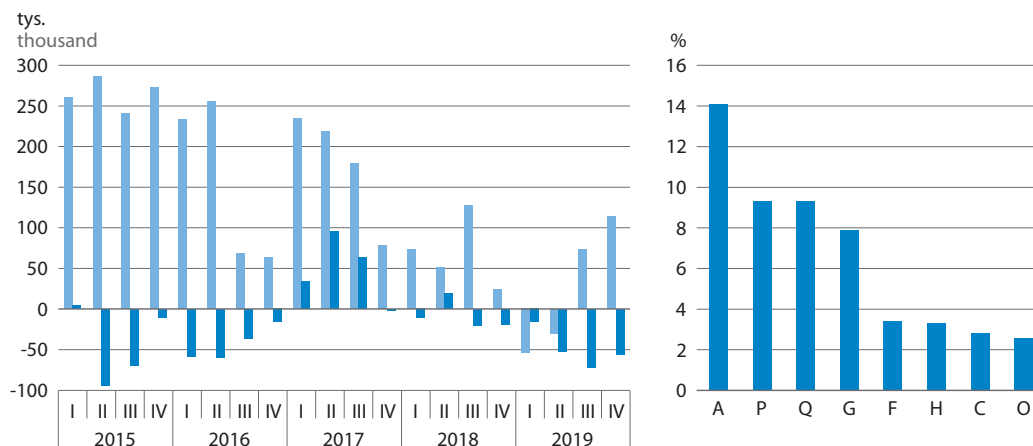
Liczba pomagających członków rodzin w 2019 r. wyniosła 353 tys. (wobec 396 tys. w poprzednim roku) i stanowiła 2,1% ogółu pracujących.

Pracujący według wymiaru czasu pracy Employed persons by working time

Liczba pracujących (w wieku 15 lat i więcej) w niepełnym wymiarze czasu pracy w 2019 r. wyniosła 1 140 tys. osób i stanowiła 6,9% liczby pracujących ogółem (spadek o 0,3 p. proc.). Liczba pracujących w niepełnym wymiarze, jak i ich udział wśród wszystkich osób pracujących wykazywały w ostatnich latach trend malejący. Przykładowo w 2015 r. udział ten wyniósł 7,4%. Według sekcji PKD, najwyższy udział pracujących w niepełnym wymiarze wśród pracujących ogółem występował w sekcji S – Pozostała działalność usługowa (17,6%), sekcji N – Administrowanie i działalność wspierająca (14,3%) oraz sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (14,0%).

Wykres 61. Zmiana liczby pracujących według wymiaru czasu pracy (w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego) oraz udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy wśród pracujących ogółem w 2019 r. w największych sekcjach PKD

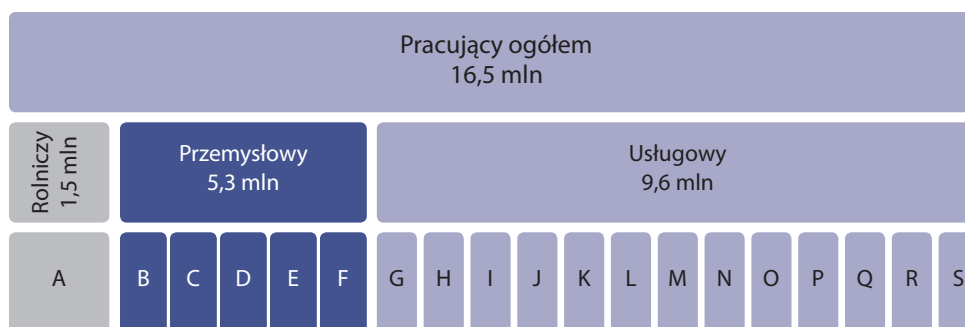
Chart 61. Change in number of employed persons by working time (compared to the corresponding period of previous year) and share of part-time employed persons among employed persons in 2019 by the biggest NACE sections

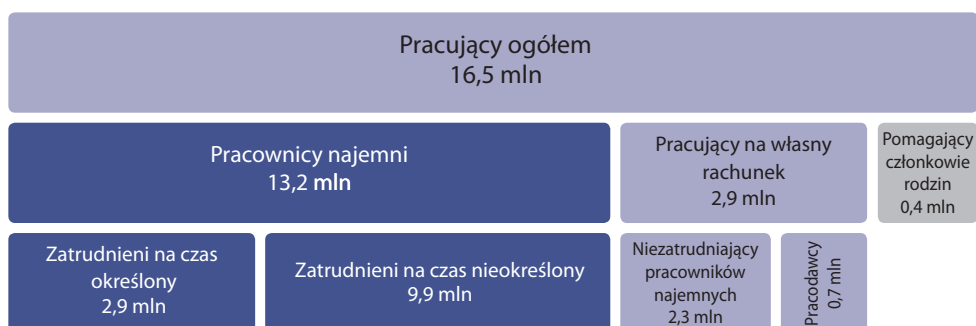
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.
Source: own elaboration based on Statistics Poland data.

Struktura populacji pracujących w wieku 15 lat i więcej w polsce w 2019 r. według sektorów ekonomicznych i sekcji PKD, statusu zatrudnienia oraz wymiaru czasu pracy⁴⁶
 Structure of the employed population aged 15 and more in poland in 2019 by economic sectors, NACE sections, employment status and working time

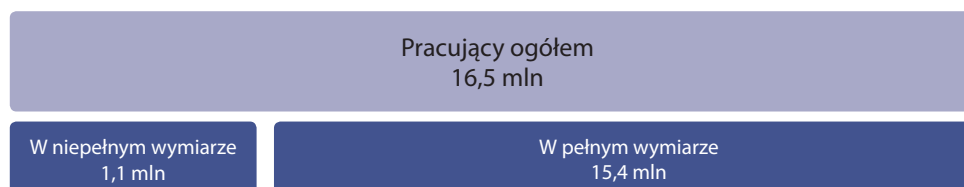
Wykres 62. Podział liczby pracujących na sektory ekonomiczne oraz sekcje PKD
 Chart 62. Employed persons by economic sectors and NACE sections

Wykres 63. Podział liczby pracujących według statusu zatrudnienia
 Chart 63. Employed persons by employment status

Wykres 64. Podział liczby pracujących według wymiaru czasu pracy
 Chart 64. Employed persons by working time

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.
 Source: own elaboration based on Statistics Poland data.

⁴⁶ W niektórych pozycjach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w pozycjach „ogółem”. Wynika to z zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania.
 On some positions the data, when summed up, may give a different Total than the figure in the column “Total”. This due to the rounding-off done after generalizing the results of the survey.

Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców w 2019 r.**Work permits for foreigners in 2019**

Przedstawione dane, zbierane w ramach statystyki publicznej w badaniu Zezwolenia na pracę cudzoziemców w RP pokazują, że w latach 2015–2019 obserwowano w Polsce systematyczny wzrost liczby wydawanych zezwoleń na pracę cudzoziemców. W 2019 r. wydano 444,7 tys. zezwoleń na pracę, co stanowiło wzrost o 35,2% w stosunku do roku 2018. Według obywatelstwa, najczęściej zezwoleń wydano obywatelom Ukrainy, których dominujący udział wśród cudzoziemców podejmujących pracę w Polsce utrzymuje się od 2013 r. Wzrasta dynamicznie udział obywateli innych państw, np. Białorusi, Mołdawii, Filipin.

Tablica 24. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców według kraju obywatelstwa
Table 24. Work permits for foreigners by country of citizenship

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	Liczba wydanych zezwoleń na pracę (w tys.) Numbers of work permits issued (in thousand)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem Total	65,8	127,4	235,6	328,8	444,7
Ukraina Ukraine	50,5	106,2	192,5	238,3	330,5
Białoruś Belarus	2,0	4,9	10,5	19,2	27,1
Nepal Nepal	0,6	1,2	7,1	19,9	9,2
Mołdawia Moldova	1,5	2,8	3,8	6,0	8,3
Indie India	1,4	1,8	3,9	8,4	8,1
Gruzja Georgia	0,1	0,1	0,4	2,8	7,4
Bangladesz Bangladesh	0,3	0,7	2,4	8,3	7,0
Filipiny Philippine	0,2	0,2	0,7	2,1	6,3
Uzbekistan Uzbekistan	1,4	0,8	1,4	2,6	6,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS.

Source: own elaboration based on Ministry of Family, Labour and Social Policy data.

Napływ na krajowy rynek pracy imigrantów (w głównej mierze obywateli Ukrainy), stanowiących dodatkowy zasób siły roboczej, oddziaływał w ostatnich latach pozytywnie na potencjał polskiej gospodarki. Oprócz rosnącej liczby tych pracowników, następuje jednocześnie systematyczny wzrost ich produktywności, przejawiający się między innymi wzrostem udziału zatrudnienia imigrantów w sektorach o wyższej wydajności⁴⁷.

Najwięcej zezwoleń na pracę dla cudzoziemców wydano w 2019 r. dla podmiotów działających w ramach sekcji PKD Budownictwo (sekcja F), natomiast systematyczny spadek (zapoczątkowany w 2016 r.) odnotowano w przypadku gospodarstw domowych zatrudniających pracowników (sekcja T).

⁴⁷ NBP, Raport o inflacji. Lipiec 2019 r., <http://www.nbp.pl>

Tablica 25. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców wydane w 2019 r. według wybranych sekcji PKD
 Table 25. Work permits for foreigners issued in 2019 by selected NACE sections

Sekcja PKD NACE section	Liczba wydanych zezwoleń na pracę (w tys.) Numbers of work permits issued (in thousand)
Budownictwo Construction	113,0
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	101,6
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca Administrative and support service activities	99,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	70,2
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and gastronomy	15,5
Handel hurtowy i detaliczny Wholesale and retail trade	14,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS.

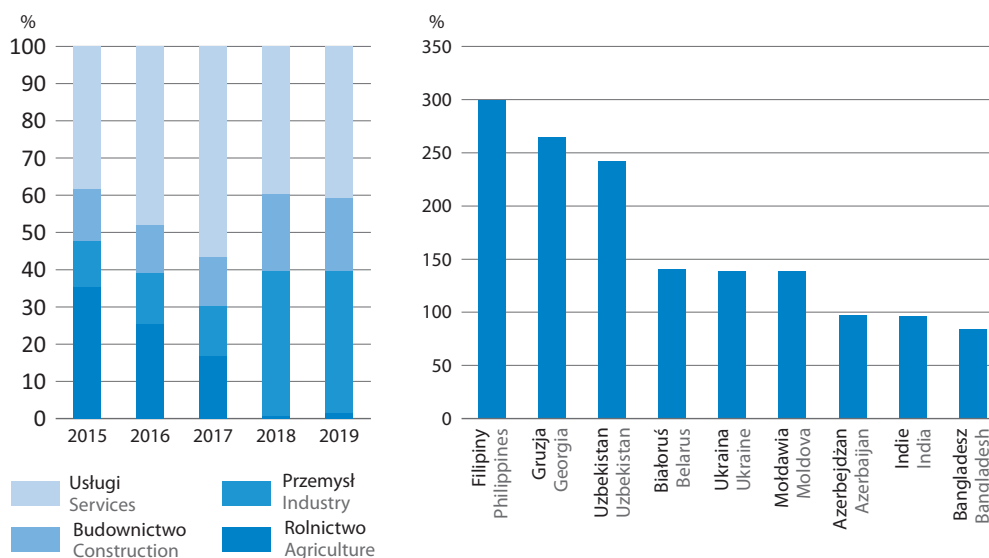
Source: own elaboration based on Ministry of Family, Labour and Social Policy data.

W 2019 r. pracodawcy zarejestrowali w powiatowych urzędach pracy 1 640,0 tys. oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi, czyli o 3,7% więcej niż w 2018 r. Większość, bo 1 475,9 tys. (90,0%) oświadczeń dotyczyła obywateli Ukrainy, ale ich udział w strukturze wszystkich oświadczeń zmniejszył się o 1,4 p. proc. w stosunku do roku 2018.

Wśród zarejestrowanych oświadczeń wzrósł udział oświadczeń pracodawców z sektora usług.

Wykres 65. Struktura sektorowa oświadczeń pracodawców, zarejestrowanych przez powiatowe urzędy pracy, o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi oraz wzrost liczby zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z wybranych krajów w 2019 r. w stosunku do 2018 r.

Chart 65. Sectoral structure of employers' declarations on the intention to entrust work to a foreigner, registered by powiat labour offices and increase in the number of work permits for foreigners from selected countries in 2019 compared to 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS.

Source: own elaboration based on Ministry of Family, Labour and Social Policy data.

Popyt na pracę

The demand for labour

Wyniki badania GUS dotyczące popytu na pracę⁴⁸ wskazywały, że w 2019 r. nadal, jak w roku poprzednim, liczba nowo utworzonych miejsc pracy przeważała nad liczbą zlikwidowanych miejsc pracy. Jednocześnie zmniejszyła się różnica pomiędzy tymi dwiema wielkościami (saldo miejsc pracy), która wyniosła 360,7 tys. w 2019 r., podczas gdy w poprzednim roku było to 417,3 tys.

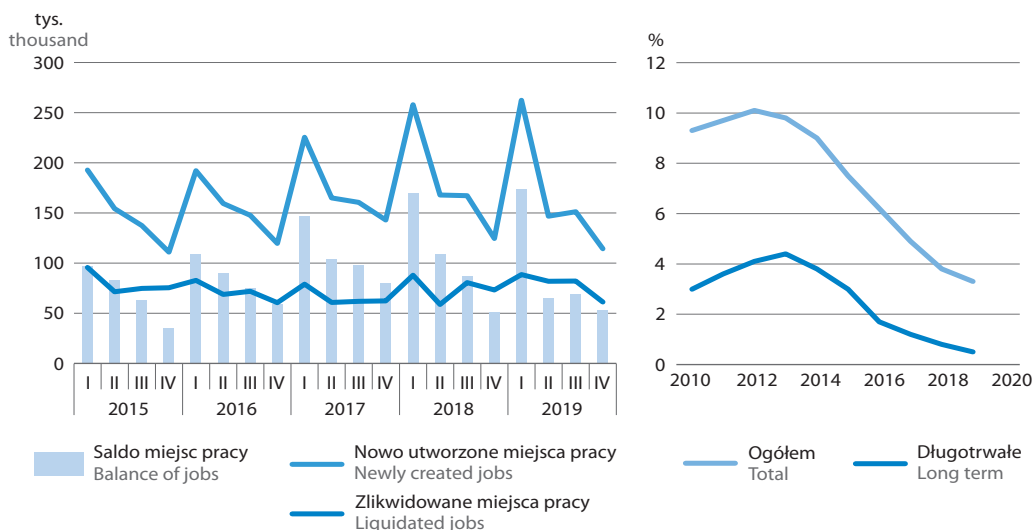
W 2019 r. liczba nowo utworzonych miejsc pracy wyniosła 674,8 tys., co oznaczało spadek o 6,0% wobec poprzedniego roku. Znacząca większość, bo 89,9% nowych miejsc pracy powstało w sektorze prywatnym, a 10,1% w sektorze publicznym.

Najwięcej nowych miejsc pracy zostało utworzonych w jednostkach o liczbie pracujących do 9 osób (43,8%), a najmniej w jednostkach liczących powyżej 49 pracujących (26,7%). Nowe miejsca pracy tworzono przede wszystkim w podmiotach prowadzących działalność w zakresie handlu; napraw pojazdów samochodowych (sekcja G) – 160,7 tys. (tj. 23,8% ogółu nowo utworzonych miejsc pracy), przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) – 108,3 tys. (16,0%) oraz budownictwa (sekcja F) – 88,7 tys. (13,1%).

Zlikwidowano 314,1 tys. miejsc pracy (wzrost o 4,5% w stosunku do 2018 r.), przede wszystkim w sektorze prywatnym (92,6%). Likwidacja miejsc pracy dotyczyła w 41,7% najmniejszych jednostek, o liczbie pracujących do 9 osób. Najwięcej miejsc pracy zlikwidowano w podmiotach prowadzących działalność w zakresie handlu; napraw pojazdów samochodowych (sekcja G) – 85,4 tys. (27,2%), przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) – 53,2 tys. (16,9%) i budownictwa (sekcja F) – 37,8 tys. (12,0%).

Wykres 66. Nowo utworzone miejsca pracy, zlikwidowane miejsca pracy oraz saldo miejsc pracy i stopa bezrobocia ogółem oraz stopa bezrobocia długotrwałego

Chart 66. Newly created jobs, liquidated jobs and the balance of jobs and total unemployment rate and long-term unemployment rate

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Source: own elaboration based on Statistics Poland data.

⁴⁸ GUS, US Bydgoszcz, Popyt na pracę w 2019 r., (2020), Warszawa, Bydgoszcz.

Bezrobotni

Unemployed persons

Liczba osób bezrobotnych (w wieku 15–74 lata) zgodnie z Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności w 2019 r. w Polsce wyniosła 558 tys. i była niższa o 101 tys. niż w poprzednim roku. Stopa bezrobocia była równa 3,3% i spadła o 0,5 p. proc. Stopa bezrobocia wśród osób młodych w wieku 15–24 lata wyniosła 9,9% i zmniejszyła się o 1,8 p. proc. Najniższa stopa bezrobocia występowała w 2019 r. wśród osób w wieku 55–64 lata (2,4%), a także w wieku 55–59/64 lata (2,6%). W 2019 r. w Polsce obniżyła się skala bezrobocia długotrwałego, tj. osób poszukujących pracy 13 miesięcy i dłużej. Stopa bezrobocia długotrwałego wyniosła 0,5% i była niższa o 0,3 p. proc. niż rok wcześniej. Stopa bezrobocia wśród absolwentów szkół wyższych⁴⁹ w 2019 r. wyniosła 10,3% i była niższa o 1,8 p. proc. niż w poprzednim roku.

Tablica 26. Stopa bezrobocia dla wybranych grup wieku
Table 26. Unemployment rate by selected groups of age

Wiek Age	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	w % in %									
15–74	9,6	9,6	10,1	10,3	9,0	7,5	6,2	4,9	3,8	3,3
15–24	23,7	25,8	26,5	27,3	23,8	20,8	17,7	14,8	11,7	9,9
25–54	8,3	8,2	8,8	9,0	7,9	6,6	5,4	4,2	3,4	2,9
55–64	7,1	6,9	7,5	7,7	6,8	5,5	4,4	3,7	2,8	2,4
18–59/64	9,8	9,8	10,3	10,5	9,2	7,7	6,3	5,0	4,0	3,4
18–24	23,9	26,0	26,8	27,6	24,1	20,9	17,7	14,9	11,8	9,9
55–59/64	7,5	7,3	7,8	8,0	7,2	5,7	4,7	3,9	3,0	2,6

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Bezrobocie rejestrowane

Registered unemployment

Oprócz bezrobocia mierzonego w ramach metodologii BAEL w Polsce pozyskuje się także informacje na temat bezrobocia rejestrowanego. Dane te są pozyskiwane w ramach statystyki publicznej ze sprawozdawczości Powiatowych Urzędów Pracy. Definicja bezrobotnego zarejestrowanego znajduje się w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dane prezentowane są według stanu na koniec okresu. W końcu 2019 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wyniosła 866,4 tys., co przekładało się na stopę bezrobocia równą 5,2%, tj. o 0,6 p. proc. mniej niż rok wcześniej.

Bierni zawodowo

Economically inactive population

Zgodnie z definicją stosowaną w statystyce publicznej bierni zawodowo to osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, i które w badanym tygodniu: nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały; nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były gotowe do jej podjęcia; nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie.

⁴⁹ Osoby w wieku 15–30 lat, które ukończyły szkołę w okresie ostatnich 12 miesięcy i nie kontynuują nauki.

Liczba biernych zawodowo w Polsce w 2019 r. wyniosła średniorocznie 13 264 tys. osób, tj. o 0,2% mniej niż rok wcześniej. Najliczniejszą grupę osób wśród biernych zawodowo stanowiły osoby wskazujące emeryturę jako przyczynę bierności zawodowej (7 379 tys., tj. 55,6%), w następnej kolejności osoby wskazujące naukę i uzupełnianie kwalifikacji (2 120 tys., tj. 16,0%), obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (1 795 tys., tj. 13,5%), chorobę oraz niepełnosprawność (1 532 tys., tj. 11,6%). Ponadto, 211 tys. osób, tj. 1,6% biernych zawodowo było zniechęconych bezskutecznością poszukiwania pracy (w tym przekonanych o niemożności znalezienia pracy – 127 tys., tj. 1,0% oraz tych, którzy wyczerpali wszystkie znane im możliwości znalezienia pracy – 84 tys., tj. 0,6%). W latach 2015–2019, wśród ogółu biernych zawodowo, najbardziej dynamicznie rósł udział osób biernych zawodowo ze względu na emeryturę. W kategorii zniechęconych bezskutecznością poszukiwania pracy liczba osób systematycznie spadała w okresie od 2015 r.

Tablica 27. Bierność zawodowa i jej przyczyny
Table 27. Economic inactivity by reasons

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w tys. in thousand				
Ogółem Total	13 574	13 443	13 328	13 286	13 264
Choroba, niepełnosprawność Illness, disability	1 860	1 822	1 719	1 614	1 532
Emerytura Retirement	6 602	6 728	6 853	7 158	7 379
Nauka, uzupełnianie kwalifikacji Education training	2 603	2 402	2 315	2 218	2 120
Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu Family and household responsibilities	1 667	1 784	1 818	1 801	1 795
Zniechęcenie bezskutecznością poszukiwania pracy Discouragement caused by inefficiency of job seeking	499	397	339	261	211
w tym: of which:					
wyczerpane wszystkie znane możliwości poszukiwania pracy tried every known method of job search	241	188	155	100	84
przekonanie o niemożności znalezienia pracy convinced of impossibility to find work	258	208	184	161	127

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy

Unused potential labour resources

W ciągu okresu transformacji, gdy jednym z największych problemów polskiego rynku pracy było wysokie bezrobocie, kwestia pozostałych kategorii niewykorzystanych potencjalnych zasobów pracy nie była traktowana jako pierwszoplanowa. Obecnie, wobec dynamicznego spadku stopy bezrobocia (w 2019 r. do przeciętnie 3,3% w grupie wieku 15–74 lata według BAEL), problem rezerwy niewykorzystanych zasobów pracy staje się bardziej istotny, szczególnie z uwagi na równoległe występujący spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Z powodu starzenia się społeczeństwa, polski rynek pracy czeka nie tylko niedobór pracowników z tego wynikający, ale także stale rosnący udział w zatrudnieniu osób w wieku powyżej 50 roku życia. Aby rozwiązać te problemy, konieczne będzie aktywizowanie niewykorzystanych zasobów pracy⁵⁰.

⁵⁰ Z. Wiśniewski, op. cit., s. 227.

Zgodnie z metodologią przyjętą przez Eurostat za MOP⁵¹, do zbiorowości niewykorzystanych zasobów pracy, poza bezrobotnymi, zalicza się:

- grupę niepełnozatrudnionych (pracujący w niepełnym wymiarze czasu, którzy chcieliby pracować więcej godzin tygodniowo i są na to gotowi);
- grupę biernych zawodowo poszukujących pracy, ale niegotowych do jej podjęcia;
- grupę biernych zawodowo nieposzukujących pracy, ale gotowych do jej podjęcia.

W 2019 r. suma niewykorzystanych potencjalnych zasobów pracy wraz z osobami bezrobotnymi wyniosła 1 123 tys. osób (spadek o 14,9% w stosunku do 2018 r.), a jej relacja do osób aktywnych zawodowo stanowiła 6,6%. W ciągu ostatnich 5 lat udział ten zmniejszył się o 6,6 p. proc. Na uwagę zasługuje fakt, że liczba osób w poszczególnych kategoriach niewykorzystanych potencjalnych zasobów pracy spadała w ciągu ostatnich 5 lat, ze szczególnym uwzględnieniem kategorii bezrobotnych, a także biernych zawodowo nieposzukujących pracy, ale gotowych do jej podjęcia. Liczba kobiet w kategorii niewykorzystanych potencjalnych zasobów pracy wynosiła 589 tys., co stanowiło 52,4% tej wielkości ogółem (wzrost o 2,7 p. proc. w stosunku do 2018 r.).

Tablica 28. Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy
Table 28. Unused potential labour resources

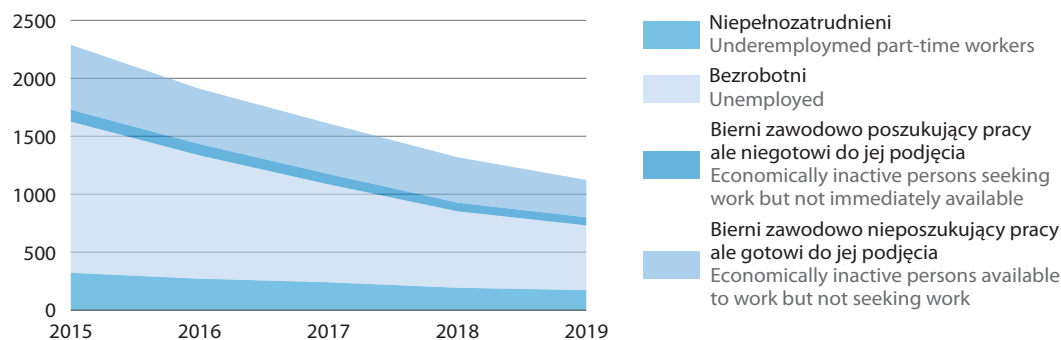
Wyszczególnienie Specification	2015		2016		2017		2018		2019	
	w tys. in thousand									
	razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females
Niepełnozatrudnieni Part-time employed persons	322	202	272	172	241	157	194	116	173	106
Bezrobotni Unemployed persons	1 304	603	1 063	482	844	380	659	296	558	274
Bierni zawodowo poszukujący pracy, ale niegotowi do jej podjęcia Economically inactive persons seek- ing a job but not ready to take it	103	57	97	52	90	51	75	43	71	43
Bierni zawodowo nieposzukujący pracy, ale gotowi do jej podjęcia Economically inactive persons seek- ing a job but ready to take it	560	311	477	262	435	230	392	201	321	166

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

⁵¹ GUS, Wybrane aspekty rynku pracy w 2018 r., (2019), Warszawa.

Wykres 67. Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy
Chart 67. Unutilised potential labour resources

Źródło: badania własne GUS.
Source: Statistics Poland own research.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie

Average monthly wages and salaries

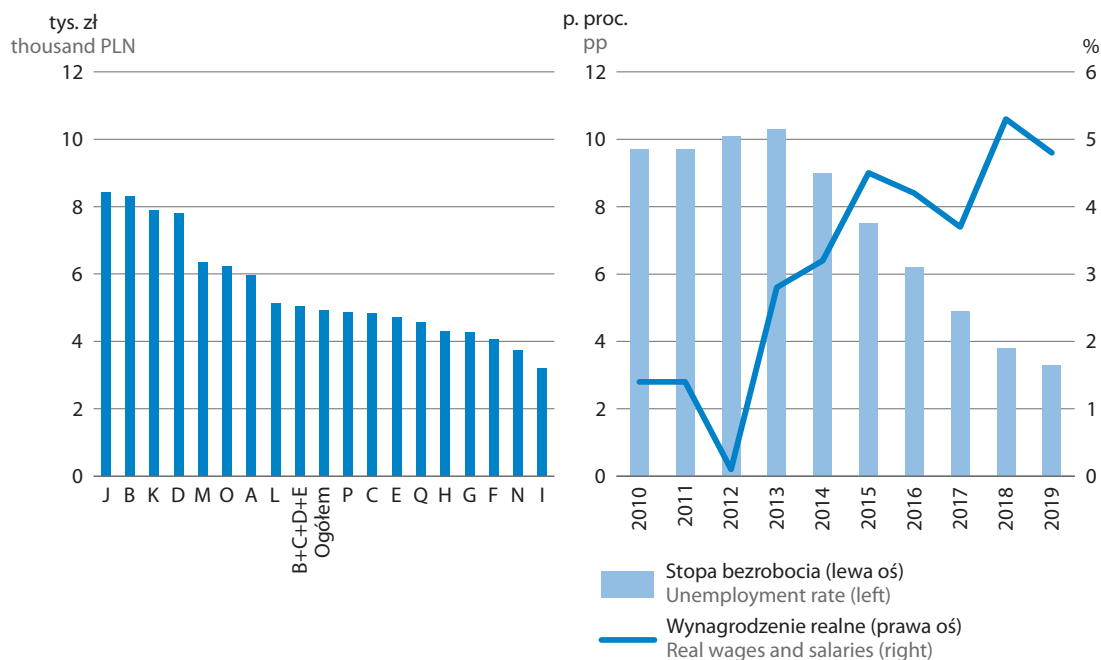
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2019 r. wyniosło 4 918 zł i było wyższe o 7,1% niż w 2018 r., tj. rosło w nieco wyższym tempie niż w poprzednim roku (7,0%). W sektorze przedsiębiorstw przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło 5 169 zł i było wyższe o 6,5%. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie występowało w sekcji informacja i komunikacja (sekcja J) – 8 439 zł. W następnej kolejności najwyższe wynagrodzenia odnotowano w górnictwie i wydobywaniu (sekcja B), gdzie wyniosło 8 303 zł oraz w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K) – 7 885 zł. Najniższe przeciętne wynagrodzenia występowały w administrowaniu i działalności wspierającej (sekcja N) – 3 716 zł oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (sekcja I) – 3 196 zł.

Tablica 29. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej oraz płaca minimalna
Table 29. Average monthly wages and salaries in national economy and minimum wage

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej (w zł) Average monthly wages and salaries in national economy (in PLN)	3 908	4 052	4 272	4 590	4 918
Płaca minimalna (w zł) Minimum wage (in PLN)	1 750	1 850	2 000	2 100	2 250
Udział płacy minimalnej w przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu (w %) Share of minimum wage in average monthly wages and salaries (in %)	44,8	45,7	46,8	45,8	45,8

Źródło: GUS, Biuletyn Statystyczny, dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
Source: Statistics Poland: Statistical bulletin, Ministry of Family, Labour and Social Policy data.

Wykres 68. Przeciętne nominalne wynagrodzenie według sekcji PKD w 2019 r. oraz poziom wynagrodzenia realnego i zmiana stopy bezrobocia w latach 2010–2019
 Chart 68. Average nominal wages and salaries by NACE sections in 2019 and level of real wages and salaries and change in the unemployment rate in 2010–2019

Źródło: badania własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Płaca minimalna w 2019 r. wynosiła 2 250 zł i była wyższa o 7,1% niż rok wcześniej. Płaca minimalna stanowiła 45,8% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, co oznaczało ten sam poziom co w 2018 r. W okresie od 2015 r. wynagrodzenie minimalne wzrosło o 28,6% (z poziomu 1 750 zł).

W sektorze przedsiębiorstw w 2019 r. wynagrodzenia w ujęciu realnym wzrosły o 4,1% w porównaniu z poprzednim rokiem. W sferze budżetowej wynagrodzenia realne wzrosły o 5,2%.

4. Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych w Polsce

4. Income situation of households in Poland

W 2019 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych w Polsce uległa poprawie⁵². Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody oraz nieco więcej wydawały. Dynamika poprawy sytuacji dochodowej była wyższa niż w roku poprzednim. W 2019 r. odnotowano niewielki spadek zasięgu (o około 1–2 p. proc.) ubóstwa ekonomicznego, szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych⁵³.

⁵² GUS, Sytuacja gospodarstw domowych w 2019 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, Notatka informacyjna, (2020), Warszawa.

⁵³ GUS, Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r. (2020), Warszawa.

Dochód rozporządzalny gospodarstw domowych

Available income of households

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych ogółem w 2019 r. wyniósł 1 819 zł. Jego wartość realna zwiększyła się o 5,0%, natomiast w 2018 r. był to wzrost o 4,3%.

Wartość realna dochodów rosła we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych. Najwyższy przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny występował wśród gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek. Kształtował się na poziomie 2 174 zł i był realnie wyższy o 5,6% niż w 2018 r. Jednocześnie dochód w tej grupie gospodarstw domowych był o 19,5% wyższy od średniego dochodu w gospodarstwach ogółem. W gospodarstwach domowych pracowników dochód wyniósł 1 832 zł i w cenach realnych zwiększył się o 5,2%. W grupie gospodarstw domowych emerytów dochód wyniósł 1 864 zł i był realnie wyższy o 4,8% niż w poprzednim roku. Najniższym przeciętnym miesięcznym dochodem rozporządzalnym na osobę w 2019 r. dysponowały gospodarstwa domowe rencistów (1 498 zł) i choć wzrósł on realnie o 7,8%, to był o 17,7% niższy od poziomu średniego. W grupie gospodarstw domowych rolników dochody nominalne kształtowały się na poziomie 1 667 zł, co oznaczało ich wzrost realny o 3,5%. Jednocześnie w strukturze dochodu rozporządzalnego tych gospodarstw zaznaczył się realny wzrost dochodów z indywidualnego gospodarstwa rolnego.

Tablica 30. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych
Table 30. Average monthly available income per capita in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Wartość nominalna w cenach bieżących w zł Nominal value in current prices in PLN					
Ogółem Total	1 386	1 475	1 598	1 693	1 819
Pracownicy Employees	1 387	1 495	1 608	1 703	1 832
Pracujący na własny rachunek Self-employed	1 739	1 792	1 919	2 012	2 174
Emeryci Retirees	1 510	1 569	1 630	1 733	1 864
Renciści Pensioners	1 114	1 164	1 296	1 355	1 498
Rolnicy Farmers	1 046	1 151	1 576	1 579	1 667
Realny, rok poprzedni=100 In real terms, previous year=100					
Ogółem Total	104,3	107,0	106,3	104,3	105,0
Pracownicy Employees	103,8	108,4	105,6	104,2	105,2
Pracujący na własny rachunek Self-employed	107,6	103,7	105,1	103,2	105,6
Emeryci Retirees	104,1	104,5	101,6	104,4	104,8
Renciści Pensioners	104,4	104,6	108,9	102,7	107,8
Rolnicy Farmers	101,2	111,0	134,0	98,5	103,5

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Wydatki gospodarstw domowych

Expenditures of households

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę, na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych, w 2019 r. wyniosły 1 252 zł. We wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych wystąpił w 2019 r. ich realny wzrost w stosunku do 2018 r. średnio o 3,1% (od 2,5% w grupie emerytów do 4,4% w grupie rencistów). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w 2019 r. wyniósł 68,8% i był niższy o 1,3 p. proc. niż w roku poprzednim. W latach 2015–2018 udział ten również zmniejszał się (w 2015 r. wynosił 78,7%). Według podziału na grupy społeczno-ekonomiczne, najwyższy odsetek wydatków w dochodzie zaobserwowano wśród osób z gospodarstw domowych rencistów, gdzie wyniósł on 81,6%. Najniższy odsetek wydatków w dochodzie wystąpił wśród gospodarstw domowych rolników (54,8%).

Tablica 31. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych
Table 31. Average monthly expenditures per capita in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Wartość nominalna w cenach bieżących w zł Nominal value in current prices in PLN					
Ogółem Total	1 091	1 132	1 176	1 187	1 252
Pracownicy Employees	1 076	1 123	1 168	1 170	1 236
Pracujący na własny rachunek Self-employed	1 311	1 315	1 368	1 400	1 472
Emeryci Retirees	1 221	1 266	1 296	1 297	1 364
Renciści Pensioners	997	1 040	1 132	1 141	1 222
Rolnicy Farmers	779	815	868	872	914
Udział wydatków w dochodzie w % Share of expenditures in income in %					
Ogółem Total	78,7	76,7	73,6	70,1	68,8
Pracownicy Employees	77,6	75,1	72,6	68,7	67,4
Pracujący na własny rachunek Self-employed	75,4	73,4	71,3	69,6	67,7
Emeryci Retirees	80,9	80,7	79,5	74,8	73,2
Renciści Pensioners	89,5	89,3	87,4	84,2	81,6
Rolnicy Farmers	74,5	70,8	55,1	55,2	54,8

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe w 2019 r., tak jak w latach poprzednich, miały najwyższy udział w wydatkach ogółem. Udział ten wyniósł 25,1% i był wyższy niż w roku poprzednim o 0,3 p. proc. Drugi co do wielkości udział stanowiły wydatki związane z utrzymaniem mieszkania lub domu i nośnikami energii, tj. 18,0% (w 2018 r. było to 18,3%).

Rozdział 3

Chapter 3

Finanse publiczne

Public finances

1. Sytuacja finansów publicznych na świecie

1. Situation of global public finance

Procesy fiskalne

Fiscal processes

Sytuacja finansów publicznych na świecie w 2019 r. kształtowała się w warunkach nieco wolniejszego niż w 2018 r. wzrostu gospodarczego⁵⁴. W grupie krajów rozwiniętych nastąpiło poluzowanie fiskalne. W efekcie deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych tej grupy gospodarek wyniósł 3,3% PKB, co oznaczało wzrost o 0,6 p. proc. PKB. W 2018 r. w grupie gospodarek wschodzących i rozwijających się dokonano znaczącego poluzowania fiskalnego, co uzewnętrzniło się wzrostem deficytu do 4,9% PKB (czyli o 1,1 p. proc.) w porównaniu do poprzedniego roku.

Tablica 32. Saldo (nadwyżka/deficyt) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych
Table 32. General government net lending/borrowing (deficit/surplus) and gross debt

Wyszczególnienie Specification	Saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych General government net lending/borrowing					Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych General government debt				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w % PKB					in % of GDP				
Gospodarki rozwinięte Advanced Economies	-2,6	-2,6	-2,3	-2,7	-3,3	104,2	106,7	104,5	104,0	105,2
USA	-3,6	-4,3	-4,5	-5,8	-6,3	104,8	106,8	105,9	106,9	108,7
Japonia Japan	-3,8	-3,7	-3,1	-2,4	-2,8	231,3	236,4	234,5	236,6	238,0
Unia Europejska European Union	-2,0	-1,4	-0,9	-0,5	-0,6	90,9	90,0	87,8	85,8	84,1
Strefa euro Euro area	0,9	1,2	1,2	1,9	1,4	72,1	69,2	65,3	61,9	59,8
Niemcy Germany	-4,6	-3,3	-2,5	-2,2	-2,1	86,9	86,8	86,2	85,7	85,4
W. Brytania United Kingdom	-5,4	-4,3	-3,0	-2,3	-1,4	87,4	88,2	88,2	87,0	86,9

⁵⁴ Wzrost PKB na świecie wyniósł 2,8% w 2019 r. wobec 3,6% w 2018 r., grupa gospodarek rozwiniętych wzrosła o 1,7% wobec 2,2%, zaś wzrost grupy krajów rozwijających się i wschodzących wyniósł 3,7% wobec 4,5%.

Tablica 32. Saldo (nadwyżka/deficyt) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych (dok.)
 Table 32. General government net lending/borrowing (deficit/surplus) and gross debt (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych General government net lending/borrowing					Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych General government debt				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w % PKB					in % of GDP				
Gospodarki wschodzące i rozwijające się Emerging market and developing economies	-4,4	-4,8	-4,1	-3,8	-4,9	43,7	46,5	48,0	48,9	52,4
w tym: of which:										
Wschodząca i rozwijająca się Europa Emerging and developing Europe	-2,7	-2,9	-1,8	0,4	-0,6	30,5	31,5	29,7	29,3	29,0
Turcja Turkey	-1,3	-2,4	-2,2	-3,7	-5,3	27,5	28,2	28,2	30,4	33,0
Wschodząca i rozwijająca się Azja Emerging and developing Asia	-3,3	-3,9	-4,0	-4,5	-6,0	44,9	47,1	48,8	49,3	53,5
Chiny China	-2,8	-3,7	-3,8	-4,7	-6,3	41,4	44,2	46,1	47,0	52,0
Indie India	-7,2	-7,1	-6,4	-6,3	-7,9	68,8	68,7	69,4	69,6	72,2
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean	-6,8	-6,2	-5,4	-5,2	-4,0	53,9	57,4	62,2	66,6	70,6
Brazylia Brazil	-10,3	-9,0	-7,9	-7,2	-6,0	72,6	78,3	83,7	87,1	89,5
Meksyk Mexico	-4,0	-2,8	-1,1	-2,2	-2,3	52,8	56,8	54,0	53,6	53,7
Wspólnota Niepodległych Państw Commonwealth of Independent States
Rosja Russia	-3,4	-3,7	-1,5	2,9	1,9	15,3	14,8	14,3	13,5	13,9
Bliski Wschód, Afryka Północna i Pakistan Middle East and North Africa and Pakistan	-8,5	-9,6	-5,8	-2,9	-3,9	33,0	40,6	40,3	40,1	44,7
Egipt Egypt	-10,9	-12,5	-10,4	-9,4	-7,4	88,5	96,8	103,2	92,7	83,8
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa	-3,8	-4,3	-4,5	-4,0	-4,3
Republika Południowej Afryki South Africa	-4,8	-4,1	-4,4	-4,1	-6,3	49,3	51,5	53,0	56,7	62,2

Uwagi: W ramach notyfikacji wiosennej w 2020 r., w bazie WEO zaktualizowane zostało wyłącznie saldo. Dane dla długu pochodzą z publikacji Fiscal Monitor, jednak nie są dostępne dla wszystkich agregatów. Agregat UE z powodu Brexitu wykazuje niespójności i został usunięty (por. uwagi w części o Unii Europejskiej). Dane dla strefy euro pochodzą z Eurostatu. Agregat Bliski Wschód i Afryka Północna został zastąpiony grupą Bliski Wschód, Afryka Północna i Pakistan zasilone danymi z publikacji Fiscal Monitor. Brak danych dla grupy Wspólnota Niepodległych Państw.

Notes: As part of the spring notification in 2020, only the balance has been updated in the WEO database. Data for the debt are from Fiscal Monitor but are not available for all aggregates. The EU aggregate has inconsistencies due to Brexit and has been removed (see a note section on European Union). Data for the Eurozone according to Eurostat. An aggregate Middle East and North Africa Middle East was replaced by the Middle East, North Africa and Pakistan group data supply from the publication Fiscal Monitor. No data for the Commonwealth of Independent States group.

Źródło: dane MFW (WEO i Fiscal Monitor, April 2020) oraz Komisji Europejskiej (Eurostat).

Source: data of the IMF (WEO and Fiscal Monitor, April 2020) and the European Commission (Eurostat).

W 2019 r. dług sektora instytucji rządowych i samorządowych grupy krajów rozwiniętych wyniósł 105,2% ich PKB. Zgodnie z obliczeniami MFW, nastąpił wzrost tej relacji o 1,2 p. proc. (wobec spadku o 0,5 p. proc. w roku poprzednim). W krajach wschodzących i rozwijających się zadłużenie wzrosło, osiągając na koniec 2019 r. poziom 52,4 % PKB. Przyrost długu do PKB w tej grupie krajów wyniósł 3,5 p. proc. w porównaniu z 0,9 p. proc. w 2018 r.

Wieloaspektowy pomiar salda sektora publicznego

Multi-faceted measurement of public sector balance

Na zmiany salda sektora instytucji rządowych i samorządowych (nominalnego) wpływ ma szereg czynników. Niektóre z nich nie są związane z polityką fiskalną w danym okresie, jednakże istotnie kształtują bieżącą wartość salda. W poniższym podrozdziale został przedstawiony wykorzystywany w dalszej analizie system miar sald, który charakteryzuje sytuację fiskalną z różnych punktów widzenia. Uwzględnia on następujące pojęcia:

- saldo skorygowane cyklicznie, które uzyskiwane jest po wyłączeniu wpływu wahań cyklicznych gospodarki;
- saldo strukturalne, które jest zbliżoną kategorią do salda skorygowanego cyklicznie, jednak dodatkowo z wyłączeniem wpływami czynników jednorazowych lub występujących przejściowo;
- saldo pierwotne uzyskiwane jest poprzez wyłączenie kosztów obsługi długu z wydatków publicznych.

Szacunki za 2019 r. dla gospodarek rozwiniętych wskazują na poluzowanie (o 0,6 p. proc.) salda sektora instytucji rządowych i samorządowych (GG). Pozostałe miary również uległy pogorszeniu: saldo skorygowane cyklicznie – o 0,4 p. proc., zaś pierwotne – o 0,5 p. proc. Poluzowanie fiskalne nominalne odnotowano również w krajach rozwijających się i wschodzących o 1,1 p. proc. Deficyt skorygowany cyklicznie pogorszył się o 0,6 p. proc., zaś pierwotny o 1,0 p. proc.

Tablica 33. Saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych (nominalne) oraz dodatkowe miary sald

Table 33. General government net lending/borrowing (nominal) and additional balance measures

Wyszczególnienie ^a Specification ^a	Saldo GG Net lending/borrowing		Skorygowane cyklicznie (CAB) Cyclically adjusted		Strukturalne (SB) Structural		Pierwotne (PB) Primary	
	2019	zmiana ^b change ^b	2019	zmiana ^b change ^b	2019	zmiana ^b change ^b	2019	zmiana ^b change ^b
	w % in %	w p. proc. in pp.	w % in %	w p. proc. in pp.	w % in %	w p. proc. in pp.	w % in %	w p. proc. in pp.
Gospodarki rozwinięte Advanced Economies	-3,3	-	-3,3	-0,4	.	.	-1,6	-0,5
w tym: of which:								
USA	-6,3	-0,5	-5,9	-0,4	.	.	-3,6	-0,1
Japonia Japan	-3,3	-0,8	-2,7	-0,3	.	.	-2,6	-0,5
Strefa euro Euro area	-0,6	-0,1	-1,3	-0,1	-1,1	-0,1	1,0	-0,4
Niemcy Germany	1,4	0,7-0,5	1,2	0,0	.	.	2,0	-0,6
W. Brytania United Kingdom	-2,1	0,1	-2,0	0,2	.	.	-0,7	-0,1
Gospodarki wschodzące i rozwijające się Emerging market and developing economies	-4,9	-1,1	-4,7	-0,6	.	.	-3,0	-1,0
w tym: of which:								

Notki patrz str. 164. See notes on page 164.

Tablica 33. Saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych (nominalne) oraz dodatkowe miary sald (dok.)

Table 33. General government net lending/borrowing (nominal) and additional balance measures (cont.)

Wyszczególnienie ^a Specification ^a	Saldo GG Net lending/bor- rowing		Skorygowane cyklicznie (CAB) Cyclically adjusted		Strukturalne (SB) Structural		Pierwotne (PB) Primary	
	2019	zmiana ^b change ^b	2019	zmiana ^b change ^b	2019	zmiana ^b change ^b	2019	zmiana ^b change ^b
	w % in %	w p. proc. in pp.	w % in %	w p. proc. in pp.	w % in %	w p. proc. in pp.	w % in %	w p. proc. in pp.
Wschodząca i rozwijająca się Europa Emerging and developing Europe	-0,6	-1,0	-1,2	-0,9	.	.	0,4	-1,0
Turcja Turkey	-5,3	-1,6	-5,9	-1,3	.	.	-3,5	-1,2
Wschodząca i rozwijająca się Azja Emerging and developing Asia	-6,0	-1,5	-5,6	-0,8	.	.	-4,5	-1,4
Chiny China	-6,3	-1,5	-6,0	-1,0	.	.	-5,5	-1,7
Indie India	-7,9	-1,6	-7,0	-0,3	.	.	-2,6	-1,0
Ameryka Łacińska i Karaiby Latin America and the Caribbean	-4,0	1,2	-3,4	0,8	.	.	-0,3	1,1
Brazylia Brazil	-6,0	1,2	-5,0	1,0	.	.	-1,0	0,7
Meksyk Mexico	-2,3	-0,1	-2,1	-0,1	.	.	1,4	-0,2
Wspólnota Niepodległych Państw Commonwealth of Independent States
Rosja Russia	1,9	-1,0	2,0	-0,9	.	.	2,3	-1,1
Bliski Wschód, Afryka Północna i Pakistan Middle East, North Africa and Pakistan	-3,9	-1,0	2,7	-0,6
Egipt Egypt	-7,4	2,0	-7,4	2,2	.	.	1,2	1,6
Afryka Subsaharyjska Sub-Saharan Africa	-4,3	-0,3
Republika Południowej Afryki South Africa	-6,3	-2,2	-4,7	-1,2	.	.	-2,3	-1,8

Uwagi: W ramach notyfikacji wiosennej w 2020 r., w bazie WEO zaktualizowane zostało wyłącznie saldo. Dane dla innych miar sald pochodzą z publikacji Fiscal Monitor. Dane dla strefy euro pochodzą z Eurostatu i Ameco. Agregat UE z powodu Brexitu wykazuje niespójności i został usunięty (por. uwagi w części o Unii Europejskiej). Agregat Bliski Wschód i Afryka Północna został zastąpiony grupą Bliski Wschód, Afryka Północna i Pakistan, więc całość danych pochodzi z publikacji Fiscal Monitor. Brak danych dla grupy Wspólnota Niepodległych Państw.

Notes: As part of the spring notification in 2020, only the balance has been updated in the WEO database. Data for other types of result measurements are from the publication Fiscal Monitor. Data for a Eurozone according to Eurostat and Ameco. The EU aggregate has inconsistencies due to Brexit and has been removed (see a note section on European Union). An aggregate Middle East and North Africa Middle East was replaced by the Middle East, North Africa and Pakistan group data supply from the publication Fiscal Monitor. No data for the Commonwealth of Independent States group.

a Salda prezentowane są jako % PKB, z wyjątkiem sald po korekcie cyklicznej, które są mierzone jako % PKB potencjalnego. b Zmiana oznacza różnicę pomiędzy rokiem analizowanym a rokiem poprzednim. c Wskaźnik obliczony w oparciu o PKB sprzed letniej rewizji bazy WEO.

a Balances are shown as a % of GDP, except balances after cyclical adjustment, which are measured as a % of potential GDP. b Change means the difference between analyzed and previous year. c The indicator was calculated on the basis of GDP prior to summer revision of WEO database.

Źródło: dane MFW (WEO i Fiscal Monitor, April 2020) oraz Komisji Europejskiej (Eurostat i Ameco).

Source: data of the IMF (WEO and Fiscal Monitor, April 2020) and the European Commission (Eurostat and Ameco).

2. Polityka fiskalna w krajach Unii Europejskiej

2. Fiscal policy in European Union countries

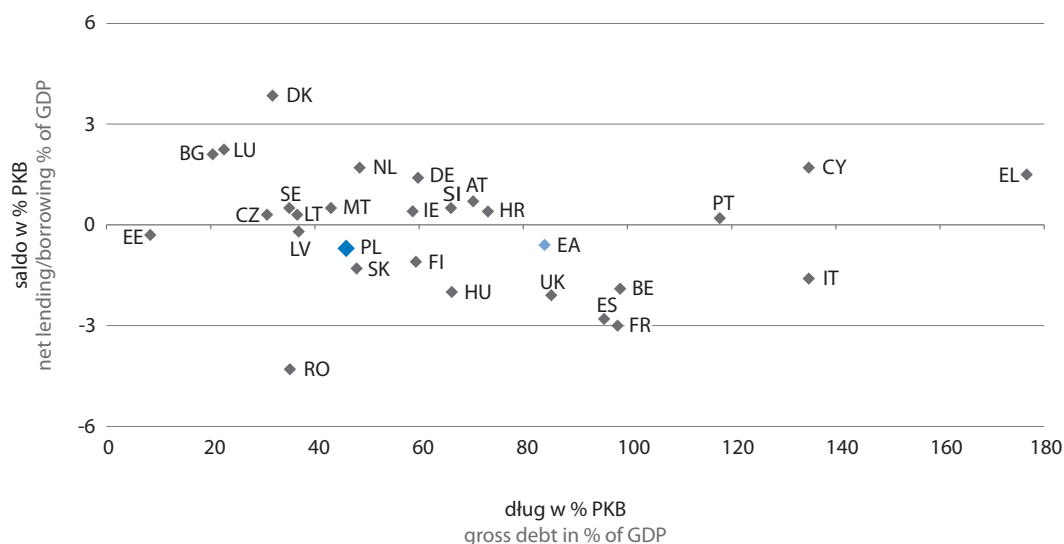
Procesy konsolidacji fiskalnej

Fiscal consolidation processes

W strefie euro również nastąpiło pogorszenie wyniku sektora instytucji rządowych i samorządowych⁵⁵ (deficyt wzrósł do 0,7% PKB z 0,5% PKB). Nadwyżki uzyskało 15 państw, a w 13 krajach odnotowano deficyt. Deficyt w Polsce wyniósł 0,7% PKB.

Wykres 69. Nadwyżka/deficyt (saldo) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w Unii Europejskiej w 2019 r.

Chart 69. General government surplus/deficit (net lending/borrowing) and gross debt in the European Union in 2019

Źródło: dane Eurostatu.

Source: data of the Eurostat.

W 2019 r. miało miejsce przekroczenie wartości referencyjnych z Traktatu z Maastricht dla długu sektora instytucji rządowych i samorządowych przez 12 krajów.

⁵⁵ W tej części analizowana jest miara salda sektora instytucji rządowych i samorządowych, z uwzględnieniem reguł rachunkowości przyjętych do Procedury Nadmiernego Deficytu (EDP).

Tablica 34. Nadwyżka/deficyt (saldo) i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w Unii Europejskiej

Table 34. General government net lending/borrowing (deficit/surplus) and gross debt in European Union

Kraje Countries	Nadwyżka/deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wg EDP					Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych General government debt				
	General government net lending/borrowing according to EDP									
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
w % PKB in % of GDP										
Strefa euro Euro area	-2,0	-1,5	-1,0	-0,5	-0,6	90,9	90,0	87,8	85,8	84,1
Austria Austria	-1,0	-1,5	-0,8	0,2	0,7	84,9	82,9	78,3	74,0	70,4
Belgia Belgium	-2,4	-2,4	-0,7	-0,8	-1,9	105,2	104,9	101,7	99,8	98,6
Bułgaria Bulgaria	-1,7	0,1	1,1	2,0	2,1	26,0	29,3	25,3	22,3	20,4
Chorwacja Croatia	-3,3	-1,0	0,8	0,2	0,4	84,3	80,8	77,8	74,7	73,2
Cypr Cyprus	-1,0	0,3	2,0	-3,7	1,7	135,3	134,8	134,1	134,8	134,8
Czechy Czechia	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	40,0	36,8	34,7	32,6	30,8
Dania Denmark	-1,2	0,1	1,8	0,7	3,7	39,8	37,2	35,8	33,9	33,2
Estonia Estonia	0,1	-0,5	-0,8	-0,6	-0,3	10,0	10,2	9,3	8,4	8,4
Finlandia Finland	-2,4	-1,7	-0,7	-0,9	-1,1	63,6	63,2	61,3	59,6	59,4
Francja France	-3,6	-3,6	-2,9	-2,3	-3,0	95,6	98,0	98,3	98,1	98,1
Grecja Greece	-5,6	0,5	0,7	1,0	1,5	175,9	178,5	176,2	181,2	176,6
Hiszpania Spain	-5,2	-4,3	-3,0	-2,5	-2,8	99,3	99,2	98,6	97,6	95,5
Holandia Netherlands	-2,0	0,0	1,3	1,4	1,7	64,6	61,9	56,9	52,4	48,6
Irlandia Ireland	-2,0	-0,7	-0,3	0,1	0,4	76,7	73,8	67,7	63,5	58,8
Litwa Lithuania	-0,3	0,2	0,5	0,6	0,3	42,6	39,7	39,1	33,8	36,3
Luksemburg Luxembourg	1,3	1,8	1,3	3,1	2,2	22,0	20,1	22,3	21,0	22,1
Łotwa Latvia	-1,4	0,2	-0,8	-0,8	-0,2	37,3	40,9	39,3	37,2	36,9
Malta Malta	-1,0	1,0	3,3	1,9	0,5	58,0	55,5	50,3	45,6	43,1
Niemcy Germany	0,9	1,2	1,2	1,9	1,4	72,1	69,2	65,3	61,9	59,8
Polska Poland	-2,6	-2,4	-1,5	-0,2	-0,7	51,3	54,3	50,6	48,8	46,0
Portugalia Portugal	-4,4	-1,9	-3,0	-0,4	0,2	131,2	131,5	126,1	122,0	117,7
Rumunia Romania	-0,6	-2,6	-2,6	-2,9	-4,3	37,8	37,3	35,1	34,7	35,2
Słowacja Slovakia	-2,7	-2,5	-1,0	-1,0	-1,3	51,9	52,0	51,3	49,4	48,0
Słowenia Slovenia	-2,8	-1,9	0,0	0,7	0,5	82,6	78,7	74,1	70,4	66,1
Szwecja Sweden	0,0	1,0	1,4	0,8	0,5	43,9	42,2	40,8	38,8	35,1
Węgry Hungary	-2,0	-1,8	-2,5	-2,1	-2,0	76,2	75,5	72,9	70,2	66,3
W. Brytania United Kingdom	-4,6	-3,3	-2,5	-2,2	-2,1	86,9	86,8	86,2	85,7	85,4
Włochy Italy	-2,6	-2,4	-2,4	-2,2	-1,6	135,3	134,8	134,1	134,8	134,8

Źródło: dane Eurostatu.

Source: data of the Eurostat.

W 2019 r. nadwyżkę strukturalną zanotowało 9 krajów. W strefie euro wartość deficytu strukturalnego⁵⁶ wyniosła 1,1% PKB potencjalnego⁵⁷, co oznacza pogorszenie się deficytu o 0,1 p. proc. Największą nadwyżkę strukturalną uzyskały Dania (3,6%) i Grecja (2,8%), zaś najgłębszy deficyt wystąpił w Rumunii (4,3%) i Hiszpanii (4,0%). Deficyt Polski pogorszył się i wyniósł 2,7% PKB potencjalnego.

W 2019 r. dwadzieścia dwa kraje uzyskały nadwyżkę pierwotną, w tym największą – ex aequo – Dania i Grecja (4,4%). Bez kosztów obsługi długu w 2019 r. wartość wyniku dla Polski wyniosła 0,6% PKB, trzeci rok z rzędu notując nadwyżkę. W strefie euro nadwyżka wyniosła 1,0% PKB.

Tablica 35. Wysiłek konsolidacyjny w Unii Europejskiej w 2019 r. (mierzony poziomem salda i jego zmianą)
Table 35. Consolidation effort in European Union in 2019 (measured by balance level and its change)

Wyszczególnienie Specification	Nominalne według EDP Nominal according to EDP		Skorygowane cyklicznie (CAB) Cyclically adjusted		Strukturalne (SB) Structural		Pierwotne (PB) Primary	
	2019	zmiana change	2019	zmiana change	2019	zmiana change	2019	zmiana change
	w % in %	p. proc. in pp.	w % in %	p. proc. in pp.	w % in %	p. proc. in pp.	w % in %	p. proc. in pp.
Strefa euro Euro area	-0,6	-0,1	-1,3	-0,1	-1,1	-0,1	1,0	-0,4
Austria Austria	0,7	0,5	-0,3	0,4	-0,3	0,4	2,2	0,4
Belgia Belgium	-1,9	-1,1	-2,4	-1,0	-2,6	-0,6	0,1	-1,2
Bułgaria Bulgaria	2,1	0,1	1,1	-0,2	1,1	-0,2	2,6	0,0
Chorwacja Croatia	0,4	0,2	-1,2	-0,4	-1,2	-0,4	2,6	0,1
Cypr Cyprus	1,7	5,4	-1,2	4,7	0,1	-2,0	4,2	5,5
Czechy Czechia	0,3	-0,6	-0,5	-0,6	-0,5	-0,6	1,0	-0,7
Dania Denmark	3,7	3,0	3,6	2,9	3,6	2,9	4,4	2,8
Estonia Estonia	-0,3	0,3	-2,4	0,0	-2,4	0,0	-0,3	0,2
Finlandia Finland	-1,1	-0,2	-1,6	-0,2	-1,7	-0,3	-0,3	-0,3
Francja France	-3,0	-0,7	-3,7	-0,8	-2,8	-0,2	-1,6	-1,0
Grecja Greece	1,5	0,5	3,8	-0,6	2,8	-2,2	4,4	0,1
Hiszpania Spain	-2,8	-0,3	-4,2	-0,4	-4,0	-0,5	-0,5	-0,4
Holandia Netherlands	1,7	0,3	0,8	0,4	0,6	0,2	2,5	0,2
Irlandia Ireland	0,4	0,3	-0,7	0,3	-0,7	0,2	1,7	-0,1
Litwa Lithuania	0,3	-0,3	-1,6	-0,4	-1,6	-0,5	1,1	-0,3
Luksemburg Luxembourg	2,2	-0,9	1,2	-1,1	1,2	-1,1	2,4	-1,0
Łotwa Latvia	-0,2	0,6	-1,5	0,8	-1,7	0,6	0,5	0,6
Malta Malta	0,5	-1,4	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	1,9	-1,5
Niemcy Germany	1,4	-0,5	0,9	-0,1	0,9	-0,3	2,3	-0,6

⁵⁶ Definicje użytych poniżej miar sald są zbliżone do tych używanych przez MFW i opisane są w ramce poniżej. Szczegółowe informacje zawarte zostały we wcześniejszych edycjach publikacji, w tym: GUS, Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2017 r. na tle procesów w gospodarce światowej, (2018), Warszawa, s. 180–181. <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/gospodarka-przedsiębiorczość-finanse-publiczne/sytuacja-makroekonomiczna-w-polsce-w-2017-r-na-tle-procesow-w-gospodarce-swiatowej,3,7.html>

⁵⁷ Wskaźniki sald, z których wyłączony został wpływ cyklu koniunkturalnego, są podawane jako % PKB potencjalnego.

Tablica 35. Wysiłek konsolidacyjny w Unii Europejskiej w 2019 r. (mierzony poziomem salda i jego zmianą) (dok.)

Table 35. Consolidation effort in European Union in 2019 (measured by balance level and its change) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Nominalne według EDP Nominal according to EDP		Skorygowane cyklicznie (CAB) Cyclically adjusted		Strukturalne (SB) Structural		Pierwotne (PB) Primary	
	2019	zmiana change	2019	zmiana change	2019	zmiana change	2019	zmiana change
	w % in %	p. proc. in pp.	w % in %	p. proc. in pp.	w % in %	p. proc. in pp.	w % in %	p. proc. in pp.
Polska Poland	-0,7	-0,5	-2,7	-0,8	-2,7	-0,8	0,6	-0,6
Portugalia Portugal	0,2	0,6	-1,1	0,5	-0,5	0,4	3,2	0,3
Rumunia Romania	-4,3	-1,4	-4,4	-1,2	-4,3	-1,4	-3,1	-1,3
Słowacja Slovakia	-1,3	-0,3	-2,3	-0,2	-2,3	-0,2	-0,1	-0,4
Słowenia Slovenia	0,5	-0,2	-0,9	-0,2	-0,8	-0,2	2,3	-0,5
Szwecja Sweden	0,5	-0,3	0,1	0,0	0,1	0,0	0,9	-0,4
Węgry Hungary	-2,0	0,1	-3,9	-0,4	-3,8	-0,2	0,2	0,0
W. Brytania United Kingdom	-2,1	0,1	-2,7	0,1	-2,7	0,1	0,1	-0,1
Włochy Italy	-1,6	0,6	-1,5	0,7	-1,5	0,8	1,7	-0,3

Źródło: dane KE (Eurostatu i Ameco).

Source: data of the EC (Eurostat and Ameco).

Polityka fiskalna w Unii Europejskiej

Fiscal policy in the European Union

W niniejszym opracowaniu, w analizie dotyczącej nierównowag sektora finansów publicznych krajów UE punktem wyjścia jest pojęcie:

- saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych liczone zgodnie z regułami EDP⁵⁸: wielkość salda sektora publicznego liczona zgodnie z ESA, dodatkowo skorygowana o efekty włączenia instrumentów zarządzania długiem publicznym np. swapów, forward rates agreement (FRA), itp. oraz po wyłączeniu wpływów czynników jednorazowych i przejściowych.

W celu analizy wpływu bieżącej sytuacji gospodarczej na politykę fiskalną z salda sektora wyodrębnią się salda cząstkowe:

- saldo skorygowane cyklicznie (CAB – cyclically adjusted balance): saldo hipotetycznie występujące w sytuacji osiągnięcia przez daną gospodarkę poziomu PKB potencjalnego w danym roku. Jest to część salda sektora wynikająca z prowadzenia przez rząd dyskrejonalnej polityki fiskalnej;
- saldo strukturalne (SB – structural balance): saldo skorygowane cyklicznie po wyłączeniu wpływów czynników jednorazowych i przejściowych.

W oparciu o powyższe kategorie oblicza się saldo będące efektem bieżącej polityki fiskalnej:

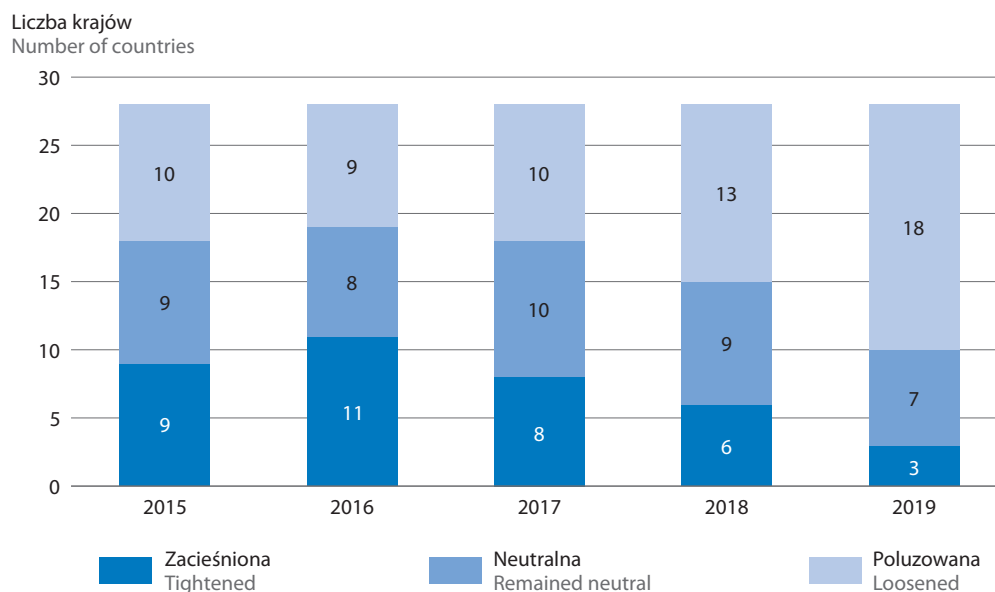
- saldo pierwotne (PB – primary balance): saldo bez uwzględniania w wydatkach kosztów obsługi długu publicznego;
- strukturalne saldo pierwotne (SPB – structural primary balance): wartość przedstawiająca saldo skorygowane cyklicznie po wyłączeniu kosztów obsługi długu publicznego oraz po wyeliminowaniu czynników jednorazowych i przejściowych zgodnie z Procedurą Nadmiernego Deficytu (EDP).

⁵⁸ Procedura Nadmiernego Deficytu (Excessive Deficit Procedure), por. GUS, Sytuacja makroekonomiczna Polski w 2016 r. na tle procesów w gospodarce światowej, (2017), Warszawa, s. 136.

Saldo skumulowane to suma rocznych zmian sald, zatem liczone jest poprzez dodawanie do siebie kolejnych zmian rocznych sald przy założeniu pewnego roku startowego, za który przyjęto rok poprzedzający analizowany w publikacji okres, tj. rok 2018. Pod względem zmiany rocznej wartości SPB, w 2019 r. większość z 28 członków Unii Europejskiej odnotowało ujemną jej wartość. Biorąc pod uwagę kryterium stosowane⁵⁹ przez instytucje międzynarodowe, wyniki większości państw UE wskazywały na poluzowanie polityki fiskalnej.

Pozycja fiskalna krajów członkowskich

Fiscal stance of the Member States

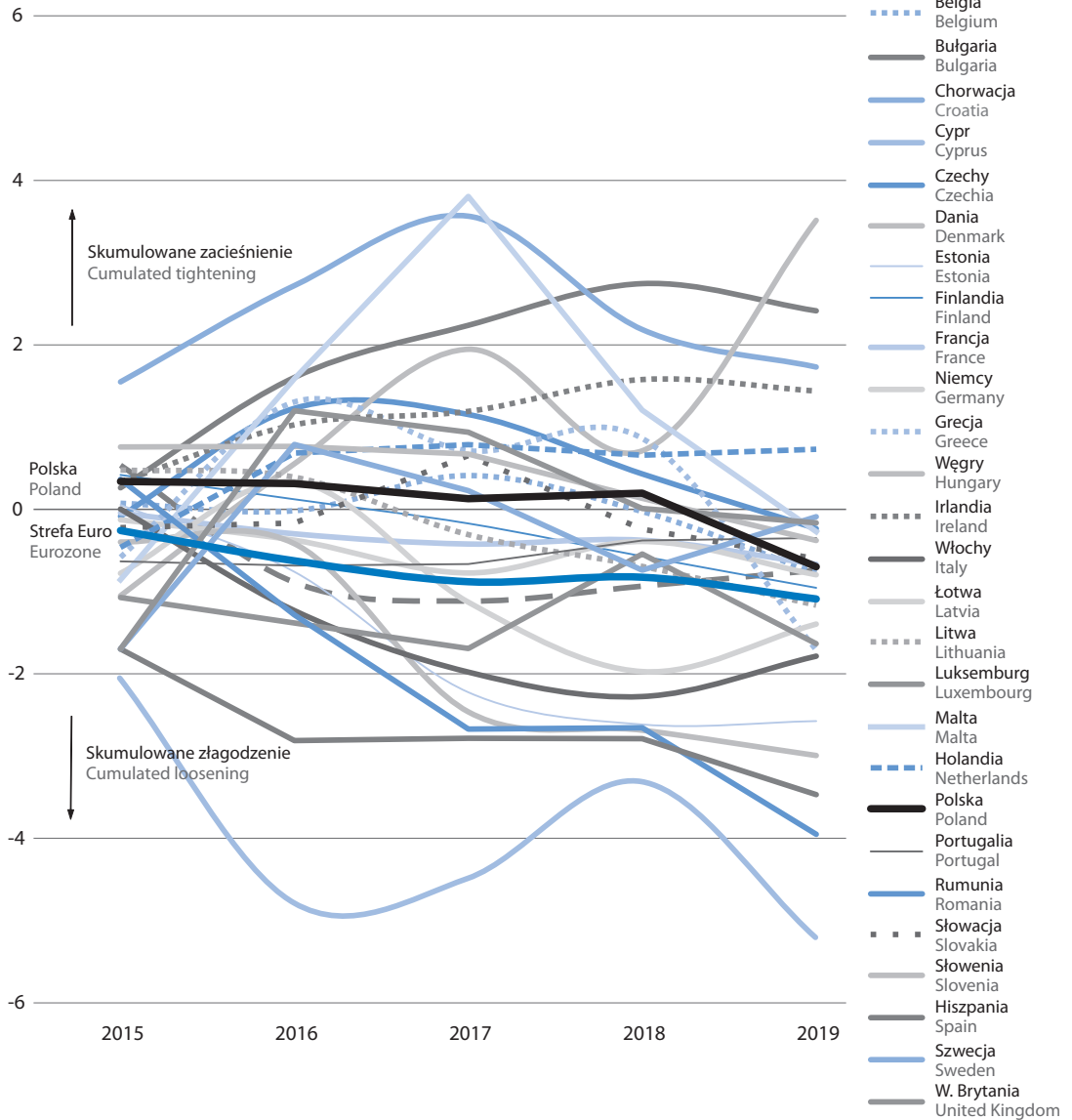
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych AMECO, KE, Ameco – List of Variables oraz MFW, Fiscal Monitor, April 2020.
Source: Own study based on AMECO data, EC, Ameco – List of Variables and the IMF, Fiscal Monitor, April 2020.

Największego zacieśnienia według wskazanej kategorii – skumulowanej zmiany strukturalnego salda pierwotnego – w okresie pomiędzy rokiem 2015 a 2019 (przyp. poziom tego wskaźnika dla roku bazowego, tj. 2015 wynosi zero) dokonała Dania (3,5 p. proc. PKB potencjalnego), zaś największego poluzowania – Cypr (minus 5,2 p. proc. PKB potencjalnego) i Rumunia (minus 4,0 p. proc. PKB potencjalnego). W przypadku Polski odnotowano wynik na poziomie -0,6 p. proc.

⁵⁹ Według tego podejścia, „uważa się, że kurs polityki budżetowej: uległ zaostrzeniu, jeżeli stosunek strukturalnego salda pierwotnego do potencjalnego PKB poprawia się o co najmniej 0,25% rocznie; że uległ poluzowaniu, jeżeli stosunek ten pogarsza się o co najmniej 0,25% rocznie; i że w przeciwnym razie pozostaje neutralny”. MFW, Fiscal Monitor; April 2017, (2017), Waszyngton, s. 7. Por. też: Europejska Rada Polityki Fiskalnej, Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2020, 25 June 2019, (2019), Bruksela, s. 11.

Skumulowana zmiana strukturalnego salda pierwotnego Cumulated change of structural primary balance

p. proc. PKB potencjalnego (skumulowany)
p.p. of GDP potential (cumulated)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych AMECO, KE, Ameco – List of Variables oraz MFW, Fiscal Monitor, April 2020.
Source: Own study based on AMECO data, EC, Ameco – List of Variables and the IMF, Fiscal Monitor, April 2020.

Semestr Europejski

European Semester

Na mocy „Sześciopaku”⁶⁰, wprowadzony został Semestr Europejski⁶¹, czyli cykl wielostronnego nadzoru polityk gospodarczych, w tym oceny ex ante procedur budżetowych na poziomie krajowym. Podczas pierwszej (2011/2012) i drugiej (2012/2013) rundy nie wprowadzono wiążących konsekwencji dla polityk budżetowych. W listopadzie 2013 r. KE po raz pierwszy dokonała oceny budżetów oraz sytuacji fiskalnej strefy euro w oparciu o procedury „Dwupaku” oraz Paktu Fiskalnego. Od wdrożenia powyższych zmian zakończono pięć rund Semestru Europejskiego, w 2019 r. trwała ósma runda, zaś pod koniec 2019 r. rozpoczęto dziewiątą rundę, na okres lat 2019/2020. Wcześniej jednak w ramach Semestru Europejskiego na początku 2019 r. Rada Europejska przyjęła opublikowane pod koniec 2018 r. dokumenty, w tym: Roczną Analizę Wzrostu Gospodarczego oraz Mechanizm ostrzegania w zakresie zakłóceń równowagi makroekonomicznej. W kwietniu 2019 r. kraje członkowskie przedstawiły m.in. Programy Stabilności i Konwergencji i Krajowe Programy Reform, zaś pod koniec 2019 r. kraje strefy euro objęte Procedurą EDP przyjęły Programy Partnerstwa Gospodarczego.

Tablica 36. Przebieg Semestru Europejskiego – wybrane zagadnienia

Table 36. The course of the European Semester – selected issues

Miesiąc	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Komisja Europejska	Publikacja AGS ^a i AMR ^b , opinia dot. wstępnych planów budżetowych dla krajów strefy euro			Dwu-stronne spotkania z państwami członkowskimi	Publikacja pogłę-bionych przeglądów ze wskazaniami potencjalnych ryzyk dla krajów	Dwu-stronne spotkania z państwami członkowskimi		Rekomendacje dla krajów w zakresie polityki budżetowej, gospodarczej i społecznej				Dwu-stronne spotkania z państwami członkowskimi
Rada Europejska	Omówienie opinii dla wstępnych planów budżetowych strefy euro		Przyjęcie wniosków z AGS i AMR oraz ustalenie obszarów priorytetowych		Przyjęcie priorytetów na bazie AGS			Dyskusje o rekomendacjach dla krajów członkowskich	Przyjęcie ostatecznych rekomendacji dla krajów			
Kraje członkowskie		Uchwalenie budżetów			Przedstawienie Programów Stabilności i Konwergencji oraz KPR ^c							Prezentacja planów budżetowych oraz PPG ^d (kraje strefy euro objęte EDP)
Parlament Europejski			Debata i rezolucja dotycząca AGS									Debata i rezolucja nad ES ^e i rekomendacjami

a Roczna Analiza Wzrostu Gospodarczego (Annual Growth Survey),

b Mechanizm ostrzegania w zakresie zakłóceń równowagi makroekonomicznej (Alert Mechanism Report),

c Krajowe Programy Reform (National Reform Programmes),

d Programy Partnerstwa Gospodarczego (Economic Partnership Programmes),

e Semestr Europejski (European Semester).

Źródło: opracowanie własne na podstawie KE, http://ec.europa.eu/europe2020/images/european_semester_en_big.jpg

Source: own elaboration based on EC, http://ec.europa.eu/europe2020/images/european_semester_en_big.jpg

⁶⁰ Por. Parlament Europejski, Przegląd sześciopaku i dwupaku, <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-542182-Review-six-pack-two-pack-PL.pdf>

⁶¹ Rada Europejska/Rada Unii Europejskiej, Podstawowe zasady i dokumenty, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/european-semester/european-semester-key-rules-and-documents/>

Brexit a dane statystyczne instytucji europejskich⁶²

Brexit and the European Union institutions' data sets⁶³

Baza Eurostatu

Eurostat data base

Od 1 lutego 2020 r. Wielka Brytania przestała być członkiem Unii Europejskiej. To spowodowało, że Europejski Urząd Statystyczny (Eurostat) musiał dostosować bazę danych statystycznych do nowej rzeczywistości. Pierwszy taki krok miał miejsce 10 kwietnia 2018 r., kiedy to urząd zdecydował się rozpocząć publikację agregatu przedstawiającego Unię Europejską bez Wielkiej Brytanii. Dotyczył on takich zmiennych jak m.in. PKB, bezrobocie czy populacja.

Tablica 37. Kodowanie zmiennych dla agregatów EU
Table 37. Coding of variables for the EU aggregates

Kod w bazie (od 3.03.2020)	Oznaczenie
EU27_2020 ⁶⁴	Unia Europejska – 27 krajów (od 2020) European Union – 27 countries (from 2020)
EU28	Unia Europejska – 28 krajów (2013–2020) European Union – 28 countries (2013–2020)
EU27_2007	Unia Europejska – 27 krajów (2007–2013) European Union – 27 countries (2007–2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat: Note to users – Dissemination of European statistics Brexit oraz Frequently asked questions – Brexit.

Source: own study based on Eurostat's documents: Note to users – Dissemination of European statistics after Brexit and Frequently asked questions – Brexit.

⁶² Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Komisji Europejskiej: AMECO database, <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/macro-economic-database-ameco/ameco-database_en>; Frequently asked questions – Brexit, <<https://ec.europa.eu/eurostat/help/faq/brexit>>; Note to users - Dissemination of European statistics after Brexit, <<https://ec.europa.eu/eurostat/estat-navtree-portlet-prod/BulkDownloadListing?sort=1&dir=Brexit>>; International trade (ei_et), <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/ei_et_esms.htm>; Economic sentiment indicator, <<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teibs010/default/table?lang=en>>; <<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teibs010/default/table?lang=en>> Komisja Europejska, Załączniki do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady – Sprawozdanie z działalności Funduszu Solidarności Unii Europejskiej za rok 2016, <https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/solidarity/pdf/eusf_annual_report_2016_annex_pl.pdf>, dostęp 09.06.2020; Massimiliano Caporin, Domenico Sartore, Methodological Aspects of Time Series Back-Calculation, <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4587857/4587935/18-CAPORIN.pdf>>.

⁶³ Source: own study based on European Commission's documents: AMECO database, <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/macro-economic-database-ameco/ameco-database_en>; Frequently asked questions – Brexit, <<https://ec.europa.eu/eurostat/help/faq/brexit>>; Note to users - Dissemination of European statistics after Brexit, <<https://ec.europa.eu/eurostat/estat-navtree-portlet-prod/BulkDownloadListing?sort=1&dir=Brexit>>; International trade (ei_et), <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/ei_et_esms.htm>; Economic sentiment indicator, <<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teibs010/default/table?lang=en>>; <<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teibs010/default/table?lang=en>> Komisja Europejska, Załączniki do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady – Sprawozdanie z działalności Funduszu Solidarności Unii Europejskiej za rok 2016, <https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/solidarity/pdf/eusf_annual_report_2016_annex_pl.pdf>, dostęp 09.06.2020; Massimiliano Caporin, Domenico Sartore, Methodological Aspects of Time Series Back-Calculation, <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4587857/4587935/18-CAPORIN.pdf>>.

⁶⁴ We wcześniejszych bazach można znaleźć inną wersję tego oznaczenia, czyli EU27_2019.

W przypadku danych miesięcznych publikowanych w bazach Eurostatu zdecydowano się, że te dla EU28 będą zamieszczane za okres do 31 stycznia 2020 r., a w przypadku kwartalnych oraz rocznych do 2019 r. W szeregach czasowych za kolejne okresy dane uwzględniające Wielką Brytanię nie będą dalej uzupełniane, a jedynie poddawane aktualizacji, gdy instytucja otrzyma stosowną korektę⁶⁵. Takie samo podejście zastosowano w przypadku stron internetowych Eurostatu czy publikacji wydawanych przez tę instytucję. W odniesieniu do zasobów Eurostatu zdecydowano się także na obliczenie wartości historycznych agregatu EU27_2020 dla dostępnych w bazie zbiorów. Nie we wszystkich przypadkach baz z agregatem Unii Europejskiej został on policzony, a jako powód takiego stanu rzeczy Eurostat podaje, że:

- zbiór danych dotyczył okresu zakończony przed wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, czyli 31 stycznia 2020;
- wskutek ograniczeń związanych z wykorzystywaną do obliczania wstecz metody, znanej jako Time Series Back-Calculation, policzenie takiej wartości było niemożliwe⁶⁶.

Baza AMECO

AMECO data base

Wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej wpłynęło także na sposób przedstawienia agregatu dla Unii Europejskiej w bazie Dyrekcji Generalnej Komisji Europejskiej ds. Gospodarczych i Finansowych (DG ECFIN), tj. bazie AMECO. W datowanej na 6 maja 2020 r. aktualizacji zawartych w niej informacji zdecydowano się na usunięcie kategorii EU28. Jej miejsce zajęła EU27, wprowadzona w 2017 r. jako zmienna dodatkowa. Obecnie ma ona etykietę „European Union”, podczas gdy wcześniej było to „European Union excluding UK”. Zbiory danych sprzed tej zmiany dostępne są w archiwum AMECO.

Tablica 38. Różnice w bazach danych Komisji Europejskiej
Table 38. Differences in European Commission's data bases

Baza danych	EU28	EU27
Eurostat ^a	Do stycznia 2020 r. (miesięczne), do 4 kwartału 2019 r. (kwartalne), do 2019 r. (roczne)	Od 10 kwietnia 2018 r., obecnie przeliczone dla 2 530 zbiorów danych (na ten moment: kod – EU27_2020, oznaczenie: European Union – 27 countries (from 2020))
AMECO	Do zestawienia z 7 listopada 2019 r. (obecnie archiwalne)	Od zestawienia z 9 listopada 2017 r. do 7 listopada 2019 r. jako „European Union excluding UK” (dodatkowa kategoria). Od zestawienia z maja 2020 r. jako European Union

a Uwaga: Nie wszystkie zmienne zostały przeliczone – było to problematyczne ze względów metodologicznych lub historycznych. Wspomniany problem dotyczy ok. 10% zawartości baz danych.

a Note: Not all variables were recalculated - it was impossible for methodological or historical reasons. This problem affects 10% of databases.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: AMECO database, ECFIN oraz Eurostat (Frequently asked questions – Brexit).

Source: own study based on: AMECO database, ECFIN and Eurostat (Frequently asked questions – Brexit).

⁶⁵ W niektórych przypadkach zdecydowano się na usunięcie agregatu EU28 i zastąpienie go EU27_2020.

⁶⁶ O samej metodzie można przeczytać w opracowaniu Massimiliano Caporina oraz Domenico Sartore'a Methodological Aspects of Time Series Back-Calculation.

3. Finanse publiczne w Polsce

3. Public finance in Poland

Opis stanu finansów publicznych w Polsce podzielony został na cztery części. Pierwszy podrozdział Polska na tle Unii Europejskiej prezentuje wyniki sektora instytucji rządowych i samorządowych liczone zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych (ESA). W drugim podrozdziale Metodyka krajowa statystyki finansów publicznych opisana jest metodyka krajowa oraz polski system ram fiskalnych. W podrozdziale trzecim Wyniki sektora publicznego zostały zawarte syntetyczne porównania wyników dla deficytu oraz zadłużenia sektora publicznego według dwóch ujęć statystycznych – metodyki krajowej i europejskiej. W czwartym podrozdziale Sektor finansów publicznych opisano kształtowanie się głównych komponentów sektora finansów publicznych, tj. budżetu państwa i budżetu środków europejskich, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy celowych, itd.; w podrozdziale tym statystyki zostały podane zgodnie z metodyką krajową.

Wyniki sektora publicznego (metodyka krajowa i ESA)

Results for the public sector (domestic and ESA methodology)

W podrozdziale tym zestawione zostały wyniki dla salda i zadłużenia sektora publicznego zgodne z dwoma miarami – krajową i europejską. W 2019 r. saldo sektora publicznego, mierzone zgodnie z obiema metodami, w porównaniu do roku poprzedniego pogorszyło się. Wynik sektora finansów publicznych osiągnął poziom 0,1% PKB. W roku poprzednim wyniósł on 0,2% PKB. Saldo instytucji rządowych i samorządowych liczone zgodnie z zasadami EDP było ujemne i wyniosło -0,7% PKB (wobec -0,4% PKB w 2018 r.).

Tablica 39. Wynik sektora finansów publicznych (SFP) oraz nadwyżka/deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (EDP) w Polsce

Table 39. Public finance sector (PFS) result and general government net lending/borrowing according to EDP (EDP) in Poland

Wyszczególnienie Specification		2015	2016	2017	2018	2019
SFP PFS	w mld zł in billion PLN	-44,1	-46,1	-13,9	3,7	1,3
	% PKB % of GDP	-2,5	-2,5	-0,7	0,2	0,1
EDP EDP	w mld zł in billion PLN	-48,7	-41,6	-30,4	-7,9	-16,8
	% PKB % of GDP	-2,7	-2,2	-1,5	-0,4	-0,7

Źródło: dane MF, GUS, Eurostatu.

Source: data of the Ministry of Finance, Statistics Poland, Eurostat.

Zadłużenie sektora publicznego w 2019 r., przy wzroście wartości nominalnych, uległo obniżeniu w relacji do PKB według obu metodyk. Państwowy dług publiczny wyniósł 990,9 mld zł, co stanowiło 43,6% PKB. Wartość długu sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniosła 1045,1 mld zł i osiągnęła 46,0% PKB.

Tablica 40. Państwowy dług publiczny (PDP) oraz dług sektora instytucji rządowych i samorządowych według EDP w Polsce

Table 40. State public debt (SPD) and general government debt according to EDP (EDP) in Poland

Wyszczególnienie Specification		2015	2016	2017	2018	2019
PDP SPD	w mld zł in billion PLN	877,3	965,2	961,8	984,3	990,9
	% PKB % of GDP	49,0	52,1	48,5	46,5	43,6
EDP EDP	w mld zł in billion PLN	923,3	1 009,3	1 005,7	1 034,4	1 045,1
	% PKB % of GDP	51,3	54,2	50,6	48,9	46,0

Źródło: dane MF, GUS, Eurostatu.

Source: data of the Ministry of Finance, Statistics Poland, Eurostat.

Metodyka krajowa statystyki finansów publicznych

Domestic methodology of the public finance statistics

Poniżej zaprezentowana zostanie metodyka krajowa oraz ramy fiskalne na niej oparte. Ustawa o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. reguluje funkcjonowanie sektora finansów publicznych. Definiuje ona m.in. zakres sektora, jego jednostki, zasady klasyfikacji dochodów, przychodów, wydatków i rozchodów, a także państwowy dług publiczny; określa zasady gospodarki finansowej, budżetu państwa, budżetu środków europejskich oraz pozostałych podmiotów sektora finansów publicznych.

W Sprawozdaniach z wykonania budżetu państwa sektor finansów publicznych przedstawiany jest w podziale na trzy podsektory⁶⁷: rządowy, samorządowy i ubezpieczeń społecznych, nawiązując do podsektorów zdefiniowanych w ESA. Podsektor rządowy obejmuje: budżet państwa, budżet środków europejskich, jednostki pozabudżetowe budżetu państwa, agencje państwowe, Polską Akademię Nauk, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i szereg innych instytucji⁶⁸. Na podsektor samorządowy składają się: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki pozabudżetowe samorządu terytorialnego i pozostałe instytucje samorządowe. Do podsektora ubezpieczeń społecznych wchodzi m.in.: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Pracy, Fundusz Administracyjny, Fundusz Emerytur Pomostowych oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Główne reguły fiskalne w Polsce

The main fiscal rules in Poland

Istotne miejsce w dyskusji nad zapobieganiem powstawania nadmiernego deficytu i zadłużenia zajmuje zagadnienie reguł fiskalnych. Zapisane są one w ustawie o finansach publicznych oraz Konstytucji RP i opierają się na metodologii krajowej. Jednocześnie mają one wdrażać zasady unijne w ramach polskiego systemu finansów publicznych. Główne reguły fiskalne dla całego sektora finansów publicznych to:

- reguła konstytucyjna, ustalająca limit państwowego długu publicznego, zakazując zaciągania pożyczek, udzielania gwarancji i poręczeń finansowych, które skutkowałyby przekroczeniem przez państwowy dług publiczny 3/5 wartości rocznego PKB;

⁶⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych nie definiuje obecnie podsektorów (rządowego, samorządowego i ubezpieczeń społecznych) w ramach sektora finansów publicznych. Ministerstwo Finansów prezentuje jednak te dane w podziale na podsektory w oparciu o sektoryzację nawiązującą do systemu ESA.

⁶⁸ Szczegółowe zestawienie w: RM, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. Omówienie, (2020), Warszawa, s. 343.

- stabilizująca reguła wydatkowa⁶⁹, zgodnie z którą kwota wydatków sektora finansów publicznych powinna być nie wyższa niż suma wydatków z ubiegłego roku, skorygowana o szereg elementów, w tym inflację, średniookresową dynamikę PKB oraz prognozowane finansowe skutki działań dyskrejonalnych⁷⁰. Na mocy ustawy z dnia 10 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych dokonano m.in. modyfikacji stabilizującej reguły wydatkowej – znajdujący się w niej wskaźnik inflacji (CPI) wraz z korektą błędów jej prognoz został zastąpiony celem inflacyjnym NBP (aktualnie ustalonym w wysokości 2,5%);

Stabilizująca reguła wydatkowa

Stabilizing expenditure rule

$$\text{WYD}_n = \text{WYD}_{n-1}^* \cdot E_{n-1}(\text{CCIP}) \cdot [\text{WPKB}_n + K_n] + E_n(\Delta\text{DD}_n)$$

Gdzie użyte symbole oznaczają:

WYD_n – kwota wydatków określona w projekcie ustawy budżetowej na rok n ;

WYD_{n-1}^* – kwota wydatków określona w projekcie ustawy budżetowej na rok $n-1$, poddana korekcie z wykorzystaniem zaktualizowanych prognoz średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych;

$E_{n-1}(\text{CCIP})$ – cel inflacyjny NBP;

WPKB_n – średnia dynamika produktu krajowego brutto w cenach stałych za 8 lat (6 lat wykonanych i 2 lata prognozowane);

K_n – wielkość korekty kwoty wydatków na rok n , wynikająca z mechanizmu korygującego, wyrażona w p. proc.;

$E_n(\Delta\text{DD}_n)$ – prognozowana wartość całości działań dyskrejonalnych w zakresie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne planowanych na rok n ;

n – rok, na który jest obliczana kwota wydatków.

Źródło: opracowanie na podstawie MF, Uzasadnienie, Wprowadzenie stabilizującej reguły wydatkowej, (2014), Warszawa, s. 23–24; Ustawa z dnia 10 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych.

Source: own elaboration based on the MF, Uzasadnienie, Wprowadzenie stabilizującej reguły wydatkowej, (2014), Warsaw, p. 23–24; Ustawa z dnia 10 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych.

- progi ostrożnościowe 43% i 48% powiązane ze stabilizującą regułą wydatkową;
- procedury ostrożnościowe i sanacyjne uruchamiane po przekroczeniu progów ostrożnościowych relacji państwowego długu publicznego do PKB na poziomie 55% oraz 60%.

Ponadto dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego w ramach podsektora samorządowego wyróżnia się dwa, zmodyfikowane w 2018 r., wskaźniki:

- indywidualny wskaźnik zadłużenia⁷¹, który określa limit wartości spłaty zobowiązań wraz z kosztami ich obsługi. Relacja zobowiązań wraz z kosztami ich obsługi do dochodów ogółem budżetu nie może przekroczyć średniej arytmetycznej trzyletnich dochodów bieżących i dochodów ze sprzedaży majątku, pomniejszonej o wydatki bieżące;

⁶⁹ Reguła została wykorzystana pomocniczo w 2013 r. do tworzenia budżetu na 2014 r., jednak formalnie była stosowana w 2014 r. przy pracach nad ustawą budżetową na rok 2015.

⁷⁰ Por. też MF, Stabilizująca reguła wydatkowa, (2013), Warszawa. http://www.mf.gov.pl/documents/764034/1159274/regula_wydatkowa_informacja.pdf

⁷¹ Określany również jako indywidualny limit spłaty zadłużenia lub jako indywidualny limit spłaty zobowiązań.

Indywidualny wskaźnik zadłużenia

Individual debt ratio

- Obowiązujący sposób obliczania indywidualnego wskaźnika zadłużenia w rozliczeniu za 2019 r. (po zmianach w 2018 r.):

$$\frac{R + O}{Db} = \frac{1}{7} \sum_{i=1}^7 \frac{Dbei - Wbei}{Dbi}$$

Gdzie użyte symbole oznaczają:

R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, oraz wykupów papierów wartościowych, z wyłączeniem kwot spłat kredytów i pożyczek oraz wykupów papierów wartościowych odpowiednio zaciągniętych lub emitowanych na cel, o którym mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1, i zobowiązań określonych w art. 91 ust. 3 pkt 1;

O – planowane na rok budżetowy wydatki bieżące na obsługę długu, w tym odsetki od zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,

Db – planowane na rok, na który ustalana jest relacja, dochody bieżące budżetu pomniejszone o dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące,

Dbei – dochody bieżące w roku poprzedzającym o i-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o dotacje i środki o charakterze bieżącym na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2,

Dbi – dochody bieżące w roku poprzedzającym o i-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące,

Wbei – wydatki bieżące w roku poprzedzającym o i-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o wydatki bieżące z tytułu spłaty rat zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, wydatki bieżące na obsługę długu oraz wydatki bieżące na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2.

- Sposób obliczania indywidualnego wskaźnika zadłużenia obowiązującego w rozliczeniach przed 2019 r. (przed zmianami w 2018 r.)

$$\left(\frac{R + O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} \sum_{i=1}^3 \frac{Db + Sm - Wb}{D}$$

Gdzie użyte symbole oznaczają:

R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90 ustawy o finansach publicznych, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90;

O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji;

D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym;

Db – dochody bieżące;

Sm – dochody ze sprzedaży majątku;

Wb – wydatki bieżące;

n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-1 – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja;

n-2 – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata;

n-3 – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata

Źródło: opracowanie własne na podst. Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (przed zmianami i po zmianach w 2018 r.), Ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw.

Source: own study based on the Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (before and after amendment in 2018), Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw.

- zasadę, według której planowane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż planowane dochody bieżące, powiększone o nadwyżkę budżetową z lat poprzedzających i tzw. wolne środki.

Zasada zrównoważenia budżetu

The principle of balanced budget

Zmiana art. 242 ustawy o finansach publicznych

Amendment of Article 242 of the Act on Public Finances

Stan prawny obowiązujący (po zmianach w 2018 r.) Effective legal status (as amended in 2018)	Stan prawny przed 2019 r. (przed zmianami w 2018 r.) Legal status before 2019 (before amendments in 2018)
<p>Art. 242. 1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o przychody, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 5, 7 i 8.</p> <p>2. Na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o przychody, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 5, 7 i 8, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4.</p> <p>3. Wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, w przypadku, gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym.</p> <p>4. W przypadku równoważenia wydatków bieżących środkami, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8, ocena spełnienia zasady określonej w ust. 2 za rok poprzedzający rok budżetowy następuje po wyeliminowaniu kwot związanych z tymi środkami.</p>	<p>Art. 242. 1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6.</p> <p>2. Na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, z zastrzeżeniem ust. 3.</p> <p>3. Wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3, w przypadku, gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym.</p>

Źródło: Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (przed zmianami i po zmianach w 2018 r.), Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw.

Source: Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (before and after amendment in 2018), Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw.

Sektor finansów publicznych

Public finance sector

Dochody sektora finansów publicznych (SFP) w 2019 r. wyniosły 924,9 mld zł i stanowiły 40,7% PKB, wydatki były niższe od dochodów i ukształtowały się na poziomie 923,7 mld zł, czyli 40,6% PKB. W efekcie, wynik sektora był dodatni (nadwyżka) wyniósł 1,3 mld zł, tj. 0,1% PKB.

Tablica 41. Sektor finansów publicznych^a
Table 41. Public finance sector^a

Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2019	2017	2018	2019
	w mld zł	in billion PLN		w % PKB	in % GDP	
Dochody Revenue	776,1	864,9	924,9	39,2	40,9	40,7
Wydatki Expenditure	790,3	861,2	923,7	39,9	40,7	40,6
Deficyt Deficit	-13,9	3,7	1,3	[0,7]	0,2	0,1

a Dane dla sektora finansów publicznych podano w ujęciu skonsolidowanym, tzn. po wyeliminowaniu transferów wewnątrz sektora finansów publicznych.

Źródło: dane MF.

a Data for the public finance sector are presented on a consolidated basis, i.e. after elimination of transfers within the public finance sector.
Source: data of the Ministry of Finance.

Uwarunkowania makroekonomiczne i cele budżetowe polityki państwa

Macroeconomic conditions and budgetary objectives of state policy

Uwarunkowania makroekonomiczne polityki fiskalnej w Polsce w 2019 r. w relacji do założeń ustawy budżetowej były korzystniejsze. Wzrost realnego PKB wyniósł 4,1%, wobec prognozowanych w ustawie budżetowej 3,8%. Nieco wyższe od zakładanego było spożycie w ujęciu realnym, mające duży wpływ na wysokość dochodów z podatku od towarów i usług (VAT), będącego największym źródłem dochodów budżetu państwa. W 2019 r. kategoria ta zwiększyła się o 3,8%, wobec wzrostu o 3,6% zakładanego w ustawie. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) wyniósł 102,3, czyli był na poziomie zakładanym w ustawie budżetowej.

Tablica 42. Uwarunkowania makroekonomiczne ustawy budżetowej w 2019 r.
Table 42. Macroeconomic conditions of the budget act in 2019

Wyszczególnienie Specification		Prognoza Forecast	Wykonanie Execution
Realny wzrost PKB Real GDP growth	w % in %	3,8	4,1
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych Price index of consumer goods and services	w % in %	2,3	2,3
Spożycie w ujęciu realnym Consumption in real terms	w % in %	3,6	3,8
Zmiana przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej* Change in average employment in the national economy*	w % in %	0,5	2,2
Zmiana przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej Change in average gross remuneration in the national economy	w zł in zł	5,6	7,2
Stopa bezrobocia (koniec roku 2018) Unemployment Rate (in the end of 2018)	w % in %	5,6	2,2
Kurs walutowy (średni w roku): Exchange rate (average in a year):			
EUR/PLN	w zł in PLN	4,15	4,30

* Bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób.

* Without businesses employing not more than 9 workers.

** Obliczenia własne na podstawie danych MF.

** Calculations based on data of Ministry of Finance.

Źródło: dane MF, GUS, NBP.

Source: data of Ministry of Finance, Statistics Poland, National Bank of Poland.

Budżet państwa

State budget

Dochody budżetu państwa w 2019 r. wyniosły 400,5 mld zł i były wyższe o 12,8 mld zł od prognozy zawartej w ustawie budżetowej. Wydatki budżetu państwa zostały zrealizowane w wysokości 414,3 mld zł, czyli w kwocie niższej o 1,9 mld zł od planu ustawowego. Wynik budżetu państwa ukształtował się na poziomie 13,7 mld zł i był niższy o 14,8 mld zł od nieprzekraczalnej wielkości przyjętej w ustawie budżetowej na 2019 r.

Tablica 43. Budżet państwa
Table 43. State budget

Wyszczególnienie Specification a – ustawa budżetowa budget Act b – wykonanie execution		2017	2018	2019	
		w mld zł in billion PLN			2018=100
Dochody Revenue	a b	325,4 350,5	355,7 380,0	387,7 400,5	x 105,4
Wydatki Expenditure	a b	384,8 375,8	397,2 390,5	416,2 414,3	x 106,1
Deficyt Result	a b	-59,3 -25,4	-41,5 -10,4	-28,5 -13,7	x 132,0

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Dochody

Revenue

Wartość dochodów w 2019 r. wyniosła 400,5 mld zł i w porównaniu do 2018 r. wzrosła o 5,4%. Największą część dochodów, tj. 91,7%, budżetu państwa w 2019 r. stanowiły dochody podatkowe w kwocie 367,3 mld zł. Głównym źródłem dochodów budżetu państwa był podatek od towarów i usług (VAT) – dochody z tego tytułu w 2019 r. wyniosły 180,9 mld zł i stanowiły 45,2% ogółu dochodów. Drugim co do wielkości źródłem dochodów budżetu państwa był podatek akcyzowy w kwocie 72,4 mld zł, którego udział w strukturze dochodów wyniósł 18,1%. Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT) oraz podatek od osób fizycznych (PIT), stanowiły łącznie 26,3% ogółu dochodów budżetu państwa i wyniosły w 2018 r. odpowiednio 40,6 mld zł i 65,4 mld zł.

Tablica 44. Dochody budżetu państwa^a
Table 44. Revenue of the state budget^a

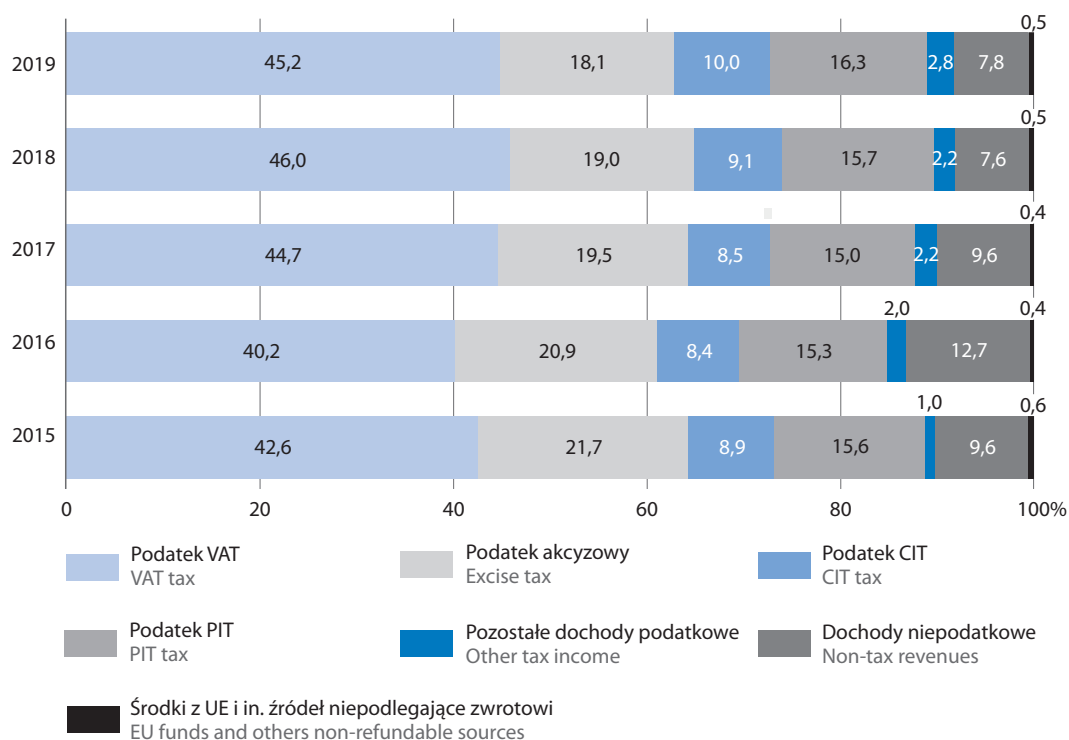
Wyszczególnienie Specification a – ustawa budżetowa budget Act b – wykonanie execution		2017	2018	2019	
		w mld zł in billion PLN		2018=100	
Dochody ogółem Total revenue	a b	325,4 350,4	355,7 380,0	387,7 400,5	x 105,4
Dochody podatkowe i niepodatkowe Tax and non-tax revenue	a b	323,6 348,9	353,6 378,2	385,5 398,7	x 105,4
Dochody podatkowe Tax revenue	a b	301,2 315,3	331,7 349,4	359,7 367,3	x 105,1
Podatki pośrednie Indirect taxes	a b	214,2 226,7	237,9 249,0	254,7 255,6	x 102,7
Podatek od towarów i usług (VAT) Value added tax (VAT)	a b	143,5 156,8	166,0 175,0	179,6 180,9	x 103,4
Podatek akcyzowy Excise tax	a b	69,0 68,3	70,0 72,1	73,0 72,4	x 100,4
Podatek od gier Game tax	a b	1,7 1,6	1,9 1,9	2,1 2,3	x 122,9
Podatek dochodowy (CIT) Corporate income tax (CIT)	a b	29,8 29,8	32,4 34,6	34,8 40,0	x 115,4
Podatek dochodowy (PIT) Personal income tax (PIT)	a b	51,0 52,7	55,5 59,6	64,3 65,4	x 109,9
Podatek od wydobycia niektórych kopalin Tax on mining some minerals	a b	1,0 1,8	1,3 1,7	1,4 1,5	x 91,0
Podatek od niektórych instytucji finansowych Tax from some financial institutions	a b	3,9 4,3	4,6 4,5	4,6 4,7	x 104,3
Dochody niepodatkowe Non-tax revenues	a b	22,5 33,7	21,9 28,9	25,8 31,4	x 108,6
Dywidendy i wpłaty z zysku Dividends and payments from profit	a b	2,4 2,4	2,2 2,8	2,8 3,5	x 125,7
Cło Duty	a b	3,7 3,6	3,8 4,0	4,2 4,4	x 109,3
Wpłaty JST Local government units payments	a b	2,1 2,1	2,3 2,3	2,6 2,6	x 115,0
Wpłaty z zysku NBP Payments from NBP profit	a b	0,6 8,7	0,0 0,0	0,0 0,0	x
Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepod- legające zwrotowi Funds from the European Union and other sources not refundable	a b	1,8 1,5	2,1 1,8	2,2 1,9	x 103,3

a Zestawienie obejmuje najważniejsze kategorie dochodowe. Pełne zestawienie i analiza dochodów budżetu państwa znajdują się w: Rada Ministrów, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r., Omówienie, (2020), Warszawa. Źródło: dane MF.

a The list includes the most important income categories. A complete list and analysis of the state budget revenues can be found in: Council of Ministers, Report on the implementation of the state budget for the period from 1 January to 31 December 2019, Discussion, (2020), Warsaw.

Source: data of the Ministry of Finance.

Wykres 70. Struktura dochodów budżetu państwa
 Chart 70. Structure of state budget income

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Wydatki Expenditure

Wielkość wydatków budżetu państwa w 2019 r. wyniosła 414,3 mld zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 6,1%. Największą część wydatków budżetu państwa była przeznaczona na dotacje i subwencje (56,3%), które wyniosły 233,3 mld zł.

Innymi, większymi kategoriami wydatkowymi były wydatki bieżące jednostek budżetowych w wysokości 78,2 mld zł (18,9% całości wydatków) oraz wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa, które wyniosły 27,3 mld zł (6,6%). Wydatki majątkowe poniesione zostały w wysokości 18,6 mld zł (4,5%), natomiast wielkość wydatków na współfinansowanie projektów z udziałem środków UE wyniosła 6,7 mld zł, czyli 1,6%.

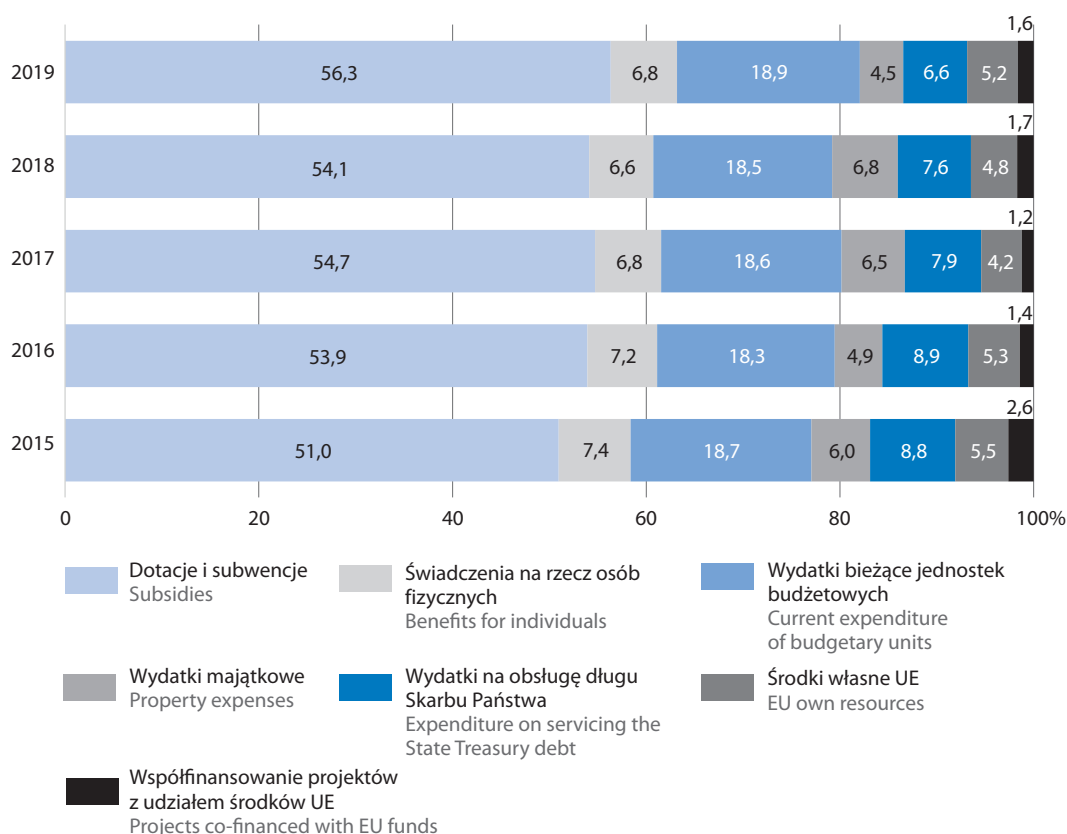
Tablica 45. Wydatki budżetu państwa według grup ekonomicznych
 Table 45. Expenditure of the state budget according to economic groups

Wyszczególnienie Specification a – ustawa budżetowa budget Act b – wykonanie execution		2017	2018	2019	
		w mld zł in billion PLN			2018 =100
Ogółem	a	384,8	397,2	416,2	104,8
Total	b	375,8	390,5	414,3	106,1
Dotacje i subwencje	a	209,8	213,9	222,6	106,1
Grants and subventions	b	205,6	211,3	233,3	110,4
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	a	25,6	26,1	28,5	109,2
Benefits for individual persons	b	25,6	25,8	28,4	109,9
Wydatki bieżące jednostek budżetowych	a	71,7	75,5	81,4	107,9
Current expenditure of budgetary units	b	70,02	72,1	78,2	108,5
Wydatki majątkowe	a	23,2	21,2	21,8	102,9
Property expenditure	b	24,6	26,5	18,6	70,2
Wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa	a	29,8	30,7	29,2	95,1
Expenditures for servicing the debt of the Treasury	b	29,6	29,5	27,3	92,7
Środki własne Unii Europejskiej	a	15,8	19,6	22,2	113,1
Own funds of the European Union	b	15,7	18,7	21,7	116,4
Współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej	a	8,9	10,2	10,5	103,4
Projects co-financed with the European Union funds	b	4,6	6,6	6,7	101,0

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Wykres 71. Struktura wydatków budżetu państwa według grup ekonomicznych
 Chart 71. Structure of the state budget expenditures by economic groups

Źródło: dane MF.
 Source: data of the Ministry of Finance.

Budżet środków europejskich

The budget of European Union funds

Zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych budżet środków europejskich jest rocznym planem dochodów i podlegających refundacji wydatków, przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich w ramach funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rybackiego, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, wspólnej polityki rolnej, Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, Instrumentu „Łącząc Europę”. Środki te pochodzą z: 16 Regionalnych Programów Operacyjnych, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014–2020, Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze 2014–2020, Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020, Mechanizmu Finansowego EOG 2009–2014, Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, Mechanizmu Finansowego EOG III Perspektywa Finansowa, Norweskiego Mechanizmu Finansowego III Perspektywa Finansowa, Wspólnej Polityki Rolnej.

Tablica 46. Budżet środków europejskich
Table 46. The budget of European Union funds

Wyszczególnienie Specification a – ustawa budżetowa budget Act b – wykonanie execution		2017	2018	2019	
		w mld zł in billion PLN		2018=100	
Dochody	a	60,2	64,8	69,7	x
Revenue	b	47,6	63,3	73,4	116,1
Wydatki	a	69,8	80,2	85,3	x
Expenditure	b	48,0	66,9	70,9	106,1
Deficyt /Nadwyżka	a	-9,6	-15,5	15,6	x
Deficit/Surplus	b	-0,4	-3,5	-2,6	x

Źródło: dane MF.
Source: data of the Ministry of Finance.

Dochody budżetu środków europejskich w 2019 r. zostały zrealizowane w wysokości 73,5 mld zł, wydatki wyniosły 70,9 mld zł, zaś budżet środków europejskich zamknął się deficytem na poziomie 2,6 mld zł wobec 3,5 mld zł w roku poprzednim.

Finanse państwowych funduszy celowych

Finances of state appropriated funds

Skonsolidowane przychody państwowych funduszy celowych⁷² pochodziły głównie ze składek na ubezpieczenie społeczne oraz z dotacji budżetu państwa. Przychody FUS w 2019 r. wyniosły 304,3 mld zł, z czego 58,7 mld zł stanowiły dotacje z budżetu państwa. Łączne koszty ukształtowały się na poziomie 308,0 mld zł. Głównym kierunkiem wydatków FUS były wypłaty emerytur i rent oraz pozostałych świadczeń, tj. zasiłków chorobowych, macierzyńskich, pogrzebowych, itd.

⁷² Państwowy fundusz celowy jest to wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje minister wskazany w ustawie tworzącej fundusz lub inny wskazany organ (art. 29 ustawy o finansach publicznych). Państwowe fundusze celowe nie posiadają osobowości prawnej. Przychody funduszy, równoległe do ich przychodów własnych, obejmują dotacje z budżetu państwa, zaś koszty mogą być ponoszone tylko do wysokości posiadanych środków finansowych, do których zalicza się bieżące przychody wraz z dotacjami z budżetu państwa oraz pozostałości środków z okresów poprzednich.

Tablica 47. Przychody i koszty państwowych funduszy celowych
Table 47. Revenues and costs of state appropriated funds

Wyszczególnienie Specification		2017	2018	2019
		w mld zł in billion PLN		
a – przychody (wraz z dotacją z budżetu państwa) revenues (along with subsidies from the state budget)				
b – dotacja z budżetu państwa grant from the state budget				
c – koszty costs				
Państwowe fundusze celowe ogółem ^a Total state targeted funds ^a	a b c	305,0 58,8 260,9	286,9 54,2 271,5	304,3 58,7 308,0
Fundusze związane z ubezpieczeniami społecznymi Funds related to social insurance	a b c	281,9 58,1 238,9	261,2 53,5 253,3	268,7 57,4 270,1
w tym: including:				
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Fund	a b c	260,7 41,0 217,6	238,5 35,8 231,6	246,2 38,9 246,6
Fundusz Emerytalno-Rentowy Pension Fund	a b c	19,9 16,7 20,0	20,2 17,1 20,2	21,5 18,5 21,7
Fundusze związane z zadaniami socjalnymi państwa Funds related to social tasks of the state	a b c	19,0 0,7 16,2	19,7 0,7 14,7	21,9 0,7 23,6
w tym: including:				
Fundusz Pracy Labour Fund	a b c	13,4 – 10,9	13,9 – 7,8	14,7 – 6,4
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych State Fund for the Rehabilitation of the Disabled	a b c	5,0 0,7 5,0	5,3 0,7 5,1	5,8 0,7 5,4
Fundusze związane z prywatyzacją Funds related to privatization	a b c	0,6 – 3,2	2,5 – 0,4	2,8 – 1,5
Fundusze związane z bezpieczeństwem i obronnością kraju Funds related to security and defense of the country	a b c	2,2 – 1,2	2,5 – 1,7	3,5 – 1,7
Fundusze związane z nauką, kulturą i kulturą fizyczną Funds related to science, culture and physical education	a b c	1,0 – 1,1	1,0 – 1,1	1,1 – 1,2
Pozostałe Others	a b c	0,3 – 0,3	0,0 ^b – 0,0 ^c	8,9 0,5 9,9

a Po wyeliminowaniu przepływów między funduszami. b Przychody – 62,1 tys. zł. c Koszty – 77,5 tys. zł.

Źródło: dane MF.

a After eliminating flows between funds. b Revenues – 62,1 thous. PLN. c Costs – 77,5 thous. PLN.

Source: data of the Ministry of Finance.

Największy państwowy fundusz celowy, FUS, zamknął 2019 r. deficytem w wysokości 0,5 mld zł. Po wyłączeniu z dochodów tego funduszu dotacji z budżetu państwa, wynik byłby ujemny na poziomie 39,4 mld zł. Wynik Funduszu Emerytalno-Rentowego odnotował niewielki deficyt, zaś po wyłączeniu dotacji z budżetu państwa, deficyt byłby na poziomie 18,7 mld zł.

Tablica 48. Dochody, wydatki i wynik wybranych państwowych funduszy celowych

Table 48. Revenue, expenditure and balance of selected state target funds

Wyszczególnienie Specification a – 2019 b – 2018 c – 2017		Dochody Revenue	Wydatki Expenditure	Wynik Result	Wynik bez dotacji z budżetu państwa Result without grants from the state budget
					w mld zł in billion PLN
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Fund	a	246,2	246,6	-0,5	-39,4
	b	238,5	231,6	6,9	-28,9
	c	260,7	217,6	43,1	2,1
Fundusz Emerytalno-Rentowy Pension Fund	a	21,5	21,7	0,3	-18,7
	b	20,2	20,2	-0,0 ^a	-17,1
	c	19,9	20,0	-0,1	-16,8

a Wynik – 7 893 tys. zł

a Result – 7 893 thous. PLN.

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Budżety agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych

Budgets of executive agencies, institutions of the budget economy and state legal persons

W 2019 r. budżety agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych osiągnęły łącznie przychody w wysokości 23,9 mld zł, zaś koszty to 21,5 mld zł. Największy udział w tych kategoriach miały państwowe osoby prawne – odpowiednio 14,3 mld zł i 12,2 mld zł. Wynik finansowy brutto był dodatni w wysokości 2,1 mld zł, na co wpłynęła przede wszystkim nadwyżka państwowych osób prawnych.

Tablica 49. Budżety agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych na 2019 r.

Table 49. Budgets of executive agencies, institutions of the budget economy and state legal persons for 2019

Wyszczególnienie Specification	Przychody wykonane Revenues executed	Dotacja z budżetu Grant from the budget	Koszty wykonane Costs executed	Wynik finansowy brutto planowany Gross financial result planned	Wynik finansowy brutto zrealizowany Gross financial result realized
	w mld zł in billion PLN				
Ogółem Total	23,9	7,7	21,5	0,7	2,4
Agencje wykonawcze Executive agencies	8,5	5,9	8,2	0,0 ^a	0,3
Instytucje gospodarki budżetowej Institutions of the budget economy	1,1	0,2	1,1	-0,0 ^b	0,0 ^c
Państwowe osoby prawne State legal entities	14,3	1,6	12,2	0,7	2,1

a Wynik finansowy brutto planowany – 21 185 tys. zł.

a Gross financial result planned – 21 185 thous. PLN.

b Wynik finansowy brutto planowany – -7 992 tys. zł.

b Gross financial result planned – 7 992 thous. PLN.

c Wynik finansowy brutto zrealizowany – 14 149 tys. PLN.

c Gross financial result realized – 14 149 thous. PLN.

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Budgets of local government units

Dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) ukształtowały się w 2019 r. na poziomie 278,5 mld zł, a wydatki zostały zrealizowane w wysokości 280,2 mld zł. W efekcie, w jednostkach samorządu terytorialnego ogółem odnotowano deficyt na poziomie 1,7 mld zł wobec 7,5 mld zł w roku poprzednim. W stosunku do 2018 r. dochody JST wzrosły o 10,6%, wydatki zaś o 8,0%.

Tablica 50. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Table 50. Budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification		2017	2018	2019	
		w mld zł in bn PLN			2018=100
Dochody Revenue	a – ustawa budżetowa budget Act	233,1	255,6	281,3	x
	b – wykonanie execution	229,9	251,8	278,5	110,6
Wydatki Expenditure	a	246,2	278,4	299,7	x
	b	230,2	259,4	280,2	108,0
w tym majątkowe including property	a	42,7	62,8	60,3	x
	b	35,2	52,9	51,1	96,5
Wynik Result	a	-13,2	-22,9	18,4	x
	b	-0,3	-7,5	-1,7	x

Źródło: dane MF.

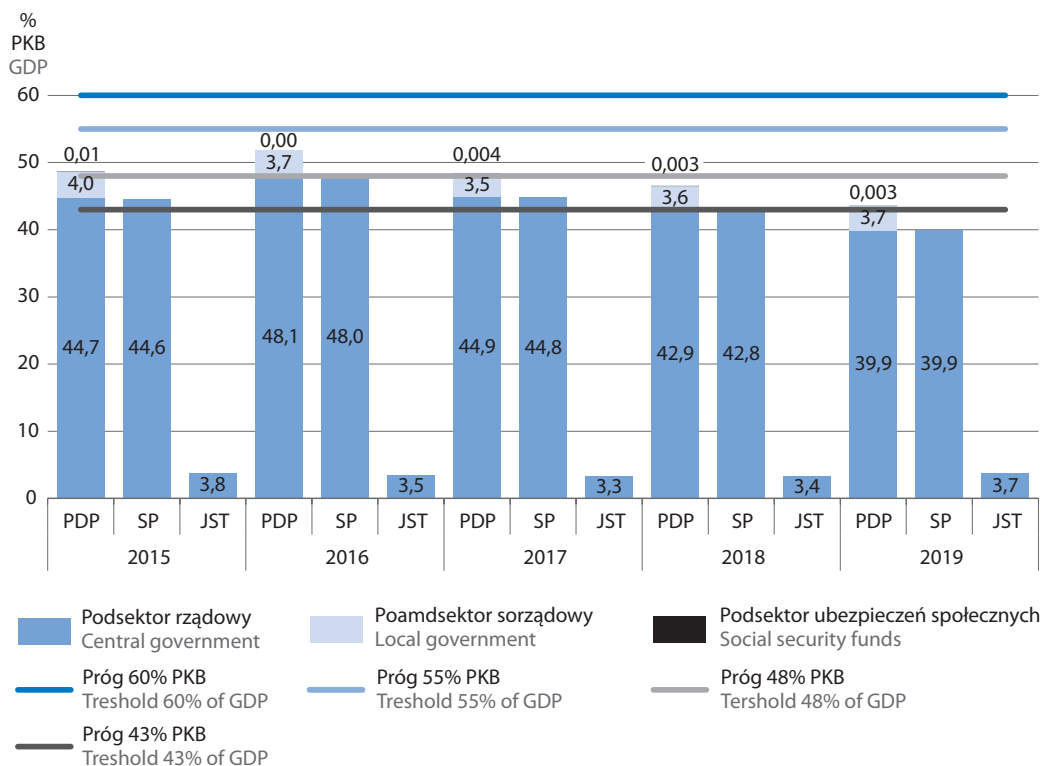
Source: data of the Ministry of Finance.

Państwowy dług publiczny

State public debt

Na koniec 2019 r. państwowy dług publiczny (PDP)⁷³ wyniósł 990,9 mld zł (wzrost o 0,7%), co stanowiło 46,4% PKB. Zmiana wielkości państwowego długu publicznego wynikała głównie ze wzrostu zadłużenia podsektora samorządowego, przy niewielkich spadkach w pozostałych dwóch podsektorach.

Wykres 72. Państwowy dług publiczny wobec reguł fiskalnych
Chart 72. State public debt in the context of fiscal rules

Uwaga: PDP – państwowy dług publiczny, SP – dług Skarbu Państwa, JST – dług jednostek samorządu terytorialnego.

Note: PDP – state public debt, SP – debt of the State Treasury, JTS – debt of local government units.

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Biorąc pod uwagę kryterium miejsca emisji, uwzględniające miejsce zaciągania zobowiązań, niezależnie od tego, kto jest wierzycielem, dominującą część państwowego długu publicznego (72,3%) stanowił dług krajowy. Na koniec 2019 r. wyniósł on 716,2 mld zł. Według kryterium rezydenta wartość długu krajowego ukształtowała się na poziomie 580,9 mld zł, co stanowiło 58,6% państwowego długu publicznego.

⁷³ Państwowy dług publiczny jest to nominalna wartość zobowiązań jednostek sektora finansów publicznych po wyeliminowaniu wzajemnych zobowiązań między tymi jednostkami (art. 72 oraz 73 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych).

Tablica 51. Państwowy dług publiczny krajowy i zagraniczny według kryterium miejsca emisji i kryterium rezydenta
(stan w dniu 31 grudnia)

Table 51. Domestic and foreign public debt according to the criterion of the place of issue and the resident criterion
(as of December 31)

Wyszczególnienie Specification a – 2019 b – 2018 c – 2019		Kryterium miejsca emisji Emission site criterion		Kryterium rezydenta Resident criterion	
		w mld zł in billion PLN	w % in %	w mld zł in billion PLN	w % in %
Państwowy dług publiczny State public debt	a	990,9	100,0	990,9	100,0
	b	984,3	100,0	984,3	100,0
	c	961,8	100,0	961,8	100,0
Dług krajowy Domestic debt	a	716,2	72,3	580,9	58,6
	b	688,2	69,9	516,8	52,5
	c	662,5	68,9	474,1	49,3
w tym: including:					
z tytułu papierów wartościowych from securities	a	645,1	65,1	509,8	51,5
	b	623,4	63,3	452,0	45,9
	c	605,6	63,0	417,8	43,4
z tytułu kredytów i pożyczek due to loans and credits	a	62,3	6,3	62,3	6,3
	b	57,3	5,8	57,2	5,8
	c	50,6	5,3	50,6	5,3
Dług zagraniczny Foreign debt	a	274,8	27,7	410,1	41,4
	b	296,1	30,1	467,5	47,5
	c	299,3	31,1	487,7	50,7
w tym: including:					
z tytułu papierów wartościowych from securities	a	193,7	19,5	329,0	33,2
	b	211,2	21,5	382,7	38,9
	c	213,3	22,2	401,1	41,7
z tytułu kredytów i pożyczek due to loans and credits	a	81,0	8,2	81,0	8,2
	b	84,8	8,6	84,8	8,6
	c	85,9	8,9	85,9	8,9

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Dług Skarbu Państwa State Treasury debt

Dług Skarbu Państwa stanowił największą składową państwowego długu publicznego, a jego poziom w 2019 r. wyniósł 973,3 mld zł. Dominującą część długu Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji, podobnie jak w latach poprzednich, stanowiło zadłużenie krajowe, które na koniec analizowanego okresu wyniosło 673,6 mld zł. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji na koniec 2019 r. wyniosło 256,9 mld zł. Głównym instrumentem zaciągania zagranicznego długu Skarbu Państwa pozostawały wyemitowane za granicą skarbowe papiery wartościowe, których wartość na koniec 2019 r. wyniosła 193,7 mld zł.

Tablica 52. Zadłużenie Skarbu Państwa (nieskonsolidowane) według kryterium miejsca emisji i według instrumentów

Table 52. State Treasury debt (unconsolidated) according to the criterion of the place of issue and by instruments

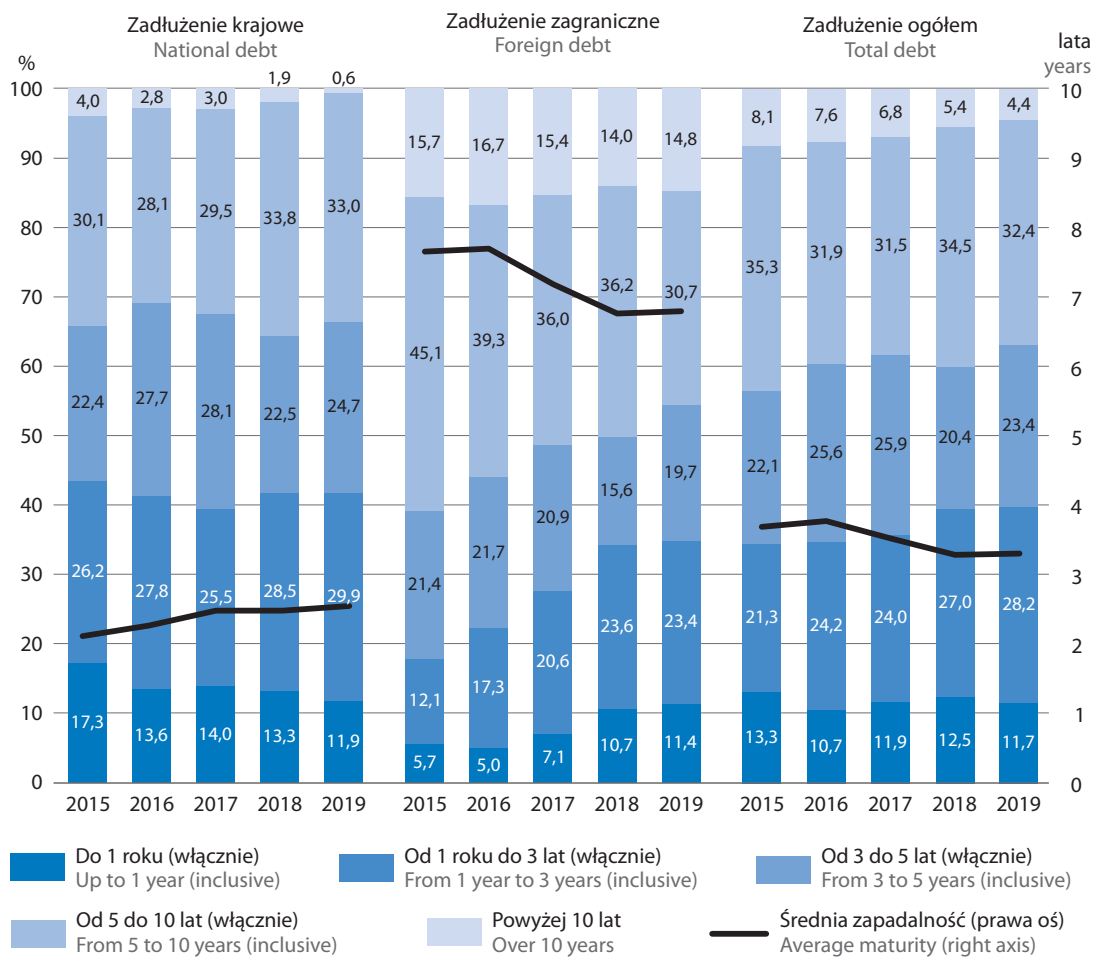
Wyszczególnienie Specification	2017	2018	2019	
	w mld zł	in billion PLN		2018=100
Dług Skarbu Państwa State Treasury debt	928,5	954,3	973,3	102,0
Zadłużenie krajowe Domestic debt	644,5	674,4	716,5	106,2
Krajowe SPW Domestic State Treasury securities	243,9	264,1	305,0	115,5
Zadłużenie zagraniczne Foreign debt	283,9	279,8	256,9	91,8
SPW wyemitowane za granicą State Treasury securities issued abroad	213,1	211,1	193,7	91,8
Kredyty otrzymane Credits received	70,8	68,7	63,2	91,9

Źródło: dane MF.

Source: data of the Ministry of Finance.

Średnia zapadalność w 2019 r. dla całego długu Skarbu Państwa zwiększyła się do poziomu 4,99 z 4,98 w 2018 r. Na jego poprawę miał wpływ wzrost średniej zapadalności zarówno długu zagranicznego, jak i krajowego.

Wykres 73. Struktura oraz średnia zapadalność zadłużenia Skarbu Państwa
 Chart 73. Structure and average maturity of the State Treasury debt

Uwaga: według kryterium miejsca emisji oraz faktycznych terminów wykupu.

Źródło: dane MF.

Note: according to the criterion of the place of issue and the actual maturity dates.

Source: data of the Ministry of Finance.

Rozdział 4

Chapter 4

Rynki finansowe

Financial markets

1. Sytuacja na globalnych rynkach finansowych

1. Situation on global financial markets

Zwiększona niepewność inwestorów na globalnych rynkach finansowych w 2019 r. była wynikiem międzynarodowych sporów handlowych oraz rosnących obaw związanych z pogorszeniem perspektyw gospodarczych⁷⁴. Napięcia handlowe pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami wpłynęły na wycenę ryzyka aktywów w sektorach szczególnie narażonych na pojawiające się problemy w międzynarodowej wymianie handlowej (w tym m.in. sektory: samochodowy, transportowy, telekomunikacyjny, technologiczny, metalowy). Dodatkowym elementem zwiększającym niepewność były przedłużające się decyzje dotyczące ostatecznej formuły i daty Brexitu.

Obserwowane w 2019 r. znaczące osłabienie aktywności gospodarczej w skali globalnej przyczyniło się do prowadzenia przez większość banków centralnych na świecie luźnej polityki pieniężnej. Decyzje o obniżkach stóp procentowych podejmowały m.in. Federalny Komitet do spraw Operacji Otwartego Rynku (FOMC) oraz EBC. W ramach akomodacyjnej polityki pieniężnej główne banki centralne na świecie dokonywały operacji zasilających w płynność rynki finansowe. W efekcie działania te wpływały na wyceny aktywów finansowych na globalnych rynkach finansowych. Rentowności obligacji skarbowych ulegały obniżeniu, natomiast indeksy największych giełd znajdowały się w trendzie wzrostowym. Zwiększoną uwagę inwestorów skupiały bardziej ryzykowne, mniej płynne aktywa, które jednak przynosiły wyższą stopę zwrotu od obligacji skarbowych.

Rynki finansowe

Financial markets

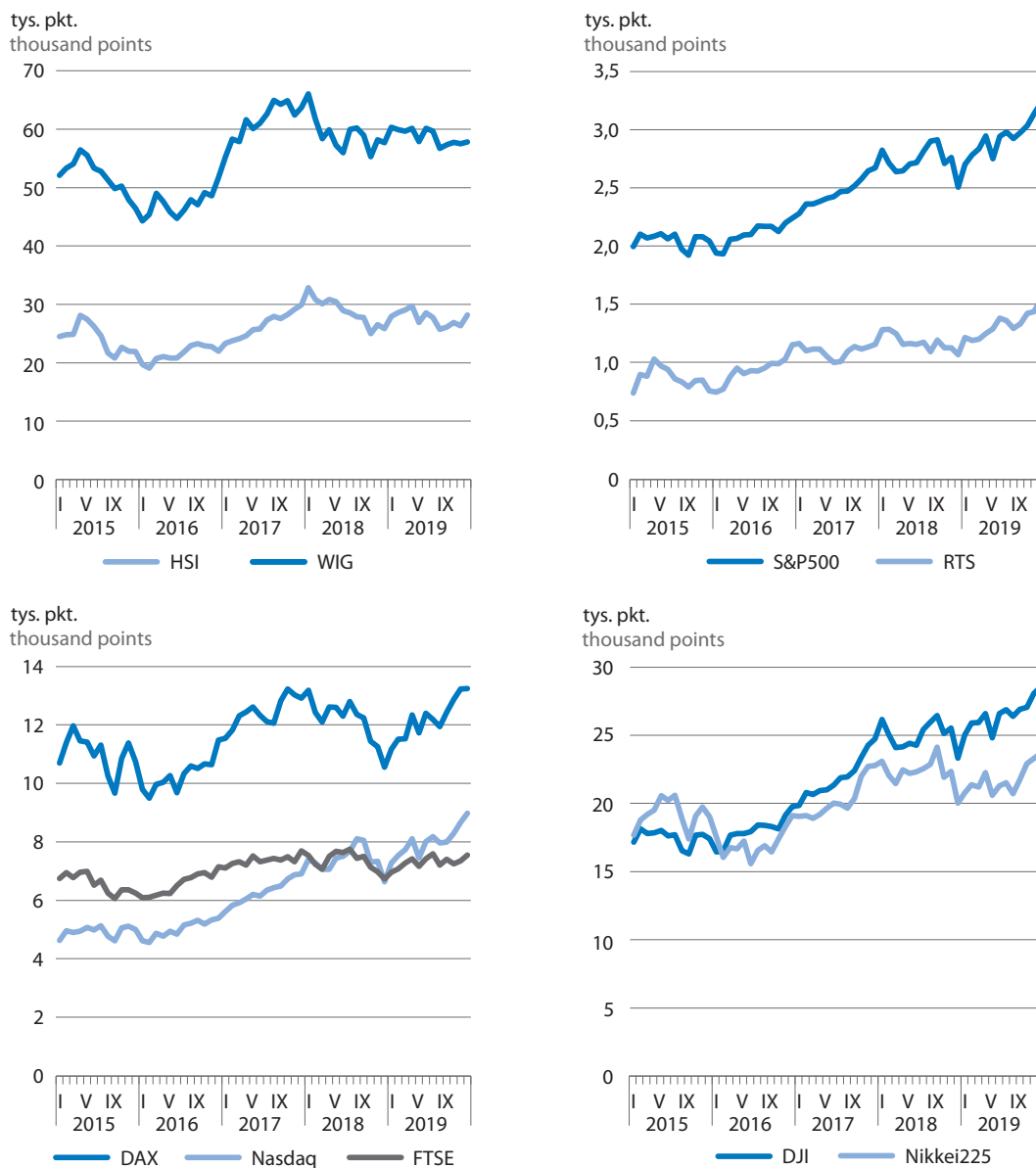
W 2019 r. główne indeksy giełd amerykańskich, europejskich i azjatyckich charakteryzowały się dodatnimi, wysokimi stopami zwrotu. W przypadku największych giełd na świecie, wzrosty wartości indeksów giełdowych w 2019 r. przewyższały spadki jakie miały miejsce rok wcześniej.

Amerykański indeks Nasdaq Composite, który w 2018 r. odnotował ujemną stopę zwrotu na poziomie -3,9%, w 2019 r. był w silnym trendzie wzrostowym i osiągnął wzrost wartości o 35,2%. Zakłócenia jakie generowały niepewności związane ze sporami handlowymi wpłynęły negatywnie na ten indeks jedynie w maju i sierpniu. Najwyższe, historyczne poziomy (powyżej 8,5 tys. pkt.) indeks Nasdaq Composite osiągał w ostatnich miesiącach 2019 r. W analogiczny sposób zachowywały się również indeksy Dow Jones (wzrost wartości indeksu o 22,3%) oraz S&P 500 (wzrost wartości indeksu o 28,9%). Podobieństwo do zachowania amerykańskich indeksów zauważalne jest również w przypadku najważniejszych indeksów europejskich. Niemiecki DAX poza majem i sierpniem znajdował się w trendzie wzrostowym, osiągając swoje maksymalne wartości w grudniu 2019 r. (wzrost wartości indeksu o 32,0% w 2019 r.). Podobnie zachowywał się również brytyjski indeks FTSE 100 (wzrost wartości indeksu o 12,1%), jednak w tym przypadku niepewność związana z Brexitem wpłynęła na spadek wartości indeksu w październiku. Wzrosty wartości indeksów giełdowych miały również miejsce na rynkach azjatyckich. Japoński indeks Nikkei 225, odnotował wzrost notowań

⁷⁴ MFW, Global Financial Stability Report, October 16; 2019, Waszyngton.

o 18,2% (wobec ich spadku o 12,1% w roku poprzednim), natomiast indeks akcji spółek notowanych na giełdzie w Hongkongu (HSI – Hong Kong Stock Exchange) wzrósł o 9,1% w 2019 r. (wobec spadku o 13,6% w roku poprzednim).

Wykres 74. Wybrane indeksy giełd
Chart 74. Selected exchange indexes

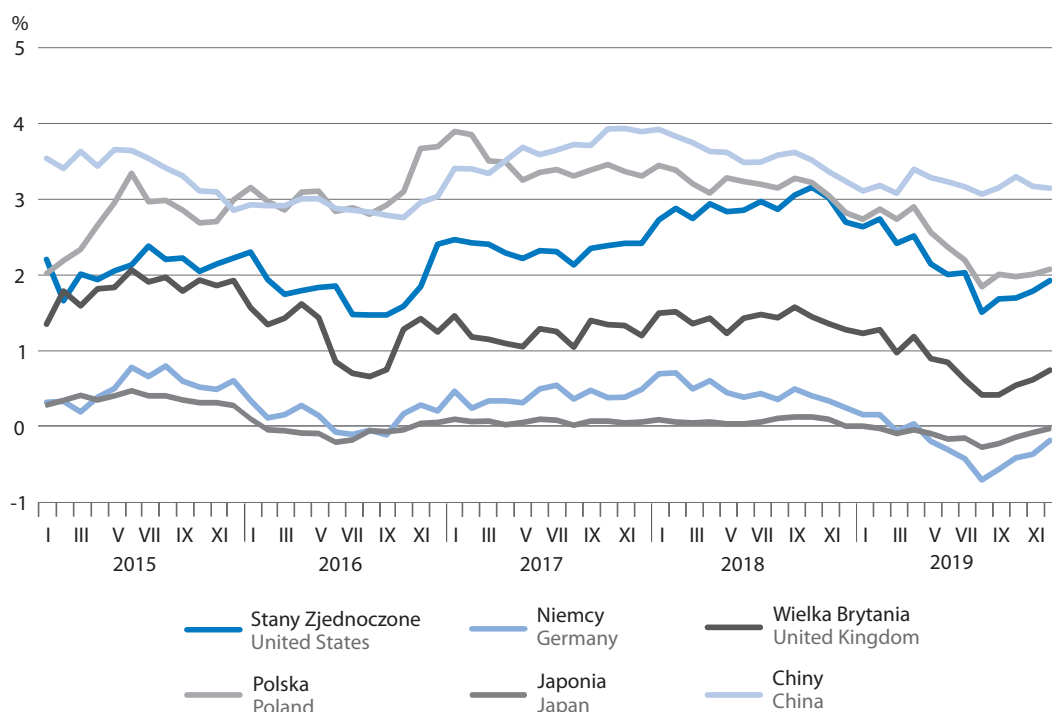

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych giełd.
Source: own study based on stock exchange data.

Ekspansywna polityka pieniężna w ramach, której banki centralne obniżyły stopy procentowe oraz wykorzystywały niestandardowe instrumenty przyczyniały się nie tylko do wpływu na indeksy giełdowe, ale również do spadku rentowności obligacji skarbowych na najważniejszych rynkach finansowych. Zmiany rentowności 10-letnich obligacji skarbowych w poszczególnych krajach przebiegały w podobny sposób: od stycznia do

sierpnia rentowności stopniowo spadały, aby następnie rosnąć do końca 2019 r. Charakterystycznym jest pojawienie się pierwszy raz od 2016 r. ujemnych rentowności w przypadku 10-letnich obligacji skarbowych w Niemczech i Japonii. Rentowności obligacji skarbowych na koniec 2019 r. w porównaniu z końcem 2018 r. były jednak niższe. Podobnie wygląda porównanie średnich rentowności obligacji. Średni poziom rentowności 10-letnich obligacji skarbowych w 2019 r. wynosił w Stanach Zjednoczonych 2,08% (2,89% w 2018 r.), w Niemczech -0,25% (0,46% w 2018 r.), Wielkiej Brytanii 0,81 (1,41% w 2018 r.) oraz w Japonii -0,12% (0,07% w 2018 r.). W Chinach rentowność obligacji skarbowych zmniejszyła się i była na poziomie 3,18%, przy 3,58% w 2018 r.

Wykres 75. Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych
Chart 75. 10 year government bonds yield

Uwaga: dane na koniec miesiąca.

Źródło: dane MF oraz www.investing.com/rates-bonds/

Note: data at the end of the month.

Source: Polish Ministry of Finance data and www.investing.com/rates-bonds/

Polityka monetarna

Monetary policy

W większości największych gospodarek na świecie w 2019 r. banki centralne prowadziły luźną politykę pieniężną. Był to głównie efekt spadku dynamiki inflacji, spadku aktywności gospodarczej oraz niepokoju odnoszącego się do skutków zaostżenia polityki handlowej pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Chinami.

Podstawowe stopy procentowe były obniżane (Stany Zjednoczone, strefa euro) lub utrzymywane na ujemnym poziomie (Szwajcaria, Japonia) lub utrzymywane na niskim poziomie (Wielka Brytania). Ponadto główne banki centralne wykorzystywały niestandardowe instrumenty polityki pieniężnej w postaci skupu aktywów, dostarczania płynności na rynek finansowy oraz zapowiedzi kształtu polityki pieniężnej w przyszłości (ang. forward guidance).

Po serii podwyżek w 2018 r. głównej stopy procentowej, FOMC w 2019 r. zmienił kurs polityki pieniężnej na mniej restrykcyjny. FOMC 3-krotnie obniżył stopę funduszy federalnych – w lipcu, we wrześniu oraz październiku, za każdym razem po 25 pkt bazowych. Przedział dla stopy fed funds został zatem obniżony do przedziału 1,50–1,75%. Po ostatnim posiedzeniu decyzyjnym w 2019 r. FOMC wskazał na koniec krótkiego cyklu obniżek stóp procentowych stwierdzając, że „obecny poziom stóp procentowych jest odpowiedni” oraz usuwając jednocześnie z komunikatu sformułowanie o tym, że „niepewności dla perspektyw wzrostu PKB w USA utrzymują się”⁷⁵. Konsekwencją tych działań był wzrost rentowności amerykańskich obligacji oraz umocnienie się dolara amerykańskiego.

Kluczowym czynnikiem, który skłonił EBC do złagodzenia polityki pieniężnej w strefie euro było utrzymywanie się inflacji poniżej poziomów zgodnych z jej celem (poniżej, ale blisko 2%). Działania EBC koncentrowały się na: obniżeniu stopy depozytowej wraz z wprowadzeniem korekty w komunikacji forward guidance, wznowieniu programu skupu aktywów oraz wprowadzeniu dłuższych operacji refinansujących (więcej na temat polityki EBC w części 4.2).

Bank Anglii (BoE) przez cały 2019 r. utrzymywał główną stopę procentową na poziomie 0,75% (obowiązującą od sierpnia 2018 r.). Nie uległ zmianie również poziom wydatków na zakup obligacji skarbowych Wielkiej Brytanii w wysokości 435 mld GBP, jak również utrzymywany był poziom zapasów obligacji korporacyjnych na poziomie 10 mld GBP⁷⁶.

Szwajcarski Bank Narodowy (SNB) kontynuował prowadzenie w 2019 r. ultra luźnej polityki pieniężnej. Podstawowa stopa procentowa była utrzymywana na ujemnym poziomie -0,75%. SNB podtrzymywał również gotowość do interwencji na rynku walutowym w przypadku gwałtownego umacniania franka szwajcarskiego. Nowością było wprowadzenie przez SNB nowej stopy procentowej SARON w miejsce trzymiesięcznej stopy LIBOR⁷⁷.

Bank Centralny Japonii (BoJ) kontynuował w 2019 r. prowadzenie luźnej polityki pieniężnej w ramach polityki kontrolowania kształtu krzywej dochodowości, poprzez utrzymywanie głównej stopy procentowej na ujemnym poziomie -0,1% (poziom obowiązujący od stycznia 2016 r.) i kontrolę rentowności rządowych 10-letnich obligacji skarbowych JGB na poziomie około 0,0%. Ponadto BoJ kontynuował również operacje zakupu innych, niż rządowe aktywów na rynku finansowym⁷⁸.

Luźną politykę pieniężną w 2019 r. prowadził również Ludowy Bank Chin (PBC), który obniżył główną stopę procentową z poziomu 4,35% do 4,15%. Ponadto, stopa rezerw obowiązkowych była obniżana w styczniu dla instytucji finansowych o 1,0 p.proc. oraz trzykrotnie dla komercyjnych banków z obszarów wiejskich (w maju, czerwcu i lipcu), łącznie o 1,5 p.proc.⁷⁹. Na koniec 2019 r. PBC podjął decyzję o obniżeniu o 5 p.proc. wszystkich krótkoterminowych stóp pożyczek (ang. standing lending facility, SLF), co spowodowało, że stopy: overnight, 7-dniowa oraz miesięczna wyniosły odpowiednio: 3,35%, 3,50% i 3,85%. W 2019 r. PBC w celu zaspokojenia zapotrzebowania na gotówkę przeprowadzał w ramach operacji otwartego rynku transakcje repo zasilające sektor finansowy w płynność⁸⁰.

⁷⁵ Fed, Federal Reserve press release, December 11, 2019 (2019), <https://www.federalreserve.gov>

⁷⁶ BoE, Monetary Policy Summary and minutes of the Monetary Policy Committee meeting, 19 December 2019 (2019), London.

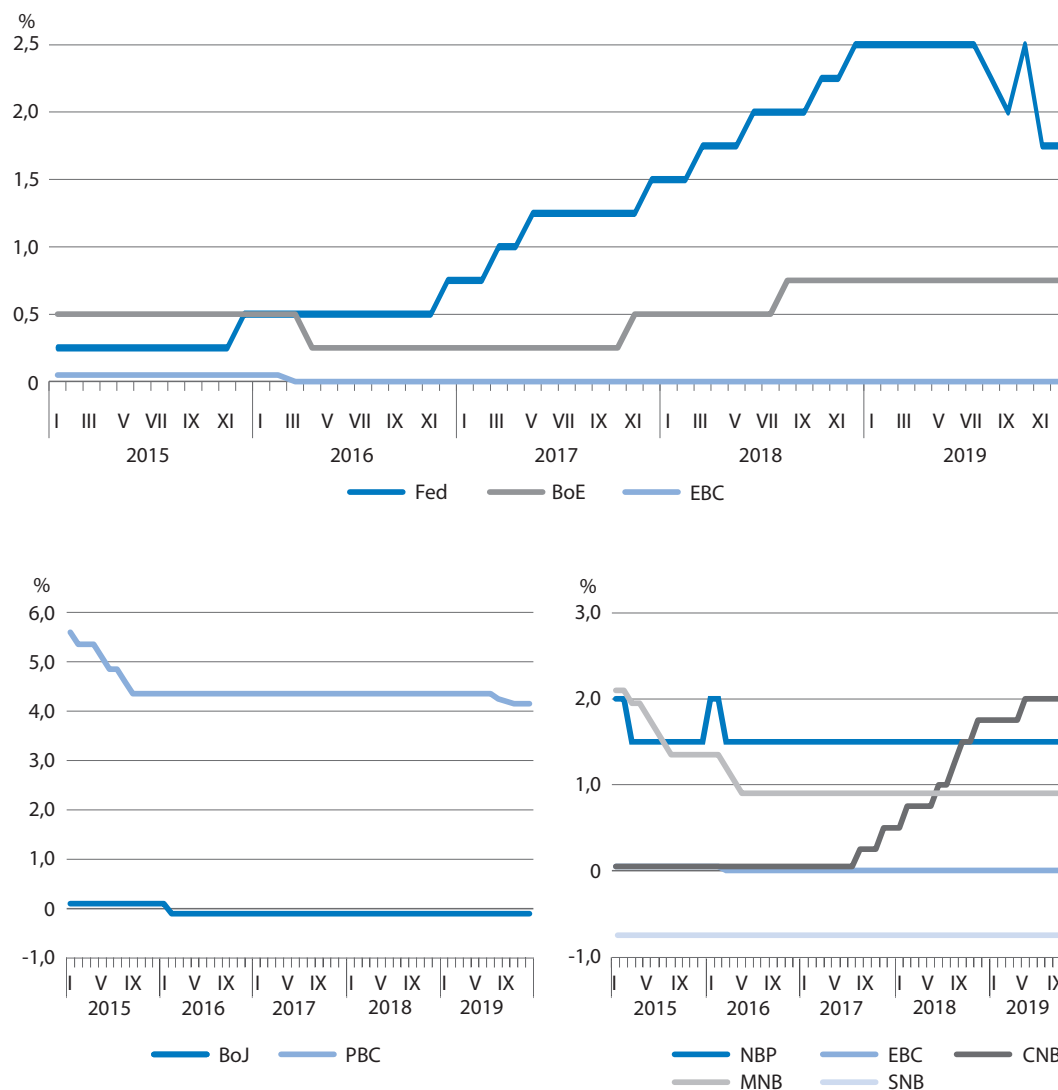
⁷⁷ SNB, Monetary policy assessment of 13 June 2019, (2019), Zurich.

⁷⁸ BoJ, Statements on Monetary Policy 2019, (2019), Tokyo.

⁷⁹ PBC, China Monetary Policy Report Quarter Four 2019 (2019), <http://www.pbc.gov.cn>

⁸⁰ Rekordowo wysoki, jednorazowy zastrzyk gotówki miał miejsce 16 stycznia 2019 r. w wysokości 560 mld juanów netto, czyli około 83 mld USD.

Wykres 76. Podstawowe stopy procentowe wybranych banków centralnych
 Chart 76. Basic interest rates of selected central banks

Uwaga: Fed – Rezerwa Federalna Stanów Zjednoczonych, EBC – Europejski Bank Centralny, BoE – Bank Anglii, BoJ – Bank Japonii, PBC – Ludowy Bank Chin, NBP – Narodowy Bank Polski, CNB – Narodowy Bank Czeski, MNB – Węgierski Bank Narodowy, SNB – Narodowy Bank Szwajcarii.

Źródło: dane Fed, EBC, NBP, MNB, CNB, BoJ, BoE, PBC.

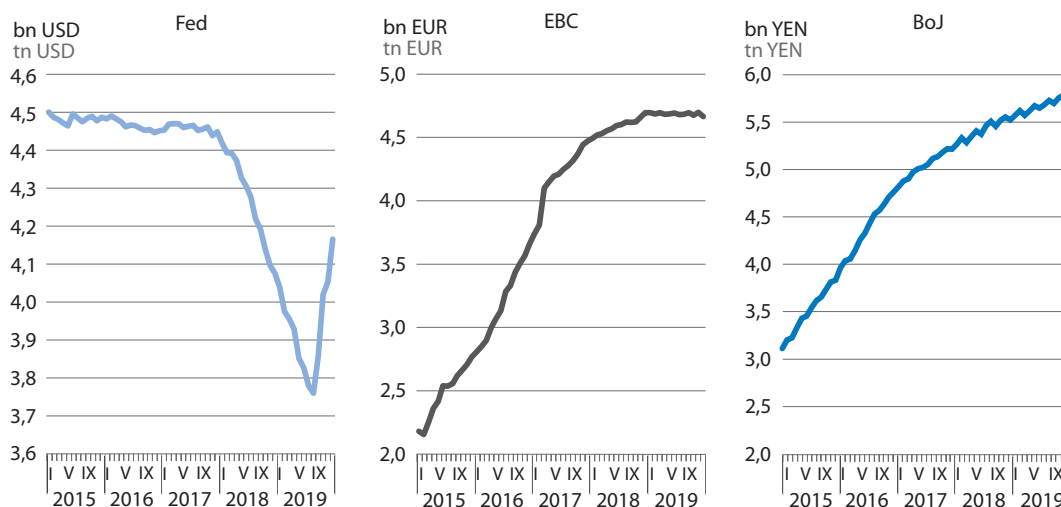
Note: Fed – Federal Reserve of the United States, ECB – European Central Bank, BoE – Bank of England, BoJ – Bank of Japan, PBC – People's Bank of China, NBP – National Bank of Poland, CNB – Czech National Bank, MNB – Hungarian National Bank, SNB – National Bank of Switzerland.

Source: dane Fed, EBC, NBP, MNB, CNB, BoJ, BoE, PBC.

PBC unikał jednak szerokiego łagodzenia polityki pieniężnej poprzez kierunkowe przekazywanie pożyczek średnioterminowych (ang. Targeted Medium-term Lending Facility, TMLF). Tego typu działania PBC rozpoczął w styczniu 2019 r. W trakcie roku kontynuowane były również operacje średnioterminowych pożyczek (ang. Medium-Term Lending Facility, MLF)⁸¹. PBC podjął również decyzję o przeprowadzaniu operacji swapowych (ang. Central Bank Bills Swap, CBS) mających na celu wsparcie płynności dla emitowanych obligacji wieczystych (ang. perpetual bonds)⁸².

Wykres 77. Aktywa banków centralnych (dane na koniec miesiąca)

Chart 77. Central banks assets (data at the end of the month)

Źródło: Dane EBC, Fed, BoJ.
Source: ECB, Fed and BoJ data.

Stosowanie niekonwencjonalnych instrumentów przez banki centralne znalazło odzwierciedlenie w zmianie ich bilansów. W przypadku Fed, w okresie normalizacji bilansu (od października 2017 r. do sierpnia 2019 r.), suma aktywów spadła o 15,7% (do 3,76 bln USD). Zwiększona aktywność Fed od września do grudnia 2019 r. spowodowała wzrost aktywów o 10,8% oraz o 2,2% na koniec 2019 r. w relacji do 2018 r. W tym samym okresie miała również miejsce kontynuacja tendencji wzrostu aktywów (o 3,8%) w przypadku BoJ, natomiast w przypadku EBC, aktywa zmniejszyły się nieznacznie o 0,6%.

2. Sytuacja na rynkach finansowych Unii Europejskiej

2. The situation on the financial markets of the European Union

Rynki finansowe

Financial markets

Sytuację na rynkach finansowych krajów Unii Europejskiej kształtowała niepewność odnośnie efektów sporu handlowego pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami oraz terminu i kształtu Brexitu. W obu przypadkach wydarzenia te nie miały jednak kluczowego znaczenia dla europejskich rynków finansowych. Wyprzedaż na europejskich rynkach akcji w związku z niepewnością związaną z efektami ogłoszenia dodatkowych amerykańskich taryf handlowych na chińskie towary miała charakter krótkotrwały. Podobny, krótkotrwały charakter miał niepokój inwestorów jaki pojawił się w październiku, a związany z pojawieniem

⁸¹ PBC, Highlights of Monetary Policies in 2019 (2019), <http://www.pbc.gov.cn>

⁸² PBC, Highlights of Monetary Policies in 2019 (2019), <http://www.pbc.gov.cn>

się możliwości Brexitu bez porozumienia. Ostatecznie październikowa zgoda ambasadorów krajów Unii Europejskiej aby przesunąć Brexit na 31 stycznia 2020 r., wpłynęła pozytywnie na sentyment europejskich rynków finansowych.

Rok 2019 był okresem wzrostu cen akcji oraz obligacji korporacyjnych na europejskich rynkach finansowych. Zjawisku temu sprzyjał przede wszystkim spadek referencyjnych stóp procentowych w strefie euro oraz akomodacyjna polityka pieniężna, która wpływała na krótki i długi koniec krzywej dochodowości. Spadek stóp referencyjnych uważany jest jako jeden z głównych czynników wzrostu cen aktywów⁸³. Sytuacja na giełdach europejskich w 2019 r. uległa wyraźnej zmianie w porównaniu z 2018 r. Prawie wszystkie główne indeksy giełd europejskich odnotowały wzrost stopy zwrotu na koniec 2019 r. (27 z 29 badanych indeksów), podczas gdy rok wcześniej taka sytuacja wystąpiła w przypadku dwóch indeksów. Najwyższe stopy zwrotu z głównych indeksów w 2019 r. wystąpiły w Grecji, dla której ASE Index wzrósł o 49,5%, następnie Rumunii – BET Index o 35,1%, Irlandii – ISEQ Index o 31,1% oraz Włoch – MIB Index o 31,1%. W większości przypadków wysokie stopy zwrotu europejskich giełd występowały po okresie równie wysokich, negatywnych stopach zwrotu w 2018 r. Skala wzrostu europejskich indeksów giełdowych w przeważającej większości była wyższa od spadków jakie wystąpiły rok wcześniej. Jedynie indeksy giełdowe na Cyprze i Bułgarii osiągnęły drugi rok z rzędu ujemną stopę zwrotu, jednak w obu przypadkach były to mniejsze spadki niż rok wcześniej.

Tablica 53. Stopy zwrotu głównych indeksów giełd europejskich
Table 53. Rates of return of major European stock exchanges

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w %		in %		
Austria Austria – ATX Index	11,0	9,2	30,6	-19,7	16,1
Belgia Belgium – BEL 20 Index	12,6	-2,5	10,3	-18,5	22,0
Bułgaria Bulgaria – SOFIX Index	-11,7	27,2	15,5	-12,3	-4,4
Chorwacja Croatia – CROBEX Index	-3,2	18,1	-7,6	-5,1	15,4
Cypr Cyprus – CSE Index	-20,9	-2,0	4,7	-3,9	-2,6
Czechy Czechia – PX 50 Index	1,0	-3,6	17,0	-8,5	13,1
Dania Denmark – OMXC 20 Index	36,2	-12,8	15,9	-13,0	27,4
Estonia Estonia – OMXT Index	19,1	19,6	15,5	-6,4	9,6
Finlandia Finland – OMXH Index	10,8	3,6	6,4	-8,0	13,4
Francja France – CAC 40 Index	8,5	4,9	9,3	-11,0	26,4
Grecja Greece – ASE Index	-22,6	1,9	24,7	-23,6	49,5
Hiszpania Spain – IBEX 35 Index	-7,2	-2,0	7,4	-15,0	11,8
Holandia Netherlands – AEX Index	5,0	7,3	11,7	-11,6	20,3
Irlandia Ireland – ISEQ Index	30,0	-4,0	8,0	-22,1	31,1
Litwa Lithuania – OMXV Index	7,4	14,9	17,0	-5,6	15,5
Luksemburg Luxembourg – LuxX Index	-8,5	20,0	-1,8	-19,6	4,7
Łotwa Latvia – OMXR Index	45,7	23,3	35,9	-6,7	10,7
Malta Malta – MSE Index	33,0	4,5	-2,6	0,1	4,4

⁸³ EBC, Financial Stability Review, November 2019, (2019), Frankfurt.

Tablica 53. Stopy zwrotu głównych indeksów giełd europejskich (dok.)
 Table 53. Rates of return of major European stock exchanges (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w %		in %		
Niemcy Germany – DAX 30 Index	9,6	6,9	12,5	-18,3	25,5
Polska Poland – WIG Index	-9,6	11,4	23,2	-9,5	0,2
Portugalia Portugal – PSI 20 Index	10,7	-11,9	15,2	-12,2	10,2
Rumunia Romania – BET Index	-1,1	1,2	9,4	-4,8	35,1
Słowacja Slovakia – SAX Index	31,5	9,0	2,2	2,1	5,6
Słowenia Slovenia – SBITOP Index	-11,2	3,1	12,4	-0,2	15,0
Strefa euro Euro area – DJ EURO STOXX	8,0	1,5	10,1	-14,8	23,0
Szwecja Sweden – OMXS 30 Index	-1,2	4,9	3,9	-10,7	25,8
W. Brytania United Kingdom – FTSE 100 Index	-4,9	14,4	7,6	-12,5	12,1
Węgry Hungary – BUX Index	43,8	33,8	23,0	-0,6	17,7
Włochy Italy – FTSEMIB Index	12,7	-10,2	13,6	-16,1	28,3

Źródło: dane giełd, dane EBC.

Source: stock exchange data, ECB data.

Polityka monetarna

Monetary policy

Europejski Bank Centralny (EBC) w 2019 r. podejmował decyzje o łagodzeniu polityki pieniężnej w trzech fazach. W efekcie spowolnienia dynamiki inflacji i zahamowania procesu konwergencji inflacji do średnio-okresowego celu EBC, słabszych danych makroekonomicznych i pogorszenia perspektyw gospodarczych Rada Prezesów EBC podjęła decyzję o pierwszej fazie luzowania polityki pieniężnej. W marcu 2019 r. przyjęty został pakiet strategicznych działań⁸⁴, w ramach którego wydłużony został horyzont czasowy zapowiedzi odnoszących się do polityki pieniężnej w przyszłości (ang. forward guidance). Dotyczyło to utrzymania się podstawowych stóp procentowych EBC na niezmiennym poziomie przynajmniej do końca 2019 r. oraz zamiaru pełnej reinwestycji kwot zakupionych w ramach programu skupu aktywów (ang. Asset Purchase Programme, APP) przez dłuższy okres po tym jak w przyszłości EBC rozpocznie podwyżki podstawowych stóp procentowych. EBC ogłosił również nową serię dwuletnich, dłużnych operacji (TLTRO III) w okresie od września 2019 r. do marca 2021 r. EBC kontynuował również prowadzenie operacji kredytowych Eurosystemu w formie przetargów o stałej stopie procentowej. W drugiej fazie łagodzenia polityki pieniężnej⁸⁵, w lipcu 2019 r. podjęto działania przygotowujące rynki finansowe do ogłoszenia szerszego pakietu zmian. Obserwowane były wówczas niepokojące zjawiska słabnącego światowego wzrostu gospodarczego, rosnącej niepewności przedsiębiorców wynikającej m.in. ze spadku dynamiki obrotów handlowych. Rada Prezesów EBC zapowiedziała między innymi możliwość obniżenia stóp procentowych oraz możliwość potencjalnych nowych zakupów aktywów. Działania te umożliwiły płynne przejście do trzeciej fazy łagodzenia polityki pieniężnej⁸⁶. Nastąpiła ona we wrześniu 2019 r., kiedy EBC obniżył oprocentowanie depozytów jednodniowych o 10 pkt bazowych do -0,50% (pierwsza obniżka od marca 2016 r.). Równocześnie wprowadzono korektę do zapowiedzi przyszłej ścieżki podstawowych stóp procentowych. EBC zakomunikował, że pozostaną one na niezmiennym poziomie lub będą niższe do czasu, gdy będzie przekonany o realizacji swojego celu inflacyjnego. Ponadto EBC podjął decyzję o ponownym uruchomieniu od 1 listopada 2019 r. skupu aktywów

⁸⁴ EBC, Raport roczny 2019 r., (2020), Frankfurt.

⁸⁵ EBC, Raport roczny 2019 r., (2020), Frankfurt.

⁸⁶ EBC, Raport roczny 2019 r., (2020), Frankfurt.

netto (na poziomie 20 mld EUR miesięcznie), aż do momentu na krótko przed rozpoczęciem podwyżek podstawowych stóp procentowych. EBC kontynuował równocześnie reinwestycje kwot zapadających papierów wartościowych, które były nabywane w ramach programu APP. EBC podjął również decyzję o modyfikacji trzeciej serii TLTRO (atrakcyjniejsze oprocentowanie) oraz wyłączeniu części nadwyżki rezerw gotówkowych banków spod ujemnego oprocentowania depozytów. Uruchomienie skupu aktywów nie wpłynęło w znaczący sposób na sumę bilansową EBC, która na koniec 2019 r. wyniosła 4,7 bln EUR i była zbliżona do poziomu z końca 2018 r. Przy czym, na koniec 2019 r. pozycje związane z polityką pieniężną⁸⁷ po stronie aktywów wynosiły 3,3 bln EUR, co stanowiło 70% sumy aktywów bilansu EBC, co oznaczało spadek w porównaniu z poprzednim rokiem o 2 p. proc.

€STR – nowa krótkoterminowa stopa referencyjna dla strefy euro

EBC rozpoczął od 2 października 2019 r. publikowanie stawki €STR – nowej referencyjnej stopy procentowej overnight dla rynków strefy euro. Stawka €STR odzwierciedla koszty jakie banki strefy euro ponoszą w związku z niezabezpieczonymi pożyczkami w euro, zaciągany na rynku międzybankowym. Obliczana jest na podstawie kwalifikowalnych transakcji o wartości powyżej 30 mld EUR zgłoszonych przez 50 różnych podmiotów sprawozdawczych. Docelowo stawka €STR ma zastąpić stawkę EONIA, która 3 stycznia 2022 r. przestanie być stosowana.

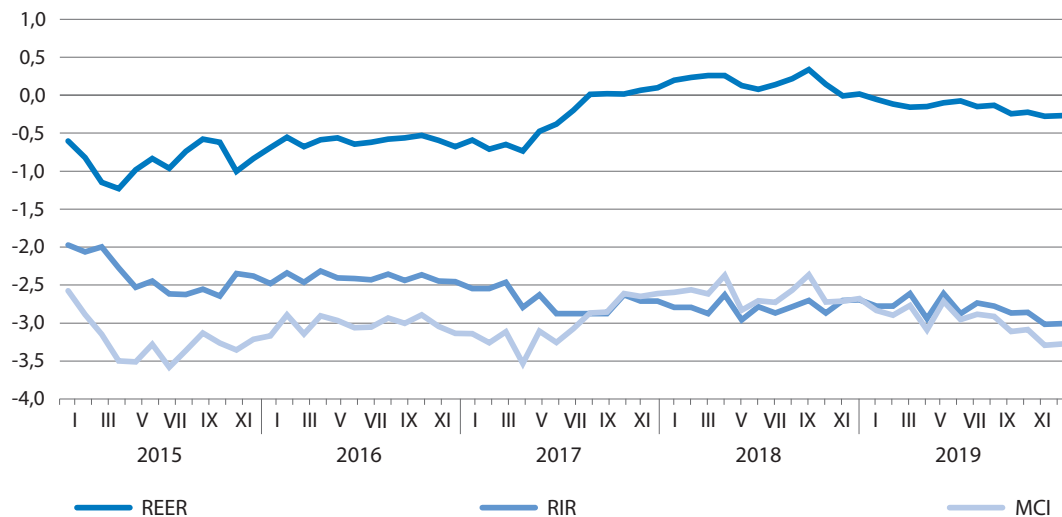
Źródło: EBC, Raport roczny 2019, (2020), Frankfurt
Source: ECB, Annual report 2019, (2020), Frankfurt

Działania w zakresie polityki monetarnej EBC znalazły odzwierciedlenie w kształtowaniu się kursu walutowego i krótkoterminowej stopy procentowej. Wskaźnik MCI⁸⁸, ujmujący syntetyczne kształtowanie się restrykcyjności polityki monetarnej, zmniejszył się w 2019 r., a jego poziom wyniósł -2,99 przy -2,62 w 2018 r. Poziom wskaźnika MCI w 2019 r. był ujemny a jego zmiany były determinowane przez realny kurs walutowy (REER). Najwyższy poziom MCI w 2019 r. odnotowano w maju (-2,72), a najniższy w listopadzie (-3,29).

⁸⁷ W pozycjach związanych z polityką pieniężną nastąpił spadek udziału w sumie bilansowej pożyczek dla instytucji kredytowych strefy euro (z 16% na koniec 2018 r. do 13% na koniec 2019 r.). Nie uległa zmianie relacja aktywów skupowanych dla celów polityki pieniężnej (56% sumy bilansowej).

⁸⁸ ang. Monetary Conditions Index – wskaźnik MCI obliczany jest jako średnia ważona realnej krótkoterminowej stopy procentowej i realnego efektywnego kursu walutowego (REER) w stosunku do ich wartości w okresie bazowym, http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/conditions/index_en.htm

Wykres 78. Wskaźnik MCI dla strefy euro i jego składowe
 Chart 78. Monetary conditions index for the euro area and its components

Źródło: dane KE.
 Source: EC data.

3. Sytuacja na rynku finansowym w Polsce

3. The situation on the financial market in Poland

Aktywa rynku finansowego

Financial market assets

W polskim systemie finansowym w 2019 r. kontynuowany był wzrost wartości aktywów. Wartość aktywów systemu finansowego w Polsce na koniec 2019 r. wynosiła 2 673,0 mld zł, odnotowując wzrost o 4,2% w relacji do roku poprzedniego (przy 3,5% w 2018 r.). Największy wzrost wartości aktywów w instytucjach finansowych wystąpił w sektorze bankowym, który wyniósł 5,6%, przy 6,6% w roku poprzednim⁸⁹. Aktywa banków komercyjnych i spółdzielczych oraz oddziałów instytucji kredytowych w 2019 r. wyniosły łącznie 2 000,5 mld zł, co oznacza wzrost o 106,8 mld zł (5,6%) w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Udział banków w aktywach sektora finansowego wzrósł z 73,8% w 2018 r. do 74,6% w 2019 r.

⁸⁹ KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019, (2020), s. 28.

Tablica 54. Aktywa instytucji finansowych w Polsce
Table 54. Assets of financial institutions in Poland

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
	w mld zł in billion PLN				
Ogółem Total	2 220,2	2 356,7	2 478,2	2 565,6	2 673,0
Banki komercyjne i spółdzielcze oraz oddziały instytucji kredytowych Commercial and cooperative banks and branches of credit institutions	1 600,0	1 711,3	1 777,0	1 893,7	2 000,5
Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe Cooperative Savings and Credit Unions	12,4	11,3	10,3	9,6	9,3
Sektor ubezpieczeniowy Insurance sector	180,9	185,4	196,9	192,6	194,0
Fundusze inwestycyjne i towarzystwa funduszy inwestycyjnych Investment funds and Investment Fund Companies	286,4	295,3	314,1	312,5	312,4
Otwarte Fundusze Emerytalne Open Pension Funds	140,5	153,4	180,0	157,5	155,0

Źródło: dane GUS i KNF.

Source: Statistics Poland and PFSA data.

Wartość aktywów funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2019 r. nieznacznie wzrosła w porównaniu z końcem 2018 r. i wyniosła 314,2 mld zł (wzrost o 0,5% wobec 2018 r.). Wartość aktywów zakładów ubezpieczeń w 2019 r. wzrosła o 1,4 mld zł, tj. o 0,7% i wyniosła 194,0 mld zł (wobec 192,6 mld zł w roku poprzednim)⁹⁰. Aktywa netto otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych na koniec 2019 r. wyceniono na 155,0 mld zł, tj. o 1,6% mniej niż rok wcześniej (wobec spadku o 12,5% w roku poprzednim)⁹¹. Wartość aktywów spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych pozostawała stabilna i wynosiła 9,3 mld zł⁹².

Polityka monetarna

Monetary policy

Zgodnie z przyjętymi Załoženiami polityki pieniężnej na 2019 r.⁹³, Rada Polityki Pieniężnej (RPP) w 2019 r. kontynuowała rozpoczętą w 2004 r. politykę pieniężną, której celem było „utrzymanie inflacji na poziomie 2,5% z symetrycznym przedziałem odchylenia o szerokości ± 1 punktu procentowego w średnim okresie⁹⁴. Przez cały 2019 r. RPP utrzymywała stopy procentowe NBP na niezmiennym poziomie. Stopę referencyjną na poziomie 1,5%; lombardową: 2,5%; depozytową: 0,5% oraz stopę redyskonta weksli na poziomie 1,75%. Za utrzymywaniem stabilnych stóp procentowych przemawiały zarówno projekcje RPP dotyczące inflacji jak i tempa wzrostu dynamiki PKB w horyzoncie oddziaływania polityki pieniężnej. W ramach polityki informacyjnej, RPP utrzymywała przez cały rok w niezminionej formie komunikat stwierdzający, że: „poziom stóp procentowych sprzyja utrzymaniu polskiej gospodarki na ścieżce zrównoważonego wzrostu oraz pozwala zachować równowagę makroekonomiczną”⁹⁵.

⁹⁰ Dane KNF oraz informacja sygnałna GUS, Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 4.

⁹¹ GUS, Wyniki finansowe otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r., (2020), Warszawa, s. 2.

⁹² KNF, Informacja o sytuacji spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w IV kwartale 2019 r., (2020), Warszawa, s. 30.

⁹³ NBP, Założenia polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa.

⁹⁴ NBP, Założenia polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa, s. 5.

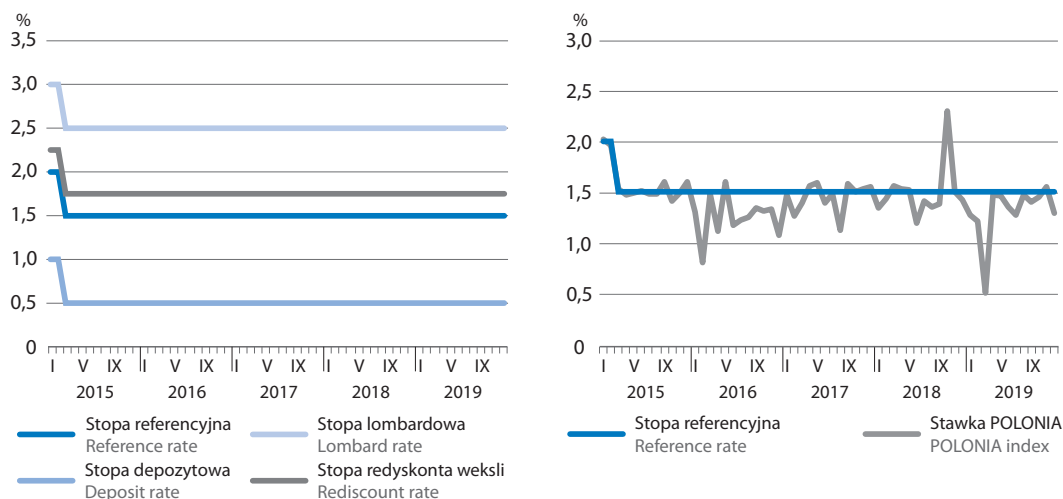
⁹⁵ NBP, Informacja po posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej w dniach 3-4 grudnia 2019 r. (2019).

Brak zmian podstawowych parametrów w polityce pieniężnej powodował, że podstawowa aktywność NBP na rynku finansowym przejawiała się w ramach decyzji odnoszących się do aspektu płynności sektora bankowego. Podobnie jak w poprzednich latach rolę stabilizującą płynność na rynku międzybankowym pełniły operacje depozytowo kredytowe. Banki w 2019 r. złożyły depozyty „na koniec dnia” w NBP w sumarycznej kwocie 410,5 mld zł, co oznacza spadek o 17,5% w relacji do depozytów złożonych w 2018 r.⁹⁶. Średni dzienny poziom depozytów „na koniec dnia” w 2019 r. był względnie stabilny w stosunku do 2018 r., wyniósł on 1,12 mld zł, wobec 1,37 mld zł w 2018 r.⁹⁷.

W 2019 r. polityka pieniężna NBP była prowadzona w warunkach nadpłynności sektora bankowego. Średni poziom krótkoterminowej płynności sektora bankowego w 2019 r. wyniósł 81,6 mld zł, co oznacza spadek o 8,7 mld zł (9,6%) w porównaniu z 2018 r.⁹⁸. Głównym czynnikiem wpływającym na zmniejszenie nadpłynności sektora bankowego miał wzrost poziomu gotówki w obiegu, który wyniósł 20,9 mld zł (średnio w okresie od grudnia 2018 do grudnia 2019 r.). Transakcje skupu walut obcych przez NBP przeważały nad transakcjami ich sprzedaży, co wpłynęło na wzrost płynności sektora bankowego o 29,9 mld zł (średnio w okresie od grudnia 2018 do grudnia 2019 r.). Poziom płynności sektora bankowego był warunkowany poziomem środków utrzymywanych w ramach rezerwy obowiązkowej. Rezerwa obowiązkowa wzrosła do 46,8 mld zł na koniec 2019 r. z 43,2 mld zł w roku poprzednim⁹⁹. Był to w głównej mierze efekt wzrostu środków stanowiących podstawę jej naliczania. Podstawowa stopa rezerwy obowiązkowej w 2019 r. nie uległa zmianie i wynosiła 3,5% od wszystkich zobowiązań stanowiących podstawę naliczania rezerwy. Wyjątek stanowiły środki uzyskane z tytułu transakcji repo i sell-buy-back oraz środki pozyskane na co najmniej dwa lata, od których obowiązywała stopa rezerwy obowiązkowej w wysokości 0,0%¹⁰⁰. Oprocentowanie środków rezerwy obowiązkowej wynosiło 0,5% (stawka obowiązująca od 1 stycznia 2018 r.).

Wykres 79. Stawka POLONIA vs stopa referencyjna NBP oraz porównanie stóp procentowych
Chart 79. The POLONIA index vs the NBP reference rate and a comparison of interest rates

Źródło: dane NBP.

Source: NBP data.

⁹⁶ NBP, Raport roczny 2019. Płynność sektora bankowego Instrumenty polityki pieniężnej NBP, (2020), Warszawa, s. 28.

⁹⁷ NBP, Raport roczny 2019. Płynność sektora bankowego Instrumenty polityki pieniężnej NBP, (2020), Warszawa, s. 28.

⁹⁸ NBP, Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa, s. 13.

⁹⁹ NBP, Raport roczny 2019. Płynność sektora bankowego Instrumenty polityki pieniężnej NBP, (2020), Warszawa, s. 27.

¹⁰⁰ NBP, Raport roczny 2019. Płynność sektora bankowego Instrumenty polityki pieniężnej NBP, (2020), Warszawa, s. 28.

Stawka POLONIA w 2019 r. stanowiła cel operacyjny polityki pieniężnej w Polsce. Jej wartość kształtowała się w pobliżu stopy referencyjnej NBP. Średnie absolutne odchylenie stawki POLONIA od stopy referencyjnej NBP wyniosło 21 p.b. i było niższe w porównaniu do roku poprzedniego o 4 p.b.¹⁰¹.

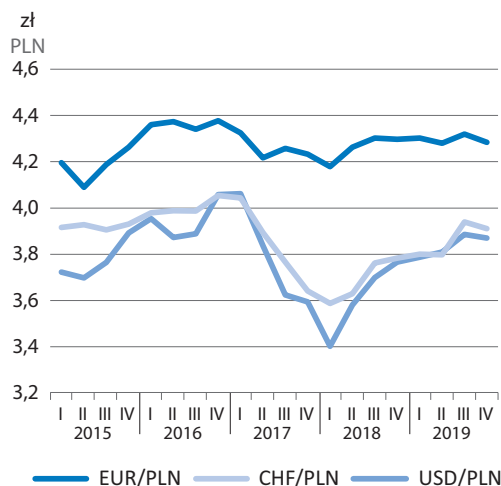
Z uwagi na utrzymywanie się nadpłynności w sektorze bankowym w 2019 r., NBP w ramach podstawowych operacji otwartego rynku emitował bony pieniężne z 7-dniowym terminem zapadalności, których średnia wartość roczna wyniosła 78,7 mld zł i była niższa w porównaniu z 2018 r. o 8,5 mld zł. Ponadto NBP prowadził również operacje dostrajające (łącznie 16 operacji w 2019 r.), w ramach których emitował bony pieniężne o krótszych terminach zapadalności (1, 2 i 3-dniowych). Średnia wartość ich emisji w 2019 r. wyniosła 1,732 mld zł (o 73 mln zł mniej niż rok wcześniej)¹⁰². Należy podkreślić, że obserwowana w trakcie roku zmienność skali nadpłynności sektora bankowego wynikała głównie z transakcji walutowych przeprowadzanych przez NBP. Tylko w pierwszym kwartale 2019 r. w średnim ujęciu przeważały transakcje sprzedaży walut obcych nad ich skupem, co wpływało na zmniejszenie nadpłynności w sektorze. W pozostałej części roku transakcje walutowe wpływały na wzrost płynności sektora bankowego¹⁰³.

Kursy walut

Exchange rates

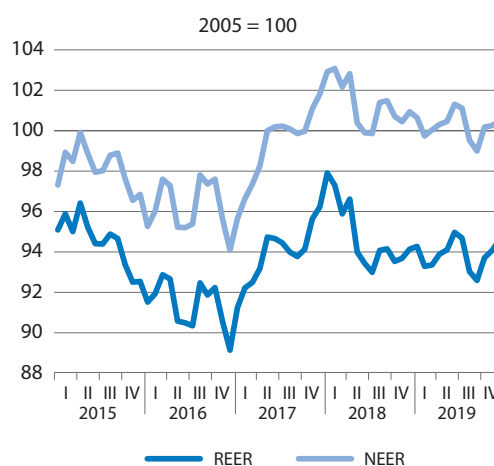
W 2019 r. średnioroczny kurs złotego w porównaniu z rokiem wcześniejszym był słabszy w relacji do euro, dolara amerykańskiego i franka szwajcarskiego. W głównej mierze był to efekt rosnącej, międzynarodowej niepewności odnoszącej się do oczekiwanego globalnego spowolnienia gospodarczego, efektów wojen handlowych oraz reakcji na decyzje podejmowane przez banki centralne. Wyraźniejsze osłabienie wystąpiło w przypadku kursu złotego wobec dolara, średni kurs dolara w 2019 r. wzrósł w porównaniu z 2018 r. o 6,3% do 3,84 zł. Z kolei średni kurs franka szwajcarskiego wzrósł o 4,6% do 3,86 zł. Polska waluta pozostawała względnie stabilna w relacji do euro, średni kurs złotego euro wzrósł w 2019 r. w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,8% do 4,30 zł.

Wykres 80. Kursy średnioważone walut obcych
Chart 80. The weighted average of foreign exchange rates

Źródło: dane NBP i Komisja Europejska.
Source: NBP data and European Commission.

Nominalny i realny efektywny kurs złotego
Nominal and real effective exchange rates for Polish zloty

¹⁰¹ NBP, Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa, s. 15.

¹⁰² NBP, Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa, s. 14.

¹⁰³ NBP, Raport roczny 2019. Płynność sektora bankowego. Instrumenty polityki pieniężnej NBP, (2020), Warszawa, s. 23.

Zarówno średni realny jak i nominalny efektywny kurs złotego (odpowiednio REER i NEER¹⁰⁴) był niższy w 2019 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym, co świadczy o nieznacznym pogorszeniu siły nabywczej złotego. Realny średni efektywny kurs złotego (REER) w przeliczeniu dla 42 krajów obniżył się z 94,8 w 2018 r. do 93,9 w 2019 r. Z kolei nominalny średni efektywny kurs złotego (NEER) w 2019 r. w przeliczeniu dla 42 krajów spadł ze 101,3 w 2018 r. do 100,2 w 2019 r.

4. Sektor bankowy w Polsce

4. The banking sector in Poland

Charakterystyka polskiego sektora bankowego

Characteristics of the Polish banking sector

W końcu 2019 r. liczba podmiotów działających w polskim sektorze bankowym zmniejszyła się o 12 podmiotów. Liczba krajowych banków komercyjnych zmniejszyła się o 2 banki, a liczba banków spółdzielczych o 11. Natomiast, o 1 oddział zwiększyła się liczba oddziałów instytucji kredytowych. Zmiany liczby podmiotów wynikały z procesów konsolidacyjnych (połączenie dwóch krajowych banków komercyjnych oraz połączenie 10 banków spółdzielczych z innymi bankami spółdzielczymi) i zmian organizacyjnych (przekształcenie jednego krajowego banku komercyjnego w oddział instytucji kredytowej). Ponadto, działalność rozpoczął jeden nowy krajowy bank komercyjny i jeden oddział instytucji kredytowej. Jeden krajowy bank komercyjny i jeden oddział instytucji kredytowej zakończyły działalność decyzją swoich właścicieli. W 2019 r. ogłoszono upadłość jednego banku spółdzielczego spowodowaną jego złą sytuacją finansową¹⁰⁵.

Tablica 55. Charakterystyka liczbowa sektora bankowego w Polsce
Table 55. Numerical characteristics of the banking sector in Poland

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Banki komercyjne ^a Commercial banks ^a	38	36	35	32	30
Banki spółdzielcze Cooperative banks	561	558	553	549	538
Oddziały instytucji kredytowych Branches of credit institutions	27	27	28	31	32
Liczba placówek Number of banking offices	14 505	14 506	13 430	12 987	12 402
Zatrudnienie Employment	170 908	168 821	164 390	162 565	156 880
Udział w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych, w % Share in assets of banks controlled by domestic investors, in %	41,0	43,4	54,5	53,0	53,7

^a Krajowe banki komercyjne – banki mające siedzibę w Polsce i działające w formie prawnej spółki akcyjnej lub banku państwowego. Źródło: dane KNF¹⁰⁶.

^a Domestic commercial banks – domestically incorporated banks operating in the legal form of a joint stock company or a state bank. Source: data of the PFSA.

¹⁰⁴ Realny efektywny kurs walutowy, REER UE28 oraz Nominalny efektywny kurs walutowy, NEER UE28 uwzględnia zmiany kursu złotego wobec 28 krajów UE, a REER UE19 uwzględnia zmiany kursu złotego wobec krajów strefy euro. Więcej na ten temat w: KE, Price and Cost Competitiveness, http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/

¹⁰⁵ KNF, Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających po II kwartale 2019 r., (2019), Warszawa, s. 2.

¹⁰⁶ We wszystkich przypadkach oznacza dane miesięczne z 8 czerwca 2020 r.

Równolegle ze zmniejszeniem liczby banków, odnotowano spadek zatrudnienia w sektorze o 5,7 tys. osób (o 3,5%) oraz liczby placówek obsługi klientów o 0,6 tys. (o 4,5%). Dodatkowym powodem zmniejszenia zatrudnienia i liczby placówek było dążenie właścicieli banków do redukcji kosztów pracowniczych i kosztów wynajmowania powierzchni komercyjnych, jednocześnie zwiększając obsługę klientów za pomocą elektronicznych kanałów dostępu¹⁰⁷.

W 2019 r. struktura sektora bankowego pod względem pochodzenia kapitału nie uległa większym zmianom. Po spadku w poprzednim roku, wystąpiło zwiększenie udziału banków należących do inwestorów krajowych w aktywach sektora bankowego o 0,7 p. proc. Na koniec 2019 r. pod kontrolą inwestorów krajowych znajdowało się 13 banków komercyjnych (bez zmian) oraz wszystkie banki spółdzielcze. Inwestorzy zagraniczni pochodzący głównie z Hiszpanii, Niemiec, Francji oraz Holandii kontrolowali 17 krajowych banków komercyjnych (o 2 mniej) oraz wszystkie oddziały instytucji kredytowych¹⁰⁸.

Adekwatność kapitałowa

Capital adequacy

Fundusze własne sektora bankowego¹⁰⁹ na koniec 2019 r. wynosiły 210,8 mld zł i były o 7,2 mld zł wyższe niż rok wcześniej (tj. wzrost o 3,5%), z tego do krajowych banków komercyjnych należało 198,4 mld zł (po wzroście o 3,5%), a do banków spółdzielczych 12,4 mld zł (więcej o 3,4%).

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko na koniec 2019 r. wyniosła 1 102,4 mld zł i była wyższa niż rok wcześniej o 33,2 mld zł (tj. o 3,1%), z tego na krajowe banki komercyjne przypadło 1 032,3 mld zł (wzrost o 3,1%) i na banki spółdzielcze 70,1 mld zł (więcej o 2,7%).

W wyniku szybszego tempa wzrostu funduszy własnych niż łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko wzrosła wartość łącznego współczynnika kapitałowego. Na koniec 2019 r. łączny współczynnik kapitałowy (TCR) sektora bankowego wyniósł 19,1% (wzrost o 0,1 p. proc.). Zarówno krajowe banki komercyjne jak i banki spółdzielcze odnotowały wzrost współczynnika TCR o 0,1 p. proc., którego wartość osiągnęła poziom odpowiednio 19,2% i 17,7%. Wolniej od łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko rosła wartość kapitału Tier 1 sektora bankowego i krajowych banków komercyjnych. W rezultacie ich współczynnik kapitału Tier 1 obniżył się o 0,1% i wyniósł 17,1%. W bankach spółdzielczych również kapitał Tier 1 rósł szybciej od łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, dlatego współczynnik kapitału Tier 1 dla tej grupy banków zwiększył się o 0,2 p. proc. do 17,0%.

Od 1 stycznia 2019 r. wszystkie banki obowiązują, wprowadzona ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym¹¹⁰, docelowa wysokość bufora zabezpieczającego na poziomie 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 rozporządzenia CRR¹¹¹.

W 2019 r. zostały zaktualizowane przez KNF indywidualne zalecenia stosowania dodatkowego wymogu kapitałowego dla 12 banków posiadających ekspozycje na rynku walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie¹¹². Nałożenie na banki zaangażowane w kredyty walutowe dodatkowych wymogów kapitałowych uodporniło te banki na negatywne skutki orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z 3 października 2019 r. dotyczące kredytów indeksowanych do walut obcych¹¹³.

¹⁰⁷ KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 9.

¹⁰⁸ KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 5.

¹⁰⁹ Bez oddziałów instytucji kredytowych.

¹¹⁰ Dz. U. z 2015, poz. 1513, z późn. zm.

¹¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.

¹¹² KNF, Sprawozdanie z działalności Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego oraz Komisji Nadzoru Finansowego w 2019 r., (2020), Warszawa, s. 56.

¹¹³ KNF, Komunikat Urzędu KNF z 3 października 2019 r. w związku z orzeczeniem TSUE, (2019), Warszawa.

Dodatkowe wymogi, w formie dodatkowego bufora kapitałowego w wysokości 0,1% – 1,0% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, musiały spełniać dziewięć banków komercyjnych (o 2 mniej niż w 2018 r.) zidentyfikowane przez KNF jako inne instytucje o znaczeniu systemowym¹¹⁴.

Banki komercyjne planujące w 2019 r. wypłatę dywidendy, w zależności od części wypracowanego w 2018 r. zysku przeznaczonego na dywidendę, oprócz spełnienia innych kryteriów musiały posiadać współczynniki kapitałowe na poziomie minimalnym powiększone o dodatkowe 1,5 p. proc. Natomiast, banki spółdzielcze, aby przeznaczyć na wypłatę dywidendy jakąkolwiek część zysku netto były zobowiązane, oprócz spełnienia innych kryteriów, do utrzymywania współczynników kapitałowych nie niższych niż wymagane minimum, tj. współczynnik TCR – 13,5% oraz współczynnik Tier 1 – 11,5%¹¹⁵.

Ostatecznie, na koniec 2019 r. w przypadku 6 banków (o 2 mniej niż rok wcześniej) fundusze własne nie pozwalały na spełnienie wymagań regulacyjnych w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych¹¹⁶. Dwadzieścia jeden banków (4 komercyjne i 17 spółdzielczych) nie spełniało wymagań regulacyjnych powiększonych o wymóg połączonego bufora¹¹⁷. Ze względu na niski udział (5,5%) tych banków w aktywach sektora bankowego nie stwarzało to zagrożenia dla stabilności całego sektora¹¹⁸.

Depozyty Deposits

Depozyty sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych na koniec 2019 r. wyniosły łącznie 1 355,0 mld zł¹¹⁹, i były o 9,1% wyższe niż rok wcześniej. Depozyty sektora niefinansowego wyniosły 1 269,8 mld zł (wzrost o 9,6%) i stanowiły 93,7% depozytów tych dwóch sektorów (93,3% w 2018 r.). Wartość depozytów sektora instytucji rządowych i samorządowych osiągnęła wartość 85,2 mld zł, co oznaczało 2,1% wzrostu w porównaniu z rokiem poprzednim.

W porównaniu do stanu z końca 2018 r. odnotowano wzrost łącznej wartości depozytów bieżących sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych o 15,6% oraz spadek depozytów terminowych o 1,8%. Wartość depozytów bieżących sektora niefinansowego zwiększyła się o 15,6%, a depozytów terminowych zmniejszyła o 0,3%. Wartość depozytów bieżących sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrosła o 15,7%, a wartość depozytów terminowych tego sektora spadła o 26,5%. W rezultacie, udział depozytów terminowych w łącznej kwocie depozytów tych dwóch sektorów zmniejszył się w skali roku o 3,7 p. proc. (do 33,3%). Udział depozytów terminowych w depozytach sektora niefinansowego obniżył się o 3,4 p. proc. (do 34,0%), a w sektorze instytucji rządowych i samorządowych udział depozytów terminowych w depozytach tego sektora zmniejszył się o 9,0 p. proc. (do 23,1%)¹²⁰.

W strukturze walutowej depozytów sektora niefinansowego przeważały depozyty w walucie krajowej, których udział w grudniu 2019 r. wyniósł 86,7%, tj. zmniejszył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,1 p. proc. Depozyty utrzymywane w euro stanowiły 8,6% depozytów ogółem tego sektora (wobec 8,3% w roku poprzednim).

¹¹⁴ Lista tych banków jest dostępna na stronie internetowej <https://www.nbp.pl/nadzormakroostroznościowy/insrtrumenty.aspx>. Ponadto, na stronie <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/P221119-1.pdf> znajduje się lista 30 banków o globalnym znaczeniu systemowym za 2019 r., spośród których czternaście było większościami właścicielami krajowych banków komercyjnych lub oddziałów instytucji kredytowych.

¹¹⁵ KNF, Komunikat KNF z 15 stycznia 2019 r. dotyczący stanowiska organu nadzoru w sprawie założeń polityki dywidendowej banków komercyjnych, banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, domów maklerskich, towarzystw funduszy inwestycyjnych oraz powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r., (2019), Warszawa.

¹¹⁶ Wysokość minimalnych poziomów współczynników kapitałowych na 2019 r. została określona w Stanowisku KNF z 24 listopada 2017 r. w sprawie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych. (2017), Warszawa.

¹¹⁷ Od początku 2019 r. suma buforów: zabezpieczającego (2,5%), antycyklicznego (0%), innej instytucji o znaczeniu systemowym (0,1–1%), ryzyka systemowego na ekspozycje zlokalizowane na terytorium Polski (3%) i bufora antycyklicznego specyficznego dla instytucji. KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 16.

¹¹⁸ KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 62.

¹¹⁹ Bez depozytów zablokowanych, których wartość dla tych dwóch sektorów na koniec 2019 r. wyniosła 3,3 mld zł, z czego 98,6% należało do sektora niefinansowego.

¹²⁰ Wyliczenia własne na podstawie danych NBP dla sektora bankowego bez oddziałów zagranicznych. Obliczenia prezentowane w tym akapicie uwzględniają depozyty zablokowane.

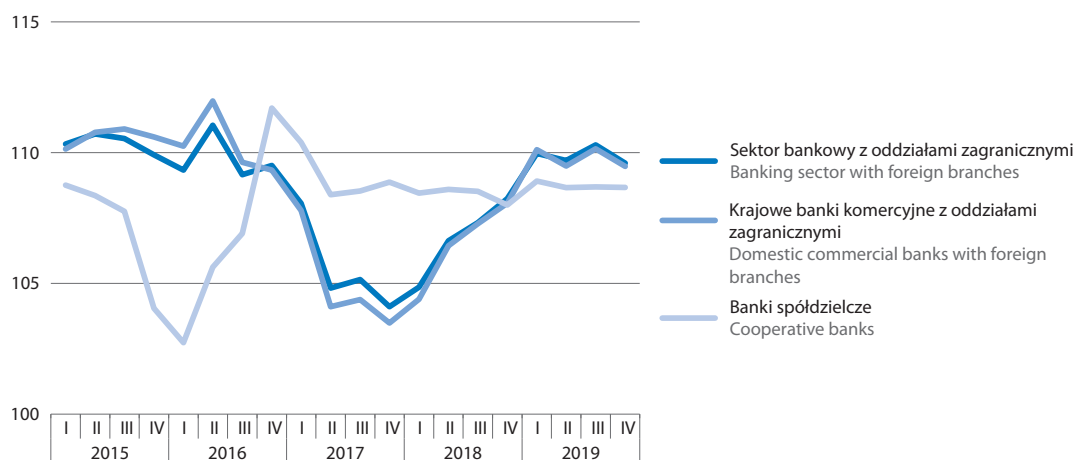
Przeważająca część depozytów sektora niefinansowego utrzymywana była w krajowych bankach komercyjnych, w których ulokowanych było 89,1% wszystkich depozytów sektora niefinansowego (o 0,1 p. proc. mniej w relacji do 2018 r.).

Analogicznie jak w latach poprzednich, w strukturze właścicielskiej depozytów sektora niefinansowego dominowały depozyty należące do gospodarstw domowych, które stanowiły 72,4% depozytów sektora niefinansowego (bez zmian). Ich wartość wyniosła 919,9 mld zł i była wyższa o 9,7% niż w końcu 2018 r.

Depozyty przedsiębiorstw stanowiły 25,4% depozytów sektora niefinansowego (o 0,1 p. proc. więcej), a ich wartość zwiększyła się o 29,3 mld zł (o 10,0%) i wyniosła 322,9 mld zł. Na wzrost depozytów przedsiębiorstw decydujący wpływ miała utrzymująca się dobra koniunktura gospodarcza, która skutkowałą rosnącymi wpływami środków pieniężnych ze sprzedaży¹²¹.

Wykres 81. Dynamika depozytów sektora niefinansowego

Chart 81. Dynamics of non-financial sector deposits

Uwaga: stan na koniec kwartału bez depozytów zablokowanych (analogiczny okres poprzedniego roku = 100).

Note: as of the end of the quarter without blocked deposits (corresponding period of the previous year = 100).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych miesięcznych KNF.

Source: own elaboration based on monthly data of the PFSA.

W 2019 r. roczna dynamika zmian wartości depozytów sektora niefinansowego w sektorze bankowym z oddziałami zagranicznymi oraz w krajowych bankach komercyjnych z oddziałami zagranicznymi była wyższa niż rok wcześniej o 1,4 p. proc. W bankach spółdzielczych tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego zwiększyło się o 0,7 p. proc.

Kontynuowany w 2019 r. proces szybszego przyrostu depozytów niż kredytów sektora niefinansowego skutkowałą dalszym obniżeniem poziomu relacji kredytów do depozytów tego sektora o 3,6 p. proc.¹²². Współczynnik ten na koniec 2019 r. wyniósł 86,6%, wobec 90,2% rok wcześniej.

¹²¹ GUS, Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych I–XII 2019 r., (2020), Warszawa, s. 11.

¹²² KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 3.

Kredyty

Loans

W końcu 2019 r. wartość kredytów brutto sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych wynosiła 1 224,8 mld zł¹²³, notując wzrost o 4,2% w stosunku do roku poprzedniego. W strukturze tych kredytów 92,8% stanowiły kredyty sektora niefinansowego, których wartość zwiększyła się do 1 136,8 mld zł, tj. o 4,5%. Wartość kredytów sektora instytucji rządowych i samorządowych powiększyła się o 0,9% do kwoty 88,0 mld zł.

Wartość kredytów dla gospodarstw domowych w końcu 2019 r. wyniosła 745,4 mld zł, a dla przedsiębiorstw 383,9 mld zł. Wyższym tempem wzrostu wartości kredytów w obszarze sektora niefinansowego charakteryzowały się gospodarstwa domowe, dla których odnotowano wzrost o 5,3%. Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem zwiększyły swą wartość w tym samym okresie o 2,9%. Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjały stabilne i niskie stopy procentowe oraz utrzymujący się wzrost gospodarczy, co pozytywnie wpływało na wzrost wynagrodzeń i zmniejszanie bezrobocia, a tym samym na poprawę sytuacji materialnej konsumentów.

Na poziom kredytów dla gospodarstw domowych w 2019 r. wpłynęło głównie zwiększenie wartości kredytów mieszkaniowych (o 6,5%) oraz wzrost wartości kredytów konsumpcyjnych (o 4,7%). W przypadku kredytów mieszkaniowych w złotych odnotowano zwiększenie ich wartości o 12,3%, natomiast wartość mieszkaniowych kredytów walutowych obniżyła się o 6,1%. W rezultacie, na koniec 2019 r. udział kredytów walutowych w kredytach mieszkaniowych gospodarstw domowych wyniósł 27,6% (wobec 31,4% rok wcześniej). Obniżenie udziału kredytów walutowych wynikało z systematycznej spłaty starych kredytów walutowych, przy prawie braku udzielanych nowych kredytów walutowych¹²⁴.

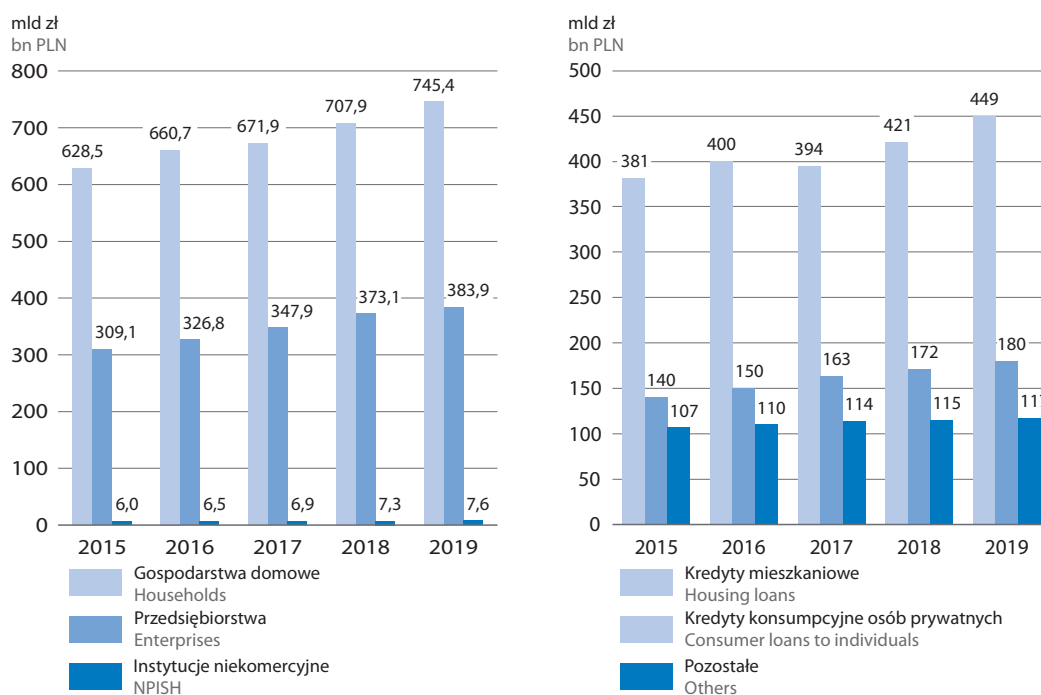
Rozwój akcji kredytowej w obszarze kredytów mieszkaniowych w 2019 r. wiązał się z niskimi stopami procentowymi, utrzymującą się dobrą koniunkturą gospodarczą oraz oczekiwanym wzrostem cen nieruchomości.

¹²³ Podawane w tym rozdziale wartości i dynamiki kredytów dotyczą wartości bilansowej brutto kredytów zaliczanych do portfela B, który od 2018 r. nie obejmuje instrumentów dłużnych. Ponadto, nie są uwzględnione zmiany kursów walut obcych. Wartość kredytów zaliczanych do portfela A sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrosła z 10,8 mld zł na koniec 2018 r. do 17,0 mld zł na koniec 2019 r., tj. o 56,9%. Natomiast wartość instrumentów dłużnych tych dwóch sektorów łącznie zwiększyła się odpowiednio z 341,9 mld zł do 378,1 mld zł (o 10,6%).

¹²⁴ Pomimo osłabienia złotego w stosunku do głównych walut obcych, w tym franka szwajcarskiego (CHF), którego kurs wg tabeli NBP z 31.12.2019 r. był o 2,7% wyższy niż rok wcześniej.

Wykres 82. Wartość bilansowa brutto kredytów sektora niefinansowego (lewy) oraz dekompozycja kredytów dla gospodarstw domowych (prawy)

Chart 82. Gross carrying amount of non-financial sector loans (left) and decomposition of households loans (right)

Uwaga: stan na koniec roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych miesięcznych KNF.

Note: as of the end of the year.

Source: own elaboration based on monthly data of the PFSA.

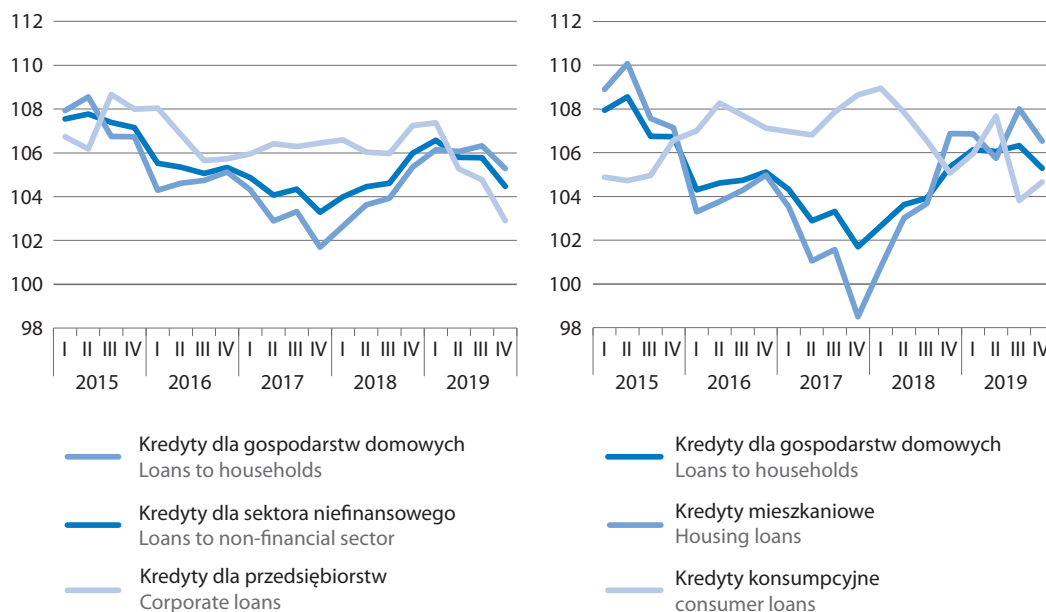
Wartość kredytów konsumpcyjnych w 2019 r. zwiększyła się do 179,5 mld zł ze 171,5 mld zł w 2018 r. Najwyższy wzrost tych kredytów odnotowano dla kategorii kredytów ratalnych samochodowych, który wyniósł 15,6% w relacji do roku poprzedniego. Wartość kredytów ratalnych pozostałych zwiększyła się o 6,0%, a pozostałych kredytów konsumpcyjnych¹²⁵ o 3,0%. Natomiast wartość kredytów w kartach kredytowych obniżyła się o 3,7%.

W końcu 2019 r. w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw ogółem, podobnie jak w 2018 r., odnotowano wyższe tempo wzrostu wartości kredytów udzielonych dużym przedsiębiorstwom w porównaniu do kredytów dla MŚP. Wartość kredytów dla dużych przedsiębiorstw wzrosła o 6,4% i wyniosła 178,5 mld zł. Wartość kredytów dla MŚP ukształtowała się na poziomie z poprzedniego roku 205,4 mld zł (wzrost o 0,1 mld zł – 0,0%). Spowodowało to obniżenie do 53,5% udziału kredytów udzielonych MŚP w wartości bilansowej brutto kredytów dla przedsiębiorstw ogółem (o 1,5 p. proc. mniej niż rok wcześniej).

Analogicznie jak w poprzednich latach, w strukturze kredytów dla przedsiębiorstw ogółem największy udział, bo 38,8% (bez zmian) miały kredyty operacyjne. Wartość tych kredytów na koniec 2019 r. wyniosła 148,8 mld zł i była wyższa o 2,8% w porównaniu do 2018 r. Wartość kredytów inwestycyjnych przedsiębiorstw ogółem zwiększyła się w 2019 r. o 7,5% do 134,3 mld zł, a ich udział w strukturze kredytów dla przedsiębiorstw stanowił 35,0% (o 1,5 p. proc. więcej). Kredyty przedsiębiorstw przeznaczone na nieruchomości zmniejszyły się o 0,8% do 69,8 mld zł, a ich udział w kredytach dla przedsiębiorstw ogółem wyniósł 18,2%, tj. o 0,7 p. proc. mniej niż rok wcześniej.

¹²⁵ Kategoria ta obejmuje kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo oraz kredyty w rachunku bieżącym niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Wykres 83. Dynamika kredytów sektora niefinansowego
 Chart 83. Dynamics of non-financial sector loans

Uwaga: stan na koniec kwartału (analogiczny okres roku poprzedniego = 100)..

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych miesięcznych KNF.

Note: as of the end of the quarter (corresponding period of the previous year = 100).

Source: own elaboration based on monthly data of the PFSA.

W IV kwartale 2019 r. roczna dynamika wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego była o 1,5 p. proc. niższa niż rok wcześniej, głównie za sprawą spadku dynamiki wzrostu wartości kredytów przedsiębiorstw o 4,3 p. proc. W przypadku gospodarstw domowych roczne tempo wzrostu kredytów na koniec 2019 r. zmniejszyło się o 0,1 p. proc., przy obniżeniu się dynamiki kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych po 0,4 p. proc.

Kredyty zagrożone

Non-performing loans

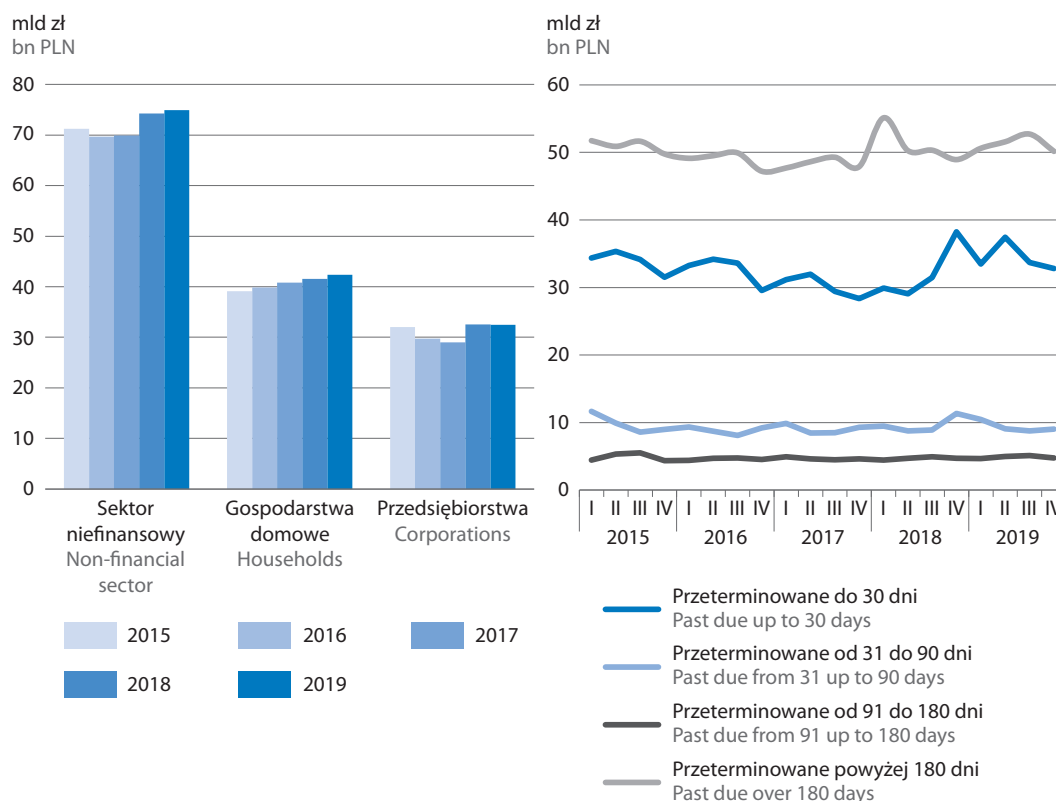
W 2019 r. wartość kredytów zagrożonych¹²⁶ w sektorze bankowym zwiększyła się o 0,7% w porównaniu z 2018 r. i wyniosła 76,1 mld zł. Kredyty zagrożone sektora niefinansowego stanowiły 98,5% kredytów zagrożonych ogółem, a ich wartość ukształtowała się na poziomie 74,9 mld zł, tj. o 0,8% więcej niż rok wcześniej.

Kredyty zagrożone sektora niefinansowego w końcu 2019 r. stanowiły 6,6% portfela kredytowego tego sektora, tj. 0,2 p. proc. mniej niż rok wcześniej. W strukturze kredytów zagrożonych sektora niefinansowego przeważały kredyty gospodarstw domowych (56,5%). Wartość tych kredytów na koniec 2019 r. wyniosła 42,4 mld zł i zwiększyła się o 0,8 mld zł (o 1,8%) w porównaniu do stanu o rok wcześniej.

¹²⁶ Od 2018 r. kategoria ta oznacza należności ze stwierdzoną utratą wartości, tzw. faza 3.

Wykres 84. Wartość kredytów zagrożonych wybranych sektorów (lewy) oraz kredyty przeterminowane sektora niefinansowego według opóźnień w spłacie (prawy)

Chart 84. Value of non-performing loans in selected sectors (left) and overdue loans of non-financial sector by past due (right)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych miesięcznych KNF.
Source: own elaboration based on monthly data of the PFSA.

Wartość kredytów przeterminowanych sektora niefinansowego zmniejszyła się o 6,3% do kwoty 96,8 mld zł. W strukturze tych kredytów na koniec 2019 r. dominowała grupa kredytów niespłacanych powyżej 180 dni, o wartości 50,2 mld zł (wzrost o 2,5%), a ich udział wyniósł 51,8% (47,4% w 2018 r.). Drugą największą pod względem wartości grupą kredytów przeterminowanych, były kredyty, których opóźnienie w spłacie było nie dłuższe niż 30 dni. Wartość tej grupy kredytów wyniosła 32,8 mld zł (o 14,2% mniej) i stanowiły one 33,9% całości kredytów przeterminowanych sektora niefinansowego na koniec 2019 r., przy 37,0% rok wcześniej.

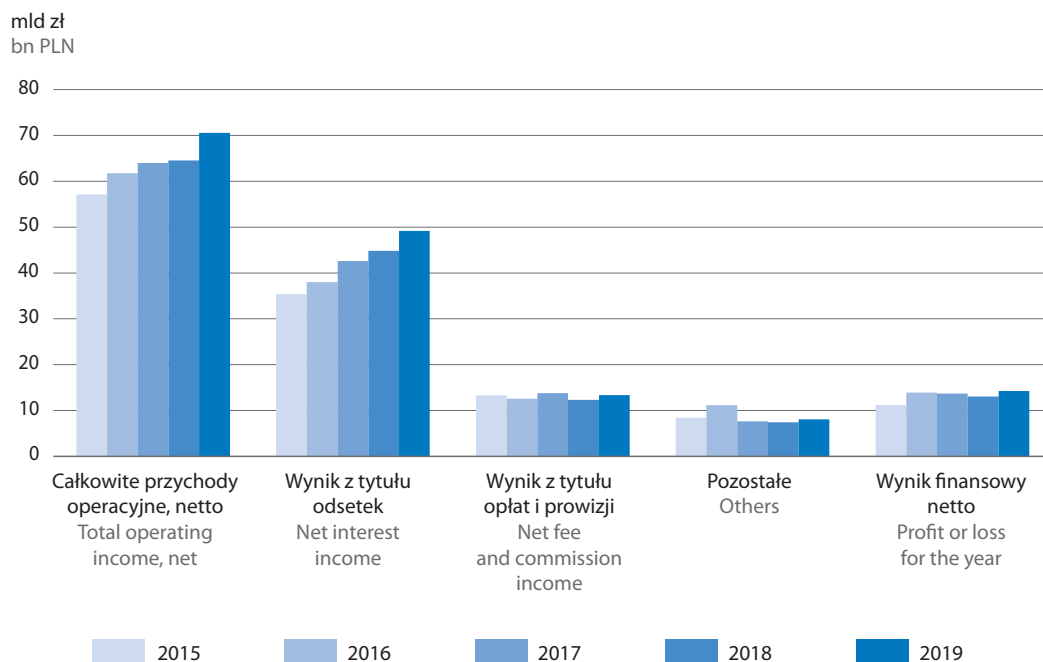
Wyniki finansowe i rentowność

Financial results and profitability

Wynik finansowy netto sektora bankowego w 2019 r. wyniósł 14,2 mld zł, osiągając wartość o 9,1% wyższą od wypracowanej w 2018 r.¹²⁷ Zasadniczy wpływ na kształtowanie wyniku finansowego netto miało zwiększenie całkowitych przychodów operacyjnych netto o 6,0 mld zł, tj. o 9,3%, na co złożyły się wzrosty wyników z tytułu odsetek o 4,4 mld zł (o 9,7%), z tytułu opłat i prowizji o 1,0 mld zł (o 8,4%) oraz z tytułu dywidend o 0,6 mld zł (o 41,4%).

¹²⁷ Znaczący wpływ na wzrost wyniku finansowego netto miały niższe o ponad 50% straty poniesione przez 30 banków. Zyski pozostałych banków zwiększyły się o ok. 1%.

Wykres 85. Wyniki finansowe sektora bankowego
Chart 85. Financial results of the Polish banking sector

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych miesięcznych KNF.

Source: own elaboration based on monthly data of the PFSA.

Koszty administracyjne w 2019 r. wzrosły o 4,0% do 34,8 mld zł, w tym 51,0% tych kosztów stanowiły koszty pracownicze, tj. 17,7 mld zł (wzrost o 4,4%). Pozostałe koszty administracyjne zwiększyły się o 3,5% do 17,0 mld zł, w tym z tytułu składek na BFG (o 29,4%), kosztów informatycznych (o 14,7%) oraz z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych (o 11,3%). Wzrost pozostałych kosztów administracyjnych został ograniczony przez zmniejszenie kosztów czynszów (o 48,9%)¹²⁸.

Innym ważnym czynnikiem obniżającym w 2019 r. wynik finansowy netto sektora bankowego był wzrost ujemnego salda rezerw, które zwiększyły się o 1,6 mld zł (246,9%) m.in. z tytułu ryzyka prawnego związanego z kredytami hipotecznymi w CHF oraz zwrotem części pobranych prowizji od spłacanych przed terminami umownymi kredytów konsumenckich¹²⁹.

Wskaźnik rentowności aktywów (ROA¹³⁰) zwiększył się o 0,02 p. proc. do poziomu 0,73%, a wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE¹³¹) o 0,48 p. proc. do 6,88%. Wzrost wskaźników rentowności sektora bankowego odbył się za sprawą krajowych banków komercyjnych z oddziałami zagranicznymi, dla których wskaźniki ROA i ROE wyniosły odpowiednio 0,78% (wzrost o 0,04 p. proc.) i 7,02% (więcej o 0,64 p. proc.). W przypadku banków spółdzielczych wskaźnik ROA wyniósł 0,44%, a wskaźnik ROE 5,10% (odpowiednio o 0,03 p. proc. i 0,22 p. proc. mniej niż w 2018 r.).

¹²⁸ KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 8.

¹²⁹ KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa, s. 3.

¹³⁰ Liczony, jako relacja wyniku finansowego netto do średniego stanu aktywów z końca 2018 i 2019 roku.

¹³¹ Liczony, jako relacja wyniku finansowego netto do średniego stanu kapitałów własnych z końca 2018 i 2019 roku.

5. Sektor ubezpieczeniowy w Polsce

5. Insurance sector in Poland

Sytuacja sektora ubezpieczeń

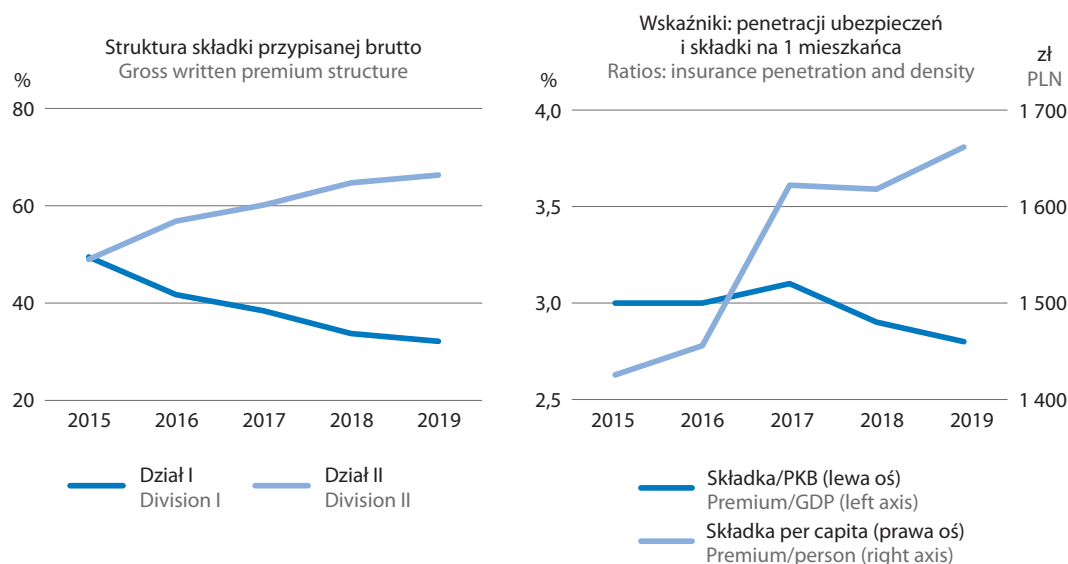
The situation of the insurance sector

Działalność ubezpieczeniową w Polsce na koniec 2019 r. prowadziło 59 krajowych zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji. Wśród nich było 25 zakładów ubezpieczeń na życie oraz 34 zakłady pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych, w tym 1 zakład reasekuracji. W końcu grudnia 2019 r. w grupie towarzystw prowadzących działalność w ubezpieczeniach na życie, siedemnaście posiadało przeważający, bądź stuprocentowy udział kapitału zagranicznego. W pozostałych ubezpieczeniach osobowych i majątkowych dwadzieścia towarzystw wykazało większościowy udział zagranicznych właścicieli. W towarzystwach zorganizowanych w formie spółek akcyjnych dominował kapitał zagraniczny, TUW-y miały przewagę kapitału polskich udziałowców. W 2019 r. wartość kapitału podstawowego ubezpieczycieli na życie wyniosła 2 901,8 mln zł, w tym inwestorzy zagraniczni partycypowali w kwocie 1 713,3 mln zł, co stanowiło 59,0% udziału w kapitale podstawowym. W dziale pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych wartość kapitału podstawowego wyniosła 3 350,6 mln zł, z czego 2 248,0 mln zł stanowił kapitał zagraniczny. Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym tego działu wyniósł 67,1%.

Relacja wartości składki przypisanej brutto (ogółem z ubezpieczeń działu I i działu II) do wartości PKB w 2019 r. w Polsce wyniosła 2,8% i zmniejszyła się o 0,1 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku; z tego na ubezpieczenia na życie przypadało 0,9%, a na pozostałe ubezpieczenia osobowe i majątkowe 1,9%. Składka ubezpieczeniowa ogółem na 1 mieszkańca (per capita) zwiększyła się o 2,8% i osiągnęła poziom 1 662 zł na osobę. Składka ta zmniejszyła się w dziale I i wyniosła 554 zł na osobę (565 zł w 2018 r.), a w dziale II wzrosła do ponad 1 108 zł na osobę (1 053 zł w 2018 r.).

Wykres 86. Podstawowe wskaźniki rynku ubezpieczeń

Chart 86. Main indices of insurance sector

Źródło: dane KNF oraz opracowanie własne GUS.
Source: data of PFSa and Statistics Poland.

Struktura ubezpieczeń według działów

Insurance structure by divisions

Zmiany na rynku ubezpieczeniowym w warunkach globalizacji rynków finansowych odzwierciedla stopień koncentracji rynku określany współczynnikiem koncentracji CR_x, będący udziałem w rynku kolejnych x ubezpieczycieli. I tak CR₅, czyli udział pięciu największych towarzystw ubezpieczeniowych w składce przypisanej brutto działu I zwiększył się z 56,7% w 2015 r. do 66,5% w 2019 r., a w dziale II zmniejszył się odpowiednio z 70,0% do 69,1%.

Tablica 56. Podstawowe dane o sektorze ubezpieczeń
Table 56. Main data of insurance sector

Wyszczególnienie Specification	Dział I Division I					Dział II Division II				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
	w mld zł in billion PLN									
Składka przypisana brutto Gross written premium	27,5	23,8	24,6	21,7	21,3	27,3	32,1	37,8	40,5	42,6
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto Gross claims paid	19,4	18,3	20,4	21,5	18,6	15,5	18,4	19,5	20,2	22,3
Wynik finansowy netto Financial net result	3,0	2,2	2,3	2,4	2,6	2,6	1,9	3,5	4,2	4,6
Wynik techniczny ¹³² Technical financial result	2,8	2,9	3,0	3,1	3,2	0,2	0,4	2,1	2,9	2,9

Źródło: dane KNF.

Source: data of the Polish Financial Supervision Authority.

W 2019 r. składka przypisana brutto ogółem wyniosła ponad 63,8 mld zł (więcej o 2,7% niż w 2018 r.), z czego 33,3% stanowiła składka działu I, a 66,7% działu II. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto ogółem wyniosły 40,9 mld zł i zmniejszyły się o 1,9% w stosunku do poprzedniego roku, z czego 45,4% stanowiły świadczenia działu I, a 54,6% odszkodowania działu II.

Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń ogółem w 2019 r. były lepsze niż rok wcześniej. Korzystniejsze wyniki uzyskały zakłady ubezpieczeń na życie (dział I), jak i zakłady ubezpieczeń majątkowych (dział II). Wynik finansowy netto ogółem wyniósł 7,2 mld zł i był wyższy o 8,0% niż w 2018 r. Wynik netto wzrósł w obu działach, przy czym towarzystwa ubezpieczeń w dziale I wypracowały wynik w wysokości wyższej o 5,7%, a w dziale II wynik ten wzrósł o 9,3%. Zyski netto wygoszparowało 49 towarzystw, z tego 20 w dziale I, 29 w dziale II, a stratę poniosło 10 zakładów ubezpieczeń, z tego 5 w dziale I oraz 5 w dziale II.

Wynik techniczny ogółem wyniósł 6,2 mld zł i był wyższy o 2,8% niż w 2018 r. W dziale I odnotowano wzrost wyniku technicznego o 5,4% w porównaniu z rokiem ubiegłym do wysokości ponad 3,2 mld zł. W dziale II wypracowany został zysk techniczny w wysokości 2,9 mld zł (więcej o 0,1% niż w 2018 r.). Zysk techniczny osiągnęło 48 ubezpieczycieli, z tego 21 w dziale I oraz 27 w dziale II. Stratę techniczną wykazało 11 towarzystw (4 w dziale I oraz 7 w dziale II).

¹³² Wynik uzyskany przez zakład ubezpieczeń z podstawowej działalności ubezpieczeniowej. Stanowi różnicę pomiędzy przychodami ze składek a wypłaconymi świadczeniami i odszkodowaniami oraz zmianami stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na pokrycie przyszłych świadczeń.

6. Rynek kapitałowy w Polsce

6. Capital market in Poland

Rynek główny

Main market

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) cechowała się spadkiem notowań w 2019 r. Wartość rynkowa spółek notowanych na GPW w 2019 r. była na poziomie 1 103,8 mld zł i była niższa o 5,3% w relacji do 2018 r. Kapitalizacja spółek krajowych wyniosła 550,2 mld zł, co oznacza spadek o 10,6% w relacji do roku poprzedniego. Wartość giełdowa spółek zagranicznych wyniosła 553,6 mld zł i była wyższa o 4,0 mld zł od notowanej w 2018 r. (o 0,7%).

W 2019 r. na Rynku Głównym GPW notowanych było 449 spółek (wobec 465 spółek w 2018 r.), w tym 48 spółek zagranicznych (51 na koniec 2018 r.). W 2019 r. na GPW odbyło się podobnie jak rok wcześniej 7 debiutów, liczba wykluczeń spółek z obrotu rynku GPW wyniosła 22 wobec 25 w roku poprzednim. Średni poziom stopy wypłaconej dywidendy na rynku głównym w 2019 r. wyniósł 2,9% i był nieznacznie wyższy (o 0,4 p. proc.) niż 2018 r.

Tablica 57. Charakterystyka rynku kapitałowego w Polsce

Table 57. Characteristics of capital market in Poland

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba notowanych spółek ^a Number of all listed companies ^a					
Spółki Companies	487	487	482	465	449
w tym zagraniczne of which foreign	54	53	50	51	48
Liczba debiutów New listings	30	19	15	7	7
Liczba wycofań Delistings	13	19	20	25	22
Kapitalizacja (w mld zł) Capitalisation (in billion PLN)					
Kapitalizacja spółek Market capitalisation	1 082,9	1 115,7	1 379,9	1 165,1	1 103,8
Spółki krajowe Domestic companies	516,8	557,1	671,0	615,5	550,2
Spółki zagraniczne Foreign companies	566,1	558,6	708,9	549,6	553,6
Dane rynkowe Market data					
Stopa dywidendy (%) Dividend yield (%)	2,3	3,4	2,3	2,5	2,9

a Zmiany liczby spółek wiążą się z wycofaniem, debiutami oraz fuzjami i przejęciami występującymi na rynku kapitałowym.

Źródło: GPW, Rocznik Giełdowy 2019, (2020), Warszawa.

a Changes in number of companies regarding delistings, new listings, fusions and acquisitions on the capital market.

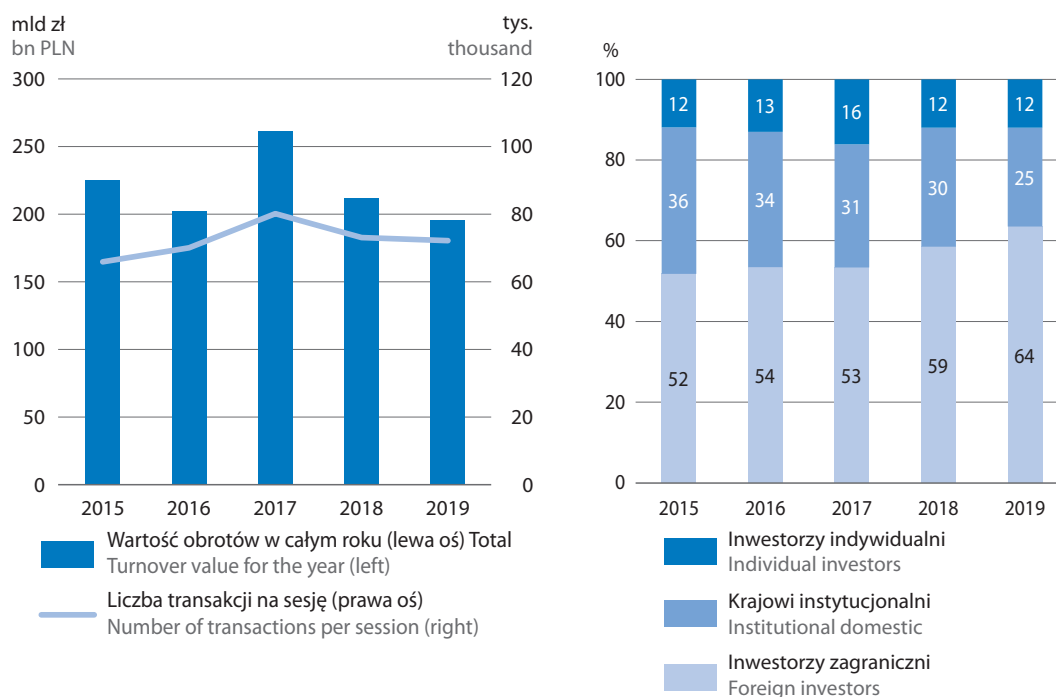
Source: WSE, WSE Yearbook 2019, (2020), Warsaw.

Wartość obrotów na rynku głównym GPW w 2019 r. wyniosła 195,3 mld zł, co oznaczało spadek o 7,8% w relacji do 2018 r. Średnie obroty na sesję wyniosły 787,4 mln zł i były niższe o 70,3 mln zł niż w roku poprzednim (tj. o 8,2%). Liczba transakcji przypadających na jedną sesję w 2019 r. dla wszystkich spółek wyniosła 72,1 tys. (spadek o 1,3% w relacji do roku poprzedniego). Średnia wartość pojedynczej transakcji dokonywanej na rynku głównym kształtowała się na poziomie 10,9 tys. zł i była niższa o 0,8 tys. zł wobec roku poprzedniego.

W 2019 r. największy udział w obrotach akcjami na Głównym Rynku GPW, podobnie jak w latach poprzednich, należał do inwestorów zagranicznych. Wyniósł on 63,5% i był wyższy o 4,9 p. proc. w relacji do roku poprzedniego. Udział krajowych instytucji finansowych w obrotach akcjami zmniejszył się o 5,0 p. proc. do 24,5%, udział inwestorów indywidualnych nie uległ zmianie i wyniósł 12,0%.

Poziom indeksu WIG, obejmującego wszystkie spółki notowane na Głównym Rynku GPW, w ciągu roku wzrósł z 57 690 pkt na koniec 2018 r. do 57 833 pkt na koniec 2019 r. Najniższy poziom indeksu WIG dla danych dziennych odnotowano w sierpniu 2019 r., kiedy indeks osiągnął poziom 54 846 pkt, poziom ten był wyższy od najniższego w 2018 r. (54 027 pkt). Najwyższy poziom indeksu WIG wystąpił w kwietniu 2019 r. (61 925 pkt) i był wyższy od najwyższego poziomu indeksu WIG w 2018 r. (61 529 pkt).

Wykres 87. Obroty i transakcje na GPW (lewy) oraz udział grup inwestorów w obrotach giełdowych (prawy)
Chart 87. Turnover and transactions on the WSE (left) and investor share in exchange trading (right)

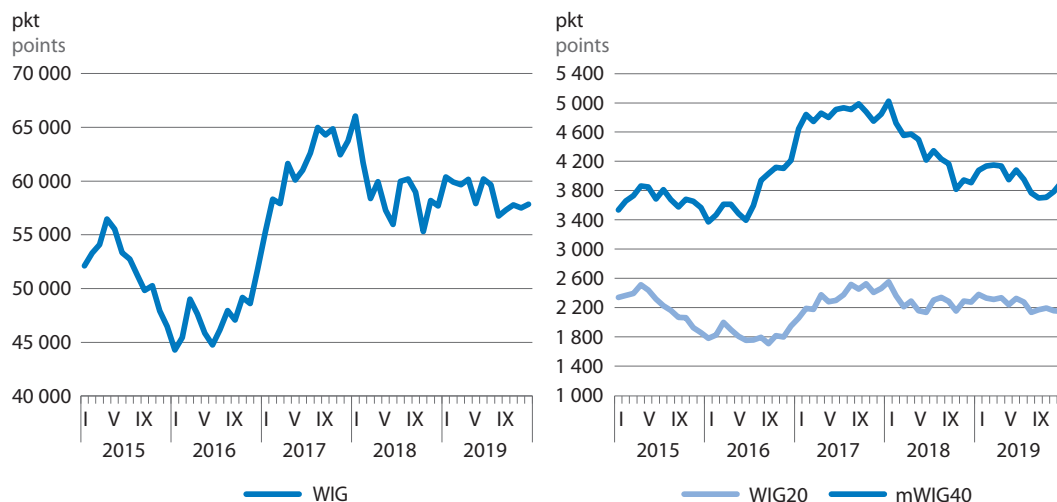

Źródło: GPW, Udział inwestorów w obrotach giełdowych – dane zagregowane 2004-2019, www.gpw.pl
Source: WSE, Investor share in exchange trading – aggregated data 2004-2019, www.gpw.pl

Stopy zwrotu na GPW w Warszawie w 2019 r. były zróżnicowane w zależności od rodzaju indeksu. Stopa zwrotu¹³³ z indeksu WIG w 2019 r. była dodatnia i kształtowała się na poziomie 0,25%, przy -9,5% w 2018 r. Indeks WIG20 miał ujemną stopę zwrotu na poziomie -5,6% (-7,5% w 2018 r.). Indeks mWIG40 praktycznie nie uległ zmianie, stopa zwrotu wyniosła -0,04%, przy wyraźnym spadku o -19,4% w 2018 r. Największy zmiana (o 13,94%) wystąpiła w przypadku indeksu sWIG80 (w 2018 r. miał miejsce spadek o -27,6%).

¹³³ Stopa zwrotu dla danego indeksu na koniec danego okresu wobec analogicznego dnia roku poprzedniego.

Wykres 88. Wybrane indeksy na GPW (na koniec miesiąca)
 Chart 88. Selected indices on the WSE (at the end of the month)

Źródło: www.gpw.pl
 Source: www.gpw.pl

W 2019 r. uwidoczniły się różnice pomiędzy stopami zwrotu poszczególnych subindeksów sektorowych GPW. Najwyższe stopy zwrotu odnotowały: WIG-Informatyka 42,3%, WIG-Telekomunikacja 40,9%, WIG-Nieruchomości 28,7%. Najwyższe spadki zanotowały: WIG-Paliwa -18,9%, WIG-Energia -18,6%, WIG-Chemia -10,3%.

Rynek NewConnect

NewConnect

W 2019 r. na rynku NewConnect notowanych było 375 spółek (387 w 2018 r.), w tym podobnie jak w roku poprzednim 6 było spółkami zagranicznymi. W 2019 r. odbyło się 15 debiutów (9 w 2018 r.). Liczba wykluczonych spółek z rynku NewConnect wyniosła 27 (36 w 2018 r.).

Na koniec 2019 r. kapitalizacja rynku NewConnect wynosiła 9,7 mld zł i wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego o 31,4%. Kapitalizacja spółek krajowych wyniosła 9,1 mld zł i była wyższa o 26,3%. Stopa dywidendy wypłacanej przez spółki notowane na rynku NewConnect w 2019 r. spadła do 0,6% (0,7% w 2018 r.).

Wartość obrotów na rynku NC w 2019 r. wyniosła 1,5 mld zł i była niższa o 7,7% niż w 2018 r. Odnotowano nieznaczny wzrost liczby transakcji przypadających na jedną sesję, których poziom wyniósł 3,3 tys. Średnia wartość transakcji wyniosła 1,9 tys. zł wobec 2,2 tys. zł w roku poprzednim.

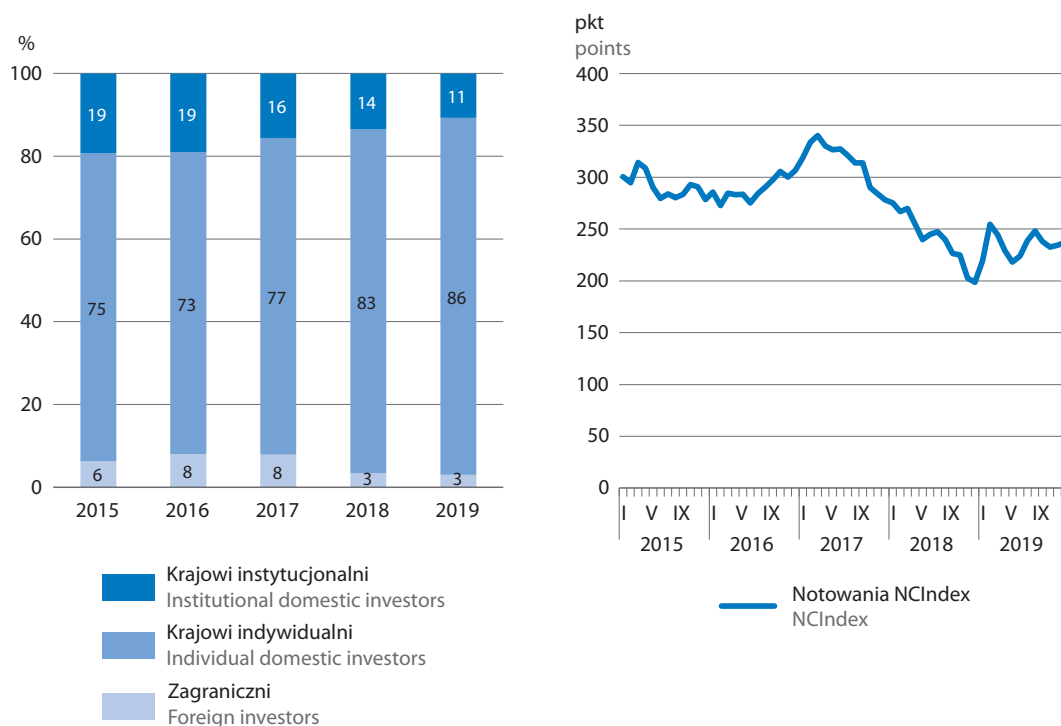
Tablica 58. Charakterystyka rynku NewConnect
Table 58. Characteristics of NewConnect market

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba notowanych spółek Number of all listed companies					
Spółki Companies	418	406	408	387	375
w tym zagraniczne of which foreign companies	10	8	7	6	6
Kapitalizacja (w mln zł) Capitalisation (in million PLN)					
Kapitalizacja spółek Capitalisation of companies	8 664	9 799	9 617	7 386	9 705
Spółki krajowe Domestic companies	8 417	9 476	9 409	7 151	9 095
Spółki zagraniczne Foreign companies	248	323	208	235	610
Dane rynkowe Market data					
Stopa dywidendy (%) Dividend yield (%)	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6

Źródło: GPW, Rocznik Giełdowy 2019, (2020), Warszawa.
Source: WSE, WSE Yearbook 2019, (2020), Warsaw.

Analogicznie jak w roku poprzednim, w obrotach akcjami na rynku NC w 2019 r. przeważali inwestorzy indywidualni 86,3% wobec 83,1% w 2018 r., oraz krajowi instytucjonalni, których udział w obrotach kształtował się na poziomie 10,7%, przy 13,5% w 2018 r. Udział inwestorów zagranicznych wyniósł 3,0% wobec 3,4% w poprzednim roku.

Wykres 89. Udział grup inwestorów w obrotach na rynku NewConnect (lewy) oraz notowania NCIndex (prawy)
 Chart 89. Investor share in trading on NewConnect market (left) and NCIndex (right)

Źródło: GPW, Udział inwestorów w obrotach giełdowych – dane zagregowane 2004-2019, www.gpw.pl oraz GPW, Rocznik Giełdowy 2018, (2019), Warszawa

Source: WSE, Investor share in exchange trading – aggregated data 2004-2019, www.gpw.pl and WSE, WSE Yearbook 2019, (2020), Warsaw.

NCIndex na koniec 2019 r. osiągnął poziom 237 pkt, wobec 199 pkt w roku poprzednim. Stopa zwrotu z indeksu NCIndex była dodatnia i wyniosła 19,29%, wobec ujemnej stopy w roku poprzednim na poziomie -28,57%.

Rynek obligacji Catalyst

Catalyst bonds market

W 2019 r. liczba emitentów notowanych na rynku Catalyst nie ulega zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem i wynosiła 145. Liczba notowanych obligacji wzrosła do 562 z 521 w roku poprzednim. W ramach notowań ciągłych odnotowano mniejszą liczbę transakcji przypadających na jedną sesję, było to 325 transakcji, wobec 353 w 2018 r. Wystąpił wzrost średniej wartości transakcji o 37,8% do poziomu 34,0 tys. zł.

Wartość obrotów obligacjami w notowaniach ciągłych na rynku Catalyst wzrosła o 27,6% (przy spadku o 9,1% w 2018 r.) i wynosiła 2,7 mld zł. Średnie obroty przypadające na jedną sesję wyniosły 11,1 mln zł i były wyższe w relacji do roku poprzedniego o 27,1%.

Tablica 59. Charakterystyka rynku Catalyst
Table 59. Characteristics of Catalyst market

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba emitentów Number of issuers	190	173	158	145	145
Liczba notowanych obligacji Number of listed bonds	494	521	558	521	562
Obroty (w mln zł) Turnover (in million PLN)					
Wartość obrotów Total turnover value	2 116	2 312	2 365	2 150	2 743
Transakcje Transactions					
Liczba transakcji na sesję Number of transactions per session	262	273	324	353	325
Średnia wartość transakcji (w tys. zł) Average value of transaction (in thous. zł)	32,1	33,7	29,2	24,7	34,0

Źródło: GPW, Rocznik Giełdowy 2019, (2020), Warszawa.
Source: WSE, WSE Yearbook 2019, (2020), Warsaw.

7. Wyszczególnione segmenty rynku finansowego

7. Specialized financial market segments

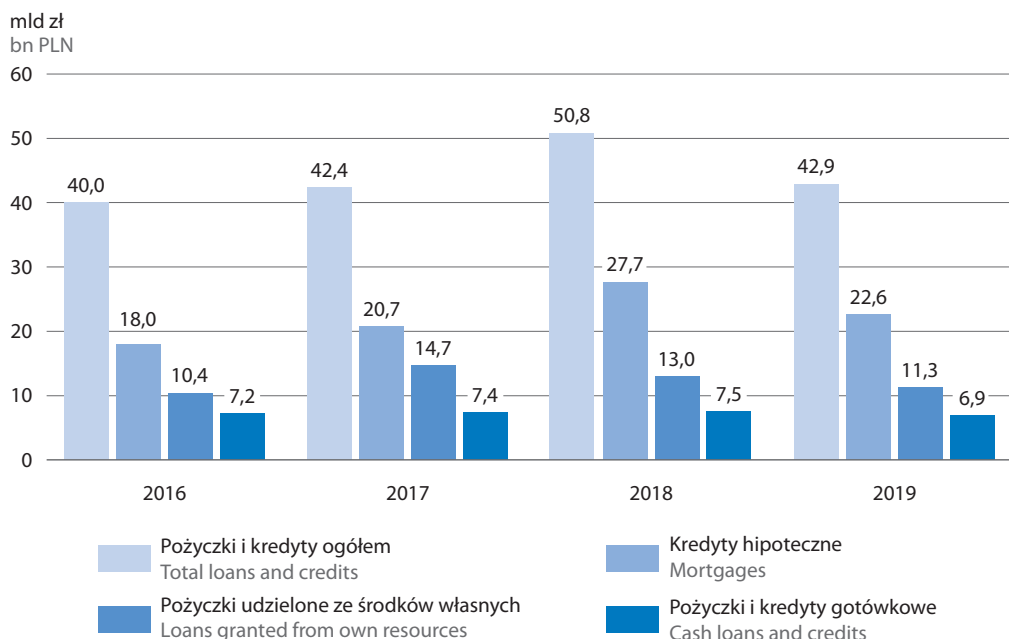
Główny Urząd Statystyczny bada i analizuje szereg ważnych dla gospodarki i społeczeństwa segmentów rynku finansowego nieobjętych nadzorem finansowym. W podrozdziale przedstawiono działalność podmiotów w zakresie następujących rynków: pośrednictwa kredytowego (podmiotów współpracujących z bankami, podmiotów udzielających pożyczek ze środków własnych), działalności faktoringowej, działalności leasingowej oraz windykacyjnej.

Charakterystyka działalności podmiotów pośrednictwa kredytowego

Characteristics of credit intermediation entities

W 2019 r. przedsiębiorstwa pośrednictwa kredytowego i udzielające pożyczek ze środków własnych uczestniczyły w zawarciu 5,1 mln umów na kredyty i pożyczki. Wartość udzielonych kredytów i pożyczek ogółem wyniosła 42,9 mld zł, przy czym wartość kredytów hipotecznych stanowiła ponad połowę (52,8%). W strukturze wartości udzielonych kredytów i pożyczek przeważały te udzielone osobom fizycznym, a ich udział stanowił 85,0%.

Wykres 90. Wartość udzielonych kredytów i pożyczek według rodzaju
 Chart 90. Value of loans and borrowings by type

Źródło: badania własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Charakterystyka działalności podmiotów faktoringowych

Characteristics of factoring entities

Badane przedsiębiorstwa faktoringowe w 2019 r. wykupiły 13 587 tys. faktur. W faktoringu krajowym liczba faktur wyniosła 12 249 tys. (90,2% ogólnej liczby wykupionych faktur), a w faktoringu zagranicznym 1 338 tys. (czyli 9,8%). W faktoringu krajowym największy udział miał faktoring bez regresu (48,8%), następnie faktoring z regresem (44,5%), sporadycznie faktoring odwrotny (5,4%) oraz faktoring mieszany (1,3%).

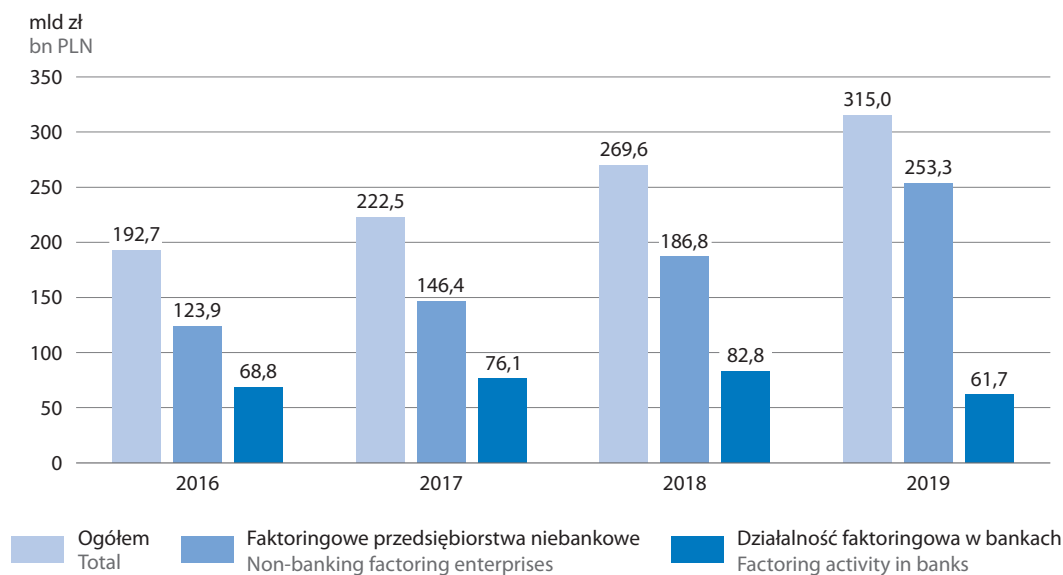
Faktoringowe przedsiębiorstwa niebankowe w 2019 r. wykupiły 11 309 tys. faktur (83,2% faktur ogółem), a banki komercyjne, które zajmowały się faktoringiem obok statutowej działalności bankowej, wykupiły 2 278 tys. faktur (16,8% faktur ogółem).

Wartość wykupionych wierzytelności przez przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością faktoringową w 2019 r. wyniosła 315,0 mld zł, w tym w faktoringu krajowym 269,4 mld zł (85,5% ogólnej wartości wykupionych wierzytelności), a w faktoringu zagranicznym 45,6 mld zł (14,5%). W faktoringu krajowym największy udział miał faktoring bez regresu (54,3%), następnie faktoring z regresem (30,6%), sporadycznie faktoring odwrotny (11,8%) i faktoring mieszany (3,3%).

W 2019 r. faktoringowe przedsiębiorstwa niebankowe wykupiły wierzytelności na kwotę 253,3 mld zł, a banki wykupiły wierzytelności o wartości 61,7 mld zł.

Wykres 91. Wartość wierzytelności wykupionych w ciągu roku w badanych przedsiębiorstwach faktoringowych

Chart 91. Value of purchased receivables in factoring enterprises throughout a year

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Charakterystyka działalności podmiotów leasingowych

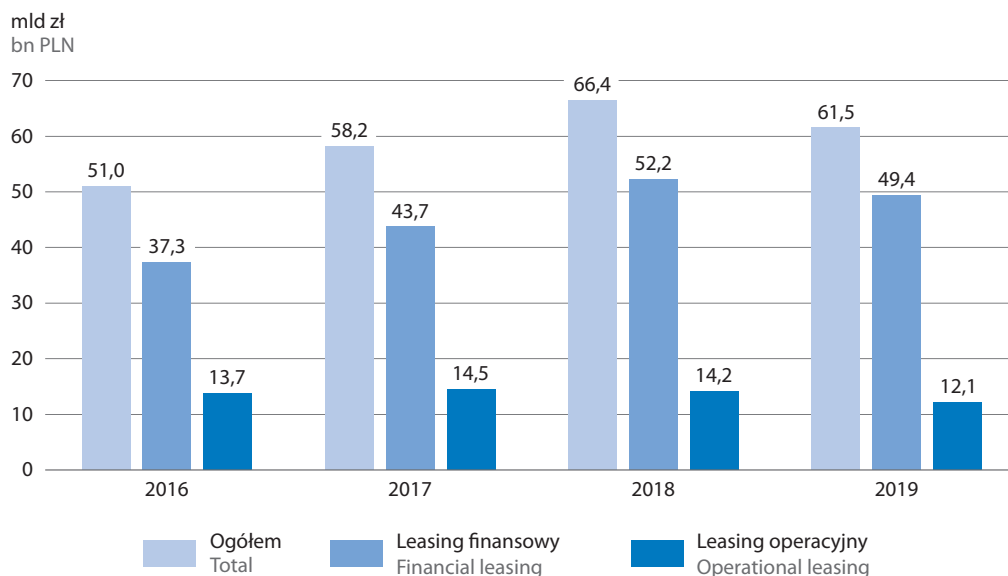
Characteristics of leasing entities

W 2019 r. przedsiębiorstwa leasingowe przekazały w leasing 719,3 tys. środków (przedmiotów) o wartości 61,5 mld zł. Najwięcej, bo aż 409,2 tys. oddano w leasing środków transportu drogowego, a wartość tych środków wyniosła 44,1 mld zł. Na drugim miejscu, co do liczby środków oddanych w leasing były maszyny i urządzenia przemysłowe (153,1 tys.), których wartość osiągnęła poziom 14,2 mld zł. Na trzecim miejscu były komputery i sprzęt biurowy, których w leasing oddano 151,0 tys., a których wartość wyniosła 1,0 mld zł.

W strukturze klientów (leasingobiorców) w 2019 r. dominowały przedsiębiorstwa (391,3 tys.), które wzięły w leasing środki na kwotę 56,6 mld zł. Konsumenci indywidualni (48,9 tys.) wzięli w leasing środki o wartości 4,8 mld zł, natomiast leasingobiorcy z administracji rządowej i samorządowej (3,7 tys.) wyleasingowali środki na kwotę 0,07 mld zł.

Pod względem rodzaju leasingu i jego wartości w 2019 r. umowy leasingu finansowego stanowiły 80,3%, leasingu operacyjnego 19,7%. W strukturze leasingu finansowego w 2019 r. przeważał leasing środków transportu drogowego, którego udział wyniósł 69,7% oraz leasing maszyn i urządzeń przemysłowych – 24,4%. Podobna sytuacja była w strukturze wartości leasingu operacyjnego, w 58,9% był to leasing środków transportu drogowego, a 17,5% leasing maszyn i urządzeń przemysłowych.

Wykres 92 Wartość nowych umów leasingu według rodzaju leasingu
 Chart 92 Value of new leases by type of lease

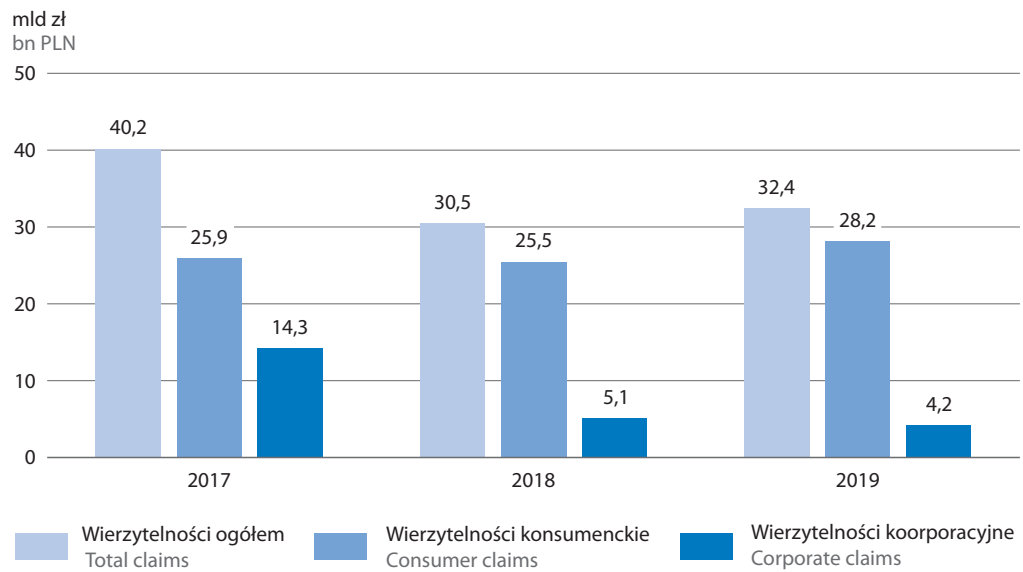
Źródło: badania własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Charakterystyka działalności podmiotów windykacyjnych

Characteristics of debt collecting companies

Przedsiębiorstwa windykacyjne w 2019 r. przyjęły do obsługi 6,9 mln wierzytelności o wartości nominalnej 32,4 mld zł, w których 86,9% stanowiły wierzytelności konsumenckie, a korporacyjne 13,1%. Średnia wartość przyjętych do obsługi wierzytelności wyniosła 4 675 zł, przy 4 255 zł w 2018 r. Przedsiębiorstwa windykacyjne według stanu na koniec 2019 r. obsługiwały 16,2 mln spraw czynnych wierzytelności (bez funduszy inwestycyjnych) o wartości nominalnej 109,8 mld zł, w tym 81,5% stanowiły wierzytelności konsumenckie, a korporacyjne – 18,5%.

Wykres 93. Wartość wierzytelności przyjętych do obsługi
Chart 93 Value of claims accepted for service

Źródło: badania własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

Aneks I

Annex I

Struktura wzrostu oraz różnic w poziomie dobrobytu gospodarczego w polskich regionach NUTS-2

Structure of growth and differences in the level of economic development in Polish regions NUTS-2

Wstęp

Introduction

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wyniki dekompozycji, których celem jest identyfikacja źródeł zróżnicowania gospodarczego w polskich regionach NUTS-2. We wstępie umieszczono krótki opis metodologiczny prezentowanych dekompozycji. Część właściwa podzielona jest na dwie części.

W pierwszej z nich przedstawiono pełną dekompozycję różnic w stosunku do średniej krajowej w poziomie WDB per capita w cenach bieżących dla regionów polskich w 2017 r. Istotną różnicą w stosunku do poprzedniego Raportu jest to, że zastosowano nowy podział regionów NUTS-2, w którym z województwa mazowieckiego wyodrębniono osobno region warszawski stołeczny i mazowiecki regionalny. Drugą różnicą jest to, że prezentowana jest dekompozycja pełna, a zatem uwzględniono nie tylko poddekompozycję różnic w WDB na 1 pracującego wg grup sekcji PKD (jak poprzednio), ale również poddekompozycję różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo wg grup wykształcenia oraz poddekompozycję różnic we współczynniku aktywności zawodowej wg grup wieku. Taki układ daje pełniejszy oraz struktury różnic regionalnych. Pewnym ograniczeniem pozostaje dostępność danych na poziomie regionalnym, w wyniku czego ostatni rok, dla którego dekompozycja jest możliwa w momencie opracowywania materiału to rok 2017.

W drugiej części prezentowane są wyniki dekompozycji wzrostu PKB per capita w cenach stałych dla polskich regionów w 2017 r. Z uwagi na dostępność danych w nowym podziale NUTS wykorzystano ceny stałe z 2010 r., zamiast wcześniej stosowanych cen z 2003 r. Nie ma to jednak wpływu na wielkości przyrostów względnych w czasie. Wzrost w 2017 r. został zestawiony ze średnim wzrostem w latach 2011–2017, co daje lepszy obraz poprawy/pogorszenia sytuacji w ostatnim z analizowanych lat. Kolejność regionów na wykresie ustalona (malejąco) jest na podstawie wielkości różnic w poziomie WDB per capita, czyli na podstawie dekompozycji różnic z pierwszej części. Taki zabieg w przypadku analizy wzrostu ma na celu wykrycie ewentualnego istnienia w danym roku tendencji zbiegania do średniej regionów Polski pod względem zamożności (dokładniej: poziomu WDB per capita).

Dekompozycje dla polskich województw

Decompositions for Polish voivodships

Poniższa tablica przedstawia opis zmiennych użytych w dekompozycji (subskrypt i oznacza region spośród 17 regionów NUTS-2):

Tablica 60. Spis stosowanych zmiennych
Table 60. List of decomposition variables

Lp. No.	Oznaczenie Notation	Opis Description	Metodologia Methodology
1	PKB_i	PKB w cenach stałych GDP in constant prices	Rachunki regionalne PKD 2007, ESA 2010 Regional accounts ESA 2010
2	WDB_i	WDB ogółem w cenach bieżących GVA in constant prices	Rachunki regionalne, PKD 2007, ESA 2010 Regional accounts ESA 2010
3	PP_i	Przeciętna liczba pracujących w miejscu pracy Average number of workers in place of employment	Badania przedsiębiorstw, zgodne z Rachunkami regionalnymi Company surveys consistent with Regional Accounts
4	N_i	Populacja ogółem Total population	Stan ludności Demography
5	N15+_i	Populacja 15+ Population 15+	Stan ludności Demography
6	NB15+_i	Populacja 15+ Population 15+	BAEL LFS
7	AZ_i	Aktywni zawodowo 15+ Labor force 15+	BAEL LFS
8	PZ_i	Pracujący w miejscu zamieszkania Number of workers in place of residence	BAEL LFS

Źródło: badania własne GUS
Source: Statistics Poland own research

Postaci dekompozycji prezentowanych w niniejszym aneksie są następujące:
Dekompozycja różnic:

$$\begin{aligned}
 \frac{\Delta \frac{WDB_i}{N_i}}{\frac{WDB}{N}} = & \frac{\Delta \frac{WDB_i}{PP_i}}{\frac{WDB}{PP}} + \frac{\Delta \frac{PP_i}{PZ_i}}{\frac{PP}{PZ}} + \frac{\Delta \frac{PZ_i}{AZ_i}}{\frac{PZ}{AZ}} + \frac{\Delta \frac{AZ_i}{NB_i^{15+}}}{\frac{AZ}{NB^{15+}}} \\
 & \text{WDB na 1 pracującego} \quad \text{dojazdy netto} \quad \text{udział pracujących w aktyw. zawod.} \quad \text{współ. aktywn. zawod.} \\
 & + \frac{\Delta \frac{NB_i^{15+}}{N_i^{15+}}}{\frac{NB^{15+}}{N^{15+}}} + \frac{\Delta \frac{N_i^{15+}}{N_i}}{\frac{N^{15+}}{N}} + \text{Interakcje} \\
 & \text{wskaź. różnicy metodologii} \quad \text{wskaź. struktury wiekowej}
 \end{aligned}$$

gdzie Δ oznacza różnicę w poziomie danego wskaźnika dla danego regionu do średniej krajowej. Dodatkowo prezentowane są poddekompozycje trzech spośród siedmiu prezentowanych składowych dekompozycji (zaznaczone kolorem czerwonym). Poniżej podano formułę dla każdej z nich. Subskrypt i oznacza region NUTS-2, jego brak oznacza wielkość dla Polski. Znaczenie subskryptu j w zależności od poddekompozycji oznacza grupy sekcji PKD, grupy wykształcenia lub grupy wieku. Brak tego subskryptu oznacza wielkość ogółem bez rozbicia, o którym mowa powyżej.

• Poddekompozycja różnic w poziomie WDB na 1 pracującego wg grup sekcji PKD 2007:¹³⁴

$$\frac{\Delta \frac{WDB_i}{PP_i}}{\frac{WDB}{PP}} = \underbrace{\sum_j \frac{PP_{ij}}{PP_i} \left(\frac{WDB_{ij}}{PP_{ij}} - \frac{WDB_j}{P_j} \right)}_{\text{pozostałe różnice}} + \underbrace{\sum_j \frac{WDB_j}{P_j} \left(\frac{PP_{ij}}{PP_i} - \frac{PP_j}{PP} \right)}_{\text{specjalizacja sektorowa}}$$

• Poddekompozycja różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo wg grup wykształcenia:¹³⁵

$$\left(\frac{PZ_i}{AZ_i} - \frac{PP}{AZ} \right) = \underbrace{\sum_j \frac{AZ_{ij}}{AZ_i} \left(\frac{PZ_{ij}}{AZ_{ij}} - \frac{PP_j}{AZ_j} \right)}_{\text{efektywność rynku pracy}} + \underbrace{\sum_j \frac{PP_j}{AZ_j} \left(\frac{AZ_{ij}}{AZ_i} - \frac{AZ_j}{AZ} \right)}_{\text{profil wykształcenia}}$$

• Poddekompozycja współczynnika aktywności zawodowej wg grup wieku:¹³⁶

$$\left(\frac{AZ_i}{NB_i^{15+}} - \frac{AZ}{NB^{15+}} \right) = \underbrace{\sum_j \frac{NB_{ij}^{15+}}{NB_i^{15+}} \left(\frac{AZ_{ij}}{NB_{ij}^{15+}} - \frac{AZ_j}{NB_j^{15+}} \right)}_{\text{poziom uczestnictwa w rynku pracy}} + \underbrace{\sum_j \frac{AZ_j}{NB_j^{15+}} \left(\frac{NB_{ij}^{15+}}{NB_i^{15+}} - \frac{NB_j^{15+}}{NB^{15+}} \right)}_{\text{profil struktury wieku}}$$

Dekompozycja wzrostu:

$$\begin{aligned} \frac{\Delta \frac{PKB_i}{N_i}}{\frac{PKB}{N}} = & \underbrace{\frac{\Delta \frac{PKB_i}{PP_i}}{\frac{PKB}{PP}}}_{\text{WDB na 1 prac.}} + \underbrace{\frac{\Delta \frac{PP_i/PP}{PZ_i/PZ}}{\frac{PP_i/PP}{PZ_i/PZ}}}_{\text{dojazdy netto}} + \underbrace{\frac{\Delta \frac{PZ_i}{AZ_i}}{\frac{PZ}{AZ}}}_{\text{udział prac. w akt. zaw.}} + \underbrace{\frac{\Delta \frac{AZ_i}{NB_i^{15+}}}{\frac{AZ}{NB^{15+}}}}_{\text{wsp. akt. zaw.}} + \underbrace{\frac{\Delta \frac{NB_i^{15+}}{N_i^{15+}}}{\frac{NB^{15+}}{N^{15+}}}}_{\text{Wsk. metod. BAEL/demo}} \\ & + \underbrace{\frac{\Delta \frac{PP}{PZ}}{\frac{PP}{PZ}}}_{\text{Wsk. metod. BAEL/rach reg}} + \underbrace{\frac{\Delta \frac{N_i^{15+}}{N_i^{15+}}}{\frac{N^{15+}}{N}}}_{\text{wsk. str. wieku}} + \underbrace{\text{Interakcje}}_{\text{Część nieujęta w dekompozycji}} \end{aligned}$$

gdzie Δ_t oznacza przyrost rok do roku danego wskaźnika.

Dekompozycja różnic

Decomposition of differences

Poniższy wykres i tablica prezentuje wyniki dekompozycji różnic dla polskich regionów w 2017 r. Regiony uszeregowane są w kolejności zgodnej z poziomem WDB per capita. A zatem WDB per capita w cenach bieżących dla regionu warszawskiego stołecznego było o 118,3% wyższe niż średnio w kraju, gdzie wynosi ona 45 457,18 tys. zł. Następne w kolejności są: dolnośląskie (+10,6%), wielkopolskie (+9,0%), śląskie (+3,8%), pomorskie (-3,6%), łódzkie (-6,9%), małopolskie (-8,8%), region mazowiecki regionalny (-14,6%), zachodniopomorskie (-16,6%), lubuskie (-17,4%), kujawsko-pomorskie (-19,1%), opolskie (-20,5%), podlaskie (-28,3), świętokrzyskie (-28,5%), warmińsko-mazurskie (-29,8%), podkarpackie (-30,3%), lubelskie (-30,9%). Największą poprawę w stosunku do roku 2016 zanotowały regiony: małopolskie i podlaskie (każde o 0,8 p.p.) oraz warszawski stołeczny (o 0,7 p.p.), natomiast największe pogorszenie: lubuskie (o 1,3 p.p.), warmińsko-mazurskie (o 1,2 p.p.) oraz kujawsko-pomorskie i podkarpackie (każde o 0,7 p.p.).

¹³⁴ Siedem grup sekcji: A, BDE, C, F, GHIJ, KL, MNOPQR.

¹³⁵ Pięć grup (poziomów) wykształcenia: a) wyższe, b) policealne oraz średnie zawodowe, c) średnie ogólnokształcące, d) zasadnicze zawodowe, e) gimnazjalne, podstawowe i niższe.

¹³⁶ Cztery grupy wieku: a) 15–29 lat, b) 30–39 lat, c) 40–49 lat, d) 50 i więcej lat.

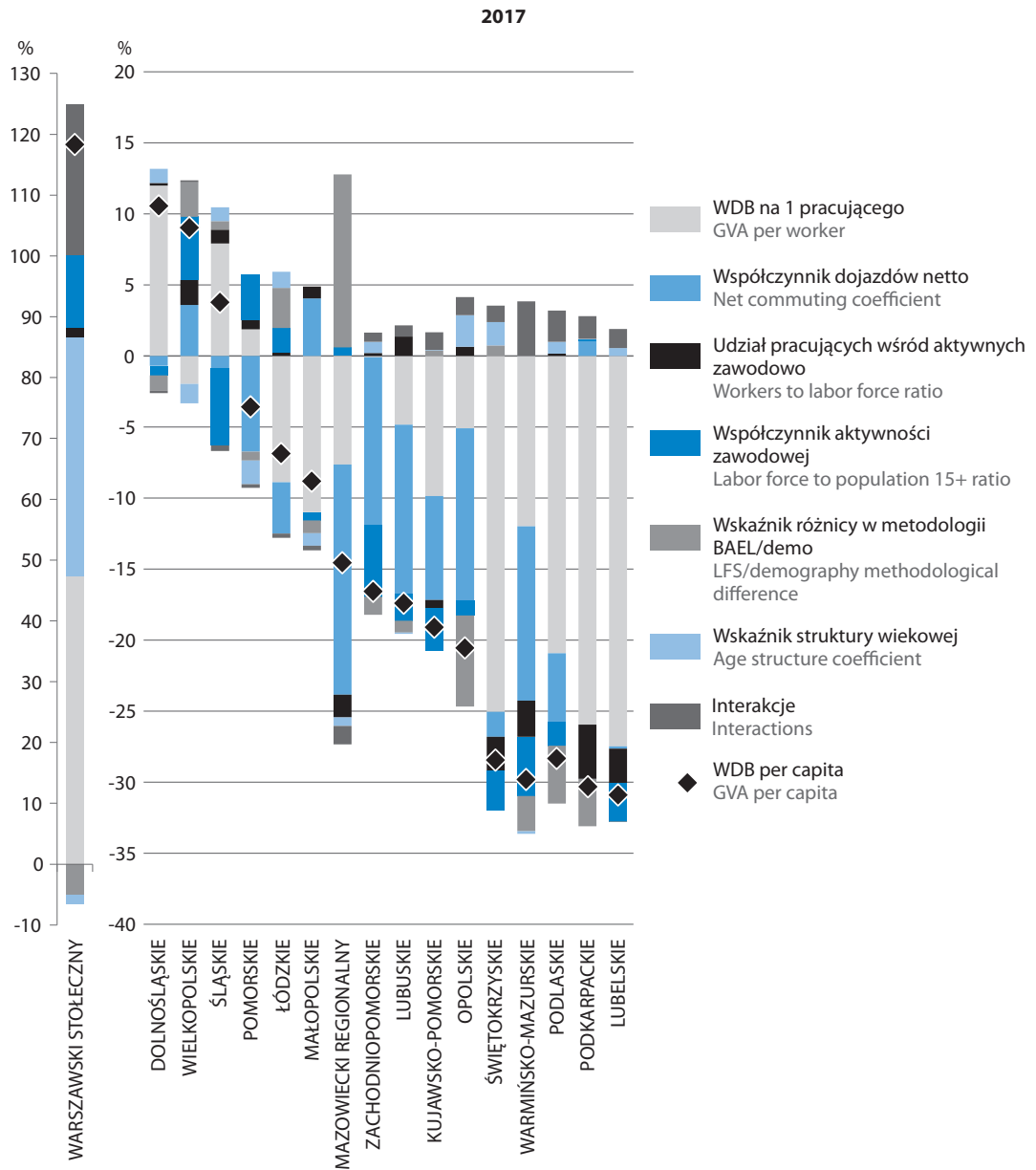
Regiony różnią się również pod względem struktury różnic. Na przykład dla regionów takich jak lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, dolnośląskie, małopolskie, łódzkie i śląskie główną determinantą różnic są różnice w wydajności pracy, natomiast dla regionów takich jak opolskie, lubuskie, mazowiecki regionalny, pomorskie, zachodniopomorskie i warmińsko-mazurskie głównym czynnikiem jest negatywne saldo współczynnika dojazdów do pracy¹³⁷. To ostatnie (tj. niższy poziom współczynnika dojazdów netto) oznacza niższy niż średni udział osób pracujących wg badań przedsiębiorstw (a więc liczonych zgodnie z miejscem pracy) w stosunku do osób pracujących wg BAEL (a więc liczonych zgodnie z miejscem zamieszkania). To z kolei jest efektem tego, że wiele osób z tych województw dojeżdża do pracy do innych województw, tam wytwarzając produkt (tj. PKB i WDB).

W regionie warszawskim stołecznym wydajność pracy oraz dojazdy do pracy netto w mniej więcej równym stopniu przyczyniają się do wyższego niż średnio poziomemu WDB per capita. Dodatkowy czynnik in plus stanowią interakcje, czyli jednoczesny wpływ kilku składowych na raz, którego nie da się przyporządkować do jednej tylko kategorii.

¹³⁷ W poniższej tabelicy dla ułatwienia czytania, pogrubiono liczby odpowiadające największemu co do wartości bezwzględnej czynnikowi różnic spośród składowych dekompozycji dla danego regionu.

Wykres 94. Dekompozycja różnic w poziomie WDB per capita w cenach bieżących dla województw Polski w 2017 r.

Chart 94. Decomposition of differences in GVA per capita in current prices in Polish voivodships in 2017

Źródło: badanie własne GUS.
Source: Statistics Poland own research.

Tablica 61. Dekompozycja różnic w poziomie WDB per capita w cenach bieżących dla województw Polski w 2017 r.

Table 61. Decomposition of differences in per capita GVA in current prices in Polish voivodships in 2017

Województwo Voivodship	WDB per capita GVA per capita	WDB na 1 pracującego GVA per worker	Współczynnik dojazdów netto Net commuting coefficient	Udział pracujących wśród aktywnych zawodowo Workers to labour force ratio	Współczynnik aktywności zawodowej Labour force to opulation 15+ ratio	Wskaźnik różnicy w metodologii BAEL/demografii LFS/demography methodological difference	Wskaźnik struktury wieku Age structure coefficient	Interakcje Interactions
Warszawski stołeczny	118,3	47,3	39,3	1,5	12,1	-5,0	-1,5	24,7
Dolnośląskie	10,6	12,0	-0,7	0,2	-0,7	-1,1	1,0	-0,2
Wielkopolskie	9,0	-2,0	3,6	1,8	4,4	2,4	-1,4	0,2
Śląskie	3,8	7,9	-0,9	1,0	-5,4	0,6	1,0	-0,4
Pomorskie	-3,6	1,9	-6,7	0,6	3,2	-0,6	-1,7	-0,3
Łódzkie	-6,9	-8,9	-3,6	0,2	1,7	2,8	1,1	-0,3
Małopolskie	-8,8	-11,0	4,0	0,8	-0,6	-0,9	-0,9	-0,3
Mazowiecki regionalny	-14,6	-7,6	-16,2	-1,6	0,6	12,2	-0,6	-1,3
Zachodniopomorskie	-16,6	-0,1	-11,8	0,2	-5,0	-1,3	0,8	0,6
Lubuskie	-17,4	-4,9	-11,9	1,4	-1,9	-0,8	-0,1	0,8
Kujawsko-pomorskie	-19,1	-9,9	-7,3	-0,6	-2,9	0,4	0,1	1,2
Opolskie	-20,5	-5,1	-12,1	0,6	-1,1	-6,4	2,2	1,3
Świętokrzyskie	-28,5	-25,0	-1,8	-2,4	-2,8	0,7	1,7	1,2
Warmińsko-mazurskie	-29,8	-12,0	-12,3	-2,6	-4,1	-2,5	-0,2	3,8
Podlaskie	-28,3	-20,9	-4,8	0,2	-1,7	-4,1	0,8	2,2
Podkarpackie	-30,3	-25,9	1,1	-3,8	0,1	-3,3	0,0	1,6
Lubelskie	-30,9	-27,5	-0,2	-2,4	-2,7	0,0	0,5	1,3

Źródło: badanie własne GUS.

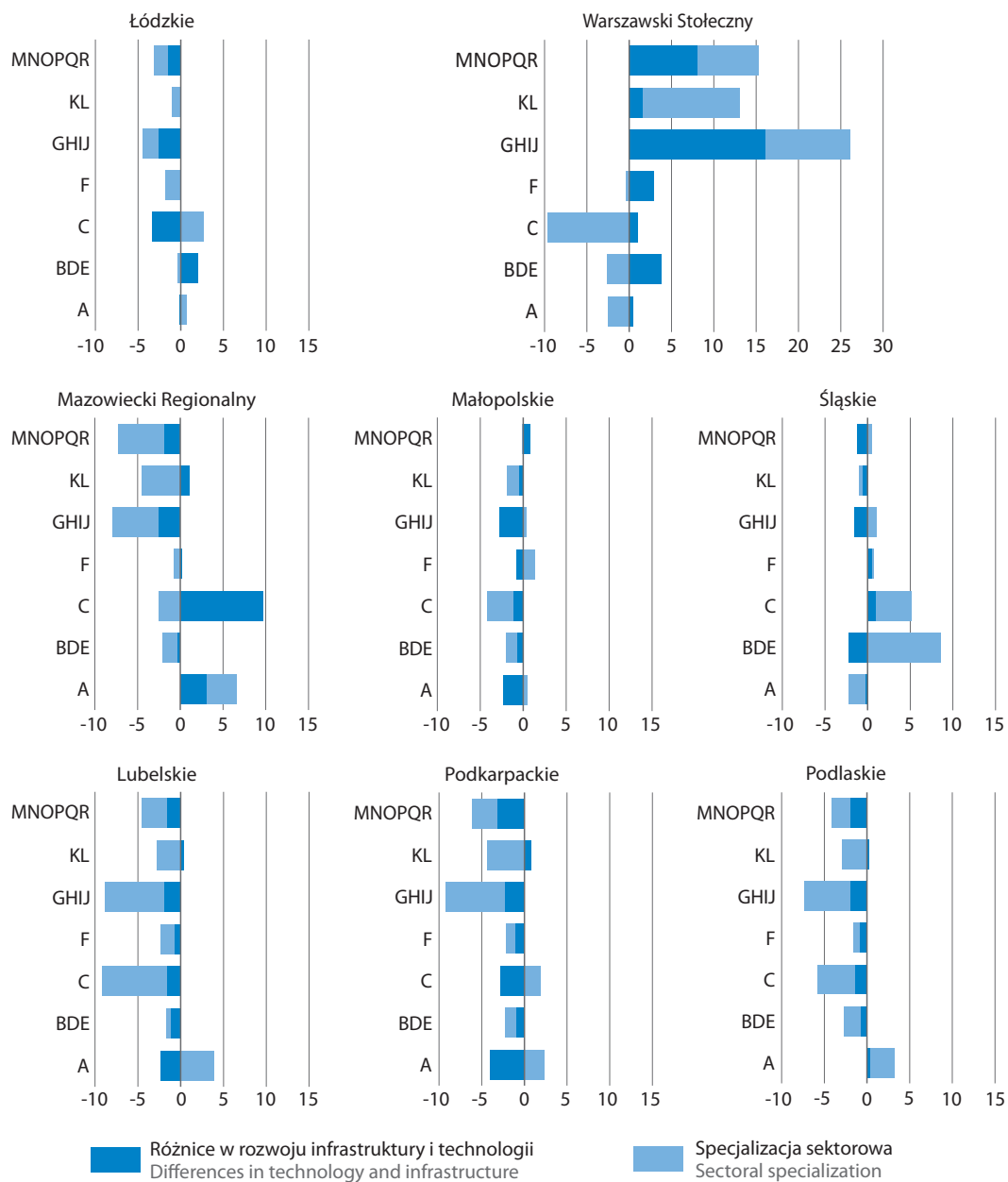
Source: Statistics Poland own research.

Cennym uzupełnieniem dekompozycji różnic w poziomie WDB per capita są poddekompozycje jej głównych składowych. Na poniższej serii wykresów przedstawiono poddekompozycje różnic wydajności pracy w podziale na grupy sekcji PKD. Dla każdej z siedmiu grup sekcji wyodrębniono dwie części: tę, która wynika ze specjalizacji sektorowej danego regionu i jej zmiana wiązałaby się z koniecznością zmiany struktury sektorowej, która albo jest utrudniona ze względu na uwarunkowania geograficzne, dostępność zasobów, etc. albo wymagałaby długotrwałego procesu przemian oraz tę, która wynika z niewykorzystanych zasobów regionu i jako taka jest możliwa do zmiany poprzez poprawę gospodarowania istniejącymi zasobami. Identyfikacja tej drugiej składowej jest o tyle istotna, że można ją traktować jako długofalowy obszar zainteresowania polityki społeczno-gospodarczej województwa lub makroregionu.

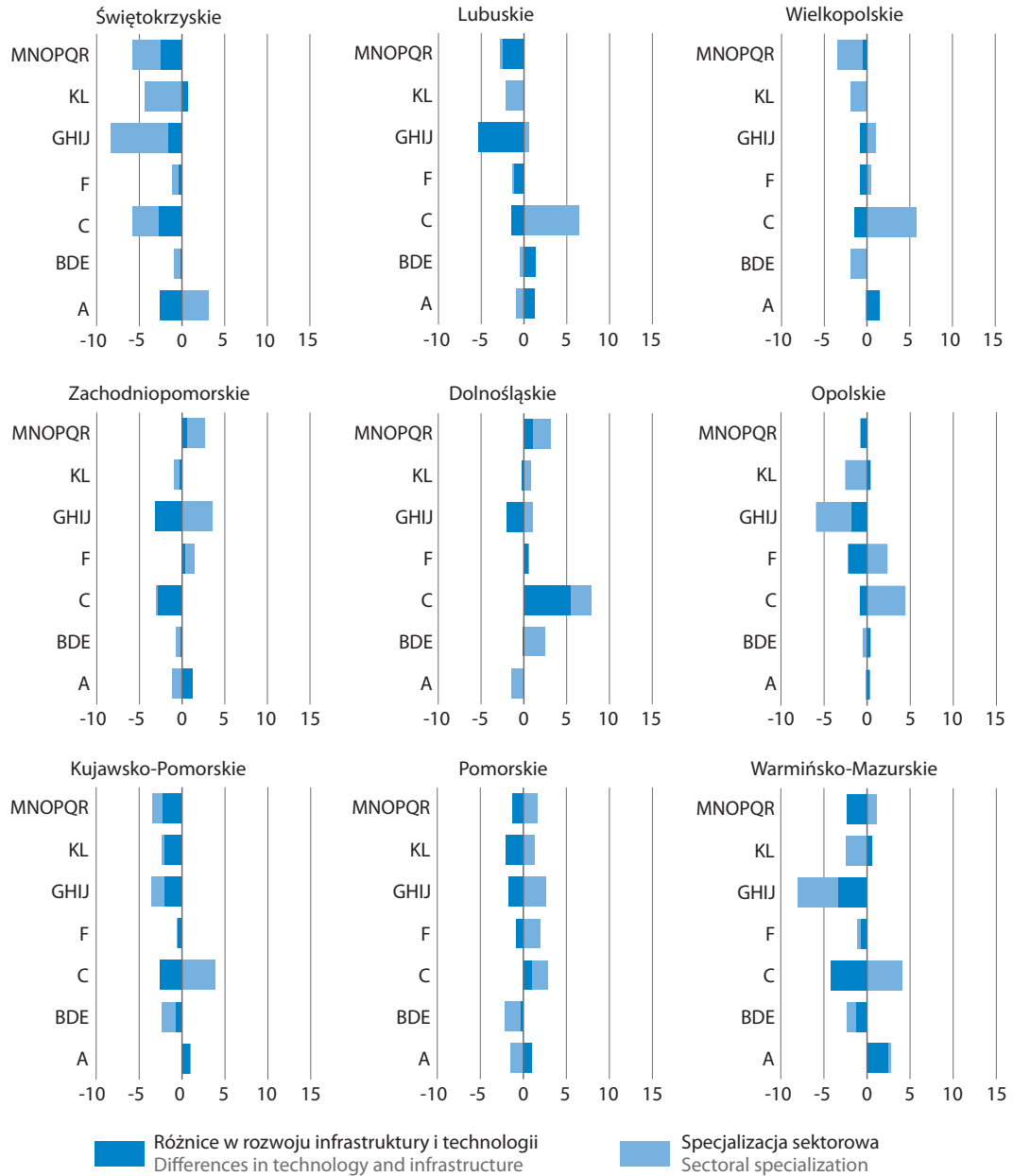
Wyniki poddekompozycji należy interpretować następująco. Dodatnia specjalizacja oznacza większy odsetek pracujących przypadający na daną grupę sekcji niż średni odsetek w Polsce. Dodatniej specjalizacji często towarzyszy niższa niż średnia wydajność pracy. Może to być związane na przykład z malejącą krańcową produktywnością pracowników. Taka sytuacja miała miejsce na przykład w rolnictwie w podkarpackim, lubelskim i świętokrzyskim lub w przetwórstwie przemysłowym w łódzkim. Odrotna sytuacja (ujemna specjalizacja sektorowa ale dodatnie pozostałe różnice) występowała w przemyśle w regionie warszawskim stołecznym oraz w przetwórstwie przemysłowym w regionie mazowieckim regionalnym. Podczas gdy dwie przytoczone wyżej sytuacje są w pewnym sensie niejednoznaczne (dwie składowe różnic są różnych znaków), to przypadek gdy obie składowe dla danej grupy sekcji są dodatniego znaku, można ocenić jako pożądaną. Tak było na przykład w przetwórstwie przemysłowym w dolnośląskim, w rolnictwie w regionie mazowieckim regionalnym oraz w sektorze usług w regionie warszawskim stołecznym. Sytuacja odwrotna, tj. gdy obie składowe różnic są ujemne jest z kolei niepożądana. Taki przypadek wystąpił w sektorze usług (dotyczy to różnych rodzajów usług) w lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim, podlaskim i kujawsko-pomorskim. Należy jednak zaznaczyć, że w częsta wartość niższej niż średnia wydajności pracy, dużej mierze wynika z dużej przewagi regionu warszawskiego stołecznego, który „podbija” średnią.

Poddekompozycje są wartościowym uzupełnieniem dekompozycji podstawowej różnic, gdyż w dodatkowym podziale ujawniają się różnice niewidoczne na poziomie zagregowanym. Dobrą ilustracją tej sytuacji jest region mazowiecki regionalny, który w 2017 r. charakteryzował się wydajnością pracy ogółem na poziomie 7,6% niższym niż średni w Polsce. Różnice te jednak w przypadku sektorów usługowych wyniosły -18,7% (z czego zdecydowaną większość stanowiła ujemna specjalizacja sektorowa) co w dużej mierze było rekompensowane poprzez dodatnie różnice w sekcji przetwórstwa przemysłowego (+7,1%) i rolnictwa (+6,6%), przy czym w tej drugiej sekcji obie różnice były dodatnie, a w przypadku pierwszej specjalizacja sektorowa wyniosła -2,5% natomiast pozostałe różnice wyniosły +9,7%.

Wykres 95. Poddekompozycja różnic w wydajności pracy w województwach Polski w 2017 r.
Chart 95. Subdecomposition of the differences in labour productivity in Polish voivodships in 2017

Wykres 95. Poddekompozycja różnic w wydajności pracy w województwach Polski w 2017 r. (dok.)
 Chart 95. Subdecomposition of the differences in labour productivity in Polish voivodships in 2017 (cont.)

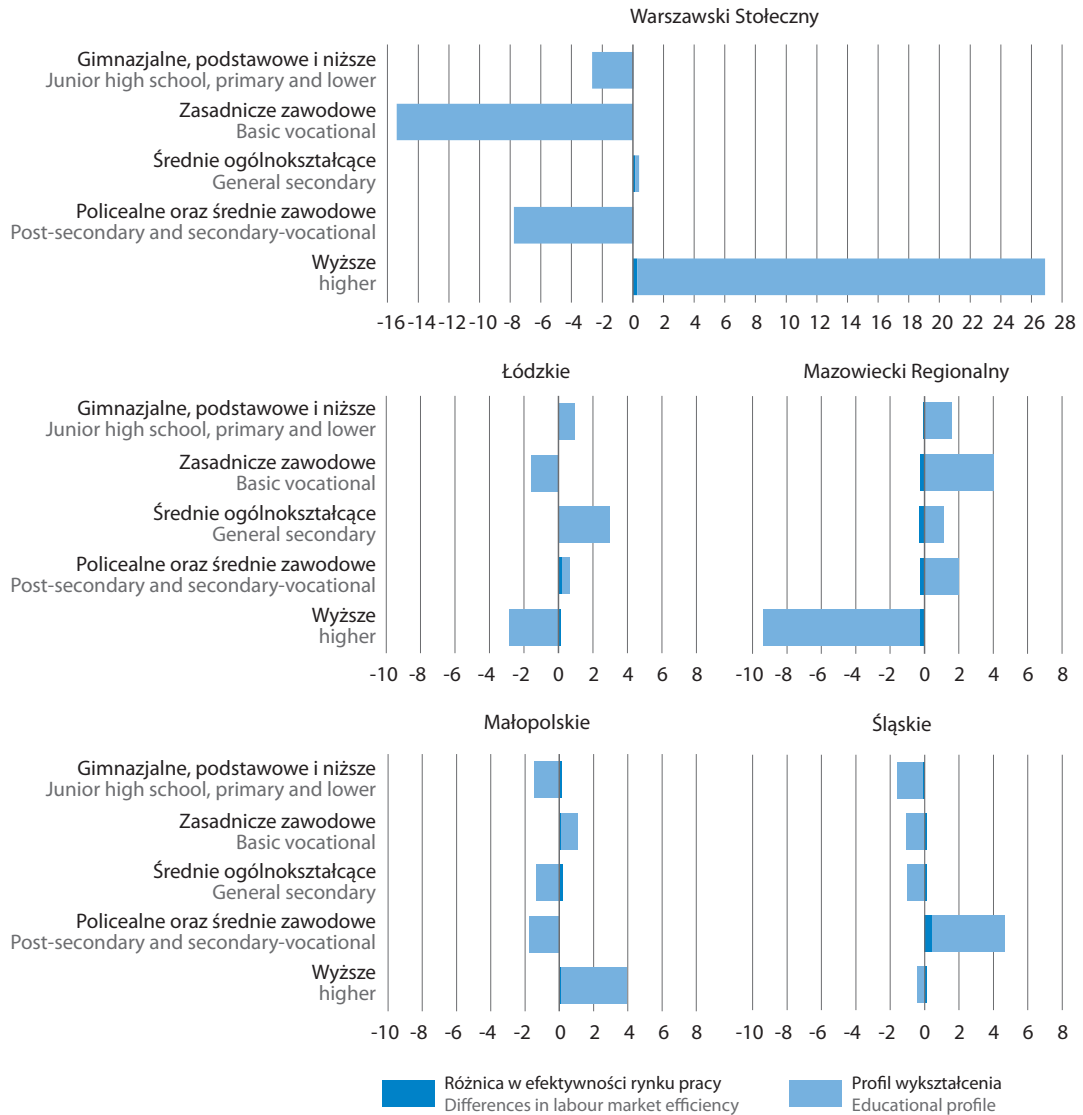
Grupa sekcji	Nazwa umowna, skrócona	Industry section
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Agricultural sector
BDE	Przemysł bez przetwórstwa przemysłowego	Industry without industrial processing
C	Przetwórstwo przemysłowe	Industrial processing
F	Budownictwo	Construction
GHJ	Handel, transport, hotele, gastronomia, informacja, komunikacja	Trade, transport, accommodation, gastronomy, information, communication
KL	Finanse, ubezpieczenia, nieruchomości	Finance, insurance, real estate
MNOPQR	Pozostałe usługi	Other services

Źródło: badanie własne GUS.

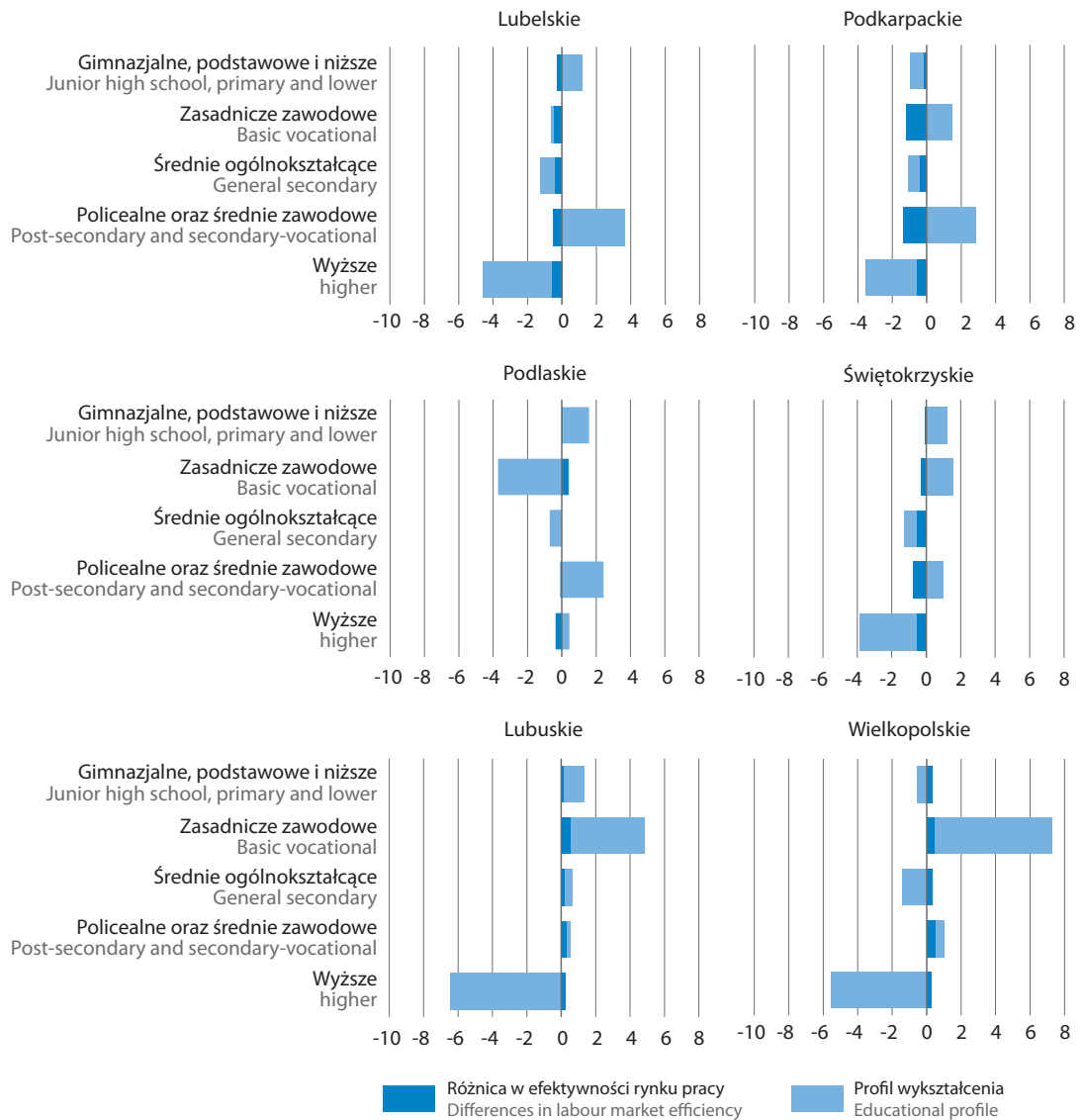
Source: Statistics Poland own research.

Kolejna seria wykresów prezentuje wyniki poddekompozycji różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo w podziale na grupy (poziom) wykształcenia. Ważną obserwacją jest to, że różnice w efektywności rynku pracy (różnica w udziale osób pracujących w danym regionie a w poziomie dla Polski) wynikające z niewykorzystanych zasobów są zazwyczaj znikome, natomiast różnice wynikające z profilu wykształcenia są często okazałych rozmiarów, przy czym często widoczne są one dopiero w rozbiciu na poszczególne grupy wykształcenia a maleją na poziomie zagregowanym. I tak na przykład w regionie mazowieckim regionalnym odsetek osób z wyższym wykształceniem jest zdecydowanie niższy niż średnio w Polsce, natomiast w regionie warszawskim stołecznym jest dokładnie odwrotnie, przy czym w tym drugim przypadku różnice dla osób z wyższym wykształceniem wynoszą blisko +27%. Różnice w udziale osób pracujących w aktywnych zawodowo na poziomie zagregowanym, tj. dla wszystkich grup wykształcenia, nie są jednak aż tak duże i wynoszą kolejno -1,60% w pierwszym oraz +1,52% w drugim przypadku.

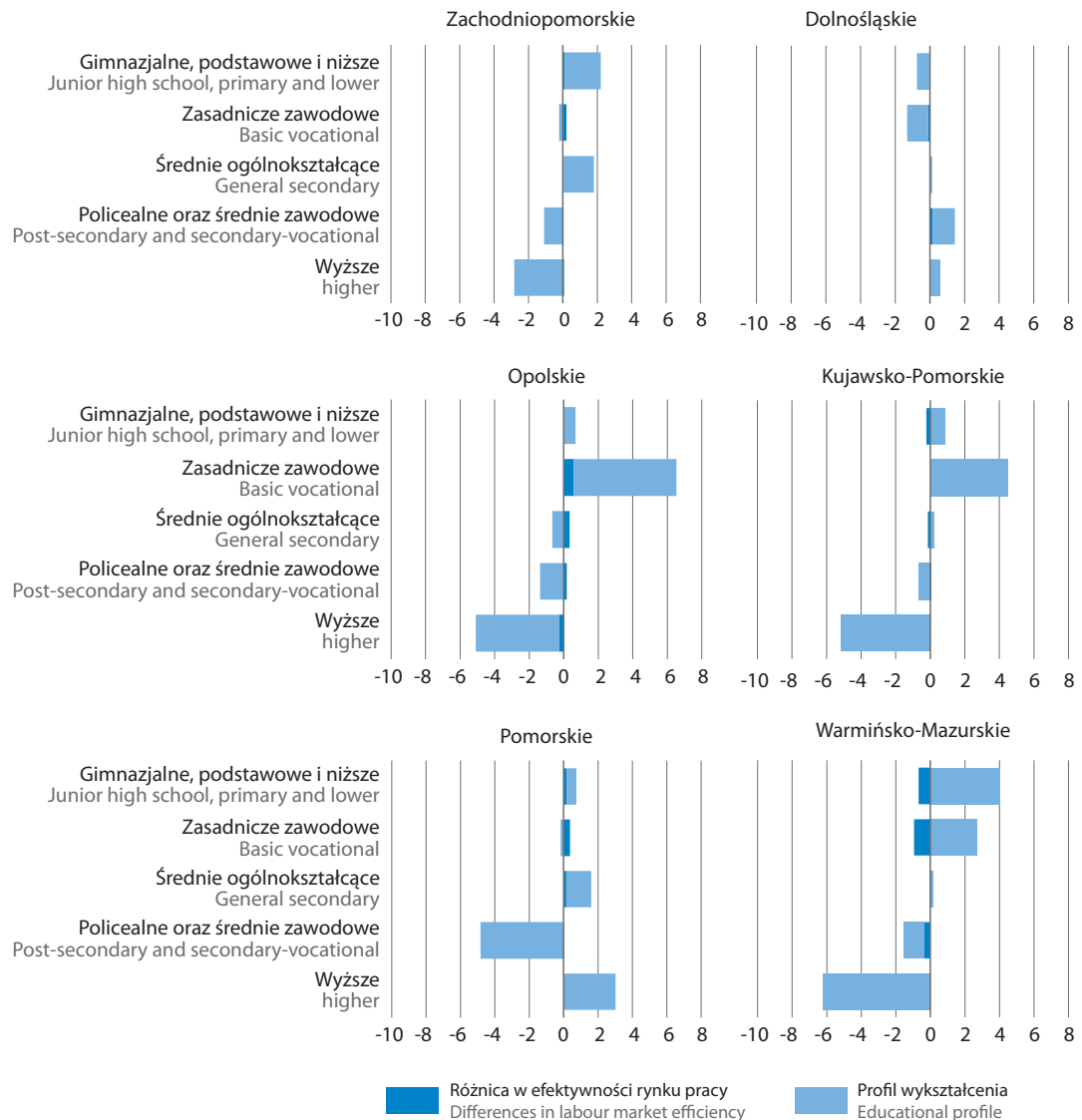
Wykres 96. Poddekompozycja różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo w regionach Polski
 Chart 96. Subdecomposition of the differences in the working to labor force population share in Polish regions

Wykres 96. Poddekompozycja różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo w regionach Polski (cd.)
 Chart 96. Subdecomposition of the differences in the working to labor force population share in Polish regions (cont.)

Wykres 96. Poddekompozycja różnic w udziale pracujących w aktywnych zawodowo w regionach Polski (dok.)
 Chart 96. Subdecomposition of the differences in the working to labor force population share in Polish regions (cont.)

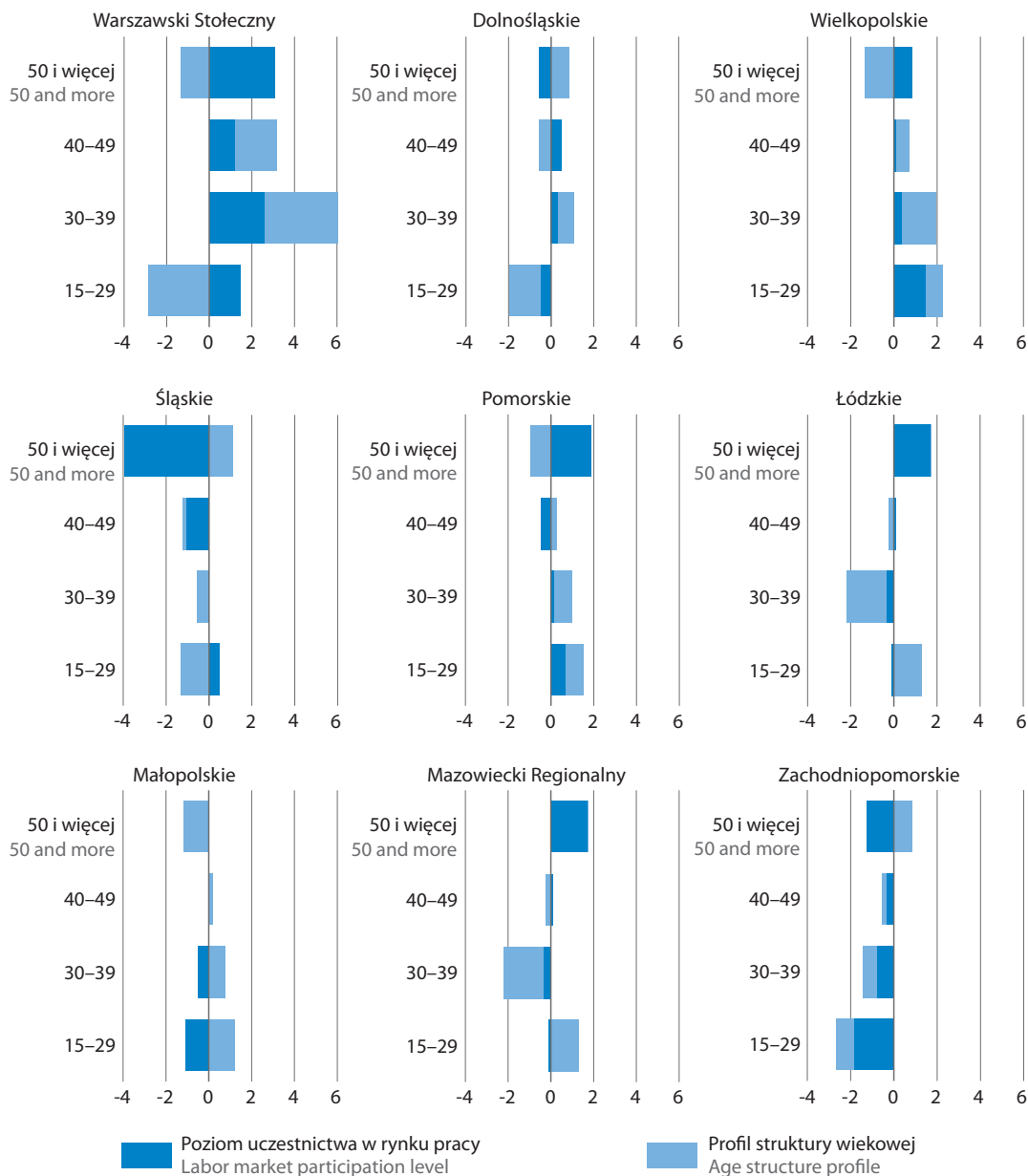
Źródło: badanie własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Kolejnym cennym uzupełnieniem dekompozycji podstawowej jest poddekompozycja współczynnika aktywności zawodowej według grup wieku której wyniki prezentowane są poniżej. Tutaj duże znaczenie mają zarówno różnice wynikające ze struktury wieku danego regionu, jak i pozostałe różnice obrazujące niewykorzystane zasoby. I tak region warszawski stołeczny charakteryzował się dodatnim poziomem uczestnictwa w rynku pracy dla wszystkich grup wieku, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie,¹³⁸

¹³⁸ Zauważmy, że podczas gdy różnice wynikające z niewykorzystanych zasobów mogą być dla wszystkich grup dodatnie bądź dla wszystkich ujemne, to różnice wynikające ze struktury mają tę własność, że nie mogą być dla wszystkich grup w podziale jednego znaku. Jeżeli dla jednej grupy jest to różnica dodatnia, musi istnieć inna grupa, dla której różnica będzie ujemna. Dotyczy to wszystkich trzech rodzajów poddekompozycji.

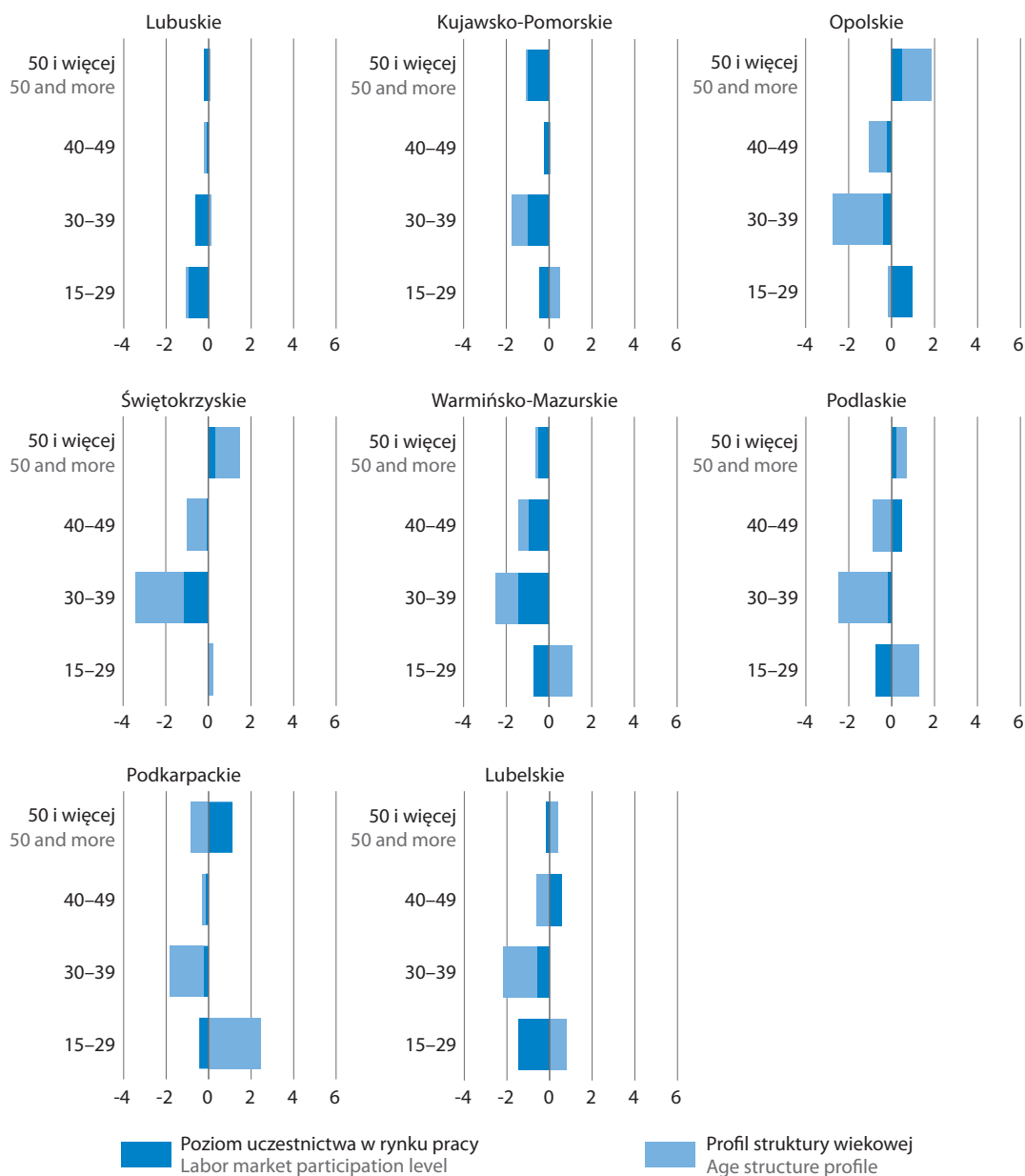
z kolei w warmińsko-mazurskim czy zachodniopomorskim było dokładnie odwrotnie. Odnotowano również mieszane przypadki. Na przykład w województwie pomorskim i łódzkim poziom uczestnictwa w rynku pracy był dodatni w grupie osób 50 lat i więcej a w województwie śląskim było odwrotnie. Struktura różnic może potencjalnie pomóc w optymalnym projektowaniu polityki aktywizacji osób na rynku pracy. W niektórych regionach polityka ta powinna dotyczyć konkretnych grup wieku (np. w śląskim do grupy osób 50 lat i więcej a w lubelskim do grupy osób młodszych w wieku 15–29 lat) a w innych powinna być skierowana do osób niezależnie od wieku (np. w warmińsko-mazurskim lub zachodniopomorskim).

Wykres 97. Poddekompozycja różnic we współczynniku aktywności zawodowej w regionach Polski w 2017 r.
Chart 97. Subdecomposition of the differences in the labor force to population 15+ ratio in Polish regions in 2017

Wykres 97. Poddekompozycja różnic we współczynniku aktywności zawodowej w regionach Polski w 2017 r. (dok.)

Chart 97. Subdecomposition of the differences in the labor force to population 15+ ratio in Polish regions in 2017 (cont.)

Źródło: badanie własne GUS.
Source: Statistics Poland own research.

Dekompozycja wzrostu

Growth decomposition

W większości regionów wzrost PKB per capita w cenach stałych w 2017 r. był znacznie wyższy niż w poprzednich latach: był średnio wyższy o 1,7 punkta procentowego niż średni wzrost w okresie 2011–2017¹³⁹. Poniższa tablica prezentuje wartości dla poszczególnych regionów. Wykresy pod tablicą prezentują dekompozycję tego wzrostu. W porównaniu do 2016 r., w którym główną determinantą wzrostu w większości regionów był wzrost zatrudnienia, to w 2017 r. była nią obok wzrostu zatrudnienia (wskaźnik zatrudnienia nadal rósł w dużym tempie i to w podziale zarówno na współczynnik aktywności zawodowej jak i co do udziału pracujących w aktywnych zawodowo) również wzrost wydajności pracy. Wykres dekompozycji wzrostu ma tę własność, że kolejność regionów jest dokładnie taka jak kolejność regionów w we wcześniej prezentowanej dekompozycji różnic, gdzie kolejność została ustalona według poziomu WDB per capita. Takie ułożenie umożliwia zbadanie ewentualnego występowania zjawiska konwergencji regionów w zakresie poziomu WDB per capita.¹⁴⁰ Gdyby konwergencja zachodziła w danym roku oczekivalibyśmy wartości wzrostu rosnących od lewej strony wykresu do prawej (im biedniejszy region, tym wyższy wzrost). To co w rzeczywistości obserwujemy to nieznaczne ujemne nachylenie prostej regresji, co sugeruje, że albo w roku 2017 zachodził proces odwrotny do konwergencji, albo w najlepszym razie, że proces konwergencji nie zachodził. Może to być sygnał dla polityki spójności, której celem jest wyrównywanie poziomu bogactwa pomiędzy biedniejszymi a bogatszymi regionami.

Tablica 62. Wzrost PKB per capita w polskich województwach w 2017 r. w stosunku do średniego wzrostu
Table 62. GDP per capita growth of Polish voivodships in 2017 compared to the average growth in 2011–2017

Województwo Voivodship	Średni wzrost PKB per capita w latach 2011–2017 Average GDP per capita growth in 2011–2016	Wzrost PKB per capita w 2017 r. GDP per capita growth in 2017
Warszawski stołeczny	3,4	5,8
Dolnośląskie	3,1	5,0
Wielkopolskie	3,8	5,3
Śląskie	3,4	4,9
Pomorskie	3,5	4,6
Łódzkie	3,3	4,8
Małopolskie	3,6	6,0
Mazowiecki regionalny	3,5	4,2
Zachodniopomorskie	2,9	5,3
Lubuskie	2,9	4,1
Kujawsko-pomorskie	2,6	4,2
Opolskie	2,8	5,1
Świętokrzyskie	2,1	4,5
Warmińsko-mazurskie	2,6	4,0
Podlaskie	2,8	5,7
Podkarpackie	3,1	4,6

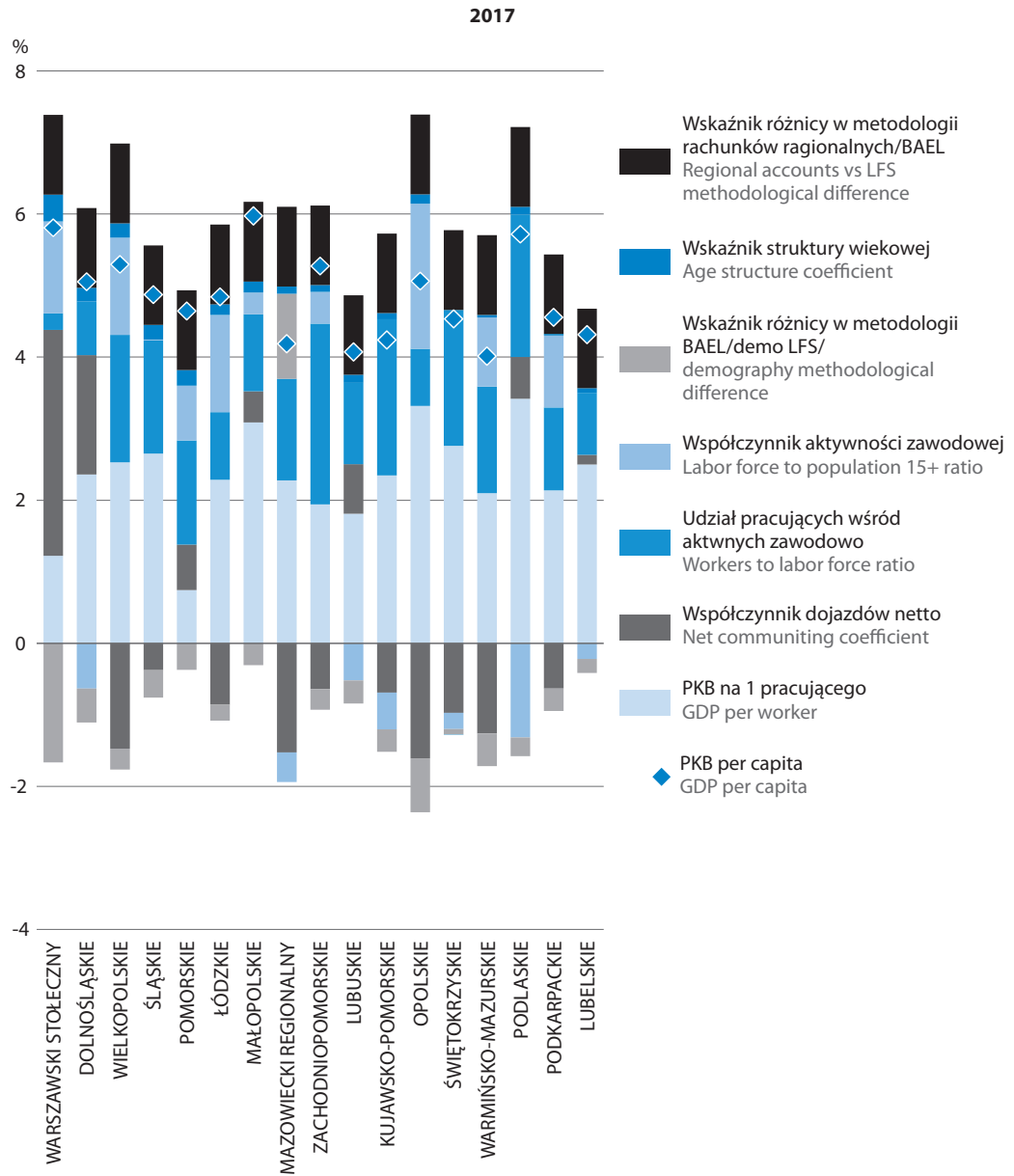
Źródło: badanie własne GUS.

Source: Statistics Poland own research.

¹³⁹ Średnia ta jest liczona jako średnia geometryczna wartości wzrostu w poszczególnych latach wyrażonego w postaci zwrotu (np. jeżeli wzrost (stopa zwrotu) wyniósł 4,0% to w postaci zwrotu jest to 1,04), a następnie otrzymana wartość z powrotem jest przekształcana do postaci procentowej zmiany. Taka procedura jest odpowiednia w badanym kontekście, ponieważ interesuje nas wartość średnia wzrostu liczona rok do roku a nie względem jednego wybranego roku.

¹⁴⁰ Co prawda w dekompozycji różnic zmienną dekomponowaną jest WDB per capita a w dekompozycji wzrostu jest to PKB per capita, jednak są to zmienne na tyle podobne, że różnice można pominąć w prezentowanej analizie.

Wykres 98. Dekompozycja wzrostu PKB per capita w cenach stałych w regionach Polski w 2017 r.
 Chart 98. Decomposition of growth of GDP per capita in constant prices in Polish regions in 2017

Źródło: badanie własne GUS.
 Source: Statistics Poland own research.

Bibliografia

Bibliography

- Bank of Russia, Monetary policy report, nr 4, (2018), Moskwa.
- BAS, Indywidualny limit zadłużenia samorządów terytorialnych, Warszawa.
- BCB, Copom minutes, <https://www.bcb.gov.br/en/publications/copomminutes/cronologicos>
- BoE, Financial Stability Report, November 2018, (2018), London.
- BoE, Monetary Policy Summary and minutes of the Monetary Policy Committee meeting, 19 December 2019 (2019), London, <https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy-summary-and-minutes/2019/december-2019>
- BoJ, Monetary Policy Statement in 2018, (2018), Tokio.
- BoJ, Statements on Monetary Policy 2019, (2019), Tokyo, https://www.boj.or.jp/en/mopo/mpmdeci/sta-te_2019/index.htm/
- Caporin M., Sartore D., Methodological Aspects of Time Series Back-Calculation, (b.r.), Wenecja <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4587857/4587935/18-CAPORIN.pdf>
- CPB, World Trade Monitor.
- Czech Republic Bank, Annual Report 2018, (2019), Praga.
- EBA, Risk dashboard – data as of Q4 2018, (2019), Frankfurt.
- EBC, Raport roczny 2018 r., (2019), Frankfurt.
- EBC, Raport roczny 2019 r., (2020), Frankfurt.
- Europejska Rada Polityki Fiskalnej, Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2020, 2020, 25 June 2019, (2019), Bruksela.
- Fed, Minutes of the Federal Open Market Committee December, (2018), www.federalreserve.gov
- Gómez-Loscos, A., Gadea M. D., Bandres E. (2019), Business cycle patterns in European regions, *Empirical Economics*, s. 1–23.
- Fed, Federal Reserve press release, December 11, 2019 (2019), <https://www.federalreserve.gov>
- GPW, Rocznik Giełdowy 2018, (2019), Warszawa.
- GPW, Udział inwestorów w obrotach giełdowych – dane zagregowane 2004-2018, www.gpw.pl
- Gradzewicz, M., Growiec, J., Kolasa, M., Postek, L., Strzelecki, P. (2014), Poland's Exceptional Growth Performance During the World Economic Crisis: New Growth Accounting Evidence. Working Paper, no. 186.
- KE, Ameco, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/macro-economic-database-ameco/ameco-database_en
- KE, Ameco database, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/macro-economic-database-ameco/ameco-database_en
- KE, European Semester, http://ec.europa.eu/europe2020/images/european_semester_en_big.jpg
- KE, Economics sentiment indicator, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teibs010/default/table?lang=en>
- KE, Employment and Social Developments in Europe 2012, (2012), Bruksela.
- KE, Excessive deficit procedures – overview.
- KE, http://ec.europa.eu/europe2020/images/european_semester_en_big.jpg
- KE, Frequently asked questions – Brexit, <https://ec.europa.eu/eurostat/help/faq/brexit>
- KE, International trade (ei_et), https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/ei_et_esms.htm
- KE, Note to users – Dissemination of European statistics after Brexit, <https://ec.europa.eu/eurostat/estat-navtree-portlet-prod/BulkDownloadListing?sort=1&dir=Brexit>

- KE, Załączniki do sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady – sprawozdanie z działalności Funduszu Solidarności Unii Europejskiej za rok 2016, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/solidarity/pdf/eusf_annual_report_2016_annex_pl.pdf
- KE, Social Scoreboard.
- KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019, (2020), https://www.knf.gov.pl/?article-id=70011&p_id=18
- KNF, Informacja na temat sytuacji sektora bankowego w 2019 roku, (2020), Warszawa
- KNF, Informacja o regionach NUTS-2, sytuacji spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w IV kwartale 2019 r., (2020), Warszawa.
- KNF, Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających po II kwartale 2019 r., (2019), Warszawa
- KNF, Komunikat Urzędu KNF z 3 października 2019 r. w związku z orzeczeniem TSUE, (2019), Warszawa
- KNF, Komunikat KNF z 15 stycznia 2019 r. dotyczący stanowiska organu nadzoru w sprawie założeń polityki dywidendowej banków komercyjnych, banków spółdzielczych i zrzeszających, zakładów ubezpieczeń i reasekuracji, domów maklerskich, towarzystw funduszy inwestycyjnych oraz powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r., (2019)
- KNF, Sprawozdanie z działalności Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego oraz Komisji Nadzoru Finansowego w 2019 r., (2020), Warszawa
- KNF Stanowisko KNF z 24 listopada 2017 r. w sprawie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych. (2017), Warszawa, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stanowisko_KNF_ws_wspolczynnikow_kapitalowych_60207.pdf
- Kotlewski D, Błażej M., Metodologia rachunku produktywności KLEMS i jego implementacja w warunkach polskich, *Wiadomości Statystyczne* 9/2016.
- Layton A.P, Banerji A., Achuthan L. (2015), "The world and "The world business cycle chronology", *Journal of Business Cycle Measurement and Analysis*, Vol. 1.
- MF, (2018), Program konwergencji. Aktualizacja 2018, Warszawa.
- MF, Stabilizująca reguła wydatkowa, (2013), Warszawa.
- MF, Uzasadnienie, Wprowadzenie stabilizującej reguły wydatkowej, (2014), Warszawa.
- MFW, World Economic Outlook, April, (2019), Waszyngton.
- MFW, Balance of Payments and International Investment Position Manual. Sixth Edition BPM6, (2009), Waszyngton.
- MFW, Fiscal Monitor: Capitalizing on Good Times, (2018), Waszyngton.
- MFW, Financial Stability Report, June 2019, (2019), Waszyngton.
- MFW, Fiscal Monitor, April 2020, (2020), Waszyngton.
- MFW, Fiscal Monitor; April 2017, (2017), Waszyngton
- MFW, Global Financial Stability Report, October 16; (2019), Waszyngton, https://www.elibrary.imf.org/doc/IMF082/26206-9781498324021/26206-9781498324021/Other_formats/Source_PDF/26206-9781513515946.pdf?redirect=true
- MNB, Financial stability report, June 2019, (2019), Budapeszt.
- Monnet, E., Puy, D. (2016), Has Globalization Really Increased Business Cycle Synchronization?. *International Monetary Fund Working Paper* nr WP/16/54.
- NBP, Bilans płatniczy – zmiany metodologiczne, (wrzesień 2015 r.), Warszawa.
- NBP, Informacja o zmianach w statystyce bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej w 2014 r., (2014), Warszawa.
- NBP, Informacja po posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej, styczeń-grudzień 2018, (2018), Warszawa.
- NBP. Informacja po posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej w dniach 3–4 grudnia 2019 r. (2019), https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/files/rpp_2019_12_04.pdf
- NBP, Raport o inflacji. Lipiec 2019 r., (2019), Warszawa.
- NBP, Statystyka bilansu płatniczego, (2019), Warszawa.

- NBP, Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa.
- NBP, Założenia polityki pieniężnej na rok 2019, (2020), Warszawa, https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/zalozenia/zalozenia_pp_2019.pdf
- NBP, Raport roczny 2019. Płynność sektora bankowego Instrumenty polityki pieniężnej NBP, (2020), Warszawa.
- Parlament Europejski, Przegląd sześciopaku i dwupaku, <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-542182-Review-six-pack-two-pack-PL.pdf>
- Parlament Europejski, REPORT 28.2.2018 on the European Semester for economic policy coordination: Annual Growth Survey 2018 (2017/2226(INI))
- Rada Europejska/Rada Unii Europejskiej, Podstawowe zasady i dokumenty, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/european-semester/european-semester-key-rules-and-documents/>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) (Dz.U. L 335 z 15.12.2010).
- PBC, China Monetary Policy Report Quarter Four, 2018 (2018), <http://www.pbc.gov.cn>
- PBC, China Monetary Policy Report Quarter Four 2019 (2019), <http://www.pbc.gov.cn>
- PBC, Highlights of Monetary Policies in 2019 (2019), <http://www.pbc.gov.cn>
- Rada Ministrów, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r. Omówienie, (2020), Warszawa
- Rada Ministrów, Założenia projektu budżetu państwa na rok 2020, (2019), Warszawa.
- Rada Ministrów, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. Omówienie, (2017), Warszawa.
- Rada Ministrów, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. Omówienie, (2019), Warszawa
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 września 2017 r. w sprawie bufora ryzyka systemowego (Dz. U. z 2017, poz. 1776).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) Dz. U. z 2015, poz. 1513, z późn. zm.
- Rada Ministrów, Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r., Omówienie, (2019), Warszawa.
- Rada Ministrów, Założenia projektu budżetu państwa na rok 2020, (2019), Warszawa, s. 10–11.
- Riksbank, Financial stability report 2018, part 1, (2019), Stockholm, annex.
- SNB, Financial Stability Report 2018, (2019), Zurich.
- SNB, Monetary policy assessment of 13 December 2018, (2019), Zurich.
- SNB, Monetary policy assessment of 13 June 2019, (2019), Zurich. https://www.snb.ch/en/mmr/reference/pre_20190613/source/pre_20190613.en.pdf
- UNCTAD, World Investment Report 2019, (2019), New York and Geneva.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (przed zmianami i po zmianach w 2018 r.).
- Ustawa z dnia 10 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych.
- Ustawa z dnia 20 października 2016 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2016).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw.
- Wiśniewski Z., Sytuacja i polityka państwa na rynku pracy w Polsce w: Sytuacja demograficzna Polski, Raport 2016–2017, rozdział VII, Rządowa Rada Ludnościowa, (2017), Warszawa, s. 205–228.
- Zalecenie Rady z dnia 12 lipca 2016 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2016 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2016 r. (2016/C 299/04).

Spis baz danych

List of databases

Athens Exchange Group
Ameco CPB, World Trade Monitor
BME, Spanish Exchange data
data.worldbank.org
Deutsche Borse, stock exchange data
Eurostat data base
EBA, Risk dashboard
EBC, Statistical Data Warehouse
EBC, Raport roczny, ankes statystyczny
EIA, Statistical data
Euronext, Market data
Fiscal monitor
GPW, Udział inwestorów w obrotach giełdowych – dane zagregowane 2004–2018
IEA, Statistical data
KE, Ameco
KE, Price and Cost Competitiveness, database
KE, Monetary Conditions Index database
KE, Alert Mechanism Report 2018, Statistical Annex
KNF, Dane statystyczne
London Stock Exchange Group data
MFW, World Economic Outlook, April, (2020), Waszyngton
MFW, Fiscal Monitor
MNB, Financial stability report database
MOP, Statistical data
MRPiPS, dane statystyczne
Nasdaq, Quotes data
New York Stock Exchange data
NBP, Statystyka bilansu płatniczego
NBP, Kurs walut
NPB, Statystyka stóp procentowych
NBP, Raport o stabilności systemu finansowego
NBP, statystyki stopy POLONIA
OECD (2020), Statistical Data, Quarterly GDP
Prague Stock Exchange, Market Data
Riksbank, Financial stability report database
SIX Swiss Exchange data
EU KLEMS Data
UKNF, Dane miesięczne sektora bankowego, (2019)
UNCTAD, World investment Report 2020, (2020), New York and Geneva
www.investing.com/rates-bonds/
global-rates.com

Spis wykorzystanych publikacji GUS

Statistics Poland publications list

- Aktywność ekonomiczna ludności polski IV kwartał 2019, (2020).
- Badania koniunktury w przemyśle (baz bieżąca kwartalna).
- Badania koniunktury w przemyśle (baza bieżąca miesięczna).
- Bezrobocie rejestrowane. I–IV kw. 2019 r., (2020).
- Biuletyn Statystyczny.
- Budownictwo mieszkaniowe I–IV kw. 2019 r., (2020).
- Ceny w gospodarce narodowej. Lipiec 2020 r., (2020).
- Dziedzina Baza Wiedzy. Lipiec 2020 r., (2020).
- Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2018, (2019).
- GUS, Sytuacja makroekonomiczna Polski w 2016 r. na tle procesów w gospodarce światowej, (2017), Warszawa.
- GUS, Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2017 r. na tle procesów w gospodarce światowej, (2018), Warszawa.
- GUS: Wyniki finansowe funduszy inwestycyjnych i towarzystw funduszy inwestycyjnych w 2019 roku, (2020) Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/wyniki-finansowe-funduszy-inwestycyjnych-w-2019-roku,10,30.html>
- GUS, Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń w 2019 roku, (2020), <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/wyniki-finansowe-zakladow-ubezpieczen-w-2019-roku,7,36.html>
- GUS, Wyniki finansowe otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r., (2020), Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/wyniki-finansowe-otwartych-funduszy-emerytalnych-i-powszechnych-towarzystw-emerytalnych-w-2019-roku,9,22.html>
- Handel zagraniczny. I–IX 2019 r., (2020).
- Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie zaktualizowanego szacunku PKB według kwartałów za lata 2018–2019, Informacja sygnałna, (2020).
- Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004–2017, (2018).
- Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju w 2019 r., (2020).
- Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2019 r. Stan w dn. 31 XII. (2020).
- Mały rocznik statystyczny Polski 2020, (2020).
- Metodologia dekompozycji w ramach rachunku produktywności KLEMS dla gospodarki polskiej.
- Monitoring banków 2018, (2019).
- Nakłady i wyniki przemysłu w 2019 r., (2020).
- Niewykorzystane potencjalne zasoby pracy (na podstawie BAEL). Notatka informacyjna na temat zbiorowości uzupełniających populację bezrobotnych wyznaczaną według kryteriów MOP, (2011).
- Obroty towarowe handlu zagranicznego ogółem i według krajów w 2019 r., (2020).
- Polska w liczbach 2019, (2019).
- Polska w Unii Europejskiej 2019, (2019).
- Popyt na pracę w 2019r., (2020).
- Pracujący i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2019 r. – dane wstępne, (2020).
- Produkcja wyrobów przemysłowych w 2019 r., (2020).
- Produkt krajowy brutto w 2019 r. Szacunek wstępny (2020).
- Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 20014–2018, (2019).

Roczne wskaźniki makroekonomiczne, (2020).
Rocznik Demograficzny 2019, (2020).
Rocznik Statystyczny Przemysłu 2019, (2020).
Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2018, (2019).
Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2019, (2019).
Statystyka sektora instytucji rządowych i samorządowych.
Sytuacja gospodarstw domowych w 2019 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, (2020).
Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2018 r. na tle procesów w gospodarce światowej, (2019).
Wdrożenie Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA2010) do polskich rachunków narodowych. Zmiany metodologiczne oraz ich wpływ na główne agregaty makroekonomiczne, (2014).
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych, (2019).
Wybrane miesięczne wskaźniki makroekonomiczne, (2020).
Wyniki finansowe banków w 2019 r., (2020). Informacja sygnalna.
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych, I-XII 2019 r., (2020).
Wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń w 2019 r., (2020). Informacja sygnalna.
Wyniki finansowe otwartych funduszy emerytalnych i powszechnych towarzystw emerytalnych w 2019 r., (2020). Informacja sygnalna.
Wyspecjalizowane segmenty rynku finansowego, (2019).
Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r., (2020).
Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej 2019 r., (2020).
Zharmonizowane wskaźniki cen konsumpcyjnych, (2020).